

Musikkens amatører bør behandles professionelt

Rapport om amatørmusiklivets
vilkår i Danmark

Indhold

- 5 Forord
- 8 Kommissorium for undersøgelsen
 - 9 Udvalget
- 10 Sammenfatning
 - 10 Rapportens kapitler
 - 10 Konklusioner og anbefalinger
- 23 Kapitel 1. Undersøgelsens indhold
 - 23 Formål
 - 23 Fokus
 - 24 Omdrejningspunkter
 - 24 Afgrænsning
 - 25 Arbejdsform
 - 26 Udvalgets egne undersøgelser
 - 26 Kommentar
- 28 Kapitel 2. Hvad er amatørmusik?
 - 28 En forståelse af amatørmusikbegrebet
 - 30 Amatørmusikken som vækstlag
- 33 Kapitel 3. Amatørmusikken i tal
 - 33 Hver 5. voksne dansker synger eller spiller
 - 35 Musik blandt børn og unge
 - 38 Amatørmusikken mangler synlighed
- 40 Kapitel 4. Organisering og relationer til det øvrige musikliv
 - 40 Amatørmusikkens organiseringsformer
 - 48 Amatørmusiklivets relationer til det øvrige musikliv
- 51 Kapitel 5. Lovgivningsmæssige og økonomiske rammer
 - 51 Lov om musik (musikloven)
 - 55 Folkeoplysningsloven
 - 60 Andre offentlige støttekilder
 - 64 Støtte til internationale projekter
 - 68 Private støttekilder
 - 68 Sammenfatning
- 70 Kapitel 6. Det starter med børn og unge
 - 70 De frivillige musiktilbud
 - 71 Skolekor og skoleorkestre
 - 72 Musikundervisning på musikskoler
 - 76 Musiktilbud i fritids- og ungdomsklubber
 - 78 Bygardenes
 - 79 Kirkernes børne- og ungdomskor
 - 80 Sammenfatning

82 Kapitel 7. Voksnes musikundervisning og dygtiggørelse

- 82 Den frivillige musikundervisning
- 84 Kurser, stævner og masterclasses
- 86 Dirigent- og instruktøruddannelser
- 87 Dygtiggørelse gennem praksis
- 88 Sammenfatning

89 Kapitel 8. Øvefaciliteter

- 89 Forskellige musikgenrer – forskellige lokale behov
- 91 Løser kommunerne lokalebehovet?
- 96 Er der øvelokaler nok i kommunerne?
- 97 Kommunerne må træde til
- 98 Lokaler til stævner, kurser mv.

99 Kapitel 9. Koncertaktiviteter

- 99 Amatørkoncerter – hvorfor?
- 100 Koncerter i tal
- 100 Koncertsteder
- 104 Amatørmusikere som arrangører
- 105 Amatørkoncerter er ikke gratis
- 106 Støtte til amatørmusiklivets koncertvirksomhed
- 107 Sammenfatning

108 Kapitel 10. Internationale relationer

- 108 Rytmiske bands turnévirkosmhed
- 109 Folkemusikkens internationale relationer
- 109 Kor og orkestres internationale relationer
- 114 Danske organisationers internationale samarbejde
- 115 Børn og unge
- 116 Sammenfatning

118 Efterskrift

119 Litteratur

Bilag

- 121 Bilag 1. Amatørmusiklivets landsdækkende interesseorganisationer
- 137 Bilag 2. Oversigt over de klassiske organisationernes formaliserede internationale samarbejde
- 139 Bilag 3. Musiklokaleundersøgelsen – spørgeskema
- 142 Bilag 4. Musiklokaleundersøgelsen besvarelser
- 149 Bilag 5. Amatørmusiklivets koncertvirksomhed – spørgeskema
- 151 Bilag 6. Amatørmusiklivets koncertvirksomhed – besvarelser
- 158 Bilag 7. Spørgeskema til kor og orkestre
- 164 Bilag 8. Besvarelser fra kor og orkestre
- 175 Bilag 9. Spørgeskema til spillemandslaug og foreninger
- 182 Bilag 10. Besvarelser fra spillemandslaug og foreninger
- 186 Bilag 11. Kor og orkestres tilknytning til folkeoplysningsloven
- 191 Bilag 12. Amatørmusiklivets støttemuligheder via amtsmusikudvalgene
- 193 Bilag 13. Forslag til ny støtteordning for dansk amatørmusik
- 195 Bilag 14. Socialforskningsinstituttets kultur- og fritidsundersøgelser (særkørsel)
- 197 Bilag 15. Biografier af udvalgsmedlemmerne

Forord

Dansk musikliv er en kalejdoskopisk størrelse, som omfatter et utroligt stort antal enkeltpersoner, der hver på deres måde har et forhold til musik. Barnet, den unge, den halvvoksne, den voksne. Den, der lader sig føre af forældres eller venners påvirkning, af tidens trend, af lokalt udbud eller af egen drift. Den, der har lyst til at komme i nærkamp med et instrument eller sin stemme for at få faglige, tekniske og musikalske færdigheder til at kunne udtrykke sig/trykke den af som forbilledet/idolet – eller bare udtrykke sig. Den, der drømmer om at blive professionel – eller den, der har drømme om i fritiden – den tid, hvor man også arbejder koncentreret, men ikke for at tjene penge – at yde sit bedste, ja måske nå et professionelt niveau som amatør. Den, der *er* blevet professionel og derfor til stadighed er til eksamen og i konkurrence med det mål på den ene side at sublimer sig og på den anden side blandt ligemænd og -kvinde at yde de maksimale professionelle resultater.

Dansk musikliv er også de lyttende. Det publikum, der forbruger musik, og som er en forudsætning for musiklivets koncerter. En del af musikscenens publikum – professionelle som amatører, klassiske som rytmiske – er selv aktive amatører eller professionelle musikere. Hertil kommer så den store del af befolkningen, der blot er lyttende. Dem, som har opgivet egne drømme om selv at være udøvende – eller som aldrig har drømt om det, men som fyldes med velvære og glæde ved at lytte.

Denne rapport beskæftiger sig med den særlige del af dansk musikliv, som i daglig tale kaldes amatørmusiklivet. I fokus er de mange aktive musikudøvere, som i hverdagen spiller eller synger på ikke-professionelle betingelser. Rapporten har til formål at afdække de rammer og vilkår, som disse musikudøvere fungerer under.

Hvorfor er det vigtigt at lave en undersøgelse af dansk amatørmusiklivs vilkår? Et svar på dette spørgsmål hviler på en grundlæggende antagelse om, at det er vigtigt for mennesker at beskæftige sig med musik. Frede V. Nielsen, professor ved Danmarks Pædagogiske Universitet, giver i et notat et overblik over fire forskellige grundforestillinger eller begrundelsesparadigmer, der uddyber og nuancerer dette udgangspunkt.¹

I et antropologisk perspektiv hører musik og musikalsk virksomhed til det grundlæggende forhold at være menneske, idet musik er en del af menneskets sansende og skabende virksomhed. Musik – og i særlig grad sang – anses her som en mere oprindelig menneskelig ytringsform end det talte sprog. Denne opfattelse støttes af det forhold, at der – så vidt vi ved – aldrig har eksisteret noget menneskeligt samfund uden musik. Musikalsk virksomhed har alle dage og i alle samfund knyttet sig til eksistentielt vigtige oplevelser, følelser og erfaring og til markering af begivenheder af fundamental betydning.

¹ Nielsen, F. V. (2002): *Begrundelser for musikundervisning*.

I et opdragelsesperspektiv ses musik som et klassisk dannelsesfag, som har en effekt, der kan nyttiggøres i opdragelsesmæssigt øjemed. En del forskning inden for dette felt peger i retning af, at musikudøvelse kan påvirke intelligens i generel forstand og specifikt påvirke præstationer inden for andre fag – f.eks. matematik og sprog. På samme måde synes musikudøvelse at kunne medvirke til at understøtte almene kompetencer som kreativitet, fantasi, sensibilitet, koncentration, samarbejdsevne mv. Denne forestilling ser vi konkret udmøntet i forbindelse med en del af det sociale arbejde med især børn og unge, hvor musikudøvelse bruges som et virkemiddel i arbejdet med socialiseringsprocesser.

I et kulturteoretisk perspektiv ses musik og musikudøvelse som en vigtig del af vores kultur. Til denne tilgang knytter sig en forestilling om, at alle mennesker i samfundet bør have lige adgang til de kulturelle værdier, og derfor bør de også på lige fod have mulighed for at erhverve de uddannelsesmæssige forudsætninger, som kan virkeliggøre dette ideal. Musikalsk opdragelse og deltagelse er således en nødvendighed for at blive et kulturvæsen på lige fod med andre.

I et æstetisk perspektiv findes en forestilling om, at vi gennem musik (og anden kunst) kan udtrykke og erkende en ydre og indre virkelighed, som ikke kan udtrykkes og erkendes ad anden vej. Musik repræsenterer en nonverbal kommunikationsform, hvor vi har mulighed for at konkretisere og anskueliggøre noget, der ellers er vanskeligt konkretiserbart. Gennem musik formidles oplevelser, indtryk og følelser, som kan være vanskelige at sætte ord på. Samtidig er musikalsk virksomhed yderst konkret, fordi den er kropsligt betinget.

Disse fire grundforestillinger repræsenterer en række begrundelser for, at vi som mennesker kan have gavn af at beskæftige os med musik og musikalsk virksomhed. De giver tilsammen en grundlæggende forståelse af musikudøvelsens betydning for den enkelte udøver – og dermed også for amatørmusikeren, som er i fokus her.

Musik på amatørplan er dog ikke alene til gavn for den enkelte udøver. Amatørmusikken indgår som en del af et samlet musikliv og må derfor også ses i en anden optik. Mens den professionelle del af musiklivet anses som "musikkens elite", udgør amatørmusikken og dens udøvere "bredden". Det kan virke banalt at sammenligne med sporten, men er det ikke netop dér accepteret, at bredden og eliten er hinandens støtte og nødvendige forudsætning? Det samme gør sig gældende i musiklivet. Der må sættes kraftige projektører på den samlede fødekæde i dansk musikliv, hvis man vil styrke såvel bredden som eliten. Hvis det danske samfund ønsker at styrke og fremme det danske samfunds musikliv – ja, så må man styrke såvel amatørerne som de professionelle.

Udgangspunktet for denne undersøgelse har været, at amatørmusiklivets rammevilkår skal tilpasses de behov, som amatørmusikken og dens udøvere har. Amatørmusiklivets behov er imidlertid langt fra entydige og fast definerede. Amatørmusiklivet består af mange forskellige mennesker, der dyrker musikken mange forskellige steder, i mange forskellige former for fællesskaber og med vidt forskellige målsætninger. Til de forskellige dele af amatørområdet synes der at knytte sig særlige kulturer og dynamikker.

Det har været afgørende for det udvalg, som har forestået undersøgelsen, at man i behandlingen og analysen af amatørmusikområdet har respekteret, at forskellige dele af amatørmusiklivet har specifikke behov, som til tider kræver særlige løsningsmodeller. Arbejdsprocessen har imidlertid betydet, at det i rapporten har været muligt at give en række anbefalinger, som på den ene side er formuleret i generelle vendinger, men som på den anden side tager højde for de enkelte genrers egenart og behov. Dette ser udvalget som en stor gevinst. Hvis amatørmusikområdet skal styrkes, er det afgørende, at de forskellige dele af amatørmusiklivet ser sig selv som en del af en større helhed. Det vil være afgørende, at amatørmusiklivet står sammen og sætter fokus på de fælles behov, som vedrører hele området.

Udvalget fremsætter en række anbefalinger, som overordnet handler om at give vilkår og rammer, der passer til amatørmusikken.

Så enkelt er det: Musikkens amatører bør behandles professionelt!

Maj 2002

Jens-Ole Blak
Formand for amatørmusikundersøgelsen

Kommissorium for undersøgelsen

Statens Musikråd har i efteråret 2000 besluttet at igangsætte en undersøgelse af dansk amatørmusik. Undersøgelsen skal omfatte alle musikgenrer og alle aldersklasser og udmunde i en rapport indeholdende følgende elementer:

- Afgrænsning af begrebet “amatørmusik” samt en beskrivelse af amatørmusiklivets funktion som vækstlag.
- Beskrivelse og vurdering af amatørmusiklivets funktion i og i forhold til musiklivet som helhed. Herunder folkeskoler, musikskoler, Musikalsk Grundkursus (MGK), musikkonservatorier, offentlige medier samt det professionelle musikliv.
- Beskrivelse af amatørmusiklivets internationale virksomhed.
- Gennemgang af den økonomiske og lovgivningsmæssige basis for amatørmusiklivet. Herunder amatørernes placering i forhold til den samlede lovgivning på området, i forhold til tips- og lottomidler samt øvrige støtteordninger under Kulturministeriet (f.eks. Udviklingsfonden, Statens Kunstfond, Amatørernes Kunst og Kultur Samråds udviklingspulje), i forhold til amterne og amtsmusikudvalgene, i forhold til kommunerne samt private fonde.
- Vurdering af hensigtsmæssigheden af denne basis, både med hensyn til struktur og økonomi.
- Gennemgang og vurdering af de eksisterende øve- og koncertlokaleforhold. Herunder en beskrivelse af forventningerne til og de aktuelle erfaringer med den nye spillestedslov.
- Fortegnelse over de eksisterende amatørorkestre, -ensembler og -kor med angivelse af, hvorvidt og hvorledes disse er organiseret – internt og eksternt.
- Beskrivelse af de eksisterende amatørorganisationer og deres virksomhed. Vurdering af, om de eksisterende organisationsstrukturer samt organisationernes virksomhed fungerer hensigtsmæssigt.

Til at forestå undersøgelsen nedsættes et udvalg med følgende sammensætning:

Formand

Et medlem med særlig indsigt på folkeoplysningsområdet

Et medlem med særlig indsigt i musikskoleområdet

Et medlem med særlig indsigt i ungdomsklubområdet

4 personer med stor indsigt i amatørmusiklivet, som tilsammen dækker alle musikgenrer.

Til kommissionen knyttes en sekretariatsgruppe bestående af Musikrådets sekretariatschef, en sekretær samt de to amatørmusikkonsulenter.

Udvalget skal afgive anbefalinger for hvert punkt samt for amatørmusik-

området som helhed. Arbejdet igangsættes årsskiftet 2000/2001 og forventes at vare ca. et år.

Udvalget

Udvalget, som Statens Musikråd har valgt til at forestå amatørmusikundersøgelsen, består af Musse Mathiasen (korområdet), Ida Allesø Møller (orkesterområdet), Julie Heebøll (folkemusikområdet), Esben Danielsen (det rytmiske område), Edna Rasmussen (musikskoleområdet), Jens Larsen (fritids- og ungdomsklubområdet), Ole Riis (folkeoplysningsområdet) og endelig Jens-Ole Blak, som er formand for udvalget.² I sommeren 2001 måtte Ole Riis fratræde sin post i udvalget p.g.a. længerevarende udlandsophold og Torben Schipper overtog med kort varsel hans plads.

Til udvalget er knyttet en sekretariatsgruppe: Amatørmusikkonsulenterne Steen Lindholm og Gert Fuglsang, sektionschef Erik Skovgaard Pedersen og Ditte Bentzen, sekretær og koordinator for undersøgelsen.

² Korte biografier på udvalgsmedlemmerne findes i bilag 15.

Sammenfatning

Rapporten *Musikkens amatører bør behandles professionelt* er en beskrivelse og analyse af dansk amatørmusiklivs rammer og vilkår anno 2001. Gennem 10 kapitler behandles amatørmusiklivets mange forskellige områder og en række problematikker, der knytter sig hertil. Udvalgets konklusioner og anbefalinger bringes indledningsvis i afsnittet nedenfor.

Rapportens kapitler

- Kapitel 1* redegør for amatørmusikundersøgelsens formål og indhold.
Kapitel 2 giver et bud på en forståelse af amatørmusikken, dens rolle og betydning. Her indkredses forskellige forståelser af amatørbegrebet.
Kapitel 3 tegner et mere konkret billede af amatørmusikområdet og de mange steder, hvor amatørmusikken udfolder sig.
Kapitel 4 omhandler amatørmusiklivets organisering med særlig fokus på amatørmusiklivets landsdækkende interesseorganisationer og deres rolle for dansk amatørmusikliv og behandler desuden amatørmusiklivets relationer til det øvrige musikliv.
Kapitel 5 beskriver amatørmusiklivets rammevilkår – dvs. de lovgivningsmæssige og økonomiske rammer, som amatørmusikken fungerer under i dag.
Kapitel 6 sætter fokus på børn og unges vilkår for frivillig musikudøvelse.
Kapitel 7 er en beskrivelse og analyse af rammer for musikundervisning og musikalsk dygtiggørelse som forudsætning for amatørmusiklivet.
Kapitel 8 undersøger amatørmusikkens øvefaciliteter.
Kapitel 9 har amatørmusiklivets koncertaktivitet i centrum.
Kapitel 10 er en gennemgang af amatørmusiklivets internationale relationer.

Konklusioner og anbefalinger

Amatørmusiklivet – og dets mange udøvere – er en vigtig del af det samlede danske musikliv. Amatørmusiklivet udgør et fundament og vækstlag for den professionelle del af musiklivet. Dets udøvere er gode, kritiske lyttere og musikforbrugere, der stiller krav til den professionelle musiks kvalitet og indhold. Samtidig rummer dansk amatørmusikliv et vidtfavnende spekter af forskellige musiktraditioner og -kulturer, der ikke alene kan udvikles og videreføres af et professionelt musikliv – det kræver en bredere folkelig deltagelse.

Udvalget finder, at dansk amatørmusikliv fortjener støtte, opmærksomhed og lydhørhed. Det bør bl.a. ske gennem:

- etablering af en musikkvækstfond
- sikring- og kvalitetsudvikling af de hidtidige driftsstøtteordninger
- øget fokusering på musikkulturen i lokalmiljøet
- en forstærket placering af amatørmusikken i musikloven

Nedenfor præsenteres og diskuteres en mere konkret udmøntning af rapportens hovedpointer med det endelige formål at give udvalgets anbefalinger for amatørmusikområdet.

Mere end 1 mio. danskere spiller eller synger – og antallet er stigende

Rapporten slår fast³, at musik – efter idræt – er den mest udbredte fritidsbeskæftigelse. Over 1 mio. danskere spiller og/eller synger. Mange dyrker musikken på egen hånd, men en ganske stor del spiller og synger også sammen med andre. Alene blandt den voksne befolkning (over 15 år) findes 387.000 *aktivitetsudøvere*⁵ i sociale fællesskaber – i kor, orkestre og bands – og antallet synes at være i stigning.⁶

Blandt børn og unge dyrker flere musik end fodbold.⁴

Amatørområdet udgør en vigtig del af musikkens fødekæde. Amatørmusikere udgør i vid udstrækning et nødvendigt rekrutteringsgrundlag for det professionelle musikliv. De er både bærende og videreudviklende i forhold til mange og forskelligartede musikkulturer og –traditioner. Ikke mindst udgør amatørmusiklivet et interesseret, kvalificeret og kritisk publikum til den professionelle musikscene. På mange forskellige måder er amatørmusiklivet således med til at understøtte og udvikle hele det danske musikliv.

Kun en del af amatørmusiklivet er organiseret

En del af amatørmusiklivet er organiseret som foreninger. Foreningerne udgør det enkelte kor, orkestre eller folkemusiklag, men foreningerne kan også være sammenslutninger af flere bands, der f.eks. samles omkring et øvelokalfællesskab. Foreningerne kan alene være forankret lokalt, men de kan samtidig også være medlemmer af en af amatørmusiklivets landsdækkende interesseorganisationer. Interesseorganisationerne repræsenterer mange forskellige genreområder, og det samlede antal medlemmer udgør en betragtelig gruppe af udøvende amatørmusikere. Aktiviteter og samarbejde inden for de enkelte interesseområder varetages i stor udstrækning af interesseorganisationerne. Når vi ser området under ét må vi dog konstatere, at størstedelen af amatørudøverne ikke er organiseret i landsorganisationerne og dermed ikke nyder godt af de tilbud, som organisationerne har.

Mange amatørmusikere får ikke indflydelse, opbakning og økonomisk støtte.

Sammen er vi stærkere

Blandt udvalgets medlemmer findes flere forskellige tilgange til amatørmusiklivets organisering, og det har ikke været muligt at komme med en samlet anbefaling for området som helhed. Årsagen skal muligvis findes i, at de enkelte dele af amatørmusiklivet fungerer højst forskelligt, har forskellige udviklingsdynamikker og meget forskellige traditioner for organi-

³ Jf. kapitel 3.

⁴ Do.

⁵ *Aktivitetsudøvere angiver udøvende i kor, orkestre og bands. Da nogle spiller eller synger i flere sammenhænge, er antallet af musikamatører noget lavere – se endvidere kapitel 3, side 34*

⁶ Jf. bilag 14, tabel 2.

sering. Spørgsmål om såvel den landsdækkende organisering som den lokale forankring har været diskuteret livligt. Udvalgsmedlemmerne er enige så langt, at en yderligere organisering af amatørmusiklivet er vigtig for området. Når dele af amatørmusikområdet i dag fungerer under uhensigtsmæssige vilkår, kan det bl.a. ses som et resultat af, at store dele af området står uden for organisatoriske rammer og dermed langt fra fremstår som en stærk kulturpolitisk aktør.

Amatørmusiklivets forholdsvis lave organiseringsgrad bevirker bl.a., at mulighederne for forankring og udveksling af information og viden kun i nogen udstrækning tilgodeses. Det gælder såvel inden for de enkelte genreområder som på tværs af de forskellige dele af området. Derfor har amatørmusiklivet behov for en særlig indsats, der kan sikre nødvendig information og rådgivning til områdets udøvere, og som kan befordre samarbejder og vidensudveksling mellem forskellige aktører.

Adgang til støtte og faciliteter kræver kendskab til regler og muligheder

Udvalget anbefaler, at alle amatørmusikkens udøvere – uanset evt. organisering og tilhørsforhold – sikres adgang til information og rådgivning.

En række kor, orkestre og bands har behov for information og rådgivning. Spørgsmålene kan være mange: Hvordan starter vi en forening? Hvordan styrer vi økonomien? Hvilke oplysningsmæssige forpligtelser har vi som forening til offentlige myndigheder, til KODA og Gramex o.a.? Hvordan finder vi et øvelokale? Hvordan kan vi få støtte til instrumenter og anlæg? Hvilke kursustilbud findes der? Hvordan kommer vi ud med vores musik? Hvor kan vi spille koncerter? Hvor og hvordan kan vi få hjælp til at indspille en demo-cd? Hvor kan vi få støtte til projekter, udlandsrejser eller turnéer?... o.s.v.

Det er afgørende for amatørmusiklivets trivsel, at alle har adgang til information og rådgivning – uafhængig af evt. organisering og tilhørsforhold. Når forskellige dele af amatørmusiklivet fungerer meget forskelligt, er der brug for at arbejde med flere forskellige typer af informations- og rådgivningsvirksomhed, som kan foregå gennem forskellige kanaler. Mens information og rådgivning om organisationernes aktiviteter og tilbud ligger naturligt i organisationerne, bør der sideløbende være et landsdækkende informations- og rådgivningsorgan – en funktion, som p.t. varetages af amatørmusikonsulentene. Denne funktion skal være tilgængelig for alle og skal supplere organisationernes landsdækkende samarbejder. Den skal fungere som brobygger til bevillingsgiverne, mellem aktører fra forskellige dele af landet og på tværs af forskellige interessebaserede og institutionelle områder.

Samarbejder på tværs

Udvalget anbefaler, at samarbejder på tværs af musiklivets interesseområder styrkes – dels ved at udbygge såvel lokale, regionale og landsdækkende netværk, dels ved at opstille klare målsætninger og evaluerbare forpligtelser over for modtagere af offentlige musiktilskud.

Mange ungdomsmusikere er ikke organiserede og har derfor ikke reel adgang til hjælp og vejledning.

De lokale og regionale samarbejder på tværs af forskellige interesseområder er i høj grad lagt i hænderne på enkelte ildsjæle. Musiklivet har kun i mindre udstrækning fastlagte, tværgående samarbejdsstrukturer med klare målsætninger. Endvidere er de enkelte kommuners lokale musikliv ofte spredt ud mange forskellige steder. Der findes kun i ringe udstrækning formelle rammer for samarbejder, og når det lokale musikliv sjældent mødes i dagligdagen, er der en tendens til, at de enkelte områder fungerer som selvstående enheder. Der findes givetvis nogle amatørmusikere, som i dagligdagen trives fint uden disse relationer. Imidlertid er amatørmusikkens problemer bl.a. knyttet til de manglende samarbejdsrelationer.

Når amatørmusikkens mange steder ikke er i kontakt med andre udøvere eller institutioner, er det svært at trække på den viden, som er forankret i de forskellige miljøer. Det er afgørende at finde nogle måder at styrke lokale og regionale samarbejder, således at man sikrer en vidensforankring og samtidig skaber platforme for erfaringsudveksling. Sådanne samarbejder kunne være netværksbaserede – men hvordan oparbejder man netværk de steder, hvor sådanne ikke eksisterer? Det er ganske givet nødvendigt at sætte ind på mange niveauer og inddrage mange forskellige typer af aktører.

Det er vigtigt, at der i højere grad fokuseres på samarbejder på tværs af musiklivet. Over for de etablerede institutioner bør der eksplicit formuleres klare målsætninger og evaluerbare forpligtelser om samarbejde i forhold til øvrige aktører – såvel etablerede som mindre etablerede. Såvel amter som kommuner – herunder kultur- og fritidskonsulenter – bør inddrages aktivt i musikalske/tværkulturelle netværksdannelse. Man kunne endvidere forestille sig, at kommuner og amter økonomisk understøtter netværksdannelse og samarbejder – bl.a. ved i langt større udstrækning at støtte projekter, der inddrager aktører fra flere forskellige områder. Det kan være fælles koncerter, workshops o. lign., som har som mål at inddrage en større del af det lokale/regionale musikliv. Endelig vurderes det, at etablering af fælles øvefaciliteter i kommunerne, som samler flere

Mange af amatørmusikkens udøvere besidder ressourcer og megen viden. Men alt for ofte bliver ressourcerne ikke udnyttet og viden ikke udvekslet til gavn for andre dele af amatørmusikkens.

dele af musiklivet, vil kunne medvirke til lokalt at initiere til samarbejder og netværksdannelser på tværs af områderne.

7.500 børn og unge stod i 2001 på venteliste til landets musikskoler.

Instrumentalundervisning på en musikskole koster fra 2.000-3.500 kr. om året.

I ungdomsklubben Fri-Stedet i Aalborg øver 31 ungdomsbands. Men der er ikke længere faste steder i Aalborg, hvor de kan spille koncert.

Børn og unge har ikke muligheder nok for musikudfoldelse

De frivillige musiktilbud, som gives børn og unge, har stor betydning – både for et velfungerende amatørmusikliv og for musiklivet som helhed, men også for den almene musikalske opdragelse, der alt for sjældent gives tilfredsstillende udfoldelsesmuligheder i børneinstitutioner og folkeskoler. De frivillige musiktilbud synes langt hen ad vejen at fungere tilfredsstillende. Til området knytter der sig dog nogle problemstillinger, som bør løses.

Social slagside på musikskolerne

På mange måder synes musikskolerne at have overtaget en stor del af ansvaret for børn og unges almene musikalske opdragelse. De seneste 10 år har der været en stor vækst på området, men de stadigt voksende ventelister viser med al tydelighed, at behovet for musikundervisning langt fra imødekommes fuldt ud.

 Udvalget anbefaler, at deltagerbetalingen på musikskolerne sænkes.

Deltagerbetaling for musikskoleundervisning er ofte meget høj – det gælder især instrumentalundervisningen. Det er uheldigt, fordi netop instrumentalundervisningen er en væsentlig forudsætning for, at børn og unge kan fortsætte som udøvende i orkestre og bands. Den høje deltagerbetaling betyder i praksis, at musikskolernes tilbud i stor udstrækning kun kommer de børn og unge til gode, som kommer fra hjem med en rimelig god økonomi. Dette forekommer at være uacceptabelt, idet alle bør have en reel mulighed for at lære at spille og synge. Derfor anbefaler udvalget, at man sikrer en nedsættelse af deltagerbetalingen i musikskolerne. Dette kan bl.a. ske ved en lovændring i musikloven, der sikrer musikskolerne et statstilskud på 25 % af lærerlønnen. Dette bør kombineres med en kommunal forpligtigelse til at nedbringe deltagerbetalingen.

De små børn skriger på lærerkræfter

 Udvalget anbefaler, at konservatorierne opprioriterer uddannelse af lærere på forskoleområdet.

Musikskoletilbud for de alleryngste har de seneste år gennemgået en kraftig vækst. Det har betydet en større efterspørgsel på lærerkræfter inden for netop dette område. Derfor bør konservatorierne opprioritere dette område, hvis man ikke de kommende år skal opleve en endnu større mangel på kvalificerede forskoleundervisere, end der er i dag.

Helt unge bands har intet sted at spille kamp

 Udvalget anbefaler, at man som forsøgsordning etablerer et netværk af koncertscener for de helt unge bands.

Fritids- og ungdomsklubberne peger på behovet for at skabe nogle særlige

scener for de helt unge bands, der er nået over begynderstadiet. Scener, hvis økonomi ikke er baseret på salg af øl og spiritus. Behovet skal ikke mindst ses i lyset af, at en del børn og unge alt for tidligt begynder på at drikke alkohol. Musikrådet bør skabe mulighed for at etablere et netværk af sådanne scener, hvor det er muligt for de helt unge bands at præsentere deres musik for en større tilhørerskare. Initiativet kunne i første omgang iværksættes som en forsøgsordning, der inddrager et mindre antal kommuner.

Mange fritids- og ungdomsklubber har allerede lokalt adgang til gode koncertfaciliteter, og de er i forvejen med i et netværkssamarbejde via Landsforeningen Ungdomsringen. Ved at udnytte dette netværk ville man med forholdsvis små midler på landsplan kunne etablere en regional og landsdækkende koncertudveksling af bands. Endvidere kunne initiativet bidrage til at styrke et udvidet samarbejde med f.eks. musikskolerne, der med deres kor, orkestre og sammenspilshold også kunne få gavn af denne type scener.

Som supplement til et sådant koncertscene-netværk kunne man endvidere opdyrke et samarbejde med de etablerede "kommercielle" sommerfestivaler. Mange steder ville det være muligt – og uden væsentlige ekstra omkostninger – at benytte festivalernes faciliteter til en ungdomsmusikfestival – f.eks. weekend inden den egentlige festival.

Når tubaen mangler, lyder orkestret dårligt

Udvalget anbefaler, at de klassiske orkestres fødekædeproblem løses gennem tiltag på flere niveauer.

Både inden for amatørmusiklivet og det professionelle musikliv lider de klassiske orkestre under, at det er svært at besætte orkesterpladser med visse instrumenter – f.eks. obo, fagot, tuba og valdhorn. Problematikken omkring disse instrumenter viser sig på flere niveauer: 1) De er ikke særlig søgte af musikskoleelever, 2) det er svært at finde kvalificerede lærerkræfter og 3) der uddannes på konservatorierne kun få inden for disse fag.

Det er helt afgørende at gøre en særlig indsats på dette område – både til gavn for det professionelle musikliv men i vid udstrækning også for at sikre, at amatørorkestrene fortsat kan fungere med en fuld besætning. Problematikken kan ikke alene løses ved at sætte ind ét sted, men bør ske på mange niveauer. Der må iværksættes særlige initiativer til at fremme interessen for disse særlige instrumenter, uddannes musikere og pædagoger, og oprettes hold på musikskolerne, som kan føde det øvrige musikliv. Det er ikke inden for denne rapportes rækkevidde at komme med endelige løsningsforlag på denne problematik, men udvalget har dog gjort sig tanker i den anledning.

Umuligt at leve af at undervise i fagot

Udvalget anbefaler, at der på de små musikskoler skabes økonomisk råderum for at tilknytte højt kvalificerede lærerkræfter inden for særligt udsatte instrumentgrupper.

Mange små musikskoler har problemer med at tilbyde timer nok til undervisere inden for særlige instrumentgrupper. Derfor bør de små musikskoler have økonomisk mulighed for at kompensere for et lavt timetal og lang transporttid.

Central koordineret indsats

Børn og unges musiksmag og præferencer hvad angår instrumentvalg påvirkes i stort omfang af det kommercielle musikudbud, som formidles gennem medierne. Samtidig er det sociale samvær omkring musikken for mange børn og unge en væsentlig drivkraft bag lysten til at spille. Hvis de "svage" klassiske orkesterinstrumenter skal vække musikskoleeleverne interesse, er det nødvendigt med radikale tiltag, som både giver eleverne chancen for at afprøve og eksperimentere med et instrument, og samtidig hurtigt tilbyder eleverne mulighed for at spille sammen med andre. Vældig mange musikskoler har i de senere år haft fokus på dette område ved bl.a. at tilbyde instrumentalundervisning på de "svage" instrumenter på særlige favorable vilkår – desværre uden landsdækkende gennemslagskraft. Der synes at være behov for en central indsats, som oplagt kunne koordineres af musikskolekonsulenten. Man kunne forestille sig tiltag, som dels synliggør problematikken og rejser mulige løsningsforslag, dels igangsætter og støtter initiativer, som inddrager flere musikskoler.

Øvefaciliteterne kan udnyttes langt bedre

Det bør være muligt at få adgang til tilfredsstillende øvefaciliteter, uanset hvilken konstellation man indgår i, og hvilken musikgenre man beskæftiger sig med. Denne opgave ligger naturligt i kommunalt regi, men løses langt fra alle steder tilfredsstillende.

Udvalget anbefaler, at alle kommuner laver en offentligt tilgængelig fortegnelse over de offentlige lokaler, som stilles til rådighed for det lokale musikliv.

Der synes i flere kommuner at mangle overblik over hvilke lokaler, der ifølge folkeoplysningsloven stilles til rådighed for amatørmusiklivet. Derfor bør alle kommuner udarbejde en offentligt tilgængelig fortegnelse over de lokaler, som man stiller til rådighed for amatørmusiklivet. I denne fortegnelse skal indgå oplysninger om størrelse, akustiske forhold og evt. lydisolering, lysforhold, mulighed for at benytte instrumenter og/eller anlæg, opmagasineringsmuligheder, antal stole, evt. mulighed for at benytte mindre lokaler til sektionsprøver, adgang til evt. opholdsrum med evt. kaffe- og/eller sodavandsautomat, adgang til toilet o.s.v.

Katastrofal mangel på øvefaciliteter

Udvalget anbefaler, at der finansieret af tips- og lottomidler oprettes en Musikvækstfond, som kan støtte opbygning og indretning af øve- og koncertfaciliteter for amatørmusiklivet samt yde tilskud til amatørernes instrumenter og anlæg.

Der er generelt behov for, at kommunerne tager ansvar for at indrette eller bygge øvelokaler i det omfang, at adgangen til offentlige lokaler ikke

dækker det lokale musiklivs behov for øve- og koncertfaciliteter. Det er udvalgets vurdering, at man flere steder med fordel kunne tænke i at samle de forskellige genrer inden for de samme fysiske rammer. Der er erfaring for, at fælles fysiske rammer kan være med til at udvikle amatørmusiklivet, idet man dermed skaber en platform for musikalske samarbejder og erfaringsudveksling. Ideelt set et øvested – gerne med en fleksibel indretning, der tilgodeser flere dele af amatørmusiklivet – hvor man kunne indrette lokalerne efter brugernes behov. På den måde kan man øge muligheden for at skabe et aktivt og dynamisk lokalt musikmiljø til gavn for både brugerne og det øvrige lokale kulturliv.

Etablering af øvelokaler kan være bekosteligt, og ikke alle kommuner kan finde de nødvendige ekstra midler i de kommunale budgetter. Derfor bør Musikrådet arbejde på at etablere en *Musikvækstfond* finansieret af tips- og lottomidler. Fondens primære opgave skal være at støtte opbygning og indretning af lokaler samt give støtte til instrumenter og udstyr. I bilag 13 er et konkret udkast til en sådan støtteordning.

Generelt er der flere, der spiller musik end fodbold. I Roskilde findes fem øvelokaler specielt til rytmisk musik og 39 fodboldbaner.⁷

Lovgrundlaget er et kludetæppe med mange huller

Ingen støtteordninger tilgodeser amatørmusikkens behov fuldt ud. Heller ikke når vi ser på støttemulighederne under ét, formår de forskellige støtteordninger at supplere hinanden, så de kan rumme de støttebehov, som amatørmusiklivet har. Der er en tendens til, at særlige projekter i et vist omfang har mulighed for at komme i betragtning i de nuværende støtteordninger, mens amatørmusiklivets elementære behov kun i meget ringe udstrækning bliver tilgodeset.

Overordnet betragtet repræsenterer musikloven i sin nuværende udformning et væsentligt og uundværligt støttegrundlag for amatørmusiklivets interesseorganisationer og deres aktiviteter, for musikskolerne samt for de konsulentordninger, der findes på området. Imidlertid henter kun et meget lille antal kor, orkestre eller bands støtte fra musikloven. Overvejende er ansvaret for disses udfoldelsesmuligheder placeret hos amter og kommuner, hvor det er muligt at søge støtte enten via folkeoplysningsloven eller gennem de kulturtilskud, som bevilges af amter og kommuner. Samlet set formår kommuner og amter dog kun i ringe udstrækning at dække amatørmusiklivets støttebehov bredt. For det første fordi folkeoplysningsloven som ramme passer dårligt til den struktur, som især store dele af det rytmiske område og folkemusikområdet fungerer under. For det andet tyder meget på, at det typisk er de synlige og prestigebetonede ensembler, der løber med amtslige og kommunale kulturtilskud. Dermed kommer disse tilskud kun i mindre udstrækning det brede amatørmusikliv til gode.

En række støttekilder til særlige formål – eksempelvis kulturudveksling, demokratifremmende foranstaltninger etc. – kommer kun i mindre udstrækning amatørmusiklivet til gode. Problemet er, at kor, orkestre og bands – for overhovedet at gøre sig håb om at komme i betragtning – er tvunget til at opfinde og tilpasse projekter, så de passer til støttekil-

⁷ Lokale- og Anlægsfondens facilitetsdatabase: www.loa-fonden.dk.

dernes forskelligartede formål. Det samme synes i nogen udstrækning at gøre sig gældende, når amatørmusikkens udøvere søger støtte fra private fonde.

Amatørmusikkens lovgivningsmæssige og økonomiske rammevilkår burde tilpasses de behov, som amatørmusiklivet har – og ikke omvendt. Sammenfattende kan det konstateres, at der er brug for, at amatørmusikken får et støttegrundlag, som tilgodeser dens behov og egenart. Dette kræver tiltag på flere forskellige områder.

Folkeoplysningsloven forsømmer musikken

Udvalget anbefaler, at folkeoplysningsloven sidestiller amatørmusik med andre former for fritids- og undervisningsaktiviteter ved at imødekomme de særlige behov, som knytter sig til musikudøvelse.

Folkeoplysningsloven yder overvejende støtte til kor, orkestre og bands under forudsætning af, at de er organiseret som foreninger. Mens en del kor og orkestre støttes via folkeoplysningsloven, kan kun en lille del af det rytmiske område og folkemusikområdet reelt benytte denne lovgivning som støttegrundlag. Årsagen er, at disse områder typisk fungerer i mindre grupper uden dirigent, hvorfor eventuel støtte skal ske via aktivitetstilskud. Da støtte til aktiviteter kun ydes til børn og unge under 25 år, kommer mange amatørmusikere i klemme, eftersom de ofte spiller og synger sammen på tværs af aldersgrupperinger.

Selv når kor og orkestre vælger at tilrettelægge deres aktivitet som undervisning og organiserer sig som forening, formår folkeoplysningsloven kun til en vis grad at tilgode deres behov. Hvis loven skal behandle amatørmusikken ligeværdigt med andre aktiviteter, må den i højere grad tilgode musikens egenart. Derfor bør der ske nogle justeringer:

Folkeoplysningsloven bør åbne mulighed for at give amatørmusiklivets dirigenter en løn, som modsvarer deres kvalifikationer og forberedelsestid.

Folkeoplysningsloven bør tillige rumme mulighed for at yde løntilskud til band doctors. Især dele af folkemusikområdet og det rytmiske område, som ikke har en fast dirigent/instruktør, kan med jævne mellemrum have behov for at benytte sådanne løst tilknyttede instruktører til musikalsk supervision.

Folkeoplysningsloven bør justeres, så musikundervisning sidestilles med anden undervisning. F.eks. bør der ydes fuld støtte til instrumentalundervisning på langt mindre hold, end det er tilfældet nu.

Folkeoplysningslovens 10 %-pulje bør kunne bruges til aktiviteter, der ligger i naturlig forlængelse af selve musikudøvelsen. Det kunne eksempelvis være stævner, specielle musikprojekter, tværfagligt samarbejde, workshops og koncertvirksomhed.

Det synes indlysende urimeligt, hvis nogle kommuner i deres bevillingspraksis ikke støtter amatørmusiklivet på samme vilkår som andre fritidsaktiviteter. Undervisningsministeriet og Kulturministeriet kunne udarbej-

de retningslinier til kommunernes folkeoplysningsudvalg for at sikre, at en sådan forskelsbehandling ikke finder sted.

Musikloven er ikke for amatører

Ansvar for det brede amatørmusiklivs trivsel er i det væsentligste overladt til kommuner og amter. Undersøgelsen tyder på, at dette langt fra fungerer optimalt. Selvom man foretager justeringer af folkeoplysningsloven, har dele af amatørmusiklivet stadig behov for yderligere støtte til en række særlige aktiviteter, der knytter sig til deres virksomhed og som ikke vil kunne opnå støtte via denne lovgivning. Samtidig fungerer store dele af amatørmusiklivet uden for folkeoplysningslovens rammer. Derfor er der brug for mere fleksible støtteordninger, der ikke alene tilgodeser det foreningsbaserede amatørmusikliv.

Udvalget anbefaler, at amatørmusikken får et selvstændigt kapitel i musikloven, der uanset evt. organisering og tilhørsforhold sikrer, at amatørmusiklivet indtænkes, støttes og udvikles som vækstlagsområde for et helstøbt dansk musikliv.

Det er væsentligt, at amatørmusikken også lovgivningsmæssigt bliver synlig, og at ansvaret for amatørmusikkens vilkår og udvikling placeres. Amatørmusikområdet er forskelligartet og har brug for støttedmæssige rammer, der tilgodeser musikkens særlige behov. Det er afgørende, at de enkelte genreområder kan støttes og udvikles under hensyntagen til deres egenart. Det er afgørende, at amatørområdet ikke ses isoleret, men indtænkes, støttes og udvikles som vækstlagsområde i forhold til et helstøbt dansk musikliv. Det er afgørende, at rammerne er fleksible, så der ikke opstår "huller", hvor fødekæden knækker.

Udvalget vurderer, at disse opgaver bedst varetages gennem musikloven. En langsigtet og koordineret vækstlagsstrategi kan ikke alene overlades til kommuner og amter. Derfor anbefales det, at amatørmusikken får sit eget kapitel i musikloven. Kapitlet skal sikre, at amatørmusiklivets støttebehov imødekommes – herunder også den støtte, som p.t. gives til musikskoler og det landsdækkende arbejde på området.

Med et særligt kapitel i musikloven, som omhandler amatørmusiklivet, bliver Musikrådet en central aktør for hele musiklivet. I den forbindelse bør Musikrådet til stadighed søge at skabe overblik over og søge indflydelse på de lovændringer, der direkte eller indirekte påvirker (amatør)musiklivets udfoldelsesmuligheder og vilkår.

Mangel på koncertmuligheder

Udvalget anbefaler, at amatørmusikkens koncertmuligheder sikres – dels ved at opstille klare forpligtelser over for koncertarrangører, dels ved at yde økonomisk tilskud til denne aktivitet.

Koncertvirksomheden udgør en fundamental del af musikudøvelsen. Undersøgelsen viser, at der på landsplan foregår en omfattende koncertvirksomhed med amatørgrupper og -ensembler. Imidlertid tyder meget på, at kun en mindre gruppe af koncertarrangører præsenterer amatør-

Det 65 mand store Lyngby-Taarbæk Harmoniorkester kunne end ikke leje Dronningesalen i Den Sorte Diamant (Det Kgl. Bibliotek) til fuld pris, da man ikke ønskede koncerter med amatører.

musik jævnlige. Endvidere har kor, orkestre og bands ofte store omkostninger, når de arrangerer koncerterne selv. Derfor er der på forskellige måder brug for at understøtte amatørmusiklivets koncertaktiviteter.

Det kan være svært at stille betingelser over for private koncertarrangører, der alene eksisterer på kommercielle vilkår. Imidlertid får en række spillesteder og musikforeninger offentlig støtte. Man kunne sagtens forestille sig, at der i forlængelse af den nuværende støttepolitik lå nogle klare og målbare forpligtelser til også at præsentere amatørmusik i et vist omfang.

Man kunne på forskellig måde motivere til øget amatørkoncertaktivitet ved at lave "gulerodsordninger", således at koncertarrangørerne også fik et synligt økonomisk incitament til at indtænke vækstlaget yderligere. Musikloven bør derfor åbne mulighed for at støtte koncertarrangører, der ønsker at præsentere en koncertrække med amatørorkestre – gerne med flere kor, orkestre eller bands på samme aften. Man kunne forestille sig en støtteordning, der fungerer som amatørmusikkens pendant til den nuværende honorarstøtteordning, hvor arrangører kan få dækket omkostninger i forbindelse med at præsentere et program med amatørmusikensembler. Herved ville man understøtte opbygningen af lokale musikmiljøer, som i sidste ende også ville kunne komme et samlet musikliv til gavn.

De regionale spillesteder bør fastholdes i og evalueres i forhold til at præsentere amatørmusik med jævne mellemrum. Dette kan foregå som en koncertrække med "rene" amatørkoncerter eller ved at lave blandede arrangementer, hvor amatørorkestre fungerer som "opvarmning" eller "nedkøling" ved professionelle koncerter.

Endvidere skal det være muligt at opnå støtte til egne arrangerede koncerter. Ikke mindst de større klassiske orkestre har brug for denne form for støtte, da de har svært ved at finde arrangører, der tør binde an med deres koncertvirksomhed.

Støtte til amatørmusiklivets koncertvirksomhed skal ikke dække honorar til de enkelte orkestermusikere men udelukkende gå til at dække de særlige omkostninger, som er forbundet med koncerten – herunder eksempelvis lokaleleje, leje af anlæg, instrumenttransport, flygelleje, honorar til dirigent og evt. gæstesolist, plakater og programmer o.s.v.

Mangel på instrumenter eller anlæg forhindrer musikalsk aktivitet

Udvalget anbefaler, at amatørmusikken sikres støttemulighed til anskaffelse af instrumenter og anlæg.

Amatørmusiklivet bør have mulighed for at låne eller hente støtte til dyre instrumenter og anlæg. Dette kunne løses ved at opprioritere musiklovens instrumentstøtteordning, hvor man sikrede, at denne ordning også kom det brede amatørmusikliv til gode. Det ville endvidere være hensigtsmæssigt, hvis Musikrådet gik i dialog med amterne med henblik på at få oprettet instrumentbanker i alle amter. Det er udvalgets vurdering, at en instrumentudlånsordning vil fungere bedst i regionalt regi. Endelig kunne etab-

leringen af en *Musikvækstfond*⁸ finansieret af tips- og lottomidler supplere og understøtte amatørmusikkens behov, hvad angår støtte til dyre instrumenter og anlæg.

Udvikling frem for afvikling

 Udvalget anbefaler, at amatørmusikken sikres midler til at videreudvikle eksisterende aktiviteter og igangsætte nye initiativer.

En styrkelse af dansk amatørmusikkens bør tilgodeses de enkelte genreområders behov og bør foregå gennem støtte til det daglige "rugbrødsarbejde". Der er imidlertid samtidig brug for at skabe rum for nye initiativer, der kan udvikle området yderligere – såvel initiativer, der ligger i naturlig forlængelse af den daglige virksomhed som initiativer, der kan inddrage flere dele af amatørmusiklivet. Rapportens forskellige kapitler belyser behovet for støtte til udvikling af området. Her skal blot nævnes nogle få eksempler:

- videreudvikling af forskellige kursustilbud for de udøvende og deres dirigenter – herunder bl.a. inspirationskurser for amatørmusikkens undervisere, bl.a. kor- og orkesterdirigenter
- kursustilbud om organisering, administration, støttemuligheder o.s.v.
- forskellige typer af samarbejder mellem professionelle og amatører
- støtte til amatørmusikfestivaler – herunder også ungdomsmusikfestivaler
- oprettelse af et koncertnetværk af scener for de helt unge bands

Musik er lige så vigtigt som bacon og smør

 Udvalget anbefaler, at amatørmusikken sikres støttemulighed til udlandsaktiviteter.

Musikrådet bør sikre en støttekilde, som tilgodeser amatørmusikkens udlandsaktiviteter. For store dele af amatørmusiklivet og inden for alle aldersgrupper udgør udlandsaktiviteter en integreret og udviklende del af virksomheden. Dels udgør det internationale møde mellem danske og udenlandske kor og orkestre en oplagt mulighed for import af ideer og repertoire samt opbygning af et kontaktnet, dels er dansk deltagelse i f.eks. internationale festivaler og konkurrencer ensbetydende med eksport af dansk musik og amatørkultur.

Imidlertid bremses en række udlandsaktiviteter af, at man har meget svært ved at skaffe midler til disse formål. Ofte må deltagerne betale alle udgifter selv. Dette afholder mange kor og orkestre fra at deltage i denne type af aktiviteter.

Professionel administration kan ikke undværes

 Udvalget anbefaler, at amatørmusikkens landsdækkende interesseorganisationer sikres tilskud til professionel administrativ hjælp.

En stor del af kendskabet til dansk kormusik i udlandet er opstået gennem amatørernes internationale virksomhed.

⁸ Jf. bilag 13: Forslag til ny støtteordning for dansk amatørmusik.

Der er i organisationerne behov for administrativ hjælp, som kan medvirke til dels at styrke mulighederne for at gennemføre aktiviteter, dels til at stimulere og udvikle såvel de enkelte områder som relationer til det øvrige musikliv. Derfor bør interesseorganisationerne gennem musikloven sikres tilskud til professionel administrativ hjælp.

Kapitel 1

Undersøgelsens indhold

Retningslinierne for amatørmusikundersøgelsen er fastlagt af et kommissorium, og kommissoriets 8 punkter favner vidt. De inddrager et bredt felt af amatørmusiklivets aktører og omfatter en lang række forhold, der har betydning for dansk amatørmusikliv.

Overordnet har kommissoriets karakter og omfang betydet, at udvalget kun til en vis grad har kunnet koncentrere sig om at kulegrave særlige områder og detaljer inden for dele af amatørmusiklivet. Med det foreliggende kommissorium har ambitionen snarere været at se amatørmusiklivets vilkår fra oven. Ved at behandle området i dette perspektiv har det til gengæld været muligt at få øje på sammenhænge og problemstillinger, som ellers kan være vanskelige at identificere.

Formål

Det har overordnet være undersøgelsens formål 1) at beskrive de rammer og betingelser, som amatørmusiklivet fungerer under, 2) at behandle en række af de problematikker, der knytter sig til amatørmusikeres daglige virke, og på den baggrund 3) give nogle anbefalinger, der kan medvirke til at styrke og udvikle dansk amatørmusikliv. Helt centralt for undersøgelsen er det derfor:

At afdække hvorledes såvel de lovgivningsmæssige og økonomiske som de fysiske og organisatoriske rammer formår at tilgodese aktiviteter, der er af fundamental betydning for dansk amatørmusikliv.

Denne formulering kræver en nærmere præcisering. I fokus for undersøgelsen er *dansk amatørmusikliv*, mens *aktiviteter af fundamental betydning for dansk amatørmusikliv* udgør væsentlige omdrejningspunkter for undersøgelsen. Derfor vil vi nedenfor indkredse de forståelser, som knytter sig hertil.

Fokus

En del af amatørmusiklivets egenart er, at området kendetegnes ved *mangfoldighed* og *rummelighed*. Amatørmusiklivet består af mange forskellige mennesker, der dyrker musikken mange forskellige steder, i mange forskellige former for fællesskaber og med vidt forskellige målsætninger. Det har været uden for udvalgets rækkevidde at inddrage alle de sammenhænge, hvori amatørmusikken udøves. Derfor har udvalget valgt at sætte spot på en særlig del af amatørmusiklivet:

I fokus for undersøgelsen er den frivillige amatørmusikudøvelse, som foregår i sociale fællesskaber.

Undersøgelsen omfatter altså alle former for sammenspil, kor- og ensemblevirksomhed, som ikke indgår i obligatoriske undervisningsforløb.

Undersøgelsen dækker alle genreområder, men for overskuelighedens skyld deles genreområderne op i tre hovedgrupper – det rytmiske område, det klassiske område og folkemusikområdet. Forståelsen af disse terminologier dækker bredt. Når det enkelte genreområde omtales, vil man altså til enhver tid kunne tilføje “og dermed beslægtet musik”.

I rapporten benyttes begreber som kor, orkestre og bands i flæng. Kor dækker alle typer af korvirksomhed – såvel rytmisk som klassisk. Orkestre dækker såvel de klassiske orkestre, folkemusikorkestre som big bands, med mindre andet er anført. I en specifik gennemgang af folkemusikområdet omtales dog også folkemusiklaug og –foreninger, som udgør de enheder, der typisk inddrager både musik og dans. Bands dækker alle mindre orkestre inden for det rytmiske område og folkemusikområdet.

Omdrejningspunkter

Amatørmusikkens udøvere fungerer på forskellige betingelser og har ofte forskellige behov. Fælles for musikudøvelse i sociale fællesskaber er dog, at der knytter sig en *praksis* til det at udøve musik – dvs. nogle udfoldelsesmåder, som er vigtige bestanddele af musikudøvelsen og som er afgørende for at skabe en musikalsk udvikling.

På mange måder kan musikudøvelse sammenlignes med holdidræt. De færreste er i tvivl om den praksis, der f.eks. knytter sig til at spille fodbold: For det første skal man erhverve sig kendskab til elementær boldbehandling. Dernæst skal man lære sin rolle på holdet at kende ved at træne sammenspillet. Og endelig står træningen sin prøve, når holdet spiller kamp.

Tilsvarende knytter tre grundlæggende elementer sig til musikudøvelse:

- **den personlige dygtiggørelse**
- **sammenspillet/ensemblevirksomheden**
- **koncertvirksomheden**

Disse aktiviteter er af fundamental betydning for amatørmusiklivets trivsel. Derfor udgør rammerne herfor vigtige omdrejningspunkter i undersøgelsen.

Personlig musikalsk dygtiggørelse har flere mål – deriblandt at fostre og skabe grobund for et professionelt musikliv af musikere, sangere og undervisere. I denne rapport er valgt en anden optik. Rapporten beskæftiger sig alene med musikundervisning og musikalsk dygtiggørelse som forudsætning for amatørmusikudøvelse i sociale fællesskaber.

Afgrænsning

Undersøgelsen afgrænser sig fra al obligatorisk undervisning – både i grundskole, gymnasium og HF samt fra kompetencegivende undervisning på seminarier, universiteter og konservatorier. Undersøgelsen afgrænser sig også fra undervisningsforløb på daghøjskoler og folkehøjskoler.

Udvalget har tillige vurderet, at det er uden for undersøgelsens område at gå dybere ind i en vurdering af *indhold og kvalitet* af den musikudøvelse, som foregår – hvad enten vi ser på frivillig musikudøvelse i undervisningsinstitutioner eller andre steder. Baggrunden er, at undersøgelser af denne karakter vil kræve andre faglige forudsætninger samt andre økonomiske og tidsmæssige ressourcer, end udvalget har haft til rådighed.

Arbejdsform

Indholdet af denne rapport er blevet til på baggrund af forskellige undersøgelsesformer og tilgange:

- Udvalgsmedlemmerne, som har forestået undersøgelsen, har bidraget til undersøgelsens indhold med den viden og indsigt, de hver især har inden for specifikke områder af amatørmusiklivet.
- Gennem kontakt til en række personer, organisationer og institutioner er der indhentet supplerende informationer og viden.
- Derudover har udvalget foranstaltet en række konkrete undersøgelser i form af spørgeskemaundersøgelser og interviews, som underbygger og belyser særlige problematikker.

Den metodiske tilgang til stoffet har været præget af den arbejdsform, udvalget har benyttet. De otte udvalgsmedlemmer påbegyndte arbejdet med vidt forskellige forudsætninger og tilgange til amatørmusiklivet. Først var det afgørende, at udvalget opbyggede fælles forståelse af opgavens indhold og karakter. Derfor startede udvalgsarbejdet med en gennemgang af kommissoriet og diskussion af de problematikker, som knyttede sig til kommissoriets enkelte punkter.

Dette lagde grunden til, at udvalget udarbejdede nogle teser om dansk amatørmusiklives vilkår og behov. Disse teser blev offentligt diskuteret i forbindelse med et dialogmøde i september 2001 på Musisk Center Danmark, hvor store dele af dansk amatørmusikliv var repræsenteret.

Teserne dannede efterfølgende grundlag for den videre arbejdsproces.

Udvalget iværksatte en række konkrete undersøgelser, som bestod i indhentning af oplysninger, spørgeskemaundersøgelser, interviews m.v. med det primære mål at få belyst og nuanceret teserne.

Udvalgets egne undersøgelser

I forbindelse med en afdækning af amatørmusiklivets vilkår har udvalget selv foretaget følgende undersøgelser:

- Spørgeskemaundersøgelser til kor og orkestre samt til spillemandsforeninger og –laug.⁹
- Interviews: tre interviews med henholdsvis to rockbands (tilknyttet Fajabefa lokalforeninger) og et folkemusikorkester.
- Redegørelser fra nogle af amatørmusiklivets landsdækkende interesseorganisationer – herunder Landsgardeforeningen af 1992, Folkekirken Ungdomskor, Danske Børne- og Ungdomskor, Danske Folke-danseres Spillemandskreds samt Musik & Ungdom.
- Musiklokaleundersøgelse blandt landets kommuner.¹⁰
- Undersøgelse af koncertaktiviteter blandt spillesteder og musikforeninger.¹¹
- Undersøgelse af kor og orkestres organisering under folkeoplysningsloven i henholdsvis Storkøbenhavn og Århus.¹²
- Forespørgsel om amtsmusikudvalgenes støtte til amatørmusiklivet.¹³

Kommentar

Dansk amatørmusikliv er ikke særligt veldokumenteret. Så snart man kommer uden for områdets organisationer, er registreringsgraden temmelig lille, og det har haft betydning for hvilke områder, det overhovedet har været muligt at undersøge med de tilstedeværende ressourcer.

Udvalget har sendt spørgeskemaer til de kor, orkestre og spillemandsforeninger og –laug, som er registrerede i en række af amatørmusiklivets landsdækkende interesseorganisationer. Vi ved, at disse kun repræsenterer en del af hele området. Det er udvalgets forståelse, at de som gruppe sandsynligvis repræsenterer “den bedrestillede” del af amatørmusiklivet, da organisering i en interesseorganisation ofte først sker, når et kor/orkester er godt etableret.

Udvalget valgte ikke at udsende spørgeskemaer til rytmiske bands. Organiseringsgraden her er meget lav, og derfor ville en udsendelse til de organiserede bands åbenlyst ikke kunne belyse forholdene for hele området. På samme måde er også kun en mindre del af folkemusikkens mindre bands registrerede. Derfor udvalgte man i stedet tre orkestre og gennemførte kvalitative interviews, som kunne være med til at belyse og nuancere forholdene inden for dette område.

⁹ Jf. bilag 7-10.

¹⁰ Jf. bilag 3 og 4.

¹¹ Jf. bilag 5 og 6.

¹² Jf. bilag 11.

¹³ Jf. bilag 12.

Udvalget har foretaget en undersøgelse af amatørmusikkens øvefaciliteter i landets kommuner (Musiklokaleundersøgelsen) og en undersøgelse af amatørkoncertvirksomheden på landets spillesteder. Sidstnævnte dækker primært koncertaktiviteter for den rytmiske del af amatørmusikområdet samt i nogen udstrækning folkemusikområdet, da klassiske kor og orkestre sjældent afholder koncerter på spillesteder. Fælles for de to undersøgelser er, at besvarelsesprocenten er forholdsvis lav. Udvalget vurderer dog, at de to undersøgelser giver et rimeligt billede af undersøgelsesfelterne.

Udvalgets egne undersøgelser er suppleret med statistisk materiale bl.a. fra to af Socialforskningsinstituttets rapporter samt fra Danmarks Statistik. Dette materiale udgør grundlaget for diverse beregninger – dels antallet af danskere, der har musik som fritidsinteresse, dels antallet af udøvende amatører i kor, orkestre og bands. Socialforskningsinstituttets rapporter bygger på tal fra 1998, mens tal fra Danmarks Statistik er fra 2002.

Endvidere inddrager undersøgelsen informationer fra en række organisationer, institutioner og personer, som besidder særlig viden inden for amatørmusikområdet.

Kapitel 2

Hvad er amatørmusik?

I en rapport om amatørmusik er der et første spørgsmål, som trænger sig på: Hvad er amatørmusik? Et første svar må indlysende være, at det er musik, der udøves af amatører. I kapitel 1 er beskrevet den grundlæggende praksis, der knytter sig til musikudøvelse. Tilbage er spørgsmålet: *Hvad er en amatør?*

En forståelse af amatørmusikbegrebet

Begrebet “amatør” er ikke en entydig og veldefineret størrelse i forbindelse med musikudøvelse. Begrebet knytter sig til den person, som udøver musikken, og til amatørbegrebet knytter der sig flere forskellige forståelser.

Den klassiske musikamatør Hans Gammeltoft-Hansen formulerede i 1982 en definition af musikamatøren “som en person, der udøver musik uden at skulle leve af det, og som i enhver given musikalsk situation søger at yde sit bedste ud fra en dybt seriøs holdning til musikken og musikudøvelsen.”¹⁴

Denne forståelse af ordet *amatør* er et godt udtryk for, hvorledes store dele af det klassiske musikliv opfatter amatørbegrebet. Her tillægges amatørbegrebet en positiv værdi. Amatørens ambition er at tilstræbe så god en musikalsk indsats, som det med de givne tekniske forudsætninger er muligt. Det klassiske amatørbegreb spænder således vidt – fra det helt elementære til det elitære, hvor udøvere spiller eller synger på samme musikalske niveau som professionelle, men uden personlig indtjening.

I rytmiske kredse opfattes amatørbegrebet anderledes. En stor del af de rytmiske musikere ville aldrig definere sig selv som amatører af den ene årsag, at ordet *amatør* for dem har en negativ ladning og oftest bruges nedsettende. Amatørbegrebet forbindes med musikere, som ikke kan deres håndværk og som er uden musikalske ambitioner.

Denne forståelse skal muligvis ses i forhold til, at ganske mange musikudøvere inden for dette område har en drøm om helt eller delvist at kunne spille professionelt. En musikalsk anerkendelse er ofte knyttet til muligheden for at virke på professionelle vilkår.

Amatørbegrebet rummer således forskellige forståelser og værdiladninger,

¹⁴ Gammeltoft-Hansen, H. (1982): *Amatørens rolle i musiklivet*, side 222

som i høj grad kan være betinget af den genremæssige sammenhæng, man indgår i. De forskellige forståelser af begrebet knytter sig til musikudøvernes egen selvforståelse og identitet, og de udmønter sig i en mere eller mindre rummelig opfattelse af, hvad amatørmusik er.

På tværs af de forskellige forståelser af amatørbegrebet er der dog en fælles opfattelse af, at der er et skel mellem musikudøvelse på amatørbasis og professionel musikudøvelse.

Amatørteatermanden Arne Aabenhus formulerede for år tilbage sammen med fløjtenisten Johan Bentzon en definition af amatørbegrebet, der netop søger at trække skel mellem amatører og professionelle:

“En amatør er et menneske, der uden kommerciel hensigt bevidst stræber efter at være skabende eller genskabende på et af kunstens områder, mens en professionel har det skabende og genskabende som erhverv. Begge kan arbejde idealistisk og con amore og have samme holdning til kunst, individ og samfund. Uddannelse, skoling og kvalitetskrav giver ingen klar afgrænsning. Der findes alle former for overgange. Der findes betydelige autodidakter, og man træffer gode og dårlige udøvere hos amatører som hos de professionelle.”¹⁵

Udvalget har i sin skelnen mellem professionel musikudøvelse og amatørmusikudøvelse valgt at læne sig op ad denne definition, som også i vid udstrækning er udtryk for den praksis, der benyttes inden for eksisterende lovgivningsområder. Her er indtjeningen det afgørende parameter for, hvorvidt musikken skal karakteriseres som professionel eller hørende under amatørområdet.

Som definitionen også antyder, er det imidlertid svært at lave et klart skel

¹⁵ Aabenhus, A. (2001): *Brev til Statens Musikråd*.

mellem professionel virksomhed og amatørvirksomhed. Hvornår er musikudøvelsen en ren fritidsinteresse, og hvornår er den en indtjeningskilde? Hvornår kan man sige, at amatørmusikere med professionelle ambitioner har en kommerciel hensigt med deres virke?

Grænserne er flydende. Det er svært at lave et skel på baggrund af individuelle intentioner. Desuden forholder det sig sådan, at en del amatørmusikere med jævne mellemrum udøver musik på professionelle betingelser, ligesom man kan opleve professionelle musikere, der af og til indgår i amateursammenhænge.

Figur 1 illustrerer fællesmængden den gruppe af musikudøvere, der ud fra et indtjeningsperspektiv hverken er rendyrkede amatører eller professionelle. Antallet af denne gruppe musikudøvere er ikke en fast størrelse, men varierer afhængigt af, hvilken del af amatørmusikområdet vi ser på.

Figur 1

Der synes altså at være en "gråzone" af musikere, som hører til i begge "cirkler". Det har været vigtigt for udvalget i en indkredsning af amatørmusikområdet også at inddrage gruppen af musikudøvere, der befinder sig i grænselandet mellem amatør og professionel. Derfor har udvalget her valgt at betragte amatørbegrebet som *situationsbundet*. Det vil sige, at amatørbegrebet i sammenhæng med musikudøvelse ikke knytter sig til musikudøveren, men til den situation, som udøveren indgår i.

Til en videre forståelse af amatørmusik er det vigtigt at se på den rolle, amatørmusikken har for musiklivet som helhed.

Amatørmusikken som vækstlag

Amatørmusik er en vigtig del af dansk musikliv. For at forstå amatørmusikkens betydning som vækstlag er det nødvendigt at se nærmere på, hvorledes musikudøvelse på mange forskellige niveauer indgår i en slags økologi – populært kaldet musikkens fødekæde.

Musikkens fødekæde

Der er i de seneste år sat mere og mere fokus på musiklivets fødekæde. Begrebet fødekæde er hentet fra biologiens verden, hvor det enkelt fortalt handler om, hvem der lever af at spise hvem. Det kan dog også udtrykkes

mere positivt: Hvem tilfører energi til hvem, eller hvem/hvad er en forudsætning for næste led i fødekæden, og det er i dette lys musikkens verden har taget begrebet fødekæde til sig.

Fødekædetankegangen kan forstås på mange niveauer. Den tager udgangspunkt i, at der i musiklivet er forskellige led, som "føder" hinanden og som er afhængige af hinanden.

En måde at se fødekæden på knytter sig til en forståelse af, hvordan musik udvikles. I en forenklet form kan musikalsk udvikling ses som en kæde af forskellige tilbud og muligheder. I musikundervisningen lærer man den elementære instrumentbehandling, i sammenspilssituationer får man de indledende erfaringer med frembringelse af et fælles musikalsk udtryk, og under koncerterne afprøves og præsenteres de tilegnede færdigheder. Dette afstedkommer yderligere behov for dygtiggørelse – både i forhold til det instrument, man betjener sig af, og i forhold til en fordybelse og forfinelse af et fælles musikalsk udtryk. Således hænger tilbud om musikundervisning og dygtiggørelse snævert sammen med kvaliteten af det musikalske indhold, som leveres af kor og orkestre på alle niveauer. På samme måde er mulighederne for at spille koncerter en væsentlig bestanddel af en videre musikalsk udvikling.

I en anden forståelse kan fødekædetankegangen i en meget forenklet form illustreres som tre led i et livsforløb:

Første led:

I hjemmene, i vuggestue og børnehave samt gennem frivillig musikundervisning får de yngste deres første musikalske læring og erfaringer.

Andet led:

I grundskole og gymnasium bygger den obligatoriske undervisning ovenpå dette erfaringsgrundlag. Sideløbende eksisterer der en række musiktilbud for børn og unge – i form af frivillig musikundervisning og anden frivillig musikudfoldelse enten i fritids- og ungdomsklubber, kirker, musikkorps o.s.v. eller privat. Musikudøvelsen kan føre videre ad flere veje:

Tredje led:

- Nogle uddanner sig som pædagoger eller folkeskolelærere. Begge erhverv spiller en vigtig rolle for den musikudøvelse, der foregår i de relevante institutioner. Nogle tager en musikpædagogisk uddannelse og får dermed ansvar for musikundervisning på forskellige niveauer både blandt børn og voksne.
- Nogle bliver professionelle musikere – evt. ved at uddanne sig på et musikkonservatorium. De professionelle musikere – som vi hører på landets spillesteder, i radio og TV og som er med til at skabe en national profil – er i høj grad med til at sætte tidens tone an og bliver samtidig idoler/forbilleder, der virker som inspiration og generatorer for et samlet dansk musikliv.
- Nogle – de som i denne sammenhæng benævnes som amatørmusikere – fortsætter med at udøve musik på amatørplan sideløbende med et studie- og arbejdsliv. Det kan foregå under helt private former i hjem-

met, men det kan også ske gennem aktiv deltagelse i nogle af de eksisterende musiktilbud. De udøvende benytter måske tilbud om frivillig musikundervisning og/eller er aktivt udøvende i forskellige sociale fællesskaber.

Amatørmusikkens rolle i musikkens fødekæde

Amatørmusiklivet er en vigtig bestanddel af musikkens fødekæde og har derfor betydning for hele musiklivets udvikling.

Den frivillige musikudøvelse blandt børn og unge kan føre mange steder hen. Først kan det konstateres, at det er gennem en musikalsk opdragelse og læring, at børn og unge kvalificeres til et professionelt musikliv enten som udøvende eller som undervisere. På den måde er den frivillige musikudøvelse inden for alle genrer med til at skabe et rekrutteringsgrundlag for det professionelle musikliv.

Imidlertid tjener amatørmusik ikke alene som rekrutteringsgrundlag for et professionelt musikliv. For musiklivet som helhed er det afgørende, at de, der skal lytte til musikken, også stiller krav til kvaliteten. Gennem egen musikudøvelse opbygger og kvalificerer amatørmusikerne deres musikalske indsigt og forståelse, hvilket gør amatørmusikere til gode og kritiske musikforbrugere.

På mange måder udgør amatørmusikkens udøvere et fundament for et samlet musikliv. I musiklivet findes et vidtfavnende spekter af forskellige musiktraditioner og –kulturer. Disse kan ikke alene føres videre og udvikles af et professionelt musikliv – det kræver en bredere folkelig deltagelse. Amatørmusikere har ikke mindst i nærmiljøet en vigtig funktion som musikalske opdragere og viderebringere af musiktraditioner og –kulturer. Endvidere udspringer musikalske fornyelser ikke sjældent fra vækstlaget i mødet mellem musikalske subkulturer og inspiration udefra. Som eksempel kan nævnes en række af “de nye stilarter” inden for den rytmiske musik – hiphop, scratch, techno, house o.s.v.

Kapitel 3

Amatørmusikken i tal

Musik er en udbredt fritidsaktivitet i alle aldersgrupper. Tilgængelig statistik peger på, at over 1 million danskere spiller og/eller synger selv. Omkring 194.000 børn og unge mellem 7-15 år og ca. 817.000 danskere over 15 år dyrker musikken som fritidsinteresse. Oveni deltager godt 20.000 børn under 7 år i frivillig musikundervisning på landets statsstøttede musikskoler. Det betyder, at musik efter idrætten er danskernes mest udbredte fritidsaktivitet. Når over 1 mio. danskere dyrker musikken som fritidsinteresse, ville det være interessant at finde ud af:

- 1) hvor musikken udfolder sig og
- 2) hvor mange udøvere, der findes de respektive steder.

At foretage en egentlig kortlægning af amatørmusikområdet er dog ikke uden problemer. *For det første* udøves amatørmusik ikke ét sted – eller i ét regi. Amatørmusik udfolder sig mange forskellige steder og ofte uden tilknytning til institutionelle sammenhænge. Derfor har vi kun i nogen udstrækning kendskab til de steder, hvor amatørmusik udøves. *For det andet* er kun en forholdsvis lille del af amatørmusikerne registrerede via amatørmusiklivets landsdækkende interesseorganisationer.¹⁶ *For det tredje* deltager en del amatørmusikere i flere typer musikaktiviteter, og *for det fjerde* foregår aktiviteterne ofte på tværs af alder.

I et af kommissoriets punkter ønsker man en samlet fortegnelse over kor, orkestre og bands, som virker på amatørplan. Det har af ovennævnte årsager ikke været muligt at udarbejde en sådan, hvorfor udvalget i den forbindelse må henvise til amatørmusiklivets landsdækkende interesseorganisationers medlemsfortegnelser.

Den følgende gennemgang kan ikke give et udtømmende svar på, hvor mange udøvere, der findes på amatørmusikkens mange arenaer, men har til formål at give et mere nuanceret indblik i området.

Hver 5. voksne dansker synger eller spiller

Omkring 817.000 voksne danskere har musik som en fritidsinteresse.¹⁷ Socialforskningsinstituttets rapport over voksne danskeres kultur- og fritidsvaner oplyser, at 19 % af den danske befolkning over 15 år spiller og/eller

¹⁶ Jf. kapitel 4.

¹⁷ Ifølge Danmarks Statistik: www.statistikbanken.dk er folketallet på 5.349.212. Heraf er godt og vel 1 mio. danskere mellem 0-15 år, mens godt og vel 4,3 mio. danskere er over 15 år. Disse tal danner grundlag for de følgende beregninger.

synger.¹⁸ Heraf spiller 559.000 et instrument (13 %), 473.000 synger (11 %), og ud af disse er der 215.000, der både spiller og synger (5 %).

Frivillig musikundervisning for voksne

Mange voksne deltager i musikundervisning. En del modtager privatundervisning under forskellige former og endvidere deltager omkring 100.000 på musikhold, der fungerer under landets aftenskoler og oplysningsforbund under folkeoplysningsloven.¹⁹ Herudover tilbyder flere musikskoler også frivillig musikundervisning for voksne.

Ved siden af disse tilbud er der en række andre muligheder for at beskæftige sig med musik – f.eks. på daghøjskoler, folkehøjskoler samt på musikalske grundkurser (MGK), hvor der findes et rigt udbud af musikundervisning i mere intensive forløb. Fælles for disse er, at undervisningen ikke er formelt kompetencegivende som f.eks. musikuddannelser på universiteter og konservatorier. De kan derimod lede deltagerne frem til disse uddannelser og andre, hvor musik indgår som et hovedfag.

Musik i kor, orkestre og bands

En bemærkelsesværdig stor del af musikaktiviteten blandt unge og voksne over 15 år synes at foregå alene i private rammer. Der er dog også ganske mange udøvende i sociale fællesskaber. Socialforskningsinstituttets rapport oplyser, at 4 % af den danske befolkning over 15 år spiller i orkester eller band, hvilket svarer til 172.000 udøvere. Tilsvarende synger 5 % i kor, svarende til 215.000 udøvere. Sammenlagt er der i Danmark således omkring 387.000 *aktivitetsudøvere* over 15 år i kor, orkestre og bands.

Dette tal er ikke udtryk for antallet af personer, som er aktive i sociale fællesskaber, men derimod udtryk for aktiviteten på området, idet nogle er udøvende i både kor og orkestre. Oplysninger fra Socialforskningsinstituttet viser, at i alt 344.000 danskere over 15 år (8 %) synger og/eller spiller i kor, orkestre eller bands. Der synes endvidere blandt de udøvende at være en overvægt af unge mellem 16-29 år under uddannelse.

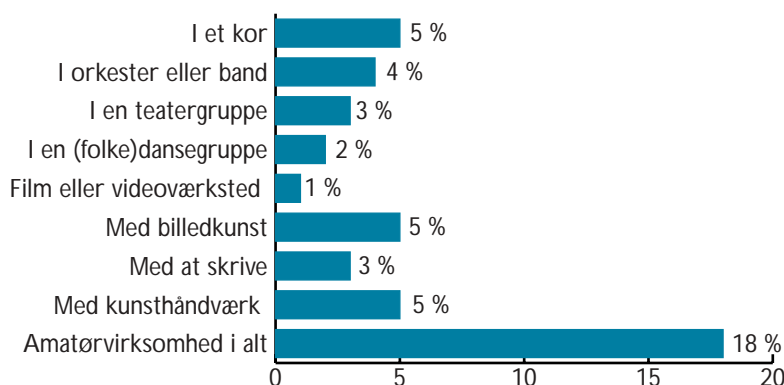
For at anskueliggøre musikkens udbredelse som fritidsaktivitet i denne aldersgruppe vises på næste side i (skema 1) antallet af aktive amatører inden for musik og andre fritidsaktiviteter.

Generelt foregår unges og voksnes musikudøvelse i sociale fællesskaber sideløbende med et studie- eller arbejdsliv. I nogle tilfælde findes tilbud om musikaktiviteter i tilknytning til forskellige typer uddannelsesinstitutioner. Således er der på gymnasier, HF-kurser og seminarer ofte frivillige tilbud om deltagelse i kor- eller orkestervirksomhed, som institutionen er initiativtager til. På tilsvarende vis findes på enkelte større virksomheder

¹⁸ Fridberg, T. (2000): *Kultur- og fritidsaktiviteter*, side 42

¹⁹ Undervisningsministeriet (1999): *Folkeoplysning i tal*.

Skema 1. Oversigt over andelen af voksne, der inden for det sidste år har været aktive som amatør (egen tilvirkning)²⁰

firkor eller -orkestre, som er en del af virksomhedskulturen det pågældende sted, og som i forskelligt omfang nyder støtte fra virksomheden.

Den største del af amatørmusiklivet udspringer dog ikke af ovenstående sammenhænge. Derimod mødes de udøvende på tværs af alder, uddannelse og arbejde. En del af amatørmusiklivet dyrker kor- og orkesteraktiviteter inden for en række idebaserede foreninger, ligesom der i mange kirker er koraktivitet. Men en stor del af kor, orkestre og bands fungerer uden nogen form for organisering. Der tegner sig her et billede af et stort antal kor, orkestre og bands, som låner lokaler på forskellige skoler i lokalmiljøet, synger i kirkerne eller har deres virke i forskellige øvelokaler rundt om i landet.

Musik blandt børn og unge

Omkring 194.000 skolebørn i alderen 7-15 år synger og/eller spiller selv. Socialforskningsinstituttets rapport over skolebørns fritidsaktiviteter oplyser, at 34 % af børnene i skolealderen synger og/eller spiller selv.²¹ Omkring 120.000 skoleelever spiller et musikinstrument (21 %), mens 120.000 synger (21 %). Ud af disse svarer ca. 46.000 af skolebørnene (8 %), at de både spiller og synger.²²

Rapporten giver et tilsvarende billede af musikkens store udbredelse som fritidsaktivitet. Som sammenligningsgrundlag er valgt en række andre fritidsaktiviteter.

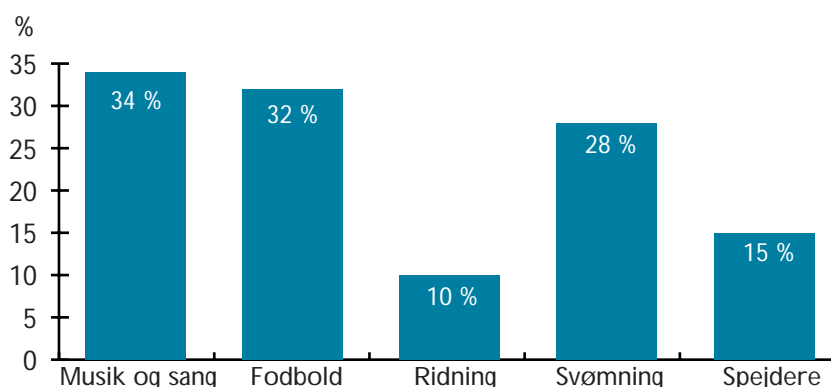
Stort set lige mange piger og drenge spiller et instrument – hhv. 20 % og 21 %. Det er dog overvejende pigerne, som svarer, at de synger –

²⁰ Fridberg, T. (2000): *Kultur- og fritidsaktiviteter 1975-1998*.

²¹ Fridberg, T. (1999): *Skolebørns fritidsaktiviteter. Kultur- og fritidsaktivitetsundersøgelsen 1998*.

²² Tallene i dette afsnit er beregnet på baggrund af oplysninger fra Danmarks Statistik 2001 (www.statistikbanken.dk). Her oplyses, at der er ca. 480.000 børn fra 0-6 år, mens der er ca. 571.000 børn og unge i alderen 7-15 år.

Skema 2. Oversigt over børn og unge i alderen 7-15 år, som inden for det sidste år aktivt har dyrket forskellige fritidsaktiviteter (egen tilvirkning)²³

derfor udgør pigerne størstedelen af de aktive inden for musik og/eller sang.

En stor del af børn og unges musikudøvelse foregår som musikundervisning. En del af denne finder sted på landets musikskoler, men der eksisterer også en række andre musiktilbud knyttet til skole, fritidsklub eller andre fritidsaktiviteter.

Frivillig musikundervisning for børn og unge

Af de 120.000 børn og unge, som spiller et instrument, går ca. 61.000 skoleelever (51 %) i denne aldersgruppe til instrumentalundervisning på musikskolen, mens ca. 19.000 skoleelever (16 %) får privatundervisning. Endelig svarer omkring 40.000 skoleelever, at de ikke modtager undervisning for tiden.²⁴

På landets i alt 232 statsstøttede musikskoler tilbydes frivillig musikundervisning for børn og unge i aldersgruppen 0-25 år. Her får 131.380 aktivitetselever²⁵ instrumental- og sammenspilsundervisning. På enkelte musikskoler gælder tilbuddet også for deltagere over 25 år.

De godt 20.000 førskole-elever i aldersgruppen 0-6 år indgår ikke i Socialforskningsinstituttets undersøgelse over skolebørns fritidsaktiviteter. Disse børn deltager i musikskolernes førskole-tilbud for de mindste, som enten

²³ Fridberg, T. (1999): *Skolebørns fritidsaktiviteter. Kultur- og fritidsaktivitetsundersøgelsen 1998, side 144-146. Bemærk: De tal, der vedrører musikudøvelse, angiver hvor mange børn og unge, der svarer, at de spiller og/eller synger selv. De øvrige tal angiver andelen af børn og unge, der regelmæssigt har dyrket aktiviteten inden for det sidste år.*

²⁴ Fridberg, T. (1999): *Skolebørns fritidsaktiviteter. Kultur- og fritidsaktivitetsundersøgelsen 1998, side 106*

²⁵ *Det samlede antal elever, som deltager i musikskoleaktiviteter. Dvs. at en elev, som deltager i f.eks. både instrumentalundervisning og sammenspil, tæller som to aktivitetselever. Tallene er hentet fra Rapport om Musikskolevirksomhed 1991-2001, udarbejdet af Statens Musikråd.*

foregår på selve musikskolen som almindeligt fritidstilbud – ofte med deltagelse af forældrene – eller i børnehaver, hvor undervisningen gennemføres i samarbejde med pædagoger i den pågældende institution. Endelig foregår der flere steder samarbejde mellem musikskole og skoler, hvor en musikskolelærer f.eks. ugentligt kommer og underviser i børnehaveklassen.

Privatdrevne musikskoler eksisterer i et ikke ringe omfang. De er ofte knyttet enten til kommunale eller privat drevne grundskoler og efterskoler. Der findes ingen opgørelser over, hvor mange der får undervisning i dette regi. Vi skønner dog, at de ikke-statsstøttede musikskoler tilsammen har et aneligt antal elever. Fra Århus findes et eksempel på 5 “alternative” musikskoler, som har slået sig sammen og tilsammen har ca. 2.000 elever.²⁶

Musik i kor, orkestre og bands

For børn og unges vedkommende foregår en del musikudøvelse i sociale fællesskaber i tilknytning til deres undervisnings- eller fritidsinstitution.

På folkeskoler og frie grundskoler er der mange steder tilbud til eleverne om at deltage i frivillige kor- eller orkesteraktiviteter. Aktiviteterne foregår undertiden i samarbejde med den lokale musikskole – andre gange sættes aktiviteterne i gang af lokale lærerkræfter. Der findes ingen registrering af antallet af børn og unge, som dyrker musik i dette regi, men Danske Børne- og Ungdomskor organiserer 249 kor med ca. 6.300 deltagere – heraf er størstedelen skolekor, hvoraf de fleste aldersmæssigt er mellem 9-12 år.

1/8 af landets elever på 8.-10. klassetrin – omkring 20.000 unge – undervises på efterskoler.²⁷ Mange efterskoler lægger stor vægt på de kreative fag. Omkring halvdelen af efterskolerne har musiklinie, og en del af disse kalder sig musikefterskoler med musik som en særlig profil. På disse efterskoler findes ved siden af den obligatoriske undervisning ofte særlige tilbud om frivillig musikundervisning og frivillige musikaktiviteter.

Også i nogle skolefritidsordninger og i en del af landets omkring 1.400 fritids- og ungdomsklubber foregår frivillige musikaktiviteter. Der findes ikke tilgængelige oplysninger om, i hvor stor udstrækning skolefritidsordningerne har musiktilbud, men en undersøgelse gennemført af Landsforeningen Ungdomsringsen²⁸ fortæller, at alene i 63 klubber i Danmark synger og spiller flere end 2.000 børn og unge – heraf er omkring halvdelen i aldersgruppen fra 10-13 år. Selvom ikke alle fritids- og ungdomsklubber har musiktilbud, tyder noget dog på, at klubberne danner ramme om en ikke ringe del af børn og unges frivillige musikliv.²⁹

²⁶ Iflg. musikskolekonsulent Jan Hansen.

²⁷ Undervisningsministeriet (2000): *Folkeskolen i tal*.

²⁸ Landsforeningen Ungdomsringsen organiserer omkring 1.200 socialministerielle og undervisningsministerielle fritids- og ungdomsklubber i Danmark. Omkring 200 klubber er tilknyttet Ungdomsringsens musiksektion, hvoraf de fleste har tilbud om musikaktiviteter for børn og unge.

²⁹ Landsforeningen Ungdomsringsen (2001): *Undersøgelse vedr. musik i fritids- og ungdomsklubber*.

En række tilbud om frivillige musikaktiviteter er ikke knyttet til skole eller fritidsinstitution. Mange kirker organiserer et omfattende arbejde for børn og unge. En betragtelig del heraf omfatter tilbud om deltagelse i ungdomskor. Folkekirkens Ungdomskor organiserer 463 kor, der rummer omkring 7.000 medlemmer.

Et andet tilbud er musikaktiviteter i forskellige typer garder og musikkorps. Landsgardeforeningen af 1992 organiserer 75 musikkorps med omkring 5.500 medlemmer, der aldersmæssigt dækker medlemmer fra 8-30 år. Også i de uniformerede børne- og ungdomskorps foregår musikudøvelse – både som en fremtrædende aktivitet i orkestre og tamburkorps og som en del af de enkelte kredses øvrige aktiviteter. Således har FDF (Frivilligt Dreng- og Pige-Forbund) ca. 30 orkestre med omkring 600 medlemmer. Desuden findes i de forskellige danske spejderkorps et mindre antal brass bands, tamburkorps og -bands.

Endelig finder vi også i et vist omfang børn og unge, som på eget initiativ laver et orkester og spiller – enten i hjemmene eller ved at låne et lokale et sted. Det er dog umuligt at gisne om, i hvor stor udstrækning dette finder sted.

Amatørmusikken mangler synlighed

Musik er – efter idræt – den mest udbredte fritidsbeskæftigelse i Danmark. Mange dyrker musikken på egen hånd, men også en temmelig stor del spiller og synger sammen med andre: Statistikken viser, at ca. 387.000 voksne *aktivitetsudøvere* (over 15 år) er aktive i sociale fællesskaber – i kor, orkestre og bands. Når så mange aktivt spiller og/eller synger selv, kan det undre, at ikke endnu flere dyrker musikken i sociale fællesskaber.

Der findes givetvis mange forklaringer på, hvorfor en temmelig stor del af befolkningen alene foretrækker at spille eller synge helt privat. En type forklaring knytter sig til den enkelte udøvers personlige motivation og tilgang – f.eks. manglende lyst eller tid til at engagere sig i et socialt fællesskab eller måske manglende tro på, at man kan bidrage musikalsk i en større sammenhæng. Det er dog udvalgets vurdering, at der meget vel også kan være andre årsager til, at musikken ikke dyrkes i sociale fællesskaber. Et forhold kan være manglende øvefaciliteter.³⁰ Et andet, at musik på amatørplan lider under manglende synlighed. Udvalget har ikke foretaget egentlige analyser eller undersøgelser af amatørmusikkens synlighed, men vil alligevel her fremstille nogle betragtninger, som mange umiddelbart vil kunne nikke genkendende til.

Til trods for at der i offentligheden er stor interesse for både den inden- og udenlandske professionelle musikscene, optræder amatørmusikken oftest kun sporadisk i de landsdækkende medier. De lokale aviser har ofte en noget bedre dækning, men den er intet at sammenligne med f.eks. den omtale, det lokale idrætsliv får. Typisk har de fleste lokalaviser hver gang mindst et par sider med resultater fra svømme-turneringer, fodboldstævner o.s.v., ligesom eventuelle ombygninger eller nyopførelser af idrætsanlæg

³⁰ *Nærmere omtalt i kapitel 8.*

som regel får god spaltepads. Kun i de færreste tilfælde opnår det lokale musikliv tilsvarende opmærksomhed.

De musiktilbud, som eksisterer lokalt, er heller ikke altid specielt synlige. Kun få kommuner har offentligt tilgængelige øvelokaler, hvor man har mulighed for at spille sammen med andre. Når det lokale musikliv ikke er samlet fysisk, men spredt ud på kommunens institutioner, ses musikaktiviteterne ikke i samme grad. Slår man op i lokaltelefonbogen, er det langt fra altid muligt at finde en vej til at spille eller synge sammen med andre. Derimod er listen over andre typer af interessebaserede foreninger som regel lang: Politiske foreninger, idrætsforeninger og andre – eksempelvis den lokale frimærkeklub, en lokalafdeling af ældresagen eller måske en naturfredningsforening. Man kan selvfølgelig henvende sig til det lokale oplysningsforbund og herigennem få information om eventuelle tilbud om musikundervisning. Men i det store hele må det konstateres, at amatørmusiklivets synlighed i lokalsamfundene generelt er begrænset i betragtning af musikkens store udbredelse som fritidsaktivitet.

At mange mennesker dyrker forskellige former for motion og idræt, skyldes ikke mindst, at man de senere år i stigende omfang har hørt og læst om den store betydning, som fysisk udfoldelse har for os alle. Medier, læger, forskere og livsstilseksperter har formidlet de budskaber, som vi snart kender til hudløshed: Vi bør udfolde os fysisk hver dag og dyrke motion jævnligt for at modvirke fedme, sygdom, depression o.s.v. Uden at underkende disse udmærkede budskaber kan det konstateres, at betydningen af aktiv musikudfoldelse langt fra har været *italesat* i samme grad. Til trods for at der med jævne mellemrum fremkommer nye undersøgelser af musikkens betydning, er disse i langt mindre udstrækning blevet til "almengyldige" sandheder. Netop stor offentlig opmærksomhed omkring den fysiske aktivitets betydning samt det forhold, at idrætten både lokalt og på landsplan har en velorganiseret struktur med omfattende tilbud om bl.a. undervisning og faciliteter, er med til både at øge folks motivation og muligheder for at dyrke motion og idræt.

Amatørmusikken er generelt ikke særlig synlig i offentligheden, og dermed sættes der også sjældent fokus på de vilkår, som amatørmusikere fungerer under. Det skal denne rapport være med til at råde bod på. De følgende kapitler er en nærmere gennemgang af de rammer og vilkår, som dansk amatørmusikliv fungerer under.

Kapitel 4

Organisering og relationer til det øvrige musikliv

Amatørmusik foregår mange steder og inden for mange forskellige typer af institutioner – f.eks. i musikskoler, oplysningsforbund og på aftenskoler eller i tilknytning til forskellige undervisningsinstitutioner (jf. kapitel 3). En væsentlig del af amatørmusikken foregår imidlertid uden for institutionelle rammer. Dette kapitel har til formål at give et indblik i de organisatoriske rammer, som amatørmusikområdet fungerer under. Kapitlet afdækker forskellige organiseringsformer og organiseringsgrader med særlig fokus på organisering i amatørmusiklivets landsdækkende interesseorganisationer. Efterfølgende behandles amatørmusiklivets relationer til det øvrige musikliv.

Amatørmusikkens organiseringsformer

Amatørmusiklivets organisering adskiller sig væsentligt fra f.eks. idrættens. Som idrætsudøver kan man melde sig ind i en idrætsklub, hvor man både bliver en del af et interessefællesskab, får adgang til faciliteter og kan modtage tilbud om at deltage i forskellige aktiviteter såsom regionale og landsdækkende stævner, konkurrencer o.s.v. Samtidig får man som medlem del i de folkeoplysningsmidler, der måtte tildeles klubben. Idrættens foreningsstruktur fungerer både lokalt, regionalt og på landsplan og samler således en række tilbud og muligheder for den enkelte udøver.

Amatørmusikområdet fungerer generelt set ikke under en tilsvarende struktur. Der findes ikke tilsvarende muligheder for at melde sig ind i en lokal "musikklub", der både tilgodeser musikernes behov for lokaler, giver adgang til såvel regionale som landsdækkende stævner/undervisning, og hvor man via medlemskab får del i et økonomisk tilskud via folkeoplysningsmidler. Derfor fungerer store dele af dansk amatørmusikliv som en subkultur. Det er i høj grad overladt til de enkelte kor, orkestre og bands at vælge, om de vil organisere sig som en forening, ligesom det er op til de enkelte, om de vil melde sig ind i en af amatørmusikrådets landsdækkende interesseorganisationer og dermed få mulighed for at benytte tilbud, som findes her.

Inden for en lille del af det rytmiske område finder vi en organiseringsform, der minder om idrættens. På landsplan findes et antal rytmiske amatørmusikforeninger, der enten har omdrejningspunkt i et øvelokalefællesskab, eller som laver koncertarrangementer med amatørmusikere. De steder, hvor foreningerne ikke mødes i et øvelokalefællesskab, arbejder man ofte for at skabe et sådant i lokalmiljøet. Fælles for amatørmusikfor-

eningerne er, at de samler flere bands i et interessefællesskab. Nogle øvelokaleforeninger får direkte kommunal støtte eller støtte via folkeoplysningsloven. I kapitel 5 findes en nærmere gennemgang af de muligheder, som denne form for organisering rummer.

Også de klassiske kor og orkestre samt et mindre antal folkemusiklaug benytter foreningsstrukturen. Foreningen udgør som regel det enkelte kor, orkester eller laug, som via folkeoplysningslovens bestemmelser har mulighed for at få anvist offentlige lokaler, hvor ensembleterne kan samles og afholde prøver. Mange kor og orkestre driver enten egen aftenskolevirksomhed i henhold til folkeoplysningsloven eller virker under en af de etablerede aftenskoler eller oplysningsforbund. De muligheder, som denne organiseringsform giver, gennemgås ligeledes i kapitel 5.

Selvom man som amatørmusiker er medlem af en lokal forening – i form af et kor, orkester eller band – bliver man ikke automatisk del af et landsdækkende interessefællesskab. Hvis man ønsker adgang til landsdækkende aktiviteter og tilbud, er der mulighed for at blive medlem af en af amatørmusikrådets landsdækkende interesseorganisationer. Der eksisterer et stort antal organisationer, som varetager enkelte områders interesser og iværksætter aktiviteter inden for hver deres område. Hver enkelt landsorganisation varetager et særligt område af dansk amatørmusikliv. Landsorganisationerne har det til fælles, at de hver især arbejder for at styrke organisationens særlige interesseområde og samtidig bidrager til et landsdækkende samarbejde på området.

De landsdækkende interesseorganisationer

I bilag 1 findes en nøjere gennemgang af de enkelte landsdækkende interesseorganisationer, der oplyser om interessefelt, medlemstal, aktiviteter, økonomisk og administrativt grundlag mv. Nedenstående oversigt giver et overblik over området.

Dansk Amatørkor Union (DAKU) er paraplyorganisation for otte landsdækkende interesseorganisationer på amatørområdet: Danske Folkekor

(DAFO), Dansk Arbejdersanger og Musikerforbund (DASOM), Danmarks Børne- og Ungdomskor (DABU), Dansk Sanger Forbund (DSF), Folkekirkens Ungdomskor (FUK), Kor72 og Kor72-U. Desuden er Foreningen Danske Korledere (DKL) en fraktion af DAKU. Uden for DAKU paraplyen står sammenslutningen Danske Kammerkor.

Dansk Amatørmusik Union (DAMU) er paraplyorganisation for fem landsdækkende orkesterorganisationer på amatørområdet: Dansk Amatør Orkesterforbund (DAO), Dansk Amatørorkester Samvirke (DAOS), Dansk Kammermusik Forbund (DKF), Danske Strenge Orkestre (DSO) og Dansk Accordeon- og Harmonika Orkester Forbund (DAHOF). Uden for DAMU paraplyen står Landsgardeforeningen af 1992 og organisationen Danske Orkesterdirigenter.

DAMU og DAKU har fælles sekretariat i Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik (LDA), der er beliggende i Århus, mens Landsgardeforeningen har sekretariat i København.

Folkemusikken har tre landsdækkende interesseorganisationer: Folkemusikhusringen (FMHR), Danske Folkedanseres Spillemandskreds (DFS) og Folkemusiksammenslutningen (FMS). Disse tre organisationer er administrativt samlet i Århus på Folkemusikkens Fælles Sekretariat, som blev etableret i 1994. Endvidere findes et folkemusikudvalg under Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI).

Landsforeningen for rytmiske amatørmusikere – i daglig tale kaldet Fajabefa – er som forening alene om at organisere de rytmiske amatørmusikere. Fajabefa blev dannet i 1974 og administreres af et sekretariat, som ligger i København.

Musik & Ungdom er en landsorganisation for musikskoleelever, konservatoriestuderende, ungdomsorkestre m.fl. i Danmark. Organisationen har sekretariat i København.

Endelig findes paraplyorganisationen Amatørernes Kunst & Kultur Samråd (AKKS), som er samarbejds- og interesseorgan for en række amatørorganisationer: Dansk Amatørkor Union, Dansk Amatørmusik Union, Dansk Amatør Teater Samvirke (DATS), Fajabefa, Musik & Ungdom, Folkemusikhusringen, Folkemusiksammenslutningen, Danske Folkedanseres Spillemandskreds, Musisk Oplysningsforbund, Landsforeningen Børn, Kunst og Billeder, Visens Venner i Danmark samt Danmarks Film- og Videoamatører. Samarbejdet begyndte i 1969 under navnet Samrådet for amatørkor, -orkestre og -teatre men tog i 1990'erne navneforandring til AKKS.

Organiseringsgrad i de landsdækkende interesseorganisationer

Under ét er omkring 60.000 aktive musikudøvere medlemmer af en af amatørmusiklivets landsdækkende interesseorganisationer. Heraf er omkring halvdelen medlemmer af amatørmusiklivets kororganisationer. Det skønnes, at omkring 18.000 medlemmer at befinde sig i aldersgruppen 0-15 år, mens de resterende 42.000 medlemmer er over 15 år.

Skema 3. Oversigt over medlemstal i amatørmusiklivets organisationer 2001 (opgivet i hele hundreder)

Folkemusikkens organisationer	6.100
Det rytmiske områdes organisationer	6.000
Kororganisationerne	30.100
De klassiske orkesterorganisationer	12.800
Musik & Ungdom	5.000
I alt	60.000

I betragtning af, at der findes over 1 mio. musikudøvere på landsplan, må det konstateres, at kun en meget lille del af området er medlemmer af amatørmusiklivets landsdækkende interesseorganisationer. Selvom vi alene betragter voksenområdet med de 387.000 *aktivitetsudøvere*³¹ (over 15 år), som er aktive i kor, orkestre og bands, er kun 11 % medlemmer af de landsdækkende interesseorganisationer – stadig hvis man ser på området under ét.

Hvilke musikgenrer beskæftiger amatørmusikere sig med?

Der synes ikke at være en klar sammenhæng mellem antallet af medlemmer i de landsdækkende interesseorganisationer og det samlede antal af amatørmusikere og -sangere, der beskæftiger sig med de enkelte genreområder. Statistisk materiale fra Socialforskningsinstituttet giver en fornemmelse af, hvilke musikgenrer amatørmusikere *i orkestre og bands* beskæftiger sig med:³²

Skema 4. Genrefordeling blandt musikudøvere, som spiller i orkestre eller bands

Klassisk musik	28 %
Rock	30 %
Jazz	17 %
Populær musik	32 %
Etnisk musik	1 %
Andet	39 %

Tallene viser først og fremmest, at ganske mange amatørmusikere i orkestre og bands spiller flere forskellige genrer. Der er stort set lige mange, der genremæssigt beskæftiger sig med henholdsvis populær musik, rock og klassisk musik, mens en mindre del spiller jazz og folkemusik, idet kategorien “andet” rummer en skønsm blanding af alle mulige genrer – herunder også folkemusik samt rytmisk og klassisk musik.

³¹ *Aktivitetsudøvere angiver udøvende i kor, orkestre og bands. Da nogle spiller eller synger i flere sammenhænge, er antallet af musikamatører noget lavere – se endvidere kapitel 3, side 34*

³² *Jf. bilag 14.*

På baggrund af talmaterialet fra Socialforskningsinstituttet er det ikke muligt at konkludere noget om genrefordeling på korområdet. Oplysninger fra genreorganisationerne giver dog en fornemmelse af, at en del af de organiserede kor har et rent klassisk repertoire, men at endnu flere synger et blandet repertoire. Endelig findes et lille antal organiserede kor med en ren rytmisk profil.³³ Det er ikke muligt at finde ud af, om det også forholder sig således for den ikke-organiserede del af korområdet.

Selvom det statistiske materiale ikke giver endegyldige svar på, hvor mange amatørmusikere der i alt findes inden for de enkelte genreområder, tyder meget på, at størstedelen af udøverne i orkestre og bands beskæftiger sig med rytmisk (og dermed beslægtet) musik, mens det tilsyneladende er mere blandet for korområdet. Når vi sammenholder dette med antallet af medlemmer i de enkelte landsdækkende interesseorganisationer, kan vi konstatere en stor variation af organiseringsgrad inden for de enkelte genre- og interesseområder.

Forskellige tilgange til organisering

Der findes givetvis mange forklaringer på de store udsving i organiseringsgraden. Noget peger i retning af, at såvel alder som musikgenre og de enkelte genreområders traditioner kan have indflydelse på, i hvilket omfang amatørmusikkens udøvere organiserer sig.

De forskellige genreområders egenart

En del af forklaringen på, hvorfor der er så store udsving i organiseringen inden for de enkelte områder, kan findes i de udøvenes selvopfattelse. Langt størstedelen af de amatører, som er udøvende i de klassiske kor og orkestre, har en klar definerings af sig selv som amatører (jf. beskrivelsen af amatørbegrebet i kapitel 2). Med en afklaret opfattelse af tilgangen til at spille og/eller synge er det lettere at se sig selv som del af et interessefællesskab. Det betyder også, at det ligger mere lige for at melde sig ind i en interesseorganisation, der varetager amatørinteresser. Endvidere går de landsdækkende klassiske kor- og orkesterorganisationers historie op til 100 år tilbage og er gennem årene blevet udviklet og opbygget. Organiseringen synes i højere grad at være en integreret del af den kultur, som knytter sig til disse områder. Fra 1976, hvor musikloven trådte i kraft, har organisationerne over en årrække fået tilført flere midler til aktiviteter. Således har en del organisationer opbygget en omfattende stævne- og kursusaktivitet, hvilket bl.a. også har medført et støt stigende medlemstal og en forøgelse i antallet af kursusdeltagere.

Fra starten var rockmusikken ungdommens oprør mod autoriteter og det etablerede – ligesom jazzen var det nogle årtier tidligere. Selv om de mange afskygninger af rytmisk musik i dag fremstår som "stuerene", er der hos udøverne stadig et element af frigørelse og oprør. Dette gælder ikke mindst blandt de unge, som i høj grad bruger musikken som platform for at skabe deres egen personlige identitet. Disse forhold kan være medvirkende til, at mange udøvende rytmiske musikere har en modvilje mod organisering. Det er muligvis også årsagen til, at der kun i knap 30 år har

³³ Iflg. oplysninger fra Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik.

eksisteret en enkelt organisation på området. Ydermere er drømmen om at blive professionel en del af drivkraften bag musikernes aktivitet. Det betyder som oftest, at den rytmiske musikudøver ikke har et klart billede af sig selv som amatør men i højere grad ser sig som "på vej til noget andet/mere". Derfor ligger det heller ikke naturligt for at melde sig ind i en amatørmusikorganisation.

Folkemusikområdet er mindre entydigt, men kan groft sagt deles op i to tilgange til organisering. Den del af folkemusikmiljøet, der beskæftiger sig med den mere traditionsbundne folkemusik og -dans, har en lang tradition for at organisere sig, afholde stævner o.s.v. Historisk strækker denne del af områdets organisering sig tilbage til 40'erne. En anden del af miljøet – den mere eksperimenterende – har ikke nær så stærk tradition for at organisere sig. Her er ikke samme tradition for at afholde stævner – i stedet arrangerer man i højere grad masterclasses og kurser. Endelig har de helt unge generelt en modvilje mod at lade sig organisere. Man er hellere medlem af en slags græsrodsbevægelse end medlem af "lettere støvede" organisationer, hvor musikopfattelsen undertiden af de unge opfattes som temmelig ensopret eller firkantet.

De unge og foreningerne

Forklaringer på de forskellige genreområders organiseringsgrad knytter sig ikke alene til de enkelte områders egenart, men synes også at være aldersbetinget. De unge har ikke altid lyst til – eller behov for – at organisere sig i de landsdækkende interesseorganisationer. Dette fænomen belyses i bogen *Magiske øjeblikke – unges kunstudfoldelse mellem netværks- og foreningskultur*, som med udgangspunkt i ni kvalitative interviews bl.a. behandler unges forhold til den traditionelle foreningskultur. Bogens forfattere giver deres bud på, hvorfor unge i dag ofte viger tilbage for at arbejde under traditionelle foreningsstrukturer. Bogens pointer ligger i forlængelse af de synspunkter, som ovenfor er repræsenteret af en del unge folkemusikere og rytmiske musikere, og bidrager til en mere nuanceret forståelse: De unge, som beskæftiger sig med kunstnerisk udfoldelse, gør det i mindre udstrækning som en fritidsinteresse – i langt højere grad sker det som en del af deres eget livsprojekt, som handler om "at skabe sig selv". De unge opfatter sjældent sig selv som amatører. Ofte sker udfoldelsen med ambitioner om at skabe en professionel karriere, og selvom disse ambitioner ikke indfries, gør de ofte brug af deres kunstneriske kompetencer i andre sammenhænge – f.eks. i forbindelse med uddannelse eller job.

Der er en tendens til, at unge arbejder eksperimenterende og projektorienteret – og ofte på tværs af forskellige kunstneriske udfoldelsesformer. De ønsker at skabe deres egne erfaringer og udvikler sig i højere grad gennem praktisk deltagelse end ved at gå på kurser. Samtidig er den kunstneriske udfoldelse det frirum, hvor de i samspil med andre kan "lege", og hvor det skal være sjovt at være. Dét at skabe noget sammen med andre, som brænder for det samme projekt, vægtes højt.

Den traditionelle foreningskultur tilgodeser ikke altid de unges tilgang til

"De unge er i gang med en selvrefleksiv proces, der handler om identitetsarbejde og om kompetenceudvikling med ansvar for egen læring. Hvad enten de spiller teater, musik eller laver film, bruger de kunsten som et refleksivt laboratorium, hvor de på en gang kan se sig selv og blive set udefra gennem historiefortælling og iscenesættelse."³⁴

³⁴ Fazakerley, S. & Skot-Hansen, D. (2002): *Magiske øjeblikke. Unges kunstudfoldelse mellem netværks- og foreningskultur*, side 87.

at beskæftige sig med kunst og heller ikke altid den type projekter, som de unge kaster sig over. De unge oplever ofte foreningskulturen som "tung" at arbejde i, bl.a. fordi den ikke altid levner plads til anderledes projekter. Mange løber sur i foreningsarbejde med alle de formelle krav til medlemskab, vedtægter o.s.v. Samtidig synes de unge i høj grad at have brug for et fællesskab med andre unge, hvor de kan udfolde sig med ligsindede, der har den samme tilgang til at udfolde sig kunstnerisk. De unge oplever hos de ældre generationer en tendens til at vægte foreningsfællesskabet og hyggen, mens de selv i højere grad har selve projektet i centrum. I bogen tager de unge afstand fra den traditionelle foreningskultur med formuleringen "nej tak til kaffe".

Problemerne opstår imidlertid, når de unge har brug for økonomisk støtte, faciliteter og knowhow. "Her støder organisationskulturerne sammen, fordi samfundet kræver ansvarlighed, stabilitet og faste rammer, når støtten skal uddeles", skriver bogens forfattere.³⁵ Men langt hen ad vejen løses dette problem ved at skabe nye netværksbaserede organiseringsformer, der fungerer under løsere strukturer. Med denne konstatering rejser spørgsmålet, om amatørbevægelsen kan undvære de unge? Bogens forfattere giver selv svaret ved at påpege, at det kræver nytænkning og fleksibilitet, hvis organisationerne også i fremtiden ønsker at rumme de unge. De mener, at organisationerne står over for en række udfordringer, og giver deres konkrete bud på, hvordan organisationerne i højere grad kan tilgodese de unges behov og virkestrang.

Interesseorganisationernes rolle for amatørmusiklivet

Det skulle være indlysende, at de landsdækkende organisationer har brug for de unge. Derfor bør de enkelte organisationer til stadighed søge at tage højde for de stadigt skiftende behov, som opstår inden for de respektive interesseområder. Det er fortsat udvalgets holdning, at de landsdækkende interesseorganisationer på flere måder spiller en vigtig rolle i forhold til såvel den enkelte musikudøver som det samlede amatørmusikliv. Organisationerne er over en bred kam med til at udvikle, igangsætte og afvikle aktiviteter, der kommer såvel de enkelte amatørmusikere til gode som amatørmusiklivet i bredere forstand. De landsdækkende stævner og kurser inden for hvert deres særlige område udgør vigtige tilbud om dygtiggørelse af såvel amatørmusikere som kor- og orkesterdirigenter.

Inden for de enkelte genreområder eksisterer både formelle og uformelle netværk. De uformelle netværk er i høj grad bundet til nøglepersoner i miljøet, der skaber kontakter mellem musikudøverne og hjælper med vidensudvekslingen i miljøet. Organisationerne udgør de mere formelle netværk inden for de forskellige genreområder. Derfor har organisationerne en vigtig rolle i forbindelse med forskellige former for regionale og landsdækkende samarbejder. I organisationerne opsamles og viderefremmes viden, og derfor har de en central rolle i det nødvendige informations- og rådgivningsarbejde på amatørmusikområdet.

³⁵ Fazakerley, S. og Skot-Hansen, D. (2002): *Magiske øjeblikke. Unges kunst-udfoldelse mellem netværks- og foreningskultur*, side 88

Endelig fungerer organisationerne som det eneste formelle bindeled mellem de politiske aktører og amatørmusiklivet.

Organisationernes arbejdsbetingelser

Som det fremgår af bilag 1 er der temmelig stor forskel på, under hvilke betingelser de enkelte landsorganisationer fungerer. Fælles for dem er dog, at en stor del af organisationernes aktiviteter er afhængig af frivillig arbejdskraft. Gennem mange år har ildsjæle inden for miljøet i deres fritid kæmpet for at understøtte amatørmusikkens udfoldelsesmuligheder, da bevillinger til amatørmusikområdet primært har været givet til aktiviteter og ikke til administration.

Store dele af organisationsområdet peger på behovet for støtte til administrativ hjælp. Dette ønske skal ses i lyset af, at organisationerne oplever et stort behov for at udvikle området yderligere. Endvidere oplever mange organisationer gennem de senere år øgede krav til rapportering for at opnå støtte til deres aktiviteter. Det gælder såvel på lokalt niveau som på det landsdækkende. Arbejdsbyrden er således blevet tungere at løfte for dem, der stiller deres arbejdskraft til rådighed for frivilligt organisatorisk arbejde. Samtidig har mange organisationer problemer med rekrutteringen af frivillig arbejdskraft. Det kan – sideløbende med et travlt arbejdsliv – være svært at finde tid til at engagere sig i frivilligt foreningsarbejde, som stiller store krav til arbejdsindsatsen.

*“Egentlig er det jo smukt – når man melder sig til et kor, så er det fordi man gerne vil synge.”
Jens-Ole Blak, medlem af udvalget*

Sammenfatning

Omkring 60.000 amatørmusikere og –sangere er medlemmer af de landsdækkende interesseorganisationer. Der er dog store forskelle på organiseringsgraden inden for de enkelte dele af amatørmusiklivet. Mens de klassiske interesseorganisationer har et forholdsvis stort antal medlemmer, fungerer størstedelen af det rytmiske amatørmusikliv autonomt og uden for egentlige organisatoriske rammer.

Organisering af kor, orkestre og bands i de landsdækkende interesseorganisationer ser udvalget som en del af områdets egenart. Organiseringen tager i høj grad udgangspunkt i særlige interessefællesskaber, som har en egen historik. Det er udvalgets vurdering, at man ikke kan ændre på disse strukturer ovenfra. Hvis man ønsker at styrke amatørmusikområdet bredt, er det afgørende at respektere de enkelte områders egenart – og dermed også respektere de enkelte områders behov for at søge sammen i særlige fællesskaber.

Der er ingen tvivl om, at interesseorganisationerne spiller en væsentlig rolle som igangsættere af aktiviteter og som interessebaserede netværk, ligesom de med deres tilbud er vigtige for de kor, orkestre og bands, som er medlemmer af de respektive organisationer. At kun en mindre del af dansk amatørmusiklivs aktører fungerer under eller i tilknytning til landsorganisatoriske rammer rummer en række problemstillinger, hvilket også gennemgås i rapportens sammenfatning.³⁶ De ikke-organiserede musikere falder generelt uden for alle former for støtteordninger og muligheder for

³⁶ Se side 12-13

indflydelse – og det giver skævvridning i miljøet. Enten må man arbejde for yderligere organisering af området eller på at støtte amatørmusiklivet bredt.

Amatørmusiklivets relationer til det øvrige musikliv

Amatørmusiklivet indgår som en integreret del af dansk musikliv, som omfatter en række aktører og institutioner:

- koncertarrangører – f.eks. spillesteder, koncertforeninger og medborgerhuse
- uddannelses- og fritidsinstitutioner – f.eks. folkeskoler, gymnasier, musikskoler, konservatorier, folkehøjskoler, fritids- og ungdomsklubber samt aftenskoler og oplysningsforbund
- offentlige instanser – f.eks. amtsmusikudvalg, kommuner, folkeoplysningsudvalg og fritids- og kulturkonsulenter
- musiklivets interesseorganisationer – som repræsenterer såvel det professionelle musikliv som amatørmusiklivet

Det har i denne undersøgelse ikke været muligt at afdække omfanget og karakteren af de samarbejder, der konkret foregår *på tværs af* musiklivets forskellige områder. Dette er i sig selv en undersøgelse værdig. Med amatørmusiklivet i fokus tages i stedet udgangspunkt i, hvilke rammer der eksisterer for forskellige typer af tværgående samarbejder. Og her kan det konstateres, at overraskende få formelle samarbejder inddrager amatørmusiklivet.

Rammer for samarbejde

Amtsmusikudvalgene har til opgave at fremme musiklivet i amtet og medvirke til at samordne den musikalske virksomhed i amtet – herunder amatørmusiklivet. Imidlertid er det i stor udstrækning overladt til det enkelte amt at fastsætte nærmere retningslinier for dette arbejde.

De regionale spillesteder har for størstedelens vedkommende forpligtelser over for det lokale musikliv, idet de – udover at præsentere musik på et høj kvalitativt niveau – ofte også er forpligtet til at samarbejde med det lokale musikliv. Der er dog store forskelle på, i hvilken udstrækning denne forpligtelse er udmøntet i klare målsætninger og konkrete tiltag.

Musikskolen er gennem vejledende retningslinier fra Statens Musikråd og Undervisningsministeriet forpligtet til at samarbejde med folkeskolen.³⁷ Omvendt er intet tilsvarende nævnt i folkeskoleloven. Den formelle og overordnede kontakt mellem musikskole og folkeskole foregår oftest på ledelsesplan og gerne i forbindelse med, at musikskolen benytter skolens lokaler. De fleste folkeskoler har tillige udpeget en kontaktlærer, som i det daglige er bindeled til musikskolen. Kontaktlærerens arbejdsområder kan variere meget – fra helt praktiske opgaver omkring f.eks. lokalefordeling,

³⁷ *Undervisningsministeriet (1999): Samarbejde mellem folkeskole og musikskole kan være..., side 44 ff.*

tilsyn med instrumenter, information om musikskolens tilbud til at udvikle, koordinere og arrangere fælles aktiviteter og projekter, hvori skolens elever deltager. Nogle musikskoler ansætter endvidere folkeskolelærere som undervisere, ligesom musikskolelærere i nogle tilfælde indgår i den obligatoriske undervisning i 1-2 timer ugentligt – en “kompagnonordning”, som typisk benyttes i børnehaveklasser og enkelte steder fortsætter på de mindre klassetrin.

De lokale ildsjæle har en hovedrolle

Amatørmusiklivet synes i høj grad at fungere uden formaliserede, tværgående samarbejder med de øvrige dele af musiklivet. Formulerede målsætninger eller hensigtserklæringer, der i større eller mindre udstrækning forpligtiger musiklivets aktører til et samarbejde med amatørmusiklivet, findes kun i ganske lille omfang. Derfor er relationerne i høj grad betinget af de lokale forhold og de aktører, som indgår i det lokale musikliv. Oftest er samarbejdsrelationer på tværs af forskellige områder alene baseret på lokale ildsjæle, der har berøringsflader bredt i musiklivet. Flere steder findes således gode relationer mellem musikskole og lokalområdets øvrige frivillige musikliv. Konkrete eksempler er bl.a. de steder, hvor musikskolerne varetager instrumentalundervisningen for bygardens medlemmer, ligesom musikskolens undervisere til tider fungerer som instruktører for voksne amatørmusikere i kor og orkestre – jf. kapitel 6. En række ensembler har endvidere stor glæde af samarbejder med professionelle musikere. Dette er nærmere beskrevet i kapitel 7, side 87-88.

Selvom musiklivets aktører lokalt mange steder er gode til at samarbejde, synes der at være en tendens til, at musiklivets institutioner og aktører i høj grad arbejder snævert inden for hvert deres særlige interessefelt. Dette gælder såvel amatørmusiklivets aktører som den resterende del af musiklivet. At der mangler en overordnet samarbejdsstruktur blokerer bl.a. for adgang til information og udveksling af viden mellem musiklivets forskellige interesseområder. Dermed bliver det også svært at udvikle området yderligere.

Langsigtet strategi ønskes

Det er udvalgets vurdering, at øgede tværgående samarbejder mellem musiklivets mange aktører på såvel lokalt, regionalt som landsdækkende niveau vil kunne skabe rum for at styrke og udvikle amatørmusiklivet. Når de samme mennesker er i berøring med flere dele af musiklivet, opnår man ofte en bedre og mere effektiv rekruttering af elever/deltagere. Samtidig øges mulighederne for at lave fælles projekter i form af koncerter, musicals, workshops mv., der inddrager flere typer aktører. Forskellige lokale samarbejdsprojekter kan endvidere hjælpe med til at etablere netværk, hvor man samler, udveksler og genererer information og viden. Ikke sjældent stoppes gode initiativer af, at aktørerne mangler den nødvendige platform til at implementere projekterne. Med et udvidet samarbejde vil man således i langt højere grad kunne trække på såvel de praktiske som de videnskabelige ressourcer, der er tilstede lokalt.

Der mangler i høj grad en overordnet strategi for, hvordan man sikrer rammerne for samarbejde blandt musiklivets mange aktører og udnytter de forskellige kompetencer, der er til stede. Der er brug for at udbygge såvel lokale, regionale som landsdækkende netværk, hvor de forskellige aktørers roller er klart definerede. Disse netværk vil tillige give en platform for videns- og erfaringsudveksling.

Kapitel 5

Lovgivningsmæssige og økonomiske rammer

Amatørmusikken henter støtte mange steder fra afhængigt af, om det drejer sig om organisationer, kor, orkestre eller bands, foreninger eller enkeltpersoner. Der er dog to lovgivningsområder, som er helt centrale – nemlig musikloven og folkeoplysningsloven. Musikloven fordi den bl.a. har som formål at støtte dansk amatørmusikliv. Folkeoplysningsloven fordi den på linie med andre fritids- og foreningsaktiviteter også støtter dele af amatørmusiklivet. Disse to lovgivningsområder spiller derfor en væsentlig rolle for amatørmusikkens økonomiske rammevilkår.

Lov om musik (musikloven)

Musiklovens overordnede formål er at fremme musiklivet i Danmark og dansk musik i udlandet. Det var allerede under det forberedende arbejde til musikloven et vigtigt mål at gøre den musikalske aktivitet til et naturligt led i hverdagen for alle grupper af befolkningen. Musikken skulle både være et tilbud om oplevelser for det enkelte menneske og et middel til at dyrke fællesskaber med andre. Musikken skulle ikke være en luksus for den finkulturelle elite men et nødvendigt led i hele samfundslivet.

Amatørmusikken blev anset for at være af så fundamental betydning for dansk musikliv i sin helhed, at den blev integreret i musikloven til trods for, at musikloven almindeligvis opfattes som en kunststøttelov med henblik på at støtte især den nyskabende, kvalitative professionelle musik. Amatørmusikken har derfor siden musiklovens tilblivelse den 1. oktober 1976 været et af lovens støtteområder.

Det har dog altid været tanken, at den offentlige støtte til basisdriften af lokale amatørkor og -orkestre overvejende er et primærkommunalt og et amtskommunalt anliggende. Kommunerne og til dels amterne har altså i høj grad ansvar for støtte til amatørmusikken.

Statens Musikråd

Musikloven hører under Kulturministeriets område og administreres af Statens Musikråd. Musikrådet består af ni alment sagkyndige personer, der vælges for en periode på fire år. Fem vælges af Repræsentantskabet for Statens Musikråd og fire vælges af kulturministeren, som også udpeger rådets formand.

Musikloven og amatørmusikken

Musikloven er en rammelov. Finansloven fastsætter størrelsen af de såkaldt frie midler, som Statens Musikråd hvert år kan disponere over. Ansøgninger indkaldes fortrinsvis én gang om året (medio august), og efter behandling af ansøgningerne i underudvalg samt en høringsrunde i amtsmusikudvalgene bestemmer Musikrådet ved den såkaldte hoveduddeling omkring årsskiftet, hvem der kan komme i betragtning for det følgende år. Der er dog mulighed for at ansøge løbende året igennem.

Musikloven er kendetegnet ved en bred formålsformulering. Inden for de vide rammer, der er afstukket i lovtæksten, fastsætter det siddende Musikråd, hvilke områder man ønsker at støtte, og hvilke prioriteringer man aktuelt ønsker at følge i sin behandling af ansøgninger. Disse vejledende retningslinier offentliggøres i hæftet "Tilskud til musik", der udsendes hvert forår.

Musiklovens støtte til amatørmusikken

Udover den brede målsætning indeholder loven oplysninger om aktiviteter og modtagerkreds. I den forbindelse har nogle områder særlig interesse for amatørmusikken. Statens Musikråd giver først og fremmest tilskud til amatørmusiklivets landsdækkende aktiviteter, til institutioner og organisationer.³⁸

Støtte til de klassiske kor- og orkesterorganisationer

Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik (LDA) har i 2001 modtaget et driftstilskud på 1.548.300 kr. Landsorganisationerne nedenfor er tilsluttet LDA og til disses aktiviteter er for 2001 bevilget i alt 1.132.000 kr.:

Skema 5. Musiklovsstøtte i 2001 til DAMU's organisationer

Dansk Amatørmusik Union (DAMU)	170.000 kr.
Dansk Amatør Orkesterforbund (DAO)	110.000 kr.
Dansk Amatørorkester Samvirke (DAOS)	330.000 kr.
Danske Strenge Orkestre (DSO)	12.000 kr.
Dansk Accordeon- og Harmonika Orkester Forbund (DAHOF)	10.000 kr.
Dansk Kammermusik Forbund (DKF)	25.000 kr.
I alt	657.000 kr.

Skema 6. Musiklovsstøtte i 2001 til DAKU's organisationer

Dansk Amatørkor Union (DAKU)	100.000 kr.
Kor72	240.000 kr.
Danske Folkekor (DAFO)	95.000 kr.
Dansk Sanger Forbund (DSF)	20.000 kr.
Dansk Arbejder Sanger- og Musikerforbund (DASOM)	20.000 kr.
I alt	475.000 kr.

³⁸ I bilag 1 angives Statens Musikråds støtte til de enkelte organisationer.

Musikrådet har endvidere givet støtte til efteruddannelsesvirksomhed for amatørmusikkens dirigenter. Efteruddannelseskurserne varetages af henholdsvis DAMU, DAKU, Danmarks Børne- og Ungdomskor (DABU), Danske Korledere (DKL) og Danske Orkesterdirigenter (DO):

Skema 7. Musiklovstøtte i 2001 til efteruddannelseskurser for dirigenter og korledere

Dansk Amatørkor Union (DAKU)	509.500 kr.
Dansk Amatørmusik Union (DAMU)	310.000 kr.
Danske Børne- og Ungdomskor (DABU)	10.000 kr.
Danske Orkesterdirigenter (DO)	40.000 kr.
Danske Korledere (DKL)	70.000 kr.
I alt	939.500 kr.

Støtte til den rytmiske organisation

Fajabefa, som dækker de rytmiske amatørmusikere, fik i 2001 bevilget i alt ca. 800.000 kr. til aktiviteter. Bevillingen er i 2001 ikke udspecificeret, men går bl.a. til koncerter, workshops, clinics, DM i Rock og tidsskriftet "LineOut".

Støtte til folkemusikkens organisationer

Folkemusikområdet kendetegnes bl.a. ved, at der ikke er skarpe skel mellem folkemusikkens amatører og dens professionelle udøvere. Musiklovens støtte til folkemusikområdet er således givet til at dække området bredt, og det er derfor svært at udskille hvor stor en del af støtten, der går direkte til folkemusikkens amatører.

Folkemusikkens Fælles Sekretariat (FFS) modtog 1.445.000 kr. i driftsstøtte i 2001. Landsorganisationerne nedenfor er tilsluttet FFS. De fik i 2001 bevilget støtte til drift og uddannelsesvirksomhed:

Skema 8. Musiklovsstøtte i 2001 til folkemusikkens organisationer

Folkemusikhusringen (FMHR)	125.000 kr.
Danske Folkedanseres Spillemandskreds (DFS)	25.000 kr.
Folkemusiksammenslutningen (FMS)	50.000 kr.
I alt	200.000 kr.

Endvidere har Musikrådet ydet tilskud til efteruddannelseskurser for folkemusikere:

Skema 9. Musiklovstøtte i 2001 til folkemusikkens efteruddannelseskurser

Folkemusikhusringen (FMHR)	75.000 kr.
Danske Folkedanseres Spillemandskreds (DFS)	30.000 kr.
Folkemusiksammenlutningen (FMS)	22.000 kr.
I alt	127.000 kr.

Støtte til børn og unge

Musik & Ungdom, som primært omfatter musikskoleelever, musikstuderende samt ungdomskor og -orkestre, fik i 2001 bevilget 310.000 kr. til aktiviteter.

Konsulentordninger for amatørmusikområdet

Der drives for musiklovsmidler to konsulentordninger for henholdsvis det klassiske og det rytmiske amatørmusikområde. Konsulenternes drift finansieres via tilskud fra musikloven og beløber sig i alt til ca. 1.200.000 kr.

Direkte støtte til amatørkor, -orkestre og -bands

Musikrådet har endvidere ydet tilskud til professionel instruktion i amtslige amateursymfoniorkestre og big bands. Tilskuddet ydes under forudsætning af, at der ydes 2/3 tilskud fra lokal side – dog ydes i 2001 maksimalt 40.000 kr. om året til symfoniorkestre og 25.000 kr. til big bands. Der er i 2001 givet 356.500 kr. i støtte til professionel instruktion. Beløbet er fordelt med 300.000 kr. til ni amtssymfoniorkestre og 56.500 kr. til tre big bands.

Mulighederne for at opnå driftsstøtte via musikloven er forbeholdt et mindre antal såkaldt kunstnerisk arbejdende kor og orkestre – "eliten". De bevilgede beløb til disse formål drejer sig dog i langt de fleste tilfælde om mindre summer. I 2001 er der i alt uddelt 240.000 kr. fordelt mellem 16 kor og tre orkestre.

Alle kor, orkestre og bands kan søge tilskud til internationale projekter, turnéer, deltagelse i festivaler m.m. De internationale tilskud beløber sig for amatørensembleernes vedkommende i 2001 til i alt 113.500 kr. fordelt mellem syv kor og to orkestre.

Det er muligt at søge om støtte til indkøb af instrumenter. Tilskuddet kan udgøre op til 75 % af instrumentets købspris og gives "fortrinsvis til musikskoler, større amatørmusikorkestre og øvelokaleforeninger af regional betydning og fortrinsvis til instrumenter, der på grund af deres anvendelse og/eller pris er vanskelige at anskaffe."³⁹ Det er endvidere en betingelse, at instrumentet stilles til rådighed for andre i det omfang, det ikke

³⁹ *Statens Musikråd (2002): Tilskud til musik – i perioden 1. januar-31. december 2002, side 9*

anvendes af ejeren. I 2001 har ingen amatørensemble, bands eller øvelokaleforeninger dog modtaget tilskud hertil.

Gennem den såkaldte *Nodefond* har Musikrådet støttet køb eller leje af noder til orkestre, kammerensemble og kor. Der gives her udelukkende tilskud til ny og nyere dansk musik, herunder værker, som det på grund af avanceret tonesprog eller teknisk sværhedsgrad kræver en ekstra indsats at indstudere, og det er ligeledes en betingelse, at værkerne er planlagt til opførelse ved koncerter. Ved køb af noder kan man opnå et tilskud på maksimalt 75 % af anskaffelsestallet, mens der ved leje kan opnås op til 100 % refusion af udgifterne. Nodefonden har i 2001 uddelt 35.202 kr. til fire amatørkor og et amatørorkester.

Musikskolerne og MGK

I 2001 var der på finansloven afsat 80,4 mio. kr. i statsrefusion til musikskoleområdet. Derudover bevilgede Musikrådet 7,5 mio. kr. til de musikalske grundkurser (MGK).

Folkeoplysningsloven

Bekendtgørelse om støtte til folkeoplysende voksenundervisning og frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde – i daglig tale folkeoplysningsloven – er en tilskudslov, der skal sikre offentlige tilskud og lokaler til den frie folkeoplysende virksomhed, der bygger på fællesskab og de enkelte initiativtageres idégrundlag. Folkeoplysningsloven trådte i kraft i 1991 og erstattede den tidligere fritidslov.

Med anvendelsen af begrebet "tilskudslov" sigtes til, at loven ikke har til formål at regulere bestemte, afgrænsede aktiviteter. Loven har således heller ingen specifikke målsætninger for støtte til amatørmusiklivet, men står åben for ethvert privat, almennyttigt initiativ, der har folkeoplysning som sit formål – i ordets bredeste forstand.

Loven forpligter kommunerne til:

- at stille offentlige lokaler til rådighed
- at yde tilskud til drift af egne eller lejede lokaler
- at yde tilskud til undervisning for voksne
- at yde tilskud til aktiviteter for børn og unge

Det er overladt til den enkelte kommune at forvalte loven, og kommunen fastlægger selv den økonomiske ramme. Derfor forekommer der nogen udsving i størrelsen af de økonomiske tilskud fra kommune til kommune. Det samme gør sig gældende i forhold til kommunens forpligtelse til at yde driftsstøtte til egne eller lejede lokaler, dog med et lovbestemt tilskudsminimum på 65 %. Endelig er kommunen forpligtet til at anvise egnede offentlige lokaler, når disse er beliggende i kommunen og tilhører kommunen, amtskommunen eller staten.

Kommunen er endvidere forpligtet til at afsætte mindst 5 % af den samlede økonomiske ramme til folkeoplysningsområdet til en start- og udviklingspulje – populært kaldet *mindst 5 % puljen*. Puljen kan søges af alle, og midlerne bevilges af kommunens folkeoplysningsudvalg til nye initiativer med et folkeoplysende formål og med karakter af udviklingsarbejde – eksempel-

vis til enkeltstående projekter, amatørkulturelle aktiviteter, tilbud til børn og unge, samlingssteder samt til virksomhed af tværgående karakter.

Udmøntningen af loven varetages af det stedlige folkeoplysningsudvalg efter nærmere, objektive retningslinier fastlagt af kommunalbestyrelsen efter folkeoplysningsudvalgets indstilling.

Folkeoplysningsloven og amatørmusikken

Folkeoplysningsloven åbner mulighed for – på linie med andre initiativer – at støtte amatørmusikken i den udstrækning amatørmusikken bygger på et fællesskab. For at opnå støtte skal det enkelte kor eller orkester organisere sig som en almennyttig forening med et formål, der lever op til lovens krav.

Loven rummer tre primære indsatsområder:

- løntilskud til undervisning for voksne
- aktivitetstilskud til børn og unge
- lokaler til det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde

Musikundervisning for voksne under folkeoplysningsloven

Folkeoplysningslovens hovedafsnit om voksenundervisning sikrer en række amatørkor og -orkestre adgang til offentlige lokaler og tilskud til dirigentløn. Derudover – og uden sammenligning i øvrigt – fungerer folkeoplysningslovens rammer som en pendant til børn og unges musikundervisning i musikskolerne. Der udbydes i et ikke ubetydeligt omfang almindelig musikundervisning med instrumentalundervisning, kor, sammenspil, teori, hørelære, rytmisk træning, musikcomputer m.v. Undervisningen må dog ikke være formelt kompetencegivende.

Undervisningen udbydes typisk af oplysningsforbund og andre folkeoplysende foreninger, men kan også udbydes af mindre foreninger, eksempelvis af et amatørkor eller -orkester, som selv har sluttet sig sammen om at danne en forening.

Den enkelte initiativtager træffer selv beslutning om deltagerbetalingen, ansættelse og afskedigelse af ledere, lærere og andre medarbejdere, valg af emner og tilrettelæggelsesform – herunder rammeplan for undervisningen, om andre aktiviteter, kursuslængde og antallet af deltagere på det enkelte hold.

Den samlede frivillige voksenundervisning under folkeoplysningsloven tæller knap 1,5 mio. registrerede deltagere på årsbasis.⁴⁰ Ifølge Undervisningsministeriets aktivitetsopgørelse, som er indberettet af kommunerne, tæller den frivillige musikundervisning for voksne over 100.000 deltagere årligt. Heraf deltager mellem 50.000 og 60.000 i instrumentalundervisning og skønmæssigt deltager et tilsvarende antal i undervisning i sammenspil og kor m.v.

⁴⁰ *Undervisningsministeriet (1999): Folkeoplysning i tal.*

Støtte under dette lovforsnit er det mest brugte blandt en del af amatør-musikkens kor og orkestre. Spørgeskemaundersøgelsen blandt kor og orkestre, som er medlemmer af en af de landsdækkende interesseorganisationer, viser, at 62 % af kor og orkestre får støtte under dette afsnit af folkeoplysningsloven. Heraf fungerer størstedelen som et hold under et oplysningsforbund, og kun en mindre del har som selvstændig forening etableret egen aftenskole med støtte via folkeoplysningsloven. En delundersøgelse af organisering under folkeoplysningsloven i hhv. Århus og København sandsynliggør dog, at der procentuelt er langt færre, som benytter denne støttemulighed.⁴¹

Ud af de folkemusikklug og -foreninger, som medvirker i undersøgelsens spørgeskemaundersøgelse, får kun en lille del støtte via folkeoplysningsloven under dette lovforsnit.

De rytmiske bands får stort set aldrig støtte under dette lovforsnit. Mindre bands har ingen dirigent – derfor er støtte til det rytmiske område under dette lovforsnit kun en reel mulighed for big bands, som i struktur ligner de klassiske orkestre.

Tilskud til voksenundervisning under folkeoplysningsloven

Tilskud til voksenundervisning under folkeoplysningsloven ydes til lærer- og lederlønninger, som er fastlagt efter en central sats. I den forbindelse skal det bemærkes, at læreraflønningen over hele landet er ensartet – uanset fag, anciennitet og kompetence. Heller ikke forskellig forberedelsestid influerer på den aflønning, som lærerne får. Over én kam udgør den aktuelle lærerløn 137 kr. pr. time tillagt en forberedelsesfaktor på 1,6. Dette beløber sig i alt til 219,50 kr. pr. undervisningslektion – vel at mærke for faktisk gennemført konfrontation.

Tilskuddets størrelse fastlægges af den enkelte kommune men kan dog ikke overstige 2/3 af lærer/leder-lønudgiften for almen undervisning – herunder hører f.eks. kor, sammenspil, teori og hørelære samt rytmik. For instrumentalundervisningen er det maksimale tilskud 6/7 af den afholdte lærer/lederløn.

Med den seneste revision af loven⁴² er der indført en regel om, at 10 % af løntilskuddet skal anvendes til debatskabende aktiviteter “i væsentlige emner af interesse for fællesskabet”. Arrangøren kan afstå fra at afholde disse arrangementer, men må i så fald returnere denne del af tilskuddet til kommunen.

Deltagerbetaling

Under den tidligere fritidslov var kommunerne bundet til en bestemt tilskudsandel, men med folkeoplysningslovens indførelse i 1991 fik kommunerne adgang til selv at fastlægge den økonomiske ramme for området, og det må konstateres, at tilskudsandelen siden har været faldende. Deltagerbetalingen udgør derfor en stærkt stigende andel af de samlede omkostninger og er i dag nået op til omkring 50 % af de samlede omkostninger.

⁴¹ Se bilag 11.

⁴² Lovrevision pr. 1. januar 2001.

Anvisning af lokaler

Det påhviler kommunen at stille lokaler til rådighed for undervisningen, og kommunen kan beslutte sig for at yde tilskud til egne eller lejede lokaler.

Aktiviteter for børn og unge under folkeoplysningsloven

Mens folkeoplysningslovens tilskud til undervisning alene ydes til voksne, er der for børn og unge derimod tale om tilskud til aktiviteter. Denne sondring forhindrer ikke, at initiativtageren afholder løn til aktivitetslederen. Aktiviteten må blot ikke være tilrettelagt som undervisning efter de regler, som gælder for voksenundervisningen.

Dette lovafsnit åbner for, at frivillige folkeoplysende foreninger sikres aktivitetstilskud for børn og unge under 25 år. Typisk er der her tale om idrætsforeninger og spejdere, men også foreninger med et andet idégrundlag kan nyde støtte. Det kan f.eks. være en gruppe unge, der slutter sig sammen i et øvelokalemiljø, et ungdomskor eller for den sags skyld en hvilken som helst anden forening med et idébestemt almennyttigt, folkeoplysende formål. Dette kan være en politisk eller religiøs forening eller en kulturel forening, der tilrettelægger musikaktiviteter for børn og unge.

Der foreligger ingen entydige oplysninger om udbredelsen af amatørmusikken under dette lovafsnit. For mange kor, orkestre og bands er det ikke muligt af få støtte under dette lovafsnit, da medlemmerne af foreningen skal være under 25 år. Der findes enkelte eksempler på foreninger, der virker i lokalmiljøet som kulturskoler med større eller mindre mix af musikundervisningsaktiviteter og andre kreative aktiviteter, ligesom der findes et mindre antal af ungdomsforeninger, som typisk kan være samlet omkring et øvelokalemiljø. På samme måde får kun et fåtal af landets bygarder og musikkorps støtte herfra.

Tilskud til aktiviteter for børn og unge

Det er op til den enkelte kommune selv at tilrettelægge sin tilskudsordning, der normalt vil omfatte et aktivitetstilskud udmålt pr. foreningsmedlem, eventuelt suppleret med en tilskudssats pr. aktivitetstime. Den enkelte forening kan normalt selv træffe beslutning om tilskuddets anvendelse, f.eks. til instruktørlønninger, ikke-kommercielle arrangementer, teknisk udstyr m.v.

Selvsagt kan tilskudsrammen variere uhyre meget fra kommune til kommune – dels på grund af forskellige tilskudssatser, dels på grund af varierende ordninger. I sommeren 2001 offentliggjorde Fajabefa en rapport⁴³ om kommunernes forvaltning af folkeoplysningsloven. Fajabefa's undersøgelse tyder på, at folkeoplysningsudvalg i flere kommuner benytter en bevillingspraksis for tildeling af aktivitetstilskud, som ikke tilgodeser amatørmusikken i samme udstrækning som andre typer af fritidsaktiviteter – herunder idræt. Undersøgelsen peger dermed på en central problematik: Selvom amatørmusik via folkeoplysningsloven formelt skulle have tilsva-

⁴³ Møller, P. (2001): *Folkeoplysning og rytmisk amatørmusik*.

rende støttemuligheder som andre folkeoplysende aktiviteter, sker der i praksis en forskelsbehandling, når kommunerne inden for forskellige områder bruger forskellige retningslinier for tildeling af aktivitetstilskud. Der findes ingen kendte eksempler på, at forskelsbehandlingen kommer amatørmusikken til gode – derimod viser Fajabefas undersøgelse flere eksempler på det modsatte.

Anvisning af lokaler

Udover aktivitetstilskuddet er kommunen forpligtet til at stille egnede offentlige lokaler til rådighed – det være sig kommunale, amtskommunale eller statslige lokaler. Kommunen er således ikke forpligtet til at opføre lokaler, men alene at anvise ledige, eksisterende lokaler. I praksis vil der derfor normalt kun være tale om kommunale lokaler i form af folkeskoler og de anlæg, kommunen måtte have opført – typisk idrætsanlæg.

Til gengæld er kommunen i nogen udstrækning forpligtet til at yde tilskud til lokaler, hvis børne- og ungdomsforeningen lejer eller køber sig ind i private lokaler. Denne mulighed anvendes dog kun i mindre omfang af ungdomsbands, der slutter sig sammen i en øvelokaleforening, hvor formålet vel at mærke er fællesskabet.

Lokaler til det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde

En bestemmelse åbner mulighed for, at *enhver* forening med et almennyttigt folkeoplysende formål kan få stillet egnede offentlige lokaler til rådighed. Her er der ingen særlige aldersgrænser eller formkrav. Til gengæld har foreningen ingen krav på økonomiske tilskud – udover de muligheder, der gælder for aktiviteter for børn og unge eller undervisning for voksne.

Denne bestemmelse giver mulighed for, at en hvilken som helst kreds af personer kan søge sammen i et foreningsinitiativ, i denne sammenhæng f.eks. et amatørorkester, et kor eller en spillemandsgruppe, og herigennem få vederlagsfri adgang til offentlige lokaler – dog i prioriteret rækkefølge efter foreninger for børn og unge.

Der foreligger heller ikke her tilgængelige, samlede oplysninger om udbredelsen af amatørmusikken under dette lovfafsnit. Fra amatørmusikundersøgelsens spørgeskemaundersøgelser blandt hhv. registrerede kor og orkestre og folkemusiklaug/foreninger ved vi, at en stor del af disse får gratis øvelokale stillet til rådighed. Det skal dog understreges, at disse kun repræsenterer et mindre udsnit af de kor og orkestre, der findes på landsplan. Alle dem, der ikke er registrerede, eller som ikke har besvaret amatørmusikundersøgelsens spørgeskemaer, ved vi meget lidt om.

Stort set ingen rytmiske bands benytter tilbud om at få stillet lokale til rådighed. Dels fordi kun et fåtal er organiseret som en forening, der opfylder folkeoplysningslovens krav, dels fordi man i kommunerne almindeligvis kun i ringe udstrækning kan stille lokaler til rådighed, som tilgode ser den rytmiske musiks lokalebehov.⁴⁴

Andre offentlige støttekilder

Udover støtte via de to lovgivningsområder eksisterer der en række andre støtteordninger, som i større eller mindre udstrækning kan komme amatørmusiklivet til gode. Enkelte af støtteordningerne har bl.a. eksplicit til formål at støtte amatørmusik. Langt størstedelen har dog ganske andre formål, hvor amatørmusik under visse betingelser kan komme i betragtning.

Amtsmusikudvalg

Ifølge musikloven nedsætter hvert amtsråd et amtsmusikudvalg, mens København og Frederiksberg kommuner hver nedsætter et kommunalt musikudvalg. De nævnte udvalg har til opgave at fremme musiklivet i amtet og medvirke til at samordne den musikalske virksomhed i amtet/kommunen. Det enkelte amt fastsætter selv rammerne for amtsmusikudvalgets virksomhed, og retningslinierne for støtte varierer ligeledes fra amt til amt. Det samme gælder størrelsen af amtets bevilling til musikformål – herunder det beløb, amtsmusikudvalget har til rådighed og i de fleste tilfælde også selv kan disponere over.

Ifølge en indberetning til Statens Musikråd spændte amtsmusikudvalgenes rådighedsbeløb for år 2000 hhv. 2001 fra 108.100 kr. (Bornholm) til 3,5 mio. kr. (Københavns kommune). Den samlede sum af de indberettede rådighedsbeløb var 13,9 mio. Det bemærkes, at indberetninger fra Roskilde amt og Frederiksberg kommune ikke indgår heri.

Amatørmusiklivet har mulighed for at søge de respektive amtsmusikudvalg om støtte til f.eks. projekter, koncerter, talentkonkurrencer etc. Størrelsen af denne støtte er ikke specificeret, men spørgeskemaundersøgelsen for kor og orkestre giver dog et vist indtryk af, i hvilket omfang og på hvilken måde midlerne kommer amatørerne til gode.⁴⁵ Kun 34 ensembler (8 %) ud af de 414, som har besvaret dette spørgsmål, angiver, at de har modtaget støtte fra amtet – heraf har størstedelen modtaget under

⁴⁴ Jf. kapitel 8.

⁴⁵ Do.

10.000 kr. Udvalget har rettet en forespørgsel til 14 amtsmusikudvalg, og den underbygger, at støtte gennem amtsmusikudvalgene primært gives til særlige projekter eller initiativer. Som hovedregel gives driftsstøtte kun til særlige amtskor og –orkestre.

I nogle amter kan man søge støtte til instrumenter og PA-anlæg, og enkelte steder driver amterne instrumentbankvirksomhed. Udvalgets forespørgsel viser dog, at kun de færreste amter giver tilskud til instrumenter, mens en del flere støtter indkøb af PA-anlæg.

Kommunale kulturtilskud

Ud over den støtte, der i kommunerne uddeles til musikamatørerne via folkeoplysningsloven, råder kommunerne over kulturpenge, der uddeles efter ansøgning. Disse midler vil som oftest blive uddelt til projekter, men der er også i nogle kommuner eksempler på, at amatørorkestre og -kor modtager direkte driftsstøtte, som så i reglen træder i stedet for den støtte, ensemblet ville have kunnet opnå via folkeoplysningsloven.

De fleste større byer har venskabsbyer i andre lande, først og fremmest i Norden. Kommunerne vil ofte støtte kor, orkestre og bands turnéer til venskabsbyerne og være velvilligt stemt over for projekter, der omfatter gæstekoncerter eller udvekslingskoncerter mellem ensembler fra venskabsbyerne og den pågældende kommunes egne kor og orkestre.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt kor og orkestre viser, at 80 ensembler (19 %) ud af de 414, som har besvaret dette spørgsmål, har modtaget kommunal driftsstøtte.⁴⁶ Gennem nogle af besvarelserne fremgår det dog, at man under dette spørgsmål har modtaget støtte via folkeoplysningsloven. Det betyder, at det formodentlig er langt færre, der får del i de direkte kommunale kulturtilskud. Ofte gives de kommunale kulturtilskud til enkelte lokale flagskibe som f.eks. skoleorkestre og garder, mens resten af det lokale amatørmusiklivs kor, orkestre og bands kun i meget begrænset omfang får del heri. Det har ikke været muligt inden for rammerne af den foreliggende undersøgelse at registrere den samlede kommunale støtte til amatørmusikken.

DUF-midler

Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF) administrerer den del af overskuddet fra Dansk Tjipstjeneste, som er til det ikke-idrætslige børne- og ungdomsarbejde. DUF fordeler cirka 110 mio. kr. om året til ungdomsorganisationer både i og uden for DUF. Midlerne uddeles for tiden i fire puljer:

a. Generelt driftstilskud

Her gives støtte til idébestemte landsdækkende børne- og ungdomsorganisationer. Pengene gives til landsorganisationer som tilskud til almindelig drift og internationale aktiviteter. Tilskuddets størrelse afhænger hovedsageligt af antal medlemmer og lokalforeninger samt omkostninger til udenlandske aktiviteter.

⁴⁶ Jf. bilag 8.

b. Rådighedstilskud

Støtte gives til mindre landsdækkende idébestemte eller samfundsengagerende børne- og ungdomsorganisationer. Tilskuddet ydes til organisationernes almindelige drift. Tilskuddet var i 2000 på 100.000-600.000 kr. afhængigt af foreningens størrelse og aktivitetsniveau.

c. Etableringstilskud

Støtte gives til anskaffelse eller ombygning af fast ejendom til landsorganisationen. Etableringstilskud kan søges af organisationer, som i minimum de fem foregående år har modtaget generelt driftstilskud eller rådighedstilskud.

d. Initiativstøtte

Puljen kan støtte nye aktiviteter med børn og unge. Puljen kan søges af såvel foreninger som personer uden foreningsmæssig tilknytning.

Enhver børne- eller ungdomsorganisation, eller en organisation med selvstændigt børne- eller ungdomsarbejde, kan optages som medlemsorganisation i DUF. Der er knyttet en række betingelser til medlemskabet. For eksempel skal organisationen være landsdækkende og omfatte mindst 400 unge under 30 år. Samtidig skal mere end halvdelen af organisationens medlemmer være under 30 år. Organisationens arbejde skal være baseret på lokale aktiviteter. Organisationens arbejde skal i sit virke arbejde med idébestemte og/eller samfundsengagerende aktiviteter i overensstemmelse med DUF's formål og have en demokratisk opbygning, hvor de unge selv vælger deres ledelse. Det er altså ikke nok, at en organisation beskæftiger sig med børn og unge. Den skal også styres af de unge selv. Som observatororganisation kan endvidere optages enhver børne- eller ungdomsorganisation eller organisation med selvstændigt børne- eller ungdomsarbejde, der ikke opfylder samtlige ovennævnte betingelser.

DUF's cirka 70 medlemsorganisationer har hver deres idémæssige fundament og selvstændige opbygning. Organisationerne kan inddeles i en række grupper med hver deres kendetegn. Inden for medlemsgruppen af kulturelle ungdomsorganisationer findes for tiden følgende fire amatørorganisationer:⁴⁷

- Musik & Ungdom har i 2001 fået et driftstilskud på 2,11 mio. kr. i 2001 baseret på 3.924 medlemmer under 30 år.
- Landsgardeforeningen har i 2001 fået et driftstilskud på 2,58 mio. kr. baseret på 3.533 medlemmer under 30 år.
- Fajabefa har i 2001 fået driftstilskud på 2,45 mio. kr. baseret på 3.426 medlemmer under 30 år.
- KOR72-U har i år 2001 modtaget et rådighedstilskud på 360.000 kr. baseret på 953 medlemmer under 30 år.

Statens Kunstfond

Loven om Statens Kunstfond er fra 1964. Fondens virksomhed omfatter billedkunst, litteratur, tonekunst, kunsthåndværk og design, arkitektur,

⁴⁷ Dansk Ungdoms Fællesråd: www.duf.dk

filmkunst og teaterkunst – og andre former for kunstnerisk skabende virksomhed, som kan sidestilles med de nævnte, og som ikke kan få statsstøtte efter anden lovgivning.

Statens Kunstfond skal virke til fremme af dansk skabende kunst. For amatørmusiklivet består mulighederne her i at kunne opnå støtte til kompositionsbestillinger. Musikansøgningerne behandles løbende i to udvalg: Ét for den klassiske musik og ét for den rytmiske musik. Støttekriteriet er kvaliteten af den kunstneriske produktion og det kunstneriske talent, og komponisten skal have dansk CPR-nummer. Der er i øvrigt vide rammer for, hvordan fondens formål opfyldes.

I finanslovsbevillingerne for år 2000 til Statens Kunstfond indgik 6,4 mio. kr. til det klassiske tonekunstudvalg og 5,1 mio. kr. til det rytmiske tonekunstudvalg. Det fremgår ikke altid af ansøgningerne til Statens Kunstfond, om ansøgeren er amatør eller professionel. Derfor beror det på et skøn, hvor mange amatører der har fået støtte til en kompositionsbestilling. Det kan dog fastslås, at færre end 10 ud af 112 tilsagn om støtte til rytmiske eller klassiske kompositioner vedrører amatørområdet.

Kulturministeriets udviklingspulje til amatørkultur og folkelige kulturaktiviteter (AKKS-puljen)

I forsommeren 2000 etablerede den daværende kulturminister Elsebeth Gerner Nielsen en udviklingspulje – den såkaldte AKKS-pulje. Den benævnes således, fordi Amatørernes Kunst & Kultur Samråd (AKKS) blev bedt om at administrere de 4 mio. kr., der hvert år inden for en 4-års periode skulle uddeles til amatørkulturelle formål.

Projektstøtte via AKKS-puljen uddeles efter ansøgning, og betingelserne er følgende:

- Initiativerne skal være nyskabende, eksempelvis ved at gå på tværs af grænser mellem kunstarter, genrer, initiativtagere, amatører og professionelle m.v.
- Initiativerne skal have kulturel kvalitet i folkelig forstand.
- Initiativerne skal repræsentere fornyelse af proces og/eller produkt, som har eksemplarisk værdi.
- Projekterne skal altovervejende bæres af amatører, men kan inddrage lønnede professionelle som konsulenter, forfattere, instruktører, komponister, dirigenter o.l.
- Der kan ikke ydes tilskud til rent idrætslige aktiviteter.

I perioden 1. september 2000 – 1. februar 2001 (fire møder i puljens fordelingsråd) uddeltes i alt 3,3 mio. kr. til 99 projekter.⁴⁸ Det totale antal ansøgninger til behandling var 349. Af de 99 projekter, der fik støtte, drejede 22 (31 %) sig om musik og blev bevilget til kor og orkestre inden for såvel rytmisk musik, klassisk musik og folkemusik. AKKS's egen vurdering er, at ca. 1/3 af de støttede ansøgninger er organiserede i AKKS's medlemsorganisationer. Af disse er fordelingen nogenlunde således: 50 %

⁴⁸ Pedersen, H.B. & Rasmussen, F. & Samsing, B.S. (2001): *På vej*.

fra det klassiske kor- og orkesterområde (DAKU og DAMU), 40 % fra teaterområdet og 10 % fordelt på folkemusik, billedkunst og børn og rytmisk musik.

Støtte til internationale projekter

Nordisk Ministerråd

Under Nordisk Ministerråd findes en række støtteordninger. Det er ikke alle, der nævner amatørmusik som direkte støtteområde, men man støtter amatørmusikprojekter, hvis de opfylder fondens bredere formålsbeskrivelse eller indgår i en anden kulturel sammenhæng. Det er muligt at søge flere forskellige af de nordiske fonde til samme projekt. Et ufravigeligt krav er, at der skal være mindst tre nordiske lande involveret i projektet/aktiviteterne.

Nordisk Kulturfond

Fonden prioriterer det folkelige kultursamarbejde og giver støtte til nordisk samarbejde inden for videnskab, uddannelse, folkeoplysning, litteratur, musik m.m. Støtte gives til nyskabende aktiviteter, først og fremmest til kortvarige projekter af engangskaraktér og med stor nordisk bredde. Fonden yder således ikke støtte til regelmæssigt tilbagevendende arrangementer eller til drift af noget, som allerede er etableret. Fonden har i 2001 et totalbudget på ca. 26 mio. danske kr.

NOMUS

NOMUS er Nordisk Ministerråds organ for det nordiske musiksamarbejde og har i 2002 et budget på 6.197.000 danske kr. – heraf uddeles ca. 2 mio. kr. i projektstøtte.

NOMUS kan give økonomisk bidrag til bl.a. nordiske kompositionsbestillinger, koncertturnéer, kurser og pædagogisk virksomhed. Ved kompositionsbestillinger er betingelsen, at komponisten bor i et andet nordisk land. Der lægges tillige vægt på, at bestillingstager og komponist har kontakt, mens kompositionsarbejdet foregår, og at der findes konkrete planer om fremførelse af værket.

NOMUS støtter både amatører og professionelle. For amatørkor og –orkestre er specielt nordiske festivaler og kurser af interesse, men de enkelte kor og orkestre kan ligeledes søge støtte til koncertturnéer og kompositionsprojekter. Kurser og festivaler skal have et bredt nordisk sigte samt deltagelse af folk fra så mange nordiske lande som muligt.

Styringsgruppen for nordisk børne- & ungdomskultur (BUK)

BUK har til formål at fremme børn og unges egen skabende virksomhed og støtter bl.a. projekter, som lægger vægt på forståelsen af den nordiske kulturarv og de nordiske sprog men også projekter, som lægger vægt på kulturel dialog med lande uden for Norden, især Barentsområdet, Baltikum og Sankt Petersborg. BUK har i 2002 et samlet budget på 5.896.000 kr. I 2001 bevilgede BUK ca. 3.800.000 kr. til nordiske børne- og ungdomskulturprojekter. Heraf udgjorde bevillinger til musikprojekter eller projekter hvor musik indgik ca. 1 mio. kr. Projekter afviklet i Danmark fik tilsagn på ca. 550.000 kr. BUK har f.eks. i 2002 givet til-

sagn om et tilskud på 50.000 kr. til Nordisk Rytmask Forum – en konference for rytmiske amatørmusikere i Roskilde, som afholdes i oktober 2002. Projektet har Danmark, Norge og Sverige som ansøgere, og amatørmusikere fra hele Norden inviteres.

Nordisk Ungdomskomiteé (NUK)

NUK støtter tiltag, som har til formål at styrke den nordiske identitet hos børn og unge, og prioriterer projekter, der tager udgangspunkt i børn og unges egne initiativer. Der gives organisationsstøtte til nordiske samarbejdsorganisationer, hvis medlemmer er børne- og ungdomsorganisationer fra mindst tre nordiske lande. Endvidere gives der støtte til samarbejdsprojekter mellem nordiske børne- og ungdomsorganisationer, foreninger og andre grupper, der arbejder for og med unge. NUK har et samlet budget i 2002 på 5.955.000 kr. Det er en forudsætning for at søge projektstøtte fra denne pulje, at forenings- eller organisationsarbejde indgår som en del af projektet.

Bilaterale fonde

Blandt de bilaterale fonde indtager de nordiske en fremtrædende plads. Formålet med disse fonde er at styrke kulturforbindelserne mellem Danmark og de øvrige nordiske lande. Amatørerne kan også (efter ansøgning) få del i denne støtte, der hovedsageligt går til samarbejdsprojekter over grænserne og koncertrejser. De nordiske bilaterale fonde er følgende:

- Kulturfonden for Danmark og Finland
- Dansk-Færøsk Kulturfond
- Dansk-Grønlandsk Kulturfond
- Folketingets Grønlandsfond
- Fondet for dansk-islandsk samarbejde
- Fondet for dansk-norsk samarbejde
- Fondet for dansk-svensk samarbejde

Demokratifonden

Demokratifonden under Udenrigsministeriet har siden sin oprettelse i 1990 bistået landene i Øst- og Centraleuropa, Baltikum og udviklingslandene med at fremme og konsolidere demokratiske samfundsforhold og respekt for menneskerettigheder. Fondens støtte ydes overvejende i form af tilskud til gennemførelse af konkrete projekter.

I fondens første år blev der givet tilskud til en række kor- og orkesterprojekter, der overvejende drejede sig om besøg eller genbesøg her i landet af ensembler fra Baltikum under den forudsætning, at besøget ikke blot drejede sig om en koncertturné, men at der i projektet indgik diverse demokratifremmende foranstaltninger.

I de senere år er støttekriterierne blevet strammet op, og i 2001 er der iflg. oplysninger fra Demokratifondens sekretariat ikke blevet givet penge til kor- og orkesterprojekter. Der er umiddelbart ingen planer om ændring af denne seneste praksis.

FRESTA – freds- og stabilitetsrammen (tidl. Fresta-fonden)

FRESTA er et nyt instrument i dansk sikkerhedspolitik. Talrige konflikter har i seneste årti præget det sydøstlige Europa. Gennem FRESTA er ønsket fra dansk side at bidrage til forebyggelse af nye konflikter i regionen ved at styrke civilsamfundene på tværs af etniske grænser og gamle fjendebilleder. Det sker gennem forankring af nationale organisationers arbejde for fred, demokrati, pressefrihed o.s.v. i regionale netværk.

FRESTA's formål er at støtte projekter, der kan medvirke til opbygning af den civile struktur og fremme fredelig sameksistens mellem de nye nationer i det tidligere Jugoslavien.

FRESTA har i enkelte tilfælde støttet musikaktiviteter. Fajabefa har i perioden 2000-2001 modtaget 1,4 mio. kr. til projektet *Wired*. Det går i korte træk ud på, at Fajabefa har hjulpet med at opbygge en foreningsstruktur for amatørmusikere samt udvekslet orkestre mellem Danmark og landene i det tidligere Jugoslavien. Midlet er musik – målet er fred og stabilitet.

Center for Kultursamarbejde med Udviklingslandene (CKU)

CKU er Danmarks forum for udveksling af kunst og kultur med udviklingslande i Asien, Afrika, Caribien, Latinamerika og Mellemøsten. Centret samler kulturscenens og ulandsmiljøets aktører i ideudvikling og udførelse af kultursamarbejdsprojekter med udviklingslande.

Det er muligt at søge om støtte både som enkeltperson, institution eller forening, men der gives fortrinsvis støtte til projekter, der også modtager støtte fra anden side. Det er en forudsætning, at projektet har til formål at fremme det enkelte udviklingslands kultur og samtidig har et dansk perspektiv. I 2001 uddelte CKU sammenlagt ca. 1 mio. danske kr. til projekter, der enten var rene musikprojekter, eller hvor musik indgik i et tværgående projekt.

Udover at fordele støtte til kulturelle samarbejdsprojekter med den tredje verden, tilbyder centret også rådgivning om kulturprojekter og fungerer som sparringspartner og knudepunkt i netværks- og informationsinitiativer om kunst og kultur fra den ikke-vestlige del af verden, herunder *Visiting Arts*. Endvidere har centret ansvaret for at gennemføre de store Images festivaler. I år 2000 gjaldt det *Images of the World*. I år 2003 planlægges *Images of Asia*.

EU

EU skal – ifølge nærhedsprincippet – ikke beskæftige sig med områder, som medlemslandene klarer bedst selv. Derfor går EU's kulturpolitik snarere ud på at styrke og bevare landenes og regionernes kulturelle identitet og egenart, idet man søger at fremme og styrke samarbejdet mellem aktørerne i medlemslandene. EU har et rammeprogram for kulturområdet:

Kultur 2000

EU's nye rammeprogram for kulturområdet hedder Kultur 2000. Programmet skal bidrage til at fremhæve den fælles europæiske kultur. Det sker ved at styrke samarbejdet mellem kunstnere og kulturformidlere samt private og offentlige kulturorganisationer gennem aktioner i kulturelle netværk og kulturinstitutioner i medlemsstaterne og i de øvrige deltagende lande med henblik på at realisere følgende mål:

- Fremme den kulturelle dialog og udbrede det gensidige kendskab til europæiske folkeslags historie og kultur.
- Støtte til kunstnerisk virksomhed, tværnational kulturformidling og udveksling af skabende og udøvende kunstnere, andre aktører og kulturarbejdere og deres værker, med særlig vægt på unges og dårligt stillede gruppers muligheder.
- Styrkelse af den kulturelle mangfoldighed og udvikling af nye kulturelle udtryksformer.
- Udbredelse af kendskabet til og fælles udnyttelse på europæisk plan af den kulturarv, der er af europæisk betydning, udbredelse af know-how og af god praksis med hensyn til bevarelse og beskyttelse af denne kulturarv.
- Hensyntagen til kulturens bidrag til den socialøkonomiske udvikling
- Fremme en tværkulturel dialog og skabe gensidig udveksling mellem de europæiske kulturer og andre kulturer i verden.
- Udtrykkelig anerkendelse af kulturen som en økonomisk faktor og som et middel til social integration og til styrkelse af følelsen af at være borger i et fællesskab.

EU's venskabsbyfond

Udover Kultur 2000 findes endnu en EU-fond, som kan have interesse for amatørmusikken. Det er EU's venskabsbyfond. Da musik ofte er en del af de mange venskabsby-arrangementer, har amatørmusikken ad denne vej mulighed for tilskud til udvekslingsarrangementer. Fonden kan yde tilskud til venskabsforbindelser mellem byer og kommuner i EU. Hensigten er at fremme en tættere samhørighed mellem borgerne i Europa.

Fonden kan yde støtte til såvel oprettelse af nye venskabsbyer som udbygning af eksisterende forbindelser inden for Europa. Støtten gives primært til

arrangementer, konferencer eller seminarer med en europæisk dimension. Desuden til delvis dækning af transport og ophold samt udgifter i forbindelse med arrangementets planlægning og gennemførelse. Fonden har en beløbsramme på ca. 3 mio. euro årligt – svarende til 22,5 mio. danske kr.

Private støttekilder

De private støttekilder omfatter først og fremmest en række fonde, hvoraf en del nævner kulturelle formål eller musik i deres formålsparagraf. Kun to danske fonde nævner specifikt ordet *amatørmusik* i deres formålsparagraf. Det drejer sig om Erda og Chr. Schrøders Fond, der i alt uddeler omkring 250.000 kr. om året, og Ellen Wulffs Mindefond. Sidstnævnte støtter fortrinsvis Dansk Amatør Orkester Samvirke's arbejde.

Pengeinstitutter og andre virksomheder støtter også lejlighedsvis amatørernes aktiviteter. Amatørmusikundersøgelsens spørgeskemaundersøgelse til kor og orkestre⁴⁹ fortæller, at 51 kor og orkestre ud af 438 har modtaget driftsstøtte mellem 750 og 100.000 kr. Heraf har 44 ensembler ud af de 51 modtaget max. 25.000 kr. De sidste 7 ensembler fordeler sig jævnt op til 100.000 kr., idet blot 4 ensembler har modtaget fra 50.000-100.000 kr. i støtte. Støtten kan vedrøre drift, men gives dog oftest enten til anskaffelse af instrumenter eller i forbindelse med turné- og koncertvirksomhed.

Endelig forekommer der også i et vist omfang lokale støtteaftaler. Eksempelvis et kor, som får stillet et lokale til rådighed i byens kirke mod at afholde en årlig koncert. Eller et band, der får betalt nogle plakater af byens lokale cafe mod at spille et job gratis.

Sammenfatning

Med ovenstående gennemgang synes amatørmusikken at have et utal af muligheder for at opnå økonomisk støtte. Fælles for amatørmusikkens mange støttekilder er dog, at de i nogen udstrækning enten kun i ringe grad eller slet ikke har til formål at støtte selve amatørmusikaktiviteten.

Musiklovens støtte til amatørmusiklivets landsdækkende organisationer, institutioner og konsulentordninger er en absolut betingelse for disses eksistens. Kun de færreste enkelte kor og orkestre støttes via musikloven. Ansvar for at støtte dem er overladt til kommuner og amter, og i den forbindelse spiller folkeoplysningsloven en vigtig rolle. Derfor er det helt afgørende, at loven imødekommer de behov, som amatørmusiklivet har. Dette vil bl.a. blive nærmere behandlet i kapitel 7.

Kommuner og amter støtter i nogen udstrækning amatørmusikken ud over de muligheder, som rummes inden for folkeoplysningsloven. Primært gives støtten til særlige projekter, mens driftsstøtte kun ydes i mindre omfang herfra.

Kun få fonde har musik som særligt formål. Derfor konkurrerer kor og

⁴⁹ Jf. bilag 8.

orkestre ikke blot med andre ensembler, når de indsender deres ansøgninger om støtte, men tillige med mange andre typer af gode formål. Det er muligvis årsagen til, at kor og orkestre gang på gang oplever, at det f.eks. er meget svært at opnå støtte til international virksomhed.

For mange amatørmusikere udgør støttemulighederne en jungle. Som det fremgår af gennemgangen, må amatørmusikken ofte opfylde en række særlige kriterier, hvis man vil gøre sig håb om at opnå støtte gennem de forskellige typer af støtteordninger. Det betyder, at amatørmusikken gang på gang må bøje eller tilpasse projekterne på en måde, der ikke udspringer af en særlig ide eller vision, men alene med den hensigt have en reel chance for en økonomisk saltvandsindsprøjtning.

Kapitel 6

Det starter med børn og unge

Fundamentet lægges i barneårene. Her skabes de forudsætninger og muligheder, som kan udnyttes resten af livet. Det gælder for musikkens vedkommende.

Som beskrevet i denne rapport forord er argumenterne mange for at beskæftige sig med musik. Når vi argumenterer for børn og unges musikudøvelse, sker det ofte med argumenter, der har et opdragende perspektiv. Det er den almindelig opfattelse, at det at beskæftige sig med musik er almindelig og bidrager til at styrke kulturelle kompetencer. Tillige har mange undersøgelser påpeget, at aktiv musikudøvelse kan medvirke til at styrke indlæring inden for andre fagområder. Endelig bruges musik også ofte i socialpædagogiske sammenhænge, hvor musikudøvelsen ikke er målet i sig selv, men et middel til øget socialisering. Der er således mange gode formål med, at børn og unge i en tidlig alder beskæftiger sig aktivt med musik og sang.

Børn og unge er et vigtigt rekrutteringsgrundlag for såvel det professionelle musikliv som for amatørmusiklivet. Men børn og unges beskæftigelse med musik er mere end blot en *forudsætning* for et velfungerende dansk musikliv – de indgår som en integreret del af dansk musikliv som udøvere, publikum og musikforbrugere. Socialforskningsinstituttets undersøgelse af skolebørns fritidsvaner dokumenterer, at musik er et væsentligt element af vores børne- og ungdomskultur. De fleste børn og unge lytter til musik, køber musik og forbavsende mange er aktive koncertgængere.

“Det burde være en menneskeret at få lov at synge/spille sammen med andre – og et must at gøre det!”⁵⁰
Ulla Jerg, DABU

At børn og unge får mulighed for at beskæftige sig med musik er altså afgørende for det samlede musiklivs udvikling. Den almene musikalske opdragelse skaber kvalitetsbevidste musikbrugere og skaber tillige rum for at udvikle de talenter, som i deres videre tilværelse vil beskæftige sig med musik – hvad enten det kommer til at foregå på amatør eller professionel basis. Det starter med børn og unge.

De frivillige musiktilbud

Allerede fra de tidligste år er en del af børns opdragelse overladt til institutioner. Børn starter i vuggestuer og børnehaver, fortsætter i skole og fritidsinstitutioner. Dermed er også en væsentlig del af den musikalske opdragelse overladt til pædagoger og lærere, hvis musikfaglige ekspertise og tilgang bliver afgørende for børnenes første musikalske erfaringer og læring. I bogen *Musikalsk læring* berører Kirsten Fredens og Elsebeth Kirk dette fænomen. De peger på en tendens til, at musikudøvelse ofte sættes

⁵⁰ Jerg, U. (2001): *Redegørelse vedr. Danske Børne- og Ungdomskor.*

ind i en undervisningspraksis, hvilket afstedkommer en musikalsk polarisering.

Hvis musikudøvelse allerede i de tidlige år sættes ind i en undervisningsramme, vil der være nogle, der hurtigt bliver dygtige, mens andre opgiver. Kirsten Fredens og Elsebeth Kirk påpeger, at børneinstitutioner og folkeskole kunne og burde være steder, hvor alle børn på lige fod kunne møde musikken. Når dette ikke fungerer, er det fordi hverken børneinstitutionerne eller folkeskolen tidsmæssigt eller musikfagligt har de rette muligheder for at udvikle børnenes musikalske evner.

Det ville være ønskværdigt, hvis der skete en opprioritering af musik i såvel børneinstitutioner som folkeskole. Ikke mindst i folkeskolen ses en beklagelig tendens til at nedprioritere den obligatoriske musikundervisning til fordel for fag som dansk og regning. Modsat kan det pragmatisk konstateres, at når musikudfoldelsen ikke levnes de bedste muligheder her, er det afgørende at styrke frivillige musiktilbud for børn og unge.

Ligesom det gælder den resterende del af amatørområdet er musiktilbudene for denne aldersgruppe mange og forskelligartede. De foregår i mere eller mindre organiserede rammer. I beskrivelsen fremstilles en række tilbud, der fungerer i tilknytning til institutionelle rammer, og som ganske mange unge benytter sig af.

Skolekor og skoleorkestre

Mange skoler har gennem en årrække haft en tradition for at have eget kor og eget orkester. De senere år er en del skolekor og størstedelen af skoleorkestrene overgået til at fungere i musikskoleregion. Derfor findes der i dag en række skolekor og -orkestre, som er knyttet til den lokale musikskole, og som ledes af en musiklærer, der aflønnes direkte af musikskolen.

Mange folkeskoler har dog stadig korttilbud i eget regi. Disse kor ledes af en folkeskolelærer, hvor korarbejdet er en del af lærerens pligtige timetal, evt. under Folkeskolelovens §3, stk. 3-ordning.

Typisk gælder skolernes korttilbud for børn på 3.-5. klassetrin, hvor børnene kan deltage et år eller to. Enkelte steder fortsætter tilbuddet til de højere klasser. Deltagelsen er normalt gratis – deltagerne betaler evt. et mindre beløb for noder, kopiering eller lignende. Derfor er korene for mange børn en god appetitvækker.

Mange steder fungerer det daglige arbejde omkring skolekorene tilfredsstillende, i og med at korene er tilknyttet skolerne: Aflønning af korlederen er ikke afhængig af deltagerbetaling, øvelokaler stilles gratis til rådighed på skolerne og er som regel tilfredsstillende, og de fleste skolekor har gode muligheder for at optræde. Korene synger tit i forbindelse med skolernes egne arrangementer. Endvidere afholder flere skolekor koncerter i lokalområdet. Koncertvirksomheden foregår som regel uden honorarbetaling og kun i få tilfælde gives tilskud til transport.

“Vi har i vort moderne samfund vænnet os til, at musikalsk læring først og fremmest foregår i et undervisningsrum. Når musik gøres til genstand for undervisning, skabes der mulighed for at udvikle omfattende musikalsk kompleksitet og dygtighed. For nogle, vel at mærke. Andre opgiver helt at spille og synge både i og uden for musiklokalerne.”⁵¹
Kirsten Fredens og
Elsebeth Kirk

⁵¹ Fredens, K. & Kirk, E. (2001): *Musikalsk læring*, side 49

“Arbejdspresset er større end kompensationerne, så kun dér, hvor en korleder brænder efter at skabe et børnekor og hvor skolen og forældrene bakker op om det, vil et sådant eksistere det pågældende sted. Det kræver både faglig dygtighed og energi at holde liv i et skolekor, hvor medlemmerne skifter fra år til år og ofte også ind imellem.”⁵²
Ulla Jerg, DABU

Imidlertid er det svært at finde penge til *udviklende* aktiviteter som f.eks. stævner, korlejre, rejser og lignende. De steder, hvor man forsøger sig med sådanne initiativer, afholdes alle udgifter hertil som hovedregel af deltagerne selv. I bedste fald opnår korene tilskud fra enten kommunen eller private fonde. Danmarks Børne- og Ungdomskor (DABU) oplyser, at der blandt deres medlemskor stort set ikke er nogen, der benytter sig af støtteordninger – hverken fra stat, amt eller kommune – ligesom korene heller ikke får støtte via folkeoplysningsloven.

Undersøgelsen har ikke afdækket årsager til, at skolekor synes at have svært ved at skaffe midler til f.eks. stævneaktiviteter, korlejre mv. Man kunne forstille sig, at sådanne projekter allerede på forhånd bliver skrinlagt, da det er et omfattende arbejde for korlederen at skaffe det fornødne økonomiske grundlag hertil. Man kunne også forestille sig, at der faktisk indkommer ansøgninger hos kommuner, amter og fonde fra skolekor, som blot ikke tilgodeses i de pågældendes bevillingspraksis.

En anden vigtig forudsætning for skolekorenes eksistens og udvikling er, at der lokalt findes ildsjæle, som brænder for børnekorarbejdet. Derfor er korledernes muligheder for efteruddannelse helt centrale, hvis man ønsker at udvikle området. DABU påpeger et stort behov for at styrke efteruddannelsen for børnekorledere, idet de gennem kurser får mulighed for at møde andre instruktører, udveksle erfaringer, dygtiggøre sig og hente ny inspiration.

Afsluttende kan det konstateres, at selvom skolekorene i det daglige arbejde generelt har rimelige udfoldelsesbetingelser, synes der ikke at være de rette betingelser tilstede for at udvikle området yderligere.

Musikundervisning på musikskoler

En betragtelig del af den frivillige musikundervisning for børn og unge i alderen 0-25 år foregår i landets musikskoler.⁵³ Efter revision af musikloven i 1990, hvor musikskolerne fik egen driftstøtteordning via et selvstændigt kapitel i musikloven, har musikskoleområdet oplevet en væsentlig fremgang. I dag findes der statsstøttede musikskoler i 93 % af landets kommuner, og man har over en 10-årsperiode kunnet konstatere en stigning i elevtallet på 30 %. Denne stigning kommer især af en stor vækst på forskoleområdet, hvor elevtallet er øget med over 140 % over 10 år. Også inden for sammenspilsundervisning er sket en stor vækst. I dag er der 50 % flere sammenspilgrupper end for 10 år siden, mens stigningen i elevtallet på sammenspilsområdet er ca. 12 % – dvs. at der er kommet væsentlig flere mindre sammenspilgrupper. I instrumentalundervisningen deltager kun omkring 800 flere elever end for 10 år siden selvom ventelisterne er kraftigt stigende. På landsplan står 7.500 elever på venteliste for at komme til at spille et instrument. Interessen har således været stigende på alle musikskolernes kerneydelser, men i lyset af de lange ventelister må det

⁵² Jerg, U. (2001): *Redegørelse vedr. Danske Børne- og Ungdomskor.*

⁵³ Dette afsnit er baseret på tal fra *Rapport om musikskolevirksomheden 1991-2001, som er udarbejdet af Statens Musikråd. Talmaterialet bygger på statistiske oplysninger fra 2001.*

konstateres, at den reelle vækst ikke er slået igennem på instrumentalundervisningen, men primært på forskole- og sammenspilsområdet.

Musikskolernes vækst har betydet en væsentlig forøgelse af de kommunale bevillinger. Denne kvantitative succes har staten dog bevillingsmæssigt haft svært ved at leve op til, idet lovteksten åbner mulighed for et tilskud op til 25 % af lærerlønnen. I realiteten har tilskudsprocenten aldrig nærmet sig dette tal og lå i 2001 på 17,95 %. Den svingende tilskudsprocent vanskeliggør budgetlægningen lokalt, og det kan være svært at argumentere for den nødvendige vækst på det mest løntunge område – nemlig instrumentalundervisningen – når statstilskuddet endnu ikke lever op til lovens intentioner.

Musikalske Grundkurser (MGK)

MGK er et 3-årigt kursustilbud, der har et dobbelt formål – dels at uddanne musikudøvere, som kan stimulere det lokale musikliv, dels forberede eleverne til optagelse på en videregående musikuddannelse. I alle landets amter findes MGK-tilbud, som er tilknyttet større musikskoler i de pågældende amter, og undervisningen varetages af højt kvalificerede lærerkræfter. Kurserne henvender sig til unge mellem 14-25 år med særlig interesse for musik. Mange elever søger typisk ind på MGK efter at have færdiggjort folkeskole eller gymnasium. Nogle steder fungerer MGK dog i kombination med en gymnasieuddannelse.

Langt fra alle elever, som optages på MGK, fuldfører forløbet. Mange bliver undervejs optaget på konservatorier eller universiteter. Størstedelen af MGK-eleverne fortsætter i undervisningsforløb, der munder ud i en professionel karriere – som musikere og/eller undervisere. Kun en mindre del af eleverne fortsætter som amatører. Imidlertid er MGK langt fra alene om at være rekrutteringsgrundlag for konservatorierne. En del modtager privatundervisning, der giver de nødvendige forudsætninger for en videre musikuddannelse.

Undervisningstilbudene

Musikskolernes undervisningstilbud foregår enten i egne lokaler eller på kommunens skoler. *Rapport om musikskolevirksomheden 1991-2001*, som er udarbejdet af Statens Musikråd, giver et indblik i typen af de aktiviteter, der foregår på landets i alt 232 statsstøttede musikskoler. Her får 131.380 aktivitets elever⁵⁴ instrumental- og sammenspilsundervisning.

Skema 10. Det samlede elevtal fordelt på forskellige typer af undervisningsaktiviteter

Aktivitet	Antal aktivitets elever 2001
Instrumentalundervisning	54.393
Sammenspil (i godt 3000 kor og orkestre)	32.468
Forskoleundervisning – heraf er godt 20.000 før-skoleelever (0-6 år), mens de resterende går i 1. og 2. klasse.	44.519

Sammenspilsundervisning

En stor del af de skoleorkestre, der tidligere var tilknyttet folkeskolerne fungerer nu i musikskoleregi. Dette er muligvis medårsag til den vækst, der har været på sammenspilsområdet. Størstedelen af musikskolernes sammenspilsgrupper, kor og orkestre beskæftiger sig med elementær sammenspil (23 %). Men der er også mange grupper inden for rytmisk musik (22 %), kor (14 %), kammermusikgrupper (6 %), slagtojsorkestre (6 %) og strygeorkestre (5 %). Af øvrige sammenspilhold og orkestre kan nævnes brass bands, big bands, harmoni- og symfoniorkestre samt harmonikaorkestre, som alle tegner sig for en mindre procentdel af grupperne.

Instrumentalundervisning

Klaver er klart det mest populære og søgte instrument blandt børn og unge, der ønsker instrumentalundervisning. Efter klaver følger på en oversigt over de mest populære instrumenter herefter guitar, slagtøj, blokfløjte, violin, rytmisk klaver/synthesizer/keyboard, solosang, tværfløjte, elguitar og saxofon.

Andre instrumentgrupper er til gengæld ikke særligt søgte. På landsplan modtager f.eks. kun 12 elever undervisning på mandolin og banjo. Et særligt problem findes omkring nogle af de traditionelle klassiske orkesterinstrumenter. På landets musikskoler modtager kun i alt 29 elever undervisning på fagot, 40 på tuba, 58 på valdhorn, mens 113 elever får undervisning på obo. En af årsagerne til denne udvikling skyldes, at det er svært for musikskolerne at finde kvalificerede lærerkræfter inden for disse instrumentgrupper. Problemet er meget synligt i de mindre kommuner, som er afhængige af, at en lærer vil komme til musikskolen for at undervise et ganske lille antal elever. Dette har en alvorlig konsekvens for det klassiske musikliv, som bedst illustreres ved et eksempel:

⁵⁴ Det samlede antal elever, som deltager i musikskoleaktiviteter. Dvs. at en elev, som deltager i f.eks. både instrumentalundervisning og sammenspil, tæller som to aktivitets elever.

Kun få elever vælger fagot som instrument. Dermed vil kun få gå videre til de klassiske amatørorkestre og til MGK. Derfor vil kun få søge optagelse på konservatorier og evt. andre videregående uddannelser med fagot som hovedinstrument, hvilket bevirker at kun få uddannes. Dermed vil der mangle lærerkræfter på området, hvilket medvirker til – at kun få elever rekrutteres... o.s.v.

Her ses et af de mest påtrængende fødekædeproblemer for det klassiske musikliv, og det har afsmittende effekt for såvel den professionelle del af musiklivet som for de mange amatørorkestre, der har alvorlige problemer med at få besat disse pladser i orkestrene. Det er svært at afgøre, hvor den onde cirkel starter eller slutter, men det er ganske nødvendigt at bryde den, hvis vi vil bevare et klassisk orkesterliv.

Koncerter

Musikskolerne har primært fokus på selve musikundervisningen. Stort set alle musikskoler afholder dog mindst 1-2 koncerter årligt, hvor eleverne får mulighed for at optræde for kammerater og forældre. Endvidere forekommer det nogle steder, at man udvælger elever til at optræde i skoletiden på skoler i lokalområdet med det mål at inspirere andre. Kor, orkestre og sammenspilshold i musikskoleregi dyrker i forskelligt omfang koncertaktiviteter – primært i lokalområdet, men nogle medvirker også ved den årligt tilbagevendende *Musikskolernes Dag*, som afholdes i Tivoli. Endelig har en række musikskoler tilbud om udlandsrejser – dette er nærmere beskrevet i kapitel 10.

Problemer med lærerrekutteringen

Mange musikskoler lider under, at det kan være svært at skaffe kvalificerede undervisere. Som tidligere nævnt er der særlige problemer i forhold til at skaffe undervisere til de "svage" instrumentgrupper. Men også væksten på forskoleområdet har skabt problemer med lærerrekutteringen. Der har ikke på konservatorierne været tradition for at uddanne lærere inden for dette område, da der tidligere ikke har været tilbud om musikundervisning for de alleryngste. Selvom der synes at være en stigende interesse for forskoleundervisning, kan vi konstatere, at uddannelsen af lærere til dette område kun i ringe grad opprioriteres på landets konservatorier. Det betyder, at forskoleområdets behov for undervisere ikke i tilstrækkelig grad imødekommes. Man kan frygte, at der i de kommende år vil blive endnu større mangel på kompetente forskoleundervisere, end der er i dag.

Et særligt problem er der for de mange små musikskoler. En kvalificeret musikunderviser er ofte højt specialiseret inden for et særligt område. Når de små musikskoler kun kan tilbyde lærerne ganske få timer inden for deres særlige felt, søger underviserne hellere andre steder hen, hvor det er muligt at få flere timer. Derved sparer de også ofte transporttid. Når de bedst kvalificerede undervisere bliver væk, har det både konsekvenser for de musiktilbud, den enkelte musikskole kan stille med, og for kvaliteten af den undervisning, der tilbydes. En umiddelbar og nærliggende løsning på dette problem kunne muligvis være at sammenlægge nogle af de mindre musikskoler. Imidlertid ville dette bevirke, at

man udhuler elevgrundlaget, da eleverne så måtte rejse længere for at få musikundervisning.

Høj deltagerbetaling

Der er ingen tvivl om, at musikskolernes tilbud yder et væsentligt bidrag til børn og unges musikalske dygtiggørelse. Såvel instrumental- som sammenspilsundervisningen er vigtige forudsætninger for et velfungerende musikliv – på alle niveauer. I den forbindelse skal det dog pointeres, at musikskoletilbud langt fra er et reelt tilbud til alle.

“Der er en klar sammenhæng mellem at spille et instrument og børnenes sociale baggrund. Næsten en tredjedel af børn af forældre med en længerevarende uddannelse spiller selv, mens dette kun er tilfældet for 15 % af børnene med forældre uden erhvervsuddannelse.”⁵⁵

Det er dyrt, hvis børnene skal have musikundervisning i musikskolen. Der findes ingen faste takster på området, hvorfor elevbetalingen varierer en del fra egn til egn. Prismæssigt ligger forskoleundervisningen i den billigste ende. Nogle steder tilbydes den gratis – til tider i forbindelse med et udvidet samarbejde mellem folkeskole og musikskole. Andre steder ligger prisen for et års undervisning på omkring 800-1.000 kr. Instrumentalundervisning derimod koster typisk fra 2.000-3.500 kr. Dertil skal lægges udgifter i forbindelse med enten leje af instrument eller indkøb og vedligeholdelse af samme. En del af instrumentaleleverne ønsker endvidere at bruge deres instrumentale færdigheder på et sammenspilshold eller i et af musikskolens kor eller orkestre. I mange tilfælde er det gratis at deltage, hvis man i forvejen modtager instrumentalundervisning – ellers koster det typisk fra 200-700 kr. årligt.⁵⁶

Hvis man som forældrepar skulle være så “uheldig” at have flere musikinteresserede børn – eller hvis ens barn har lyst til at prøve kræfter med flere instrumenter – er det temmelig indlysende, at det kræver en god og solid indkomst. Musikskolernes prisniveau er højt – især når det gælder instrumentalundervisningen – og ligger langt over, hvad man normalt betaler for børns fritidsaktiviteter. Derfor vil mange forældre muligvis overveje en ekstra gang, om børnene mon ikke hellere skulle gå til noget andet.

Flere musikskoler og kommuner er opmærksomme på problemet med den høje deltagerbetaling. Derfor har man nogle steder indført søskenderabat og flerfags-rabat. Disse tiltag kan dog ikke alene løse problemet. Den høje deltagerbetaling betyder, at der sker en u hensigtsmæssig social skævvridning i forhold til mulighederne for at få musikskoleundervisning, hvilket forekommer at være helt uacceptabelt.

Musiktilbud i fritids- og ungdomsklubber

Fritids- og ungdomsklubber er et fritidstilbud til børn og unge i alderen 10-25 år. Man antager, at der på landsplan er omkring 1.400 klubber, hvoraf ca. 1.200 er registreret i klubbernes paraplyorganisation Landsforeningen Ungdomsringen.

⁵⁵ Fridberg, T. (1999): *Skolebørns fritidsaktiviteter. Kultur- og fritidsaktivitetsundersøgelsen 1998, side 103*

⁵⁶ *Oplysninger om prisniveauet for elevbetaling på landets statsstøttede musikskoler er et skøn, foretaget af Statens Musikråds musikskolekonsulent Jan Hansen.*

Ungdomsringsen har lavet en undersøgelse af musikaktiviteterne i klubberne. Der er udsendt et spørgeskema til 199 klubber, som er medlem af Ungdomsringsens Musiksektion. Heraf har ca. en tredjedel besvaret spørgeskemaet. Undersøgelsen peger i retning af, at der i disse klubber findes mindst 5.000 børn og unge, som spiller eller synger – heraf er størstedelen mellem 10 og 18 år. I kraft af, at musikken i klubberne har karakter af en subkulturel bevægelse, som er svær at registrere, samt det faktum, at mange klubber ikke er registreret i Ungdomsringsens Musiksektion, sandsynliggør dog, at der er langt flere, der udøver musik i dette regi.

I fritids- og ungdomsklubberne er musiktilbudet frivilligt. I en del klubber findes der gode øvelokaler og nogle steder tillige indspilningsfaciliteter, som børn og unge har mulighed for at benytte. Klubber med musiktilbud har som regel tilknyttet en medarbejder, der kan undervise i musikalsk sammenspil og give gode råd og vejledning i forbindelse med den kreative proces. Kun ganske få klubber har dog fuldtidsmusikmedarbejdere – i ca. halvdelen af de klubber, som indgår i Ungdomsringsens undersøgelse, er afsat under 10 medarbejdertimer ugentligt til musikaktiviteterne.

Undersøgelsen tyder på, at de musikalske aktiviteter især ligger inden for det rytmiske område – rock, pop, heavy, hiphop og techno – og at flere klubber endvidere har tilbud om at deltage i musicals og kor. Til forskel fra de egentlige undervisningstilbud er musik i fritids- og ungdomsklubberne ikke kun baseret på musikalsk dygtiggørelse, men i lige så høj grad på kreativitet, udvikling og musikalsk græsrodsarbejde. Dette musiktilbud fungerer nogle steder som alternativ til musikskolerne for de børn og unge, hvis forældre ikke har økonomisk mulighed for at tilmelde dem musikskoleundervisningen.

Klubbernes kor, orkestre, bands og musicalprojekter får af og til mulighed for at optræde. De 63 klubber, som medvirker i Ungdomsringsens undersøgelse og som har musikaktiviteter med over 2.000 børn og unge, opgiver at have afholdt i alt 343 koncerter det seneste år. Heraf er 115 foregået i klubben, mens 228 er foregået andre steder – f.eks. i andre klubber, ved lokale festivaler og gadefester, ved Ungdomsringsens Musikfestival og på skoler.

Langt størstedelen af koncertaktiviteterne synes at foregå lokalt. Når de unge bands når et vist musikalsk niveau, kommer der imidlertid et behov for at spille for en bredere skare. Nogle steder åbner det lokale spillested dørene for koncerter med de helt unge bands, men det er langt fra altid. Mange arrangører er tilbageholdende, fordi unge bands primært tiltrækker et helt ungt publikum. Når spillestederne er mere eller mindre økonomisk afhængige af en god baromsætning, vil de hellere sammensætte et musikprogram, der appellerer til et storforbrugende og købedygtigt publikum. Derfor er helt unge bands mulighed for at optræde på spillesteder temmelig begrænsede – uanset deres musikalske niveau.

Netop fordi der knytter sig en alkoholkultur til mange rytmiske spillesteder, er disse ikke nødvendigvis optimale koncertsteder for de helt unge bands og deres publikum. Derfor hersker der i klubregi et udbredt ønske om at kunne tilgodese de unges eksponeringsbehov på steder uden alkoholsalg.

“Dengang syntes jeg, det var irriterende, at vi ikke kunne komme ud og spille på spillestederne. Men jeg kan da godt se med det publikum, der kommer – så hænger det bare ikke sammen, hvis der står sådan fire 19-årige gutter og publikum er omkring 25. Det kan jeg godt se – det kan være svært for en booker.”

Brian fra Crooner, Slagelse

Musikudøvelsen i klubberne er et sårbart område. Klubbernes primære arbejdsområde er det sociale arbejde med børn og unge. Derfor er musikaktiviteten i høj grad afhængig af, at man i klubberne prioriterer musikaktiviteterne, og at det er muligt at afsætte de nødvendige medarbejderressourcer. Hvis de ydre krav til klubbernes indsatsområder ændres, rammer det ofte netop musikaktiviteterne. I juli 1998 trådte en ny lov i kraft, som skærpede klubbernes ansvar og opgaver over for udsatte børn og unge.⁵⁷ Det har betydet, at klubberne er blevet pålagt et socialpædagogisk arbejde med de børn og unge, der "hænger på gadehjørnerne". Personaleressourcerne skal hentes et sted fra, og det lader til, at man i en række klubber har måttet bruge musikmedarbejderne til denne opgave. Resultatet er, at musikaktiviteterne sættes på standby og nogle steder går helt i stå.

Da fritids- og ungdomsklubber for mange børn og unge udgør et vigtigt socialt samlingssted, er det et oplagt sted at styrke de musikalske udfoldelsesmuligheder. Det kræver imidlertid, at man i langt højere grad ser musikaktiviteterne som en naturlig og integreret del af klubaktiviteterne og ikke som noget, der blot kan skæres væk.

Bygardenne

Bygardenne består af 75 musikkorps landet over, som alle er organiseret i Landsgardeforeningen af 1992 (LGF). Medlemmer af musikkorpsene spreder sig aldersmæssigt fra 8-30 år, hvoraf størstedelen dog er under 18 år. Enkelte korps har endvidere oprettet "rugekasser" for børn mellem 6 og 8 år.

Bygardenne er organiseret som foreninger, og deres økonomiske vilkår varierer meget fra by til by. Nogle gardere får kommunale tilskud eller får overført kommunal støtte til musikskolen som tilskud til deltagerne instrumentalundervisning. Nogle steder iværksætter garderne lokale støttearrangementer, ligesom det forekommer, at garderne henter støtte fra det lokale erhvervsliv. Kun få foreninger tildeles støtte via folkeoplysningsloven. Støtte herfra hentes oftest via mindst 5 %-puljen i forbindelse med nye initiativer – eksempelvis weekend træningslejre, lokale lederkurser, indførelse af nye instrumenttyper mv.

Det enkelte medlem af en byggarde betaler et månedligt beløb til foreningen på 125–300 kr., som dækker kontingent og instrumentalundervisning. Nogle steder foregår instrumentalundervisningen gennem den lokale musikskole – andre steder forestår bygarden selv denne aktivitet. I sidstnævnte tilfælde har musikkorpsene det problem, at musikundervisningen ikke kan opnå støtte via folkeoplysningsloven, da hovedparten af deltagerne er under 25 år – jf. kapitel 5. De gardere, der ikke får særlige kommunale tilskud til undervisningsdelen, er derfor sjældent i stand til at lønne professionelle undervisere.

Bygardenne øver som oftest på de lokale skoler, mens marchtræning foregår i haller om vinteren og på boldbaner om sommeren. Over en kam er

⁵⁷ *Lov om social service, §19-22.*

lokalesituationen utilfredsstillende, idet undervisningen ofte foregår i almindelige klasselokaler med dårlig akustik. Derfor kæmper nogle gardere for at få egne lokaler, mens andre prøver at få tildelt egnede offentlige lokaler.

Bygardernes aktiviteter er generelt temmelig omfattende, idet hver garde afholder 30-100 koncerter årligt. Typisk har garderne 1-2 arrangementer, som de enten arrangerer selv eller i samarbejde med den lokale musikskole, og herudover bestilles garderne af eksterne arrangører til forskelligartede arrangementer. Ved større arrangementer er grundhonoraret fra 2.500 kr. og opfter plus transport.

Hvert andet år afholder Landsgardeforeningen Danmarksmesterskaber, hvor en lokal bygarde er arrangør. I 2001 deltog næsten halvdelen af korpserne i mesterskabet. Tillige har mange gardere en temmelig omfattende rejsevirkksomhed, som udgør en væsentlig og integreret del af gardernes aktiviteter, hvilket også er omtalt i kapitel 10. Deltagerne betaler selv for udlandsrejser og for deltagelse i stævner – herunder også Danmarksmesterskaberne.

Kirkernes børne- og ungdomskor

En række af landets kirker har korttilbud for børn og unge i alderen 8-25 år. Korene kan være blandede børnekore, rene pigekore eller drenge- og mandskore eller blandede ungdomskore. En del kirker har kor på flere niveauer – således har man mange steder en decideret indskolingsafdeling. Korene ledes typisk af kirkens organist, der har korarbejdet som en del af sit arbejdsområde og dermed også aflønnes af kirken. Menighedsrådet beslutter i samarbejde med organisten/korlederen, hvordan korets status i kirken skal være. Der kan enten være tale om en egentlig ansættelse af de enkelte kormedlemmer – typisk i de større bykirker – eller koret kan være en del af det lokale, frivillige folkekirkelige arbejde.

Korenes øvelokaler er af meget forskellig standard. Mens man i de fleste større sogne har velegnede rum med klaver, skabsplads til noder o.s.v., er

“Ved koncerter og musikgudstjenester i lokalmiljøet er korene med til at skabe interesse for klassisk og rytmisk kirkemusik og dermed skabe og fastholde musikinteressen blandt almindelige mennesker, der ikke tilhører kultureliten.”⁵⁸
Karsten Nissen, FUK

korene i landsognene tit henvist til lokaler, som i det daglige bruges til andre formål – f.eks. den lokale skole, missionshuset eller lignende. Disse lokaler er langt fra altid tilfredsstillende. Kor er meget afhængige af at have adgang til et godt klaver, og de findes ikke altid disse steder. Endvidere må deltagerne bringe nodemateriale med sig til hver prøve, ligesom ekstraprøver skal aftales særskilt.

Omfanget af børne- og ungdomskorenes aktiviteter varierer meget – ofte afhængigt af kirkens størrelse, de tilstedeværende økonomiske ressourcer og korlederens ambitionsniveau. Generelt er korene forpligtet til at deltage ved gudstjenester, musikgudstjenester og koncerter, og deltagerne modtager i de fleste tilfælde en relativ beskedent betaling herfor.

Nogle steder medvirker korene i arrangementer uden for kirken. Sideløbende deltager mange kor i korstævner, og endelig rejser en række af korene også til udlandet i forbindelse med konkurrencer, koncertrejser og turnéer. Omfanget af udlandsaktiviteterne er – som for skolekorenes vedkommende – i høj grad betinget af, at korlederen yder et stort arbejde med at skaffe de nødvendige økonomiske midler. Ofte må de enkelte kormedlemmer betale en stor del af udgifterne selv, hvilket især belaster de familier, som i forvejen har en stram økonomi.

Musikundervisning i private institutioner

Med alt det positive, der kan siges om de kommunale musikskolers eksistens og betydning for uddannelsen af børn og unge, ligger der samtidig i den eksisterende lovgivning en fare for en offentlig monopolisering af musikundervisningen. Private musikundervisningsinstitutioner for børn og unge er nemlig ikke lovmæssigt sikret tilsvarende vækstbetingelser. De er henvist til det aktivitetstilskud, de eventuelt kan hente via folkeoplysningsloven, der som nævnt ikke yder tilskud til musikundervisning for børn og unge. Det private område omfatter udover en række musikskoler bl.a. også bygarder samt private børnekor – herunder adskillige ensembler i eliteklassen – uden for skole- eller kirkesystemet. Denne gruppe, der omfatter adskillige tusinde børn, er økonomisk ladt i stikken, medmindre de kan indgå i en statsstøttet musikskolesammenhæng.

Sammenfatning

Mange af de frivillige musiktilbud, som gives børn og unge, kan karakteriseres som undervisning – hvad enten det handler om instrumentalundervisning eller kor og sammenspil. En væsentlig del af børn og unges musikudøvelse foregår i forskellige typer af fællesskaber og er dermed tillige en social aktivitet. Derfor rummer musiktilbuddene også en anden dimension. De danner en ramme for interessefællesskaber, som styrker den enkelte deltagers musikalske og sociale kompetencer. De byder ikke sjældent på store oplevelser i form af koncerter, stævner og til tider udlandsrejser, som rækker ud over hverdagen. Gennem deltagelse i forskellige typer af musikalske sammenhænge får børn og unge sociale netværk, som ofte virker på tværs af aldersmæssige og geografiske skel.

⁵⁸ Nissen, K. (2001): *Redegørelse vedr. Folkekirkens Ungdomskor.*

Fælles for de områder, som er beskrevet ovenfor, er, at musikaktiviteterne foregår inden for temmelig velorganiserede rammer. Aktiviteterne er tilrettelagt og mere eller mindre styret af voksne, der enten underviser eller kan træde hjælpende til. Også øve- og koncertvirksomheden synes generelt at have et nogenlunde tilfredsstillende omfang. Til børn og ungeområdet knytter sig dog nogle problematikker. Disse bliver yderligere gennemgået i rapportens indledende afsnit med konklusioner og anbefalinger,⁵⁹ mens spørgsmålet om øvefaciliteter behandles mere indgående i kapitel 8.

⁵⁹ *Se bl.a. side 14-15.*

Kapitel 7

Voksnes musikundervisning og dygtiggørelse

Musikalsk dygtiggørelse – stræben efter ny inspiration, større kunnen og nye udtryk – vil altid være et væsentligt element af den “gode musikudøvers” musikalske aktivitet, uanset om musikudøveren er professionel eller amatør. Den kan foregå ad mange veje, og i reglen kombinerer sangere og musikere forskellige typer af tilgange for at udvikle sig. Ofte foregår personlig dygtiggørelse i forbindelse med musikundervisning – enten som instrument/sangundervisning og teoriundervisning eller gennem instruktion i en sammenspilssituation. En væsentlig del af læringen foregår også gennem praksis – dvs. ved indstuderingen af et nummer eller et værk. Endvidere er det at lytte aktivt/bevidst til (andres) musik et vigtigt element for musikalsk udvikling. Fælles for de forskellige områder er, at musikudøvere i reglen kombinerer forskellige former for dygtiggørelse.

Til det musikalske læringsbegreb knytter sig en række diskussioner om form, kvalitet og indhold. Disse kan ikke rummes i denne rapport. Til gengæld kan det konstateres, at gode rammer for undervisning og dygtiggørelse er afgørende for amatørmusikkens udøvere – ligesom for resten af musiklivet. Afgørende i den forstand, at mulighed for undervisning og dygtiggørelse er en forudsætning for, at vi overhovedet har et amatørmusikliv – og for at det ikke går i stå.

Forskellige dele af amatørmusikområdet har forskellige behov – også når det gælder undervisning og dygtiggørelse. Derfor stiller forskellige genreområder forskellige krav til de rammer, hvorunder den musikalske udvikling foregår.

Den frivillige musikundervisning

For voksne findes forskellige muligheder for at modtage musikundervisning. Musikskolerne har en række undervisningstilbud, som voksne i nogen udstrækning har mulighed for at benytte sig af. Disse er nærmere omtalt i det foregående kapitel. Daghøjskoler og folkehøjskoler tilbyder længerevarende og intensive musikundervisningsforløb. Men en betragtelig del af den musikundervisning, som voksne musikudøvere benytter sig af, foregår på aftenskoler og via oplysningsforbund.

Aftenskoler og oplysningsforbund

Omkring 100.000 voksne deltager på musikhold under landets aftenskoler og oplysningsforbund. Musikundervisning i dette regi foregår med

tilskud fra folkeoplysningsloven. Folkeoplysningsloven danner således en ramme for en række musikundervisningstilbud for voksne, der som børn ikke deltog i musikskolens tilbud, eller som blot ønsker at fordybe sig i en allerede indlært færdighed og/eller ønsker at dyrke musikken som fritidsinteresse. Udbydelsen af musikundervisning er under alle omstændigheder frivillig, idet hverken kommunen eller andre har pligt til at udbyde musikundervisning for voksne.

I undervisningstilbudene indgår både instrumental- og sangundervisning, teori og hørelære samt forskellige former for kor og sammenspil. Musikundervisningen foregår på alle niveauer fra tilbud for den absolutte nybegynder over uddannelsesforberedende undervisning til den højeste grad af genrespecifik specialisering.

I kapitel 5 findes en nærmere gennemgang af de betingelser, hvorunder musikundervisningen foregår. Her skal blot gentages, at folkeoplysningsloven ikke har til formål at regulere eller støtte bestemte, afgrænsede aktiviteter. Loven står åben for ethvert privat, almennyttigt initiativ, der har folkeoplysning som sit formål, og har altså heller ingen specifikke målsætninger for støtte til amatørmusiklivet. Selvom loven udgør et væsentligt støttegrundlag for amatørmusikken, opstår der i praksis en række problematikker, når musikundervisningen presses ind under denne lovgivningsramme.

Instrumentalundervisning med mange deltagere

Til instrumentalundervisning gives i dag et grundtilskud, hvor der anvendes en faktor 3. Det vil sige, at når der undervises i instrumentale færdigheder med f.eks. fem elever til all-round guitar, svarer det tilskudsmæssigt til 15 deltagere. Den nuværende lov giver derudover mulighed for, at kommunerne kan – men ikke skal – yde supplerende tilskud til instrumentalundervisning. Dette supplerende tilskud bør gøres obligatorisk.

Instrumentalundervisningen står svagt i folkeoplysningsloven, hvor et holdgennemsnit på 18-20 deltagere generelt er det optimale. I praksis foregår f.eks. klaverundervisning ofte med fire elever på hvert hold! Det er indlysende, at man med så mange elever på et klaverhold giver ringe betingelser for at gennemføre en kvalificeret undervisning for den enkelte. Derfor anbefales det, at man enten omlægger løntilskuddet, så det ikke er deltagertimebaseret, eller at man bruger en endnu højere omregningsfaktor i forbindelse med instrumentalundervisningen. Dermed ville denne få en mere ligeværdig stilling sammenlignet med anden form for undervisning.

Ensartet løntilskud til dirigenter

Folkeoplysningsloven yder tilskud til lærerlønnen, men tilskuddet er bl.a. betinget af, at underviserne aflønnes efter en centralt fastsat sats, der ikke tager hensyn til f.eks. anciennitet, uddannelsesgrad eller andet. Dette har konsekvenser for en række kor og orkestre. Når loven ikke åbner mulighed for økonomisk at honorere dirigenternes kvalifikationer samt den omfattende forberedelsestid, der knytter sig til at dirigere et kor eller orkester, er det ofte umuligt for ensembleterne at tiltrække højt kvalificerede dirigenter, som er afgørende for at udvikle området. Derfor ville det være ønskværdigt, hvis man åbnede mulighed for at give højere dirigentløn,

hvori man indregnede en højere forberedelsesfaktor og et tillæg, som modsvarer dirigentens kvalifikationer.

Løntilskuddet er ensartet for enhver form for almen undervisning. I folkeoplysningsloven tages ikke hensyn til, om der er tale om et mindre ensemble, f.eks. en strygerkvartet eller et heavy-band med 3-4 medlemmer eller et orkester eller kor med over 20 deltagere. Dermed kommer de små hold til at betale en relativ høj deltagerbetaling. Dette kunne undgås, hvis tilskuddet var lønbåret allerede fra udmeldingen af kurset i stedet for deltagertimebaseret.

Amatørmusikken og 10 %-puljen

10 % af løntilskuddet i forbindelse med musikundervisning skal afses til debatskabende aktiviteter. For amatørmusikkens udøvere har denne regel betydet en udhuling af det reelle tilskud, idet debatskabende aktiviteter ikke ligger naturligt i forlængelse af musikaktiviteten. Det ville være ønskværdigt, hvis rammerne for puljens anvendelse kunne udvides til at omfatte aktiviteter, der ligger i direkte forlængelse af musikundervisningen – f.eks. stævner, specielle musikprojekter, tværfagligt samarbejde og præsentation af resultatet for en videre kreds.

Privatundervisning

En del musikudøvere modtager privatundervisning. Som musikudøver opsøger man typisk en musiker eller musikpædagog, der beskæftiger sig med præcis det område og den genre, man ønsker at udforske yderligere. Enten får man nogle få timer, eller man går fast til undervisning over en længere periode. Der er ingen faste retningslinier for prisen for den type undervisning. Aflønningen aftales med den pågældende underviser og varierer typisk fra 100-500 kr. pr. lektion, som regel afhængigt af underviserens kvalifikationer.

Følording/mesterlæren

Følordingen er en særlig form for privatundervisning, som især bruges inden for folkemusikken. Mester/lærling-metoden var førhen den eneste metode at blive folkemusiker på, og i enkelte sammenhænge foregår den stadig i organiseret form, bl.a. gennem folkemusikcenteret i Hogager. En ung folkemusiker "kobler" sig på en ældre og erfaren musiker og lærer den enkeltes spillestil og metoder til at få et godt bal op at stå. Den unge musiker spiller med på jobs, når man får lov til det – selvfølgelig uden løn – etc. Undervisningsmetoden er upædagogisk i moderne forstand – det er blot at følge med. Men den er effektiv, når det drejer sig om at kopiere en personlig spillestil og teknik. "Undervisningen" foregår ofte under private former og er sjældent begrænset til en fast tid.

Kurser, stævner og masterclasses

Både regionalt og på landsplan bliver der arrangeret en række kurser, stævner og masterclasses inden for forskellige genreområder. Her mødes musikudøvere med ligestillede og spiller eller synger sammen uafhængigt af eventuel daglig kor- eller orkestertilknytning. Disse kursustilbud udgør derfor en vigtig inspirationskilde for den enkelte og giver mulighed for at få kendskab til et nyt repertoire og møde højt kvalificerede undervisere.

Samtidig lærer deltagerne andre musikudøvere at kende, og derfor fungerer kurser og stævner tillige som en platform for videns- og erfaringsudveksling.

Mange af de landsdækkende interesseorganisationer afvikler et antal kurser og stævner for det særlige interesseområde, de repræsenterer. Kororganisationerne tilbyder kurser, hvis indhold henvender sig til både begyndere og viderekomne. Her vælges både repertoire, som umiddelbart kan anvendes i de enkelte ensembles hjemlige arbejde, og værker, der rækker ud over et gennemsnitskors standardrepertoire. Desuden prioriterer man, at kursus- og stævnedeltagerne møder topinstruktører fra både ind- og udland. Ud over en højt kvalificeret undervisning får deltagerne endvidere ofte selv lyst til at engagere de instruktører, som de har mødt – enten til det hjemlige kor eller i samarbejde med andre kor. Det gælder såvel korinstruktører som stemmepædagoger, der arbejder med de enkelte kors stemmedannelse.

De klassiske orkesterorganisationer afholder på tilsvarende vis kurser for særlige instrumenttyper og i orkestersammenspil. Her får orkestermusikerne mulighed for at møde et nyt repertoire, få instrumental vejledning og deltage i forskellige typer af workshops. Det bedst kendte sommerkursus er det symfoniorkesterstævne, som finder sted på Askov Højskole hver sommer. Kurset tilbyder sammenspil i mange forskellige orkestre, gruppeprøver, individuel vejledning, kammermusik sammenspil og korsang for instrumentalisterne. Instruktionen varetages af erfarne, professionelle dirigenter og musikere. Et andet eksempel er et sommerkursus for unge strygere, blæsere og janitsharer mellem 13 og 20 år, som foregår sidste uge i juni måned på Vesterlund Ungdomsskole. Dette kursus tilbyder også rytmisk sammenspil og som noget særligt for 2001 en komponistworkshop.

Folkemusikorganisationernes kurser og stævner omfatter undertiden både undervisning i det enkelte instrument, sammenspil, spil til dans og – som noget særegent – musikhistorie. Musikhistorie er et vigtigt element for folkemusikken, da man her ofte fokuserer på, hvordan musikken blev spillet og hvilken social sammenhæng, den indgik i. Derudover har DGI nogle kursustilbud i stil med dem, der afholdes af organisationerne. Folkemusiksammenslutningen arrangerer desuden kurser i lydteknik, scenefremtræden o.s.v. – altså kurser, der er målrettede mod scenemusikere. Endvidere afholdes enkelte kurser med særlig fokus på de unge musikere.

Folkemusikområdet har to årligt tilbagevendende ungdomsseminarer – *Rod og Fod*. Rod har fokus på musikken og blev afviklet første gang i foråret 1995, mens Fod startede i 1999 med fokus på dansen. Arbejdsgruppen, der arrangerer seminarerne, vælges på det aktuelle seminar for et år af gangen, og der kan kun være en oversidder fra år til år, således at den mest basale viden føres videre. Derved fungerer Rod og Fod som “kravlegård” for ildsjæle, der får lov at arrangere et seminar under rimeligt trykke rammer. Rod og Fod er græsrodsarrangementer. Der betales ikke medlemskontingent – deltagerne er blot registrerede på en liste, hvor de får tilbud om deltagelse i seminarerne. Der er ingen krav om, at deltagerne spiller folkemusik – de skal blot være interesserede. Eneste krav er, at de er mellem 15 og 25. Der opstår meget spændende musik på Rod og Fod – herunder fusionsmusik, da en del deltagere primært spiller rytmisk musik, mens andre primært spiller klassisk. Disse arrangementer samler årligt ca. 110 unge musikere. Som en del af aktiviteten spiller deltagerne bl.a. gratis til festivaler med de melodier, der er lært på seminaret.

På det rytmiske område har der igennem de senere år været en stigende efterspørgsel efter sommerkurser, ungdomsstævner mm. I dag dækkes området af mange aktører. Især folkehøjskolerne er meget aktive og udbyder mange kurser inden for dette felt, men der findes også private initiativer og projekter.

Dirigent- og instruktøruddannelser

Især for kor og klassiske orkestre er dirigenternes kvalifikationer afgørende for det daglige virke og for den musikalske dygtiggørelse, der foregår her. Derfor har DAMU og DAKU gennem en årrække arrangeret dirigentuddannelser for de kor- og orkesterdirigenter, der uanset baggrund har behov for at dygtiggøre sig. Uddannelserne har forskellige niveauer, startende på det elementære plan, og foregår som punktkurser – dvs. et antal enkelte kursusdage fordelt over en længere periode og afsluttende med en uges intensivt internatkursus. Uddannelserne er meget populære, både på orkester- og korsiden – holdene, der max. har 12 deltagere, er som regel overtegnede. Gennem denne virksomhed kan amatørmusiklivet få et helt nødvendigt supplement til de dirigenter, der uddannes på de højere læreanstalter. På konservatorier og universiteter produceres stadig ikke tilstrækkeligt med dirigenter til at imødekomme behovet for kvalificerede instruktører, ligesom dirigentuddannelserne på det såkaldte mellemniveau (svarende til den gamle musiklederuddannelse) i dag kun findes i begrænset omfang.

Tilsvarende arrangerer folkemusikkens organisationer også kurser i videreformidling for instruktører. Spillemandskredsen har et særligt modul, hvor man efter tre kursusforløb kan kalde sig instruktør og undervise på kurser. FMS og FMHR afholder ligeledes videreuddannelseskurser, som dog i højere grad går ud på at dygtiggøre den enkelte musiker instrumentalt – en slags masterclasses.

Dygtiggørelse gennem praksis

En væsentlig del af musikere og sangeres dygtiggørelse foregår gennem at spille og synge i den sammenhæng, hvori de indgår – dvs. i det enkelte kor, orkester eller band.

Egenlæring

Inden for det rytmiske område og folkemusikken sker dygtiggørelsen imidlertid ofte ad andre veje. Her udvikler musikudøverne sig typisk gennem *egenlæring*. Gennem selve sammenspillet arbejder bandet i fællesskab med det musikalske udtryk og med at få musikken til at fungere – hvad enten det er egne eller andres kompositioner. Selvom udøverne sideløbende modtager instrumentalundervisning, er det tit gennem egenlæringen, at udøvernes musikalske udvikling virkelig rykker. Egenlæringen fungerer forskelligt og er meget fleksibelt organiseret – styret af de forskellige subkulturers egenart og den fremførelsesform, der knytter sig hertil. Netop fordi en stor del af den musikalske udvikling ikke sker via decideret undervisning eller gennem en dirigents formidling, spiller det gode øvelokale en væsentlig rolle for bandet. Øvelokalet og dets faciliteter danner den fysiske ramme for læreprocessen, og derfor er udøverne naturligvis afhængige af, at forholdene fungerer bedst muligt.

I forbindelse med egenlæring er rollemodeller/idoler vigtige som inspirationskilder og som eventuelt undervisningsinput. Det er måske årsagen til, at *band doctor-ordningen* er meget populær. Fajabefa har gennem flere år formidlet *band doctors* til amatørbands. Her får bands mulighed for at få en professionel musiker ud i øvelokalet og arbejde sammen med ham/hende over f.eks. to dage – ofte med udgangspunkt i deres eget repertoire.

De almindelige frivillige undervisningstilbud og de gængse støtteformer tager ikke højde for de læringsdynamikker, der er en del af den rytmiske musiks og folkemusikkens egenart. Der findes kun et ganske lille antal undervisningstilbud, hvor man f.eks. arbejder med at komponere egne numre eller arrangere andres numre med et eget musikalsk udtryk. På samme måde ville en større udbredelse af band doctor-ordningen kunne gavne mange bands. Der er behov for at nytænke principper og muligheder for disse musikgenrers undervisningstilbud, hvis den skal passes ind under de samme rammer som den klassiske musik, hvor dirigenterne spiller en vigtig rolle.

Samarbejder med professionelle ensembler og musikere

Muligheden for at arbejde sammen med professionelle musikere og sangerer af stor betydning for amatørmusikere på alle niveauer. Der findes

“En meget stor del af vores energi ligger i, at vi spiller sammen – ikke bare at vi kan hvert vores.”

Jacob fra Lique, København

flere samarbejdsformer – fælles for dem er, at de ofte er til stor inspiration for de medvirkende amatører og samtidig udvikler de udøvende musikalsk. Samarbejder mellem amatører og professionelle er ikke udelukkende til gavn for amatørerne. Gennem forskellige typer af samarbejder dannes en ramme for rekruttering af de allerbedste amatører, og dermed kommer samarbejder også det professionelle musikliv til gode.

På både det rytmiske område og folkemusikområdet sker mødet mellem professionelle og amatører ofte under mere eller mindre uorganiserede former. Inden for disse områder er grænserne mellem professionelle og amatører flydende. Ofte er det i forbindelse med jams og sessions, der foregår på stævner, festivaler, spillesteder og cafeer o.s.v., at musikere på forskellige niveauer mødes og spiller sammen.

På det klassiske område findes i større udstrækning en række forskellige organiserede samarbejdsformer. Der findes en del klassiske amatørkor og -orkestre, som jævnligt samarbejder med professionelle solister omkring en eller flere værkopførelser. I nogle professionelle orkestre åbner man tillige op for, at amatørmusikere i en kortere periode kan deltage "som føl". Endvidere samarbejder nogle af de bedste amatørkor med professionelle ensembler – eksempelvis med landsdelsorkestrene.

Denne type af aktiviteter er vigtige – både for amatørmusiklivet og for det professionelle musikliv. Ud over at fungere som et velplaceret musikalsk spark for amatørmusikere og -sangere, er samarbejder på tværs af musiklivet et vigtigt element i den nødvendige talentpleje og -udvikling, som gavner musiklivet som helhed.

Sammenfatning

Selvom en del musikundervisning foregår i privat regi, danner aftenskoler og oplysningsforbund rammen om en betragtelig del af musikundervisningen for voksne. Denne undervisning sker med tilskud fra folkeoplysningsloven. Gennemgangen viser, at det er nødvendigt at foretage nogle justeringer af folkeoplysningsloven, hvis musikken skal have vilkår, der kan sidestilles med andre former for undervisning under denne lovgivning.

En række af amatørmusiklivets interesseorganisationer afvikler hver især en række kurser, stævner og masterclasses. Disse tilbud er enestående, fordi de netop tilgodeser det enkelte interesseområdes behov, og fordi de henvender sig til såvel de enkelte kor- og orkestermedlemmer som til deres dirigenter. Tillige repræsenterer forskellige typer af samarbejder med professionelle musikere og ensembler en mulighed for dygtiggørelse og adgang til ny inspiration.

Musikundervisningen tilgodeser ikke i særlig stor udstrækning det rytmiske områdes og dele af folkemusikrådets behov for egenlæring. En måde at tilgodese områders egenart kunne være at åbne op for, at det gennem folkeoplysningsloven blev muligt at få løntilskud til en band doctor.

Kapitel 8

Øvefaciliteter

Gode øvefaciliteter er afgørende for den del af amatørmusiklivet, som synger og spiller i sociale fællesskaber. De færreste kor, orkestre og bands kan øve hjemme i dagligstuen. Derfor er amatørmusikken helt afhængig af, at der lokalt findes lokaler nok, som man kan låne eller leje. Diskussionen om øvefaciliteter handler dog ikke kun om antallet af lokaler. Lokalerne skal også være egnede til musik. Ligesom de færreste fodboldspillere – selv ikke dem, der spiller på helt elementært niveau – trives ved at træne på en pløjemark, trives amatørmusikken generelt dårligt, når den udøves i lokaler, der ikke tilgodeser musikkens behov.

I stort set alle kommuner findes et varieret udbud af idrætsfaciliteter, som stilles til rådighed for kommunens borgere – svømmehal, badmintonbaner, fodboldbaner o.s.v. Kommunerne har gennem mange år prioriteret idrætten højt og har set det som en væsentlig kommunal opgave at tilgode borgernes behov for idrætsfaciliteter. Derfor udgør etablering og vedligeholdelse af idrætsfaciliteter da også de fleste steder en udgiftstung post på de kommunale budgetter.

På samme måde burde kommunerne sørge for øvefaciliteter for amatørmusikken. Gennem de seneste år har nogle kommuner – f.eks. Kolding, Horsens og Fredericia – etableret øvelokaler for især den rytmiske musik. Det er glædeligt, og man kan håbe på, at det er en udvikling, som breder sig til andre kommuner og også til glæde for andre musikgenrer. Antallet af kommuner, der i praksis tilgodeser amatørmusikkens behov for øvefaciliteter, er stadig ikke stort. Dette kan forekomme paradoksalt, når ansvaret for amatørmusikkens vilkår i det væsentligste er placeret som en kommunal og amtlig opgave – og ikke mindst i lyset af at musik efter idræt er den mest udbredte fritidsaktivitet.

“Øvelokalet er vores andet hjem. Det er der mange musikere, der føler. Det er jo der, du går ned og krænger din sjæl ud.”
Brian fra Crooner, Slagelse

Forskellige musikgenrer – forskellige lokalebehov

Forskellige typer af musik stiller forskellige krav til det sted, hvor man skal øve. Ligesom fodbold, badminton og ishockey stiller helt forskellige krav til faciliteter, gør musikkens forskellige genreområder det også. Det vil være for omfattende at komme ind på alle detaljer omkring indretning af lokaler for de forskellige musikgenrer og -områder. Her er dog en kort gennemgang af, på hvilken måde man kan tilgode musikens behov under hensyntagen til forskellige genreområders egenart.

Musikkens krav til øvefaciliteter

Akustikken er selvsagt vigtig, når man er samlet for at lave lyd/skabe musik – ligegyldigt om man spiller akustisk eller elektrisk forstærket musik. Den akustiske musik trives bedst i lokaler med nogen efterklang. Her

kommer instrumenterne (eller stemmerne) til deres ret, og man kan høre hinanden. Den elektriske musik lyder bedre og kan bedre styres i lyd-dæmpede rum, hvor efterklangstiden er kort.

Kravet til lokalestørrelsen afhænger temmeligt indlysende af, hvor mange mennesker der skal øve i rummet, og hvilken type musik, der skal udøves. 30 messingblæsere kræver eksempelvis mere rum end 30 børnekorsangere.

Indretningen af lokalet beror atter på den type musik, der spilles. Folke-musik og folkedans er ofte to sider af samme sag. Derfor er det i forbindelse med traditionel folkemusik ofte vigtigt at kunne være et sted, hvor der er et velegnet dansegulv – helst et trægulv. De store klassiske orkestre og big bands har brug for gode stole og et godt kraftigt lys, der giver ordentlige forhold for nodelæsning. For de store orkestre er det tillige ideelt, hvis der er mulighed for sektionsprøver – dvs. at man i mindre instrumentgrupper af og til har mulighed for at inddrage tilstødende lokaler. De fleste kor har desuden brug for et velstemt flygel eller klaver.

For langt de fleste kor, orkestre og rytmiske bands er det vigtigt med gode opmagasineringsforhold til noder, store instrumenter, lydanlæg o.s.v., hvis man ikke kan lade sit udstyr blive i lokalet. For orkestre og bands, som skal medbringe tunge instrumenter og udstyr, bør der være gode adgangsveje til lokalet.

De rytmiske bands har ofte en del lydudstyr. Derfor er det absolut at foretrække, at der er mulighed for at benytte et fast sanganlæg. Desuden er det væsentligt, at lydudslip fra øvelokaler ikke generer naboerne. Øvelokaler skal derfor enten ligge på et afsides sted og/eller lydisoleres kraftigt udadtil.

Miljøet omkring øvelokalet kan måske betragtes som en biting, men har ikke desto mindre stor betydning for amatørmusikerne. Dét at spille og synge i sin fritid er i høj grad også en social aktivitet – en livsstil. Ved at kunne mødes efter en øveaften og tale om musikken over en sodavand, øl eller kop kaffe, styrker man såvel de sociale som de musikalske bånd i orkestret.

For mange unge, rytmiske amatørmusikere har øvelokalet en særlig betydning. Det er ikke altid blot et decideret øvelokale, der er brug for – det er også et værested, hvor man kan leve sine musikalske drømme ud. Mange tilbringer mange timer ugentligt i øvelokalet eller øvelokalefor-eningen. Det er dér, man lærer at spille på sit instrument – ved bl.a. at spille meget sammen, optage sin musik, lytte og rette til.

Instrumenter og anlæg

Orkestre og bands er i forskellig udstrækning afhængig af, at man enten selv investerer i større instrumenter og/eller lydanlæg, eller at man kan låne sig frem. Mange større orkestre benytter en række instrumenter som f.eks. barytonsax, tuba, valdhorn, pauker og marimbaer, som er dyre i indkøb. Bands har, som nævnt ovenfor, typisk brug for et sanganlæg. En del amatørmusikere investerer selv i de instrumenter og det lydanlæg, de skal bruge. Dette udgør dog ofte en meget udgiftstung post i forbindelse med mu-

“Det, som jeg savner, det er at der er andre musikere omkring én. At man kan høre nogle spille nede i den anden ende. At der er en sofa med et bord, at der er en øl eller cola-automat og man kan høre, at folk sidder og hygger sig. Et kaffested, hvor man lige kan samles og høre, hvad der sker med de andre musikere.”

Brian fra Crooner, Slagelse

sikudøvelsen. Derfor har dele af amatørmusiklivet behov for en mulighed for enten at låne eller få støtte til indkøb af dyre instrumenter og anlæg.

Musikrådet har i en årrække gennem udlån ydet støtte til instrumenter og anlæg via *Instrumentbanken*, som har været administreret af Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik. En stor del af disse midler har været bevilget til musikskolerne, men amatørmusiklivet har også i et vist omfang nydt godt af denne ordning. Instrumentbanken blev i 2000 omlagt til en instrumentstøtteordning, som giver direkte støtte til indkøb af instrumenter.⁶⁰

Musikrådet har gennem de senere år nedprioriteret denne støttemulighed, og støtte til amatørmusiklivets instrumenter og anlæg er nu primært overladt til amterne. En forespørgsel blandt amtsmusikudvalgene viser, at mens størstedelen af amterne p.t. giver mulighed for at støtte indkøb af PA-anlæg, giver kun de allerfærreste støtte til instrumenter. Fem ud af 14 amter driver amtslige instrumentbankordninger, men det har ikke været muligt at registrere, i hvilken udstrækning disse kommer det frivillige amatørmusikliv til gode.

Løser kommunerne lokalebehovet?

Der er aldrig lavet en tilbundsgående undersøgelse af, hvordan lokalesituationen ser ud for musiklivet som helhed. I sommeren 2001 anførte Lokale- og Anlægsfondens liste over offentlige faciliteter,⁶¹ at der på landsplan fandtes 134 offentlige øvelokaler. Fajabefa offentliggjorde på samme tid en rapport,⁶² hvor Fajabefa på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse kunne oplyse, at 140 kommuner samlet stiller 384 lokaler til rådighed til musikaktiviteter – herunder også medtaget lokaler, som befinder sig på skoler, musikskoler o.s.v.

Der synes at være en del uklarhed på området. Endvidere står det meget lille antal øvelokaler i skærende kontrast til antallet af amatørmusikere. Derfor besluttede udvalget at iværksætte en facilitetsundersøgelse på musikområdet – Musiklokaleundersøgelsen. Udvalget udsendte spørgeskemaer til alle landets kommuner.⁶³ 157 kommuner har besvaret spørgeskemaet – heraf indgår 6 store kommuner, 67 mellemstore kommuner og 84 små kommuner.⁶⁴

Øvelokaler i kommunerne – i tal

Spørgeskemaet har haft til mål at afdække, i hvilket omfang amatørmusiklivets lokalebehov tilgodeses. I undersøgelsen skelnes mellem øvefaciliteter, som *primært* stilles til rådighed for det lokale musikliv, og lokaler, som *delvist* stilles til rådighed for det lokale musikliv. Vi har bedt kom-

⁶⁰ Jf. kapitel 5, side 54-55

⁶¹ Lokale- og Anlægsfondens hjemmeside: www.loa-fonden.dk. August 2001.

⁶² Møller, Peter (2001): *Folkeoplysning og rytmisk amatørmusik*.

⁶³ Jf. bilag 3 og 4, hvis talmateriale resten af dette afsnit bygger på.

⁶⁴ Ved små kommuner forstås kommuner med et indbyggertal under 10.000. Mellemstore kommuner har et indbyggertal mellem 10.000-50.000. Store kommuner har over 50.000 indbyggere.

muner inddele lokalerne i forskellige kategorier og har samtidig bedt om oplysninger om antallet af brugergrupper – dvs. antallet af kor, orkestre, bands mv., som benytter lokalerne. Endelig spørges der også til, i hvilket omfang kommunerne yder lokaletilskud til private øvelokaler, og – i givet fald – hvor stort tilskuddet er.

Lokaler, som primært er indrettet til kommunens lokale musikliv

De 157 kommuner opgiver, at de tilsammen har i alt 424 lokaler, som primært bruges af det lokale musikliv. Heraf er 201 øvelokaler indrettet til elektrisk forstærket musik. I den forbindelse skal bemærkes, at godt halvdelen af de øvelokaler, som er indrettet til elektrisk forstærket musik, befinder sig i de 6 store kommuner. 47 lokaler er større, akustisk regulerede lokaler, som er velegnede til større kor eller orkestre, mens der findes 69 lokaler/sale, som er velegnede til musik og dans. Endelig angiver kommunerne 107 andre øvelokaler, som er indrettet til det lokale musikliv.

Undersøgelsen blandt de 157 kommuner tegner et noget beskæmmende billede af lokaletsituationen for musiklivet. Undersøgelsen viser:

- at 75 % af kommunerne ikke har indrettet lyddæmpede lokaler
- at 92 % af kommunerne ikke har indrettet større akustisk regulerede lokaler
- at 82 % af kommunerne ikke har indrettet større sale, som tilgodeser folkemusikkens særlige behov for kombinationen af musik og dans.

Tallene tyder på, at kun en mindre del af kommunerne prioriterer at skabe gode øvefaciliteter for et lokalt musikliv. Endvidere tyder undersøgelsen på, at det primært er de store kommuner, der har indrettet særlige lyddæmpede øvelokaler til elektrisk forstærket musik.

Lokaler, som delvist benyttes af det lokale musikliv

Kommunerne har mulighed for at anvise offentlige lokaler på såvel kommunale, amtslige som statslige institutioner – såsom folkeskoler, musikskoler, gymnasier o.a. – uagtet at disse lokaler primært er indrettet til andre formål. Derfor inddrager undersøgelsen tillige disse lokaler.

157 kommuner stiller tilsammen 1.842 offentlige lokaler til rådighed på skoler, gymnasier, ungdomsskoler, musikskoler o.s.v. – heraf er 1.339 lokaler indrettet til musikudøvelse. Lokalerne, som stilles til rådighed for det lokale musikliv, er inddelt i følgende kategorier:

- 338 lokaler er indrettet til elektrisk forstærket musik
- 201 lokaler er større, akustisk regulerede lokaler til kor og orkestre
- 215 lokaler er større, akustisk regulerede lokaler/sale med mulighed for dans
- 585 lokaler er andre lokaler, indrettet til musik
- 503 lokaler er *ikke* indrettet til musik

Hovedparten – nemlig 66 % af disse lokaler – stilles til rådighed på folkeskoler, mens kun 5 % er lokaler, som findes på gymnasier. 15 % af lokalerne er på musikskoler, 2 % er på ungdomsskoler, mens vi finder 12 % andre steder.

Lokaler i alt

Musiklokaleundersøgelsen viser, at i alt 1.763 ud af de 2.266 lokaler, som er til rådighed for amatørmusiklivet, er indrettet til musik. 503 lokaler – 22 % af de offentlige lokaler, som delvist stilles til rådighed for det lokale musikliv – er *ikke* indrettet til musikudøvelse. Vi må derfor antage, at de ikke er velegnede til formålet.

Lokalernes udnyttelsesgrad

Undersøgelsen oplyser ikke, hvor mange timer lokalerne stilles til rådighed ugentligt. Typisk vil de 424 lokaler, som primært stilles til rådighed for det lokale musikliv, kunne udnyttes dagligt af flere kor og orkestre.

De 1.339 lokaler, som stilles til rådighed på folkeskoler, gymnasier, musikskoler m.v., vil til gengæld kun kunne benyttes, når der ikke foregår obligatorisk undervisning. Det er sandsynligt, at en del af lokalerne også stilles til rådighed for andre aktiviteter – herunder også musikaktiviteter for børn og unge under 16 år, som ikke er medregnet i disse tal.

I undersøgelsen bliver der spurgt om, hvor mange brugergrupper – det vil sige orkestre, bands, kor mv. – der benytter lokalerne. Dette tegner et billede af lokalernes udnyttelsesgrad.

Skema 11. Lokalernes udnyttelsesgrad

Lokaletype	Gennemsnitligt antal brugergrupper pr. lokale
Lokaler, der primært er indrettet til det lokale musikliv	2,6
Lokaler indrettet til musikudøvelse, der delvist stilles til rådighed for det lokale musikliv	1,1
Lokaler, der ikke er indrettet til musikudøvelse, men som stilles til rådighed for det lokale musikliv	1,3

Antallet af brugergrupper er som forventet højere for de lokaler, som primært stilles til rådighed for det lokale musikliv, end for de øvrige offentlige lokaler. Denne del af undersøgelsen peger dog samtidig i retning af, at de lokaler, som delvist stilles til rådighed for det lokale musikliv, ikke udnyttes fuldt ud. Hvis et kor eller orkester øver 1-2 gange ugentligt, kunne man sagtens forestille sig, at ethvert offentligt lokale, som er indrettet til musik, kunne bruges af mere end én brugergruppe fra det lokale musikliv.

Adgang til offentlige lokaler

Aktiviteter for børn og unge har ifølge folkeoplysningsloven forsteret til offentlige lokaler. Men der er tilsyneladende de fleste steder gode muligheder for lån af gratis lokaler, når man enten deltager på et etableret hold under en aftenskole eller er medlem af en folkeoplysende forening. Spørgeskemaundersøgelsen blandt kor og orkestre viser således, at langt de fleste af disse ensembler øver i offentlige lokaler, som stilles gratis til rådighed. Undersøgelsen viser endvidere temmelig entydigt, at størstedelen af de ensembler, der indgår i undersøgelsen, i store træk er tilfredse med de forhold, de øver under.

Som amatørmusiker er det dog ikke altid lige let at få adgang til offentlige lokaler. Nogle undervisningsinstitutioner har en direkte modvilje mod at stille deres musiklokaler og tilhørende udstyr til rådighed for amatørkor, -orkestre og -bands. Der kan naturligvis knytte sig nogle problemer til at udlåne lokaler og evt. anlæg – derfor er modviljen muligvis forståelig. Imidlertid udgør den et problem for mange amatørmusikere, som bl.a. derfor ikke kan finde egnede lokaler til deres aktiviteter.

“Amtsvis er der stor forskel på lokalernes egnethed. Det gælder både hvad angår størrelse, akustiske forhold og praktisk egnethed. Nogle foreninger betaler leje af lokaler, andre ikke og endelig er der også foreninger, som må øve privat, fordi det ikke har været muligt at finde egnede lokaler.”⁶⁵
Knud Rasmussen, Danske Folkedanseres Spillemandskreds

Når de offentlige lokaler ikke dur

De rytmiske bands har et særligt problem omkring lån af offentlige lokaler. For det første stiller denne musikgenre særlige krav til lydisolering og anlæg, og den type af lokaler er ikke altid til rådighed i kommunerne. Ofte kan man ikke lade forstærkere og lydanlæg blive stående – dvs. at der før og efter hver prøve må bruges lang tid på at slæbe udstyr frem og tilbage. For det andet kræver kommunerne som regel, at man er organiseret som en forening med vedtægter, der lever op til folkeoplysningslovens krav – bl.a. med krav om at foreningen skal rumme mindst fem medlemmer. Langt fra alle bands kan eller har lyst til at imødekomme sådanne krav for at få adgang til et lokale, som muligvis ikke engang er særlig velegnet.

Lån af offentlige lokaler på undervisningsinstitutioner er altså forbundet med nogle ulemper – og det gælder ikke kun for de rytmiske bands.

- Det forekommer, at kor og orkestre bliver henvist til lokaler, der ikke er egnede til musikudøvelse. Det kan være gymnastiksale eller skolers aulaer med dårlig akustik. Når prøverne foregår i en aula, må koret eller orkestret tillige leve med gentagne forstyrrelser fra andre brugere af skolen, som passerer forbi.
- Nogle større orkestre lider under, at orkestermedlemmer ofte må bruge lang tid på opstilling af stole, tungt slagstøj o.s.v. og efter prøven sætte det hele på plads igen. Alt sammen tid, der går fra den egentlige øvetid.
- Ligeledes er der sjældent mulighed for opmagasinering af noder, store instrumenter og andet udstyr.
- Ved lån af offentlige lokaler forekommer aflysninger med jævne mellemrum p.g.a. andre arrangementer. Ikke altid stilles der et alternativt lokale til rådighed. Det kan være svært at få nogle kontinuerlige prøveforløb, hvis der er mange aflysninger.
- Endelig sker udlån af offentlige lokaler ofte under stramme tidsrammer. Som regel skal koret eller orkestret være ude præcis på en fastsat tid, da pedellen skal aflåse lokalet efter brug.

Af kapitel 6 fremgår det, at flere af disse problematikker gør sig gældende for en række kor og musikkorps. Spørgeskemaundersøgelsen blandt kor og orkestre tyder ikke på, at disse er generelle for området. Den peger dog på, at opmagasineringsmulighederne er et mere generelt problem – især for orkestrene. 45 % af orkestrene og 37 % af korene angiver, at de har dårlige opmagasineringsforhold. Trods disse tal tilkendegiver kun 13 % af korene og orkestrene utilfredshed med deres øvelokale i en sam-

⁶⁵ Rasmussen, K. (2001): *Redegørelse vedr. Danske Folkedanseres Spillemandskreds.*

let vurdering. Dette peger i retning af, at selvom en god del af amatørmusiklivets kor og orkestre har øvefaciliteter, som de er tilfredse med, fungerer en række kor og orkestre under langt ringere vilkår.

Kommunerne mangler overblik

Forskellige forhold tyder på, at en del kommuner ikke har overblik over, hvilke lokaler de stiller til rådighed for det lokale musikliv. Flere kommuner har såvel mundtligt som skriftligt tilkendegivet, at det har været problematisk at besvare spørgeskemaet, da man ikke ligger inde med de relevante oplysninger. Det har især været et problem i de store kommuner. Kun 35 % af disse har tilbagesendt spørgeskemaet. Det kunne tyde på, at de ikke ligger inde med oplysningerne og at de enten ikke har ønsket eller haft ressourcer til at lave en registrering. Samtidig har vi via stikprøveundersøgelser erfaret, at nogle kommuner ikke har medtaget alle de lokaler, som faktisk burde indgå i undersøgelsen.

Disse forhold rejser et centralt spørgsmål: Hvorledes skal amatørmusiklivet få adgang til velegnede øvefaciliteter, hvis kommunerne ikke selv har overblikket over typen af lokaler, som kan stilles til rådighed?

På den baggrund må vi konstatere, at der øjensynligt findes en del lokaler, som stilles til rådighed for amatørmusiklivet, men at der er et stort behov for, at man i de enkelte kommuner laver en offentlig tilgængelig lokalefortegnelse.

Lokaletilskud

I det omfang kommunerne ikke kan stille lokaler til rådighed, er de ifølge folkeoplysningsloven i nogen udstrækning forpligtet til at yde tilskud til lokaler, hvis børne- og ungdomsforeninger lejer eller køber sig ind i private lokaler. Dermed har kor, orkestre og bands, hvor medlemmerne er under 25 år, mulighed for at få tilskud til private øvelokaler.

Bandet Liquet har øvelokale i øveforeningen Sort & Hvidt i København. De betaler hver 200 kr. pr. måned i medlemskontingent.

Denne tilskudsform er imidlertid ikke særlig udbredt. Spørgeskemaundersøgelser blandt kor, orkestre og folkemusiklaug og -foreninger viser, at kun 5 % af kor og orkestre mens ingen af folkemusikforeningerne får lokaletilskud til eget eller lejet øvelokale.

Der kan være flere årsager til, at det forholder sig sådan. Dels fordi lokaletilskud kræver, at man danner en forening med mindst fem medlemmer, der opfylder folkeoplysningslovens krav til vedtægter. På den måde udelukkes alle mindre bands. Dels kan man kun få tilskud til de medlemmer af foreningen, der er under 25 år. Dermed modsvarer denne tilskudsform langt fra musikkens evne til at fungere på tværs af aldersskel. Endelig tyder meget på, at mange amatørmusikere ikke kender til denne mulighed. Der findes dog landet over et antal amatørmusikforeninger, som har slået sig sammen i et øvelokalefællesskab. En del af disse får tilskud til øvelokalerne via folkeoplysningsloven.

Musiklokaleundersøgelsen underbygger dette billede. Den viser, at 16 % af de 157 kommuner yder lokaletilskud i henhold til folkeoplysningsloven. 25 kommuner giver tilsammen tilskud til i alt 92 lokaler. Heraf giver to store kommuner – nemlig Odense og Århus – lokaletilskud til i alt 50 lokaler. De resterende 23 kommuner giver lokaletilskud til mellem 1 og 5 lokaler – i alt 42 lokaler.

Kommunernes tilskud til lokaler varierer fra 45 % til 100 %. Fem kommuner giver mere end 75 % – heraf giver to kommuner 100 % i lokaletilskud. Otte kommuner giver 75 % i lokaletilskud. To kommuner yder 65 % i lokaletilskud. Endelig oplyser en kommune, at deres tilskudssats ligger på 45 %, hvilket er et brud på folkeoplysningslovens regler for lokaletilskud. Ni kommuner har ikke oplyst hvilken tilskudssats, der benyttes.

Er der øvelokaler nok i kommunerne?

Det kan være meget svært at vurdere det reelle behov for øvefaciliteter. Ligesom på andre områder er der en vis sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel. 387.000 aktive musikudøvere i kor, orkestre og bands *kan* ses som udtryk for den del af befolkningen, hvis øvelokalebehov skal tilgodeses. Imidlertid *kunne* man også formode, at antallet af aktive musikudøvere ville stige, hvis faciliteterne var tilstede. Med et rekrutteringsgrundlag på over 817.000 danskere over 15 år, der har musik som fritidsinteresse, ville det ikke være usandsynligt.

Vi vil undlade at forfølge denne tankegang, da en sådan analyse alene ville bero på gisninger. I stedet vil vi med udgangspunkt i Musiklokaleundersøgelsen lave nogle beregninger på, i hvilket omfang amatørmusiklivets lokalebehov tilgodeses af landets kommuner.

Musiklokaleundersøgelsen illustrerer desværre alt for godt amatørmusikens lokaleproblemer. Musiklokaleundersøgelsen dækker 57 % af landets kommuner. Antager man, at de lokaler, som er indrettet til musik, skal dække behovet for 57 % af de amatørmusikere, der er aktive i kor, orkestre og bands,⁶⁶ skal hvert lokale benyttes af 125 udøvende amatørmusikere.

At 125 mennesker skal deles om ét lokale kan siges at være et højt ambitionsniveau. Først og fremmest fordi mange amatørmusikere har brug for at benytte et øvelokale flere gange ugentligt. Dernæst fordi 76 % af de omfattede lokaler kun delvist kan benyttes af det lokale musikliv. Det vil sige, at lokalernes brug begrænser sig til den tid, hvor der ikke foregår obligatorisk undervisning eller andre aktiviteter. Endelig stilles 76 % af lokalerne også til rådighed for børn og unge, som ikke er medregnet ovenfor – dvs. at der reelt er langt flere brugere end anført ovenfor.

Kor, orkestre og bands rummer alt fra 3-80 musikudøvere, hvoraf de helt store brugergrupper er de færreste. Når lokalerne selvsagt ikke kan benyttes af flere brugergrupper på samme tid, vil det være noget af et puslespil at få regnestykket til at gå op. Undersøgelsen af lokalernes udnyttelsesgrad sandsynliggør da også, at lokalerne langt fra benyttes i en sådan udstrækning.

Musiklokaleundersøgelsen underbygger, at en stor del af amatørmusiklivet er henvist til ikke-offentlige lokaler. Det forhold, at kun en meget lille del af amatørmusikkens aktører benytter muligheden for lokaletilskud betyder, at amatørmusikere i stor udstrækning selv betaler for private og ofte meget dyre øvelokaler.

*“Vi betaler 750 kr. for vores øvelokale pr. måned. Men det er heller ikke andet end et øvelokale – der er ikke noget toilet eller andet. Det er jo ingenting i forhold til f.eks. København – der koster lokalerne jo gerne 4.500 kr.”
Thomas og Brian fra Crooner, Slagelse*

Kommunerne må træde til

Øvelokaleområdet er stadig omgærdet af uklarhed. I skrivende stund er opført 230 offentlige øvelokaler til musik på Lokale- og Anlægsfondens liste over faciliteter.⁶⁷ Dette tal harmonerer langt fra med de tal, som findes i Musiklokaleundersøgelsen. Hvis amatørmusiklivet skal have bedre mulighed for at benytte eksisterende lokaler, er det afgørende, at kommunerne laver en offentlig tilgængelig fortegnelse over eksisterende lokaler. I en sådan oversigt bør indgå alle relevante oplysninger om størrelse, akustiske forhold, opmagasineringsforhold o.s.v.

Musiklokaleundersøgelsen peger stærkt i retning af, at der langt fra findes egnede øvefaciliteter nok i landets kommuner. Endvidere viser undersøgelsen absurd nok, at kommunerne stiller et større antal lokaler til rådighed for amatørmusiklivet, som *ikke* er indrettet til musikformål, end det antal lokaler, der primært er indrettet til amatørområdet.

Der er et stort behov for, at kommunerne i langt højere grad opprioriterer musikområdet og etablerer velegnede øvefaciliteter. Kommunerne bør kunne tilbyde øvefaciliteter til amatørmusikken – både ved at bygge og indrette flere lokaler til musikken og ved at blive bedre til at give det lokale musikliv mulighed for at bruge eksisterende lokalefaciliteter.

Det er afgørende, at kommunale politikere (og deres embedsmænd) får en øget forståelse for musiklivets lokalebehov. Med slet skjult misundelse

⁶⁶ 57 % af 387.000 musikamatører over 15 år = 220.000 (afrundet).

⁶⁷ Lokale- og Anlægsfondens hjemmeside: www.loa-fonden.dk. 22. januar 2002.

“Da vi skulle have øvelokaler i Roskilde, kaldte vi dem badmintonbaner.”
Esben Danielsen, medlem af udvalget

kan det konstateres, at der på idrætsområdet findes langt større kommunal opbakning. Hvis vi sammenligner med idrætten, der også stiller særlige krav til faciliteter, kan facilitetstilbuddene på ingen måde sammenlignes – idrætten er langt foran.

Lokaler til stævner, kurser mv.

I dagligdagen er gode øvefaciliteter afgørende for kor, orkestre og bands. Imidlertid er amatørmusikkens lokalebehov ikke alene knyttet til den daglige virksomhed, idet der med jævne mellemrum er brug for faciliteter, der kan rumme stævne- og kursusaktiviteter. Hidtil har kursus- og stævnearrangører ofte kunnet låne eller leje lokaler til en rimelig pris. Der er imidlertid i den senere tid konstateret en tendens til øgede omkostninger i forbindelse med at benytte f.eks. lokaler på skoler til stævnevirksomhed. Det er en betænkelig udvikling, fordi deltagerprisen dermed forøges yderligere.

Musisk Center Danmark på Askov Højskole

Et lyspunkt for stævneaktiviteterne er oprettelsen af de klassiske amatørers eget kursuscenter på Askov Højskole. Musisk Center Danmark blev påbegyndt i år 2000 og er nu kommet så langt i opbygningen, at amatørgrupper i vidt omfang benytter højskolen som kursussted for både kor, orkestre samt organisationernes musikalske kurser og møder. Her er mulighed for, at flere grupper kan holde kurser på samme tid og dermed indgå i et socialt fællesskab. Kursusstedet giver amatørerne gode muligheder for at skabe et musikalsk værested, der kan svejse miljøet sammen. Sidste fase af centeropbygningen omfatter opførelsen af en koncertsal med øvelokaler og egne væresteder. Det har været betydningsfuldt for amatørerne, at de enkelte kor- og orkestermedlemmer over hele landet selv har medvirket til at støtte investeringen.

Kapitel 9

Koncertaktiviteter

Uafhængigt af genre og musikalsk niveau er musikfremførelsen over for et publikum en ubrydelig del af musikudøvelsen. – Det er da meget godt. Men har amatørkoncerter interesse for andre end dem, der selv spiller?

“Hvis jeg ikke har lyst til at tage ud og spille musikken – så kan det næsten være lige meget.”

Thomas fra Crooner, Slagelse

Amatørkoncerter – hvorfor?

Koncerter med amatører får sjældent stor offentlig omtale. Årsagen er måske, at man mange steder i landet finder et stort og varieret udbud af professionelle koncerter, der tiltrækker den offentlige opmærksomhed. Og hvorfor så gå til en amatørkoncert, når der næste weekend er et kendt navn på plakaten? Sådan tænker en del af det potentielle publikum muligvis. Det synes i hvert fald at være en udbredt forståelse hos mange koncertarrangører – at publikum tænker sådan. Hvorfor skulle de åbne dørene for et arrangement, som måske giver underskud eller kun lige løber rundt?

På dette spørgsmål findes flere svar – men nok ingen entydige. Værdien i at styrke amatørmusiklivets koncertvirksomhed kan med fordel ses i en større sammenhæng. Et eksempel er de rytmiske spillesteder, som giver et godt udgangspunkt for denne tankegang. I mange lokalmiljøer har man gennem årene oplevet, at det kan være utrolig svært at tiltrække publikum i forbindelse med koncerter. Spillestederne har gennem mange år haft behov for offentlig støtte, da økonomien langt fra har kunnet løbe rundt på entreindtægter og evt. baromsætning. De rytmiske spillesteder var en overgang særlig hårdt ramt, men blev hjulpet via *spillestedsløven*, der trådte i kraft i maj 2000.

Selvom støtteordningerne har været en væsentlig saltvandsindsprøjtning til området, løser de ikke i sig selv problemet med et manglende publikumsunderlag. At skaffe et trofast og vedholdende publikum i lokalmiljøet kræver nytænkning. Det kræver bl.a., at et større udsnit af lokalbefolkningen bliver fortrolig med det pågældende spillested, og at der lokalt skabes større opmærksomhed omkring de aktiviteter, som finder sted – og ikke nødvendigvis kun gennem et mere omfattende PR-arbejde. “Mund-til-mund“-metoden har vist sig at være mindst lige så effektiv.⁶⁸

Når amatørmusikere afholder koncerter i lokalmiljøet, tiltrækker de ikke altid det brede publikum. Hovedparten kan være venner og familie, som samles for at opleve dét musikalske resultat, de har hørt så meget om. Ofte udgør denne gruppe af mennesker ikke spillestedets stampublikum – det kan derimod sagtens være første gang, at de besøger stedet. Men

⁶⁸ Andersen, S.K. & Balslev, M. (1994): *Rytmiske spillesteder – en undersøgelse af spillestedernes vilkår*, side 108

efter blot et enkelt eller to besøg er der skabt grundlag for et nyt potentielt publikum. En ny gruppe mennesker har fået øget opmærksomheden omkring, hvad der foregår af aktiviteter det pågældende sted, ligesom det for nogles vedkommende kan øge lysten til også at opsøge andre typer arrangementer. Samtidig vil de udøvende amatørmusikere i højere grad opfatte spillestedet/koncertstedet som "deres", hvilket kan medvirke til, at også de bliver et mere opsøgende publikum.

Amatørkoncerter bidrager til positiv synergi. Det burde være overflødigt at bemærke, at problematikker omkring publikumsunderlag ikke *alene* løses ad denne vej. Imidlertid er det indlysende, at lokal opmærksomhed og opbakning fra såvel amatørmusikliv som lokalbefolkning gavner såvel spillestedets økonomi som bidrager til et rigere lokalt musikliv.

Koncerter i tal

Udvalget har ad forskellige veje forsøgt at afdække amatørmusiklivets koncertvirksomhed. Spørgeskemaer fra 436 kor og orkestre samt 21 spillemandslag og -foreninger, som er medlemmer af eller registrerede i de landsdækkende interesseorganisationer, giver en fornemmelse af disse ensembles koncertvirksomhed.

Endvidere har udvalget via en spørgeskemaundersøgelse til koncertarrangører på spillesteder og i musikforeninger især fået indblik i det rytmiske områdes koncertaktiviteter. En nærmere gennemgang af disse spørgeskemaer tyder på, at stort set ingen – eller kun ganske få – klassiske amatørkor og orkestres koncertvirksomhed indgår i disse tal. Undersøgelsen dækker i alt 180 koncertarrangører, som har angivet antallet og arten af afholdte koncerter i år 2000.

Fælles for de iværksatte spørgeskemaundersøgelser er, at resultaterne bør tages med et vist forbehold. Som anført i kapitel 1 er der god grund til at tro, at de indsendte spørgeskemaer fra kor, orkestre og spillemandslag fortrinsvis dækker de bedrestillede og mest velfungerende ensembler. Derfor viser spørgeskemaundersøgelserne muligvis en noget større koncertaktivitet, end der gælder for områderne generelt. På samme måde er der usikkerhed i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen til spillesteder og musikforeninger, idet vi intet ved om amatørkoncertaktiviteter på de steder, som ikke har returneret spørgeskemaet.⁶⁹

Koncertsteder

Amatørmusiklivets koncertscener og -steder er mange og forskelligartede. De forskellige musikgenrer stiller forskellige krav til det sted, hvor koncerten afholdes – også fordi der til forskellige stilarter knytter sig en særlig fremførelseskultur. Eksempelvis er det for en del af folkemusikken særlig vigtigt, at koncertlokalet har et godt dansegulv, hvor der er plads til at danse de forskellige folkedanse. Det klassiske kor præsenterer lyttemusik og har ikke brug for dansegulve – her er de rette akustiske forhold til gengæld helt afgørende. Fælles for områdets koncertvirksomhed er dog,

⁶⁹ Jf. bilag 6.

at meningsfuld koncertaktivitet forudsætter professionelle rammer. Scene-forhold, lyd- og lystechnik, publikumsindretning og ikke mindst tålelige akustiske forhold er af afgørende betydning for ethvert kor, orkester eller band.

Koncertsteder for den rytmiske musik

På det rytmiske område findes niveaumæssigt en stor spredning fra begynderbandet til det semiprofessionelle band, der stiler mod et gennembrud og har brug for at prøve kræfter med det professionelle niveau. Det musikalske niveau er medbestemmende for, hvor det enkelte band får mulighed for at lave koncerter. En del bands har deres første koncertoplevelser i fritids- eller ungdomsklubber, på uddannelsessteder, kollegier, til private fester, til forskellige typer af støttearrangementer eller lignende. Bandet spiller muligvis blot nogle enkelte numre – og efterhånden bliver repertoire udvidet til at kunne udfylde en aften. Endelig findes der også nogle amatørmusikforeninger, som med jævne mellemrum laver koncerter – ofte med flere bands på plakaten.

Når bandet har fået en vis erfaring kommer lysten ofte til at prøve kræfter med en professionel scene med et bredere publikum. Derfor forsøger mange bands at få en aftale med spillesteder, cafeer, kultur- og medborgerhuse m.fl.

De rytmiske spillesteder

De professionelle spillesteder giver langt hen ad vejen optimale koncertforhold for de rytmiske amatørorkestre og –bands samt for en del af folkemusikkens udøvere. Spillestederne kan være kommercielt drevne eller offentligt subsidierede – f.eks. regionale spillesteder samt kultur- og medborgerhuse.

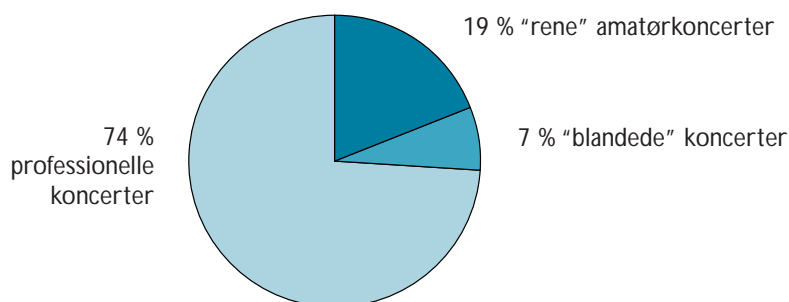
I nogle tilfælde er det en defineret kulturpolitisk opgave for et spillested at stille sine rammer til rådighed for det lokale amatørmusikliv. Det gælder f.eks. en række kommunale kultur- og medborgerhuse men også for størstedelen af landets 18 regionale spillesteder. Mange af disse har en

kontraktlig forpligtelse til at samarbejde med det lokale musikliv – herunder også amatørmusiklivet – og i enkelte tilfælde er endda formuleret en forpligtelse til at afholde et nærmere bestemt antal amatørkoncerter.

De fleste spillesteder drives i større eller mindre grad på kommercielle vilkår – uanset om stedet modtager offentlige subsidier eller ej. Disse subsidier vil nemlig typisk være bundet til en eller anden form for honorarstøtte, der skal understøtte fremførelsen af *professionel* musik. Spillestedet er derfor afhængig af entréindtægter og baromsætning. Her kan amatørmusikken komme til kort, da den hverken kan trække subsidier til stedet eller sikre stedet et fornødent (højt betalende) publikumsunderlag.

Undersøgelsen blandt spillesteder og musikforeninger viser imidlertid et overraskende stort antal koncerter, hvor der medvirker amatørbands. Ved 26 % af det samlede antal koncerter medvirker amatørorkestre og -bands – heraf er 19 % “rene” amatørkoncerter, mens de resterende 7 % er “blandede” koncerter, hvor der både medvirker professionelle orkestre og amatørorkestre.

Figur 2. Fordelingen af afholdte koncerter i 2000 blandt 180 spillesteder og musikforeninger

Kun halvdelen af koncertarrangørerne præsenterer selv amatørorkestre – enten ved at lave rene amatørkoncerter eller ved at lave blandede arrangementer, hvor amatørorkestrene spiller før eller efter et professionelt orkester. Hyppigst foregår amatørkoncerterne som rene amatørarrangementer, idet ca. 40 % af landets spillesteder og musikforeninger laver denne type af arrangementer. 25 % af spillestederne laver blandede arrangementer.

Det er endvidere interessant at finde ud af, hvor mange koncertarrangører, der med jævne mellemrum har amatørmusik på programmet – f.eks. ca. en gang månedligt. Her viser undersøgelsen, at 10 % af koncertarrangørerne laver 10 eller flere rene amatørarrangementer, mens 7 % har 10 eller flere blandede arrangementer (med både amatører og professionelle). Det kunne tyde på, at kun de færreste koncertarrangører arbejder med en klar strategi om at præsentrere amatørorkestre med jævne mellemrum.

Koncertarrangørerne synes kun i mindre udstrækning at samarbejde med andre omkring amatørkoncerter. I alt 12 % af koncertarrangørerne har i samarbejde med andre præsenteret amatørorkestre. Stor set alle disse arrangører præsenterer i forvejen selv amatørorkestre. Koncertsamarbejder, hvori der indgår amatørorkestre, synes ikke at være særlig udbredte. Kun 5 % af

arrangørerne har tre eller flere rene amatørkoncerter på årsplan – færre har tre eller flere blandede arrangementer pr. år.

Koncertsteder for folkemusikken

En del af folkemusikkens mindre orkestre fungerer i praksis på linie med de rytmiske bands. De stiller derfor de samme krav til koncertstederne, ligesom de ofte bruges som dansemusik ved fester og lignende.

Folkemusiklaug og –foreninger fungerer noget anderledes. Koncerterne har ofte form af baller og dansearrangementer, idet musik og dans er tæt forbundet inden for denne del af folkemusikken. Det er ikke altid let at finde velegnede lokaler, der både tilgodeser musikkens akustiske behov og som har et godt dansegulv. Især ved større dansearrangementer kan det være svært at finde egnede lokaler. Skoler og kulturhuse har i reglen gode lokaler til dette formål i det omfang, det er muligt at få adgang hertil.

“Der er vildt meget power på, når folk danser kædedans. Der er meget styrke i det udtryk – meget energi, der samles. Så tager de ikke kun hinanden i hænderne – de tager også traditionen i hånden.”
Søren fra Niddingdåd,
Odense

Koncertsteder for den klassiske musik

Koncertarenaerne inden for det klassiske amatørmusikområde varierer efter ensemblernes art. Mens en væsentlig del af korskoncerterne finder sted i kirker, er billedet for orkestrenes vedkommende mere varieret. Orkestrene optræder eksempelvis ofte i skoleaulaer og kulturhuse – men også i et vist omfang i kirker. Derudover træffer man eksempelvis også blæseorkestrene i butikcentre og på gågader. Andre relevante koncertsteder kan f.eks. være museer og biblioteker.

Til en vis grad styres valget af koncertsted af de økonomiske omstændigheder. Bl.a. derfor er kirkerne populære koncertsale for amatørmusikken. Ved kirkekoncerter vil det ofte være muligt at få kirken til at stå som arrangør af koncerten, hvorved lokalet er gratis, ligesom kirken typisk søger for annoncering og programtrykning.

Adgang til kirker og skoler dækker langt hen ad vejen korenes og de klassiske orkestres behov for koncertlokaler. Disse lokaler er dog ikke altid hensigtsmæssigt indrettet – bl.a. giver nogle af lokalerne ensemblerne akustiske problemer. Derfor har de amatørensembler, som kan præsentere musik på et højt kvalitativt niveau, derudover interesse i at kunne få adgang til professionelle koncertlokaler – eksempelvis i musikhuse eller koncerthuse.

Nogle kulturhuse har – som nævnt i afsnittet ovenfor – gode koncertsale, som kan lånes eller lejes af amatørensembler på særligt favorable vilkår. Når det gælder de store, attraktive professionelle koncertsale forholder det sig imidlertid anderledes. Der findes en række koncertlokaler, som er knyttet til private eller offentlige institutioner – f.eks. Danmarks Radio, Det Kgl. Bibliotek, Tivolis Koncertsal – hvor det ofte er uoverkommeligt for amatørerne at leje sig ind – hvis det da overhovedet er muligt for dem at få adgang. Man kan næppe bebrejde de private koncertsale, at de ikke er specielt interesserede i at udleje lokalet til en speciel lav amatørpris. Ej heller, at de ikke er specielt interesserede i at markedsføre amatørerne, hvis koncerter naturligvis ikke kan trække så stort et publikum som f.eks.

et kendt, udenlandsk professionelt ensemble. Men man kunne godt forestille sig, at der til offentligt finansierede koncertlokaler knyttede sig en forpligtelse til i et eller andet omfang at åbne døren for de af vore amatørensembler, der er i stand til at levere koncerter på et højt kvalitativt niveau.

Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen blandt de 436 kor og orkestre, der har besvaret spørgsmål vedr. koncertvirksomhed, viser, at disse i gennemsnit spiller omkring tre koncerter pr. ensemble. Der er dog nogen forskel på ensembleernes aktivitetsniveau. Næsten 80 % af de adspurgte ensembler har det seneste år spillet tre koncerter eller flere. Heraf har 38 % af ensemblerne haft seks eller flere koncerter det seneste år. Omvendt opførte ca. 20 % af ensemblerne kun 0-2 koncerter årligt. I spørgeskemaet er ikke spurgt til, hvem der står som arrangør af koncerterne. Spørgsmål om henholdsvis koncerthonorarer og entreindtægter peger dog i retning af, at størstedelen af koncerterne har været arrangeret af koncertstederne.

Amatørmusikere som arrangører

De rytmiske bands fungerer kun i ringe udstrækning som koncertarrangører i forbindelse med deres egne koncerter. Der findes ingen oplysninger om, hvor ofte bands låner eller lejer et lokale til koncert. Undersøgelsen af koncertaktiviteter på spillesteder og i musikforeninger tyder dog på, at bands kun i meget begrænset omfang selv står som arrangører på spillestederne. 13 % af de amatørkoncerter, der foregår her, er indlejede koncerter – dvs. hvor spillestedet ikke selv står som arrangør af arrangementet. Hvorvidt det så er de enkelte bands eller andre, der står som arrangører, giver undersøgelsen ikke noget svar på. Endvidere har kun 9 % af spillestederne haft indlejede koncerter med rene amatørgrupper. Mange steder er det af og til muligt at låne spillestedet gratis – andre gange må orkestrene leje sig ind for beløb mellem 300-6.000 kr. Kun ganske få har besvaret denne del af spørgeskemaet og af disse besvarelser fremgår det, at der bruges mange forskellige typer af aftaler i forbindelse med leje af lokale.

Kor og klassiske orkestres egne arrangementer foregår ved at de låner eller lejer sig ind i koncertsale, skoler, kirker, museer, biblioteker, kultur- og medborgerhuse og lignende. Til tider kan ensemblerne låne stederne gratis, andre gange betaler de en mindre leje. Omkostningerne i den forbindelse er i reglen beskedne. I kirkerne kan der være udgifter til vagt i forbindelse med prøver og koncert samt rengøring og forbrug af elektricitet. Nogle menighedsråd i populære koncertkirker beregner derudover (eller i stedet) en procentdel af billetindtægten som betaling for brug af kirken. For skolernes vedkommende gør nogenlunde tilsvarende forhold sig gældende. I det omfang skolen ikke skal bruge sin aula eller festsal til egne arrangementer, vil det ofte være muligt at få adgang til lokalet, hvis skolebetjenten – evt. mod aftalt betaling – er indforstået med at låse op og af. Fælles for denne type arrangementer er, at amatørmusikudøverne som oftest selv forestår alt det praktiske omkring arrangementet, ligesom alle udgifter i forbindelse med arrangementet i reglen afholdes af de udøvende selv.

Den gennemførte spørgeskemaundersøgelse for kor og orkestre tyder dog på, at korene forholdsvis sjældent optræder som selvstændige koncertar-

rangører. Det sker noget hyppigere for de klassiske orkestres vedkommende. Tilsammen har 18 % af ensembleerne haft udgifter til lokaleleje – heraf tegner orkestrene sig for størstedelen. Ensembleernes årlige udgifter til lokaleleje varierer meget.

Folkemusiklaugene og –foreningerne synes i større omfang selv at arrangere deres egne koncerter, baller og dansearrangementer. Over 75 % af laugene/foreningerne arrangerer selv tre eller flere arrangementer årligt, hvor 57 % af laugene har lavet seks eller flere arrangementer det seneste år. En tredjedel af laugene/foreningerne har haft udgifter til lokaleleje, som dog alle er mindre beløb.

Amatørkoncerter er ikke gratis

“Amatørmusikere spiller og synger for fornøjelsens skyld! Derfor skal de ikke tjene penge på deres koncerter. De kan få en øl og en håndmad.” – Man kunne langt hen ad vejen være enig i denne opfattelse, hvis ikke det var, fordi der faktisk kan være en del udgifter forbundet med koncertvirksomhed.

Der er selvsagt store forskelle på omkostningerne i forbindelse med at afholde en amatørkoncert. Små akustiske grupper, der spiller på mindre steder, betaler f.eks. oftest kun et mindre beløb til person- og instrumenttransport. I den anden ende findes en række kor, orkestre og bands, som er helt afhængige af en vis indtægt i forbindelse med deres koncerter, fordi der til selve aktiviteten knytter sig store udgifter.

Kor og orkestre er afhængige af deres dirigent. Dirigenten er ikke altid amatør og skal derfor have betaling for koncertaktiviteten. Endvidere skal orkestrene udover almindelig persontransport ofte bruge penge til transport af store instrumenter, nodestativer, noder o.s.v. Endelig samarbejder mange kor og orkestre af og til med professionelle gæstesolister som et vigtigt led i ensembleernes musikalske udvikling. Et sådant samarbejde afsluttes gerne med en koncert – både fordi man ønsker at præsentere resultatet for et publikum, og fordi en professionel musiker eller sanger

ofte kan være med til at trække flere folk til koncerten. I disse tilfælde skal gæstesolisten selvfølgelig aflønnes.

Står koret eller orkestret selv som koncertarrangør, må der ud over de allerede nævnte udgifter påregnes udgifter til f.eks. lokaleleje, annoncering og evt. program, dirigentpodium, ekstra belysning, professionel assistance – tilsammen beløb, der kan udgøre en kraftig belastning af ensembles økonomi.

Bands, der spiller elektrisk forstærket musik, er helt afhængige af at kunne betale transport af instrumenter og baggear. Langt de fleste bands har så store mængder af anlæg, at dette umuligt kan transporteres med bus eller tog. Nogle steder må bandet selv leje PA-anlæg og betale en evt. lydmand. Der er endvidere udgifter i forbindelse med plakater, PR-materiale og evt. lysanlæg, hvis et sådant ikke findes på stedet.

Mange amatørmusikere bruger store summer på instrumenter og tilbehør. Hvis de oveni skal betale for at optræde, kan fritidsinteressen blive en dyr affære.

Tjener man noget som amatørmusiker?

Amatørmusikere har i princippet ingen personlig indtjening på musikken. De indtægter, som kor, orkestre og bands har i forbindelse med koncertvirksomhed, går til at dække de omkostninger, som er forbundet hermed. At der inden for alle genrer findes amatørmusikere på alle niveauer betyder dog, at nogle af de dygtigste/heldigste udøvere af og til har mulighed for at få et egentligt honorar f.eks. hvis et band spiller til en fest eller lignende.

Det er svært at sige noget generelt om amatørmusiklivets indtægter. I spørgeskemaundersøgelser og interviews har udvalget spurgt til, hvor store indtægter de enkelte kor, orkestre og bands har i forbindelse med deres koncertvirksomhed. Det generelle billede er, at langt de fleste har ingen eller kun en beskedent indtjening ved deres koncerter. Det gælder således for over 90 % af de adspurgte kor og orkestre og over 75 % af folkemusikklugene og -foreningerne.

Vi kender kun i begrænset omfang til de mindre bands indtjeningsmuligheder. Det generelle indtryk er, at de fleste bands spiller gratis eller evt. får en mindre betaling i en størrelsesorden, der kun dækker de udgifter, der er forbundet med at spille koncerten samt lidt mad og et par øl. Kun enkelte gange er de heldige at få et mindre honorar og dækket transport – f.eks. ved private fester. Dette billede underbygges af undersøgelsens interviews.

Støtte til amatørmusiklivets koncertvirksomhed

Af spørgeskemaundersøgelserne fremgår det, at de offentlige støttemuligheder i forbindelse med disse arrangementer er begrænsede. Ud over de beløb, som amtsmusikudvalg og kommuner stiller til rådighed, og som ganske vist i enkeltstående tilfælde kan være anselige, og de midler, hvor-

Folkbandet Niddingdåd fra Odense har spillet 8-9 jobs det seneste år. To af jobbene har været betalt – ved de øvrige har de fået mindre tilskud til transport og mad.

til der er knyttet krav om avancerede eller mønstergyldige projekter (f.eks. den såkaldte AKKS-pulje), må amatørernes traditionelle koncertvirksomhed som allerede nævnt finansieres med støtte fra private fonde eller lokale erhvervsvirksomheder. Der eksisterer ganske vist en mulighed for at hente støtte til amatørkulturelle projekter via folkeoplysningslovens mindst 5 % pulje, men som det fremgår af spørgeskemaundersøgelsen, udnyttes den i praksis kun i ringe grad. Den nye 10 % pulje har kun inspireret nogle ganske få amatørmusikensembler til såkaldt debatskabende projekter og kan ikke bruges til traditionelle koncerter.

Det ville uden tvivl gavne dansk amatørmusikliv, hvis det i højere grad var muligt at få dækket nogle af de omkostninger, der knytter sig til koncertvirksomheden. En sådan støtte kan tænkes ad flere veje – enten via støtte til de enkelte kor, orkestre og bands eller til arrangører, som sætter amatørerne på programmet. Som udgangspunkt ville det være hensigtsmæssigt med en fleksibel ordning, der tager hensyn til den egenart og kultur, der knytter sig til de enkelte genrers koncertvirksomhed. Eksempelvis ville mange kor og orkestre med blot mindre tilskud i langt højere grad selv blive i stand til at arrangere deres egne koncerter, hvis de kunne opnå støtte til lokaleleje, transport, dirigentløn o.s.v.

Det rytmiske område og dets publikum fungerer på mange måder anderledes. Her synes det væsentligt at opbygge et netværk af steder, der med en bevidst målsætning om at præsentere amatørmusik kan være med til at skabe særlige miljøer omkring musikkens vækstlag. Derfor kunne man her med fordel støtte arrangører, der ville præsentere amatørbands med jævne mellemrum.

Sammenfatning

Undersøgelserne viser generelt en omfattende koncertaktivitet inden for alle genrer. Vi kan dog ikke på den baggrund konkludere noget om, i hvilket omfang amatørmusikernes behov for at spille koncerter imødekommes, idet undersøgelserne med stor sandsynlighed primært repræsenterer de bedrestillede kor og orkestre. På samme måde er der nogen usikkerhed i forhold til de mange koncertarrangører, der ikke indgår i undersøgelsen.

Hovedparten af klassiske kors og orkestres koncertaktiviteter er langt hen ad vejen sikret gennem adgang til kirker og skoler, og dermed dækkes behovet for koncertlokaler i rimelig udstrækning. Samtidig må det dog erkendes, at kirker og skoler ikke altid er hensigtsmæssigt indrettet, ligesom akustikken kan være problematisk.

Der synes generelt at være et behov for en holdningsændring hos koncertarrangørerne. Meget tyder på, at kun få professionelle koncertarrangører – såvel klassiske som rytmiske – i sammensætningen af deres program har en klar vækstlagsstrategi. Derfor skal der langt større fokus på de fordele, der er ved at arrangere amatørkoncerter: Amatørkor, orkestre og bands medbringer selv en stor del af publikummet, og derfor kan amatørkoncerter være med til at skabe et større publikumsunderlag (læs: større omsætning). Amatørkoncerter kan endvidere være med til at styrke det lokale musikliv til gavn for såvel musikere, arrangører som lokalmiljøet.

Kapitel 10

Internationale relationer

International kontakt er lige så væsentlig for amatørmusikken, som den er for det professionelle musikliv. Herigennem er der mulighed for at præsentere dansk musik og dansk amatørkultur i udlandet og omvendt hente inspiration med sig hjem til videre udvikling og fornyelse af dansk amatørmusikliv.

Der er store forskelle i omfanget og karakteren af den internationale kontakt inden for de forskellige dele af dansk amatørmusikliv. Det rytmiske områdes internationale aktiviteter og samarbejder er forholdsvis begrænsede og er i stort omfang overladt til de udøvedes eget initiativ. Folke-musikkområdets relationer er primært orienteret omkring de nordiske lande. Til gengæld eksisterer der på kor- og orkesterområdet store muligheder for deltagelse i festivaler, konkurrencer, udvekslingsbesøg o.s.v., ligesom der inden for dette område findes en omfattende række af internationale samarbejdsorganisationer. Inden for børne- og ungdomsområdet foregår udlandsaktiviteterne især i musikskoleregi og blandt garder samt i forbindelse med Musik & Ungdoms internationale samarbejde og udvekslingsprojekter.

Rytmiske bands turnévirkksomhed

Hovedparten af de rytmiske amatørmusikere og bandmedlemmer er selvorganiserede og selvfinansierende. Derfor foregår der meget lidt udveksling og deltagelse i internationale arrangementer. Musikerne magter sjældent selv at betale de omkostninger, der er forbundet med udlandsrejser, og kan ikke overskue at etablere de nødvendige kontakter og få aftaler i stand. Når udlandsrejser en sjælden gang forekommer, sker det oftest på den måde, at unge banddeltagere lægger deres udstyr på en lejet kassebil og drager af sted til udlandet i deres ferie.

Når den internationale virksomhed fungerer med succes, er projekterne typisk koblet op på mere organiserede musikermiljøer, enten lokalt eller – især – omkring Landsforeningen Fajabefa. Fajabefa har f.eks. etableret et velfungerende netværk omkring udvekslingskoncerter med de baltiske lande, og har nu projekter i gang på Balkan. Lokalt sker musikalsk udveksling med rytmiske bands typisk i forlængelse af venskabsby-projekter, hvor kommunen står for det organisatoriske.

Undersøgelsens interviews tyder på, at rytmiske musikere har overordentlig stor lyst til at prøve kræfter med udlandet. De rytmiske musikere, der har deltaget i internationale arrangementer, kommer endvidere hjem med meget positive tilbagemeldinger. Deres erfaring er, at man gennem sådanne projekter rykker fremad, får tro på sig selv og en *live* erfaring, som kan være svær at opnå alene i Danmark. Ved internationale arrangementer

spilles koncerter ofte flere gange over en kort og koncentreret periode, hvilket næsten aldrig kan opleves herhjemme.

Folkemusikkens internationale relationer

Efter etableringen af Folkemusikkens Fælles Sekretariat foregår en betragtelig del af folkemusikkens internationale aktiviteter herigennem – især hvad angår det professionelle område. FFS formidler kontakt til udenlandske festivaler, messer, konferencer og stævner og samarbejder tillige med andre organisationer omkring musikeksport, der bl.a. udmønter sig i en årlig udgivelse af en præsentations-cd med forskellige folkemusikorkestre.

På amatørområdet har der gennem mange år været et nordisk samarbejde. Herigennem har man udvekslet ideer og erfaringer, og har desuden afholdt fælles aktiviteter som stævner, udvekslingsprojekter og turnéer. Desuden har mange enkeltforeninger og laug venskabsforeninger – især i Norden, men til dels også i Tyskland og England.

På nordisk plan findes to samarbejdsorganisationer – *Nordisk Folkemusikkomite* og *Nordlek*. Folkemusikhuseringen (FMHR) og Folkemusiksamenslutningen (FMS) er medlemmer af den første, mens Danske Folkedanseres Spillemandskreds (DFS) er medlem af den anden. *Nordisk Folkemusikkomite* dækker såvel den professionelle folkemusikscene som amatørerne og er hovedaktør, når det gælder promovering af nordisk folkemusik såvel i Norden som ude i verden. *Nordlek* arrangerer hvert 4. år et stort internordisk stævne med deltagere fra alle de nordiske lande og desuden et lignende børnestævne, *Barnlek*.

Kor- og orkestres internationale relationer

Mens professionelle klassiske kor og orkestres internationale relationer typisk består i enten koncertturnéer på eget initiativ, musikeksportfremstød eller deltagelse i koncerter efter invitation fra udlandet, er billedet på amatørmusikområdet mere broget. Ganske vist findes disse arrangementer også hos amatørerne, men hertil kommer en række andre former for internationalt samvær. Hvilken type internationale projekter, det enkelte ensemble vælger at engagere sig i, hænger bl.a. sammen med ensembles ambitioner, musikalske niveau og økonomi.

Officielle musikeksportfremstød, udviklet eller formidlet f.eks. via Kulturministeriet, Det Danske Kulturinstitut eller Dansk Musik Informations Center (MIC) i samarbejde med udlandet, henvender sig hovedsagligt til professionelle ensembler. Lejlighedsvis har de dog også inddraget kunstnerisk arbejdende/semiprofessionelle amatørorkestre og -kor. En række af de bedste danske amatørensembler er velegnede som deltagere i dansk kultureksport, idet de er i stand til at opføre dansk musik på et kvalitativt niveau, der kan måle sig med professionelle ensembles præstationer.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt de klassiske amatørorkestre og -kor giver et indblik i omfanget af amatørernes internationale aktiviteter. Her-

af fremgår, at 64 orkestre ud af 144 (45 %) og 113 kor ud af 294 (39 %) har gennemført mindst en udlandsrejse inden for de seneste tre år. Rejsemålet er oftest Europa uden for Norden: 116 ud af 177 rejsende ensembler har valgt europæiske rejsemål, mens 53 holdt sig inden for det nordiske område. Oversøiske rejsemål er stadig for de færreste. I den foreliggende undersøgelse er blot fem ensembler rejst til Nordamerika, mens to er rejst til andre kontinenter.

Internationale festivaler

Internationale festivaler har i de seneste år fået et stort opsving. På årsbasis ligger antallet af arrangementer af den nævnte art mellem 150 og 200. Festivalerne kan være konkurrencer, hvor man ligesom i sport kappes i forskellige discipliner, og hvor der kan være pengepræmier at hente for vinderne.

Ved en række stævner eller festivaler er formålet imidlertid ikke konkurrence, men at spille eller synge sammen og – ud over egen optræden – deltage i indstuderingen af fælles opgaver. Sådanne festivaler findes på stort set alle kvalitetsniveauer. Der afholdes internationale symposier med eliteensembler, hvori også indgår workshops, foredrag og demonstrationer – f.eks. *IFCM's*⁷⁰ *verdenssymposier* eller de store *Europa Cantat festivaler*. Dertil findes lokalt arrangerede festivaler, hvor en by eksempelvis er vært for en musikbegivenhed med deltagere fra mange lande. Blæseorkestre, herunder gardes, har mulighed for at tilmelde sig såvel mesterskabsstævner som festivaler, hvor marchdiscipliner som f.eks. tattoo indgår i programmet.

Uanset om festivalerne er konkurrencer eller ej, giver de som regel gode muligheder for at spille eller synge dansk musik for et stort publikum, idet de øvrige festivaldeltagere vil overvære koncerterne. I mange tilfælde vil udenlandske ensembler herigennem få interesse for selv at opføre dansk musik. Samtidig vil danske ensembler få lejlighed til at måle sig med internationale kolleger og få impulser til deres eget arbejde – f.eks. hvad tekniske eller kunstneriske færdigheder angår, ideer til nyt repertoire o.s.v.

Der er således mange gode grunde til at deltage i internationale festivaler. Det er imidlertid bemærkelsesværdigt, at danske ensembles interesse i at være med i sådanne sammenhænge indtil i dag har været relativt beskeden. I spørgeskemaundersøgelsen har blot 49 danske ensembler ud af 438 (11 %) deltaget i festivallignende arrangementer. En del af årsagen ligger muligvis i, at sådanne arrangementer ikke har haft de bevilgende myndigheders største interesse. Statens Musikråd har således i mange år nedprioriteret støtte til denne type amatørmusikvirksomhed, ligesom selve konkurrencebegrebet i forbindelse med amatører ikke har været agtet højt. Alligevel kan vi i Danmark – på trods af de nævnte forhold – i disse år konstatere en stigende interesse for deltagelse i internationale festivaler – en udvikling, der i øvrigt svarer til tendenserne over hele verden.

⁷⁰ *The International Federation for Choral Music.*

Internationale kurser

Mens festivaler er arrangementer, der primært henvender sig til *hele* ensembler, findes der for den enkelte musikudøver internationalt en række muligheder i form af deltagelse i kurser. En del af disse kurser betegnes også som festivaler, hvilket kan forvirre begreberne en smule. En meget stor del af kursusvirksomheden forestås af nationale eller internationale organisationer på mere eller mindre idealistisk basis. Der findes dog også mere kommercielt baserede arrangementer, hvor amatører eksempelvis tilbydes mulighed for at synge eller spille under en eller anden verdenskendt dirigent eller optræde sammen med berømte solister.

Uanset om kurserne er af den ene eller den anden art, bidrager de til dygtiggørelsen af den enkelte deltager og fremmer samtidig den internationale forståelse.

Internationale festivaler og kurser på dansk grund

Der er i Danmark ingen tradition for at gennemføre storstilede internationale amatørmusikfestivaler og –kurser af ovennævnte art. Kun lejlighedsvis har sådanne arrangementer fundet sted: I nordisk regi har der eksempelvis været gennemført sommerkurser for blæsere, og accordeonorganisationen DAHOF arrangerede som led i kulturbyåret 1996 en international accordeonfestival. På vokalsiden har vi haft bl.a. Nordklang-festivaler, dirigentseminarer og Norbusang-stævner. Den europæiske organisation *Europa Cantat* har desuden udover en sanguge i Esbjerg i 1994 gennemført en enkelt af sine storstilede europæiske festivaler herhjemme i Herning. Korfestivalen *Copenhagen Choir Festival* med præsentationskoncerter med danske og udenlandske, overvejende professionelle og semi-professionelle kor er i en årrække blevet arrangeret i samarbejde med turistorganisationen Wonderful Copenhagen og Tivoli. Men i sammenligning med andre nationers festivaltraditioner er det totalt set beskedent. Og drejer det sig om deciderede konkurrencer, er situationen endnu dårligere. Alligevel er det på lokalt initiativ fire gange lykkedes at etablere en international festival (konkurrence) for ungdomskor i Kalundborg, mens

en brass band konkurrence op til flere gange har fundet sted i Nyborg. I sommeren 2002 arrangeres en international korkonkurrence i Randers.

Hvert år henvender et anseligt antal udenlandske ensembler sig til Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik, Dansk Musik Informations Center eller Statens Amatørmusikkonsulent og forhører sig om mulighederne for at deltage i en af vore festivaler, og de fleste bliver tydeligvis overraskede over at få at vide, at vi på dansk grund har så få tilbud af den art. Omvendt kan man konstatere, at der i udlandet er en forhåndsinteresse for at deltage i dansk arrangerede festivaler.

Udvekslingsprojekter

Udvekslingsprojekter findes på alle kvalitetsniveauer. Det er imidlertid indlysende, at især ensembler under eliteniveau med fordel kan benytte sig af udvekslingsformen: Ved at gæste et udenlandsk ensemble og lave fælles koncerter sikrer man sig på en turné bevågenhed og dermed også et koncertpublikum.

Samtidig giver udvekslingsprojekter værdifulde menneskelige erfaringer, og venskaber knyttes over grænserne. Udvekslingsprojekter kan finde sted efter mange forskellige modeller. Ud fra princippet *lige for lige* kan man vælge privat indkvartering eller hotelophold, med eller uden forplejning o.s.v. Mens man inden for Vesteuropa som regel frit kan vælge udvekslingsmodellen, er de økonomiske forhold i de baltiske og østeuropæiske lande fremdeles sådan, at ensembler fra disse områder ved deres genbesøg i Danmark skal have alle opholdsudgifter betalt og som regel også lompepenge. 31 ud af 438 danske ensembler (7 %) oplyste i spørgeskemaundersøgelsen at have deltaget i et udvekslingsprojekt.

Den udenlandske del af et internationalt musikalsk udvekslingsprojekt kan for det danske ensemble gennemføres for relativt beskedne udgifter. Til gengæld skal regningen betales, når det udenlandske ensemble gæster Danmark. Støttmulighederne for udenlandske ensembles genvisit i Danmark er erfaringsmæssigt meget begrænsede. Demokratifonden har ganske vist tidligere i en række tilfælde støttet orkestres og kors besøg her i landet, såfremt der i projektet indgik et antal såkaldt demokratifremmende foranstaltninger. Musikalske formål er i sig selv ikke tilstrækkeligt til at udløse et tilskud fra fonden. Men i dag er støtten til sådanne arrangementer nedprioriteret. Således bevilgede Demokratifonden i 2001 ingen penge til musikalsk udveksling.⁷¹

Egne koncertturnéer

Danske amatørensembler arrangerer også egne koncertturnéer uden udvekslingsforpligtelser. Ifølge spørgeskemaundersøgelsen blandt kor og orkestre⁷² arrangerede 71 ensembler ud af 438 (16 %) deres egne turnéer. Således synes egne turnéer at være den foretrukne rejsemåde for danske kor og orkestre. Problemet hermed er naturligvis at få de rette lokale kon-

⁷¹ Iflg. oplysning fra Demokratifondens sekretariat.

⁷² Jf. bilag 8.

takter, som kan tage sig af arrangementet, sørge for annoncering o.s.v. Publikumsinteressen for isolerede, enkeltstående koncerter vil i reglen være svær at forudsige, og i hvert fald skal man ikke regne med den store tilstrømning.

Det Danske Kulturinstitut har med sine afdelinger i forskellige europæiske lande været en god samarbejdspartner også for amatørensemblene. I de senere år er ambassaderne blevet mere opmærksomme på perspektiverne i dansk kultureksport, også når det gælder amatørmusikken. Amatørensemble har således i dag bedre muligheder end tidligere for at inddrage ambassaderne i turnéprojekter. Interessen for et amatørensembles besøg i et land synes dog erfaringsmæssigt stadig at have en vis sammenhæng med de enkelte ambassademedarbejders engagement i musik. En tredje mulighed for ensemblet er at kontakte venskabsbyer og ad den vej skabe grundlag for en koncertrejse.

Finansiering

Spørgeskemaundersøgelsen af kors og orkestres forhold viser, at den enkelte udøver af amatørmusik har betragtelige udgifter til turnévirk-somhed i udlandet. Blandt dem, der rejser, opererer 52 ensembler (30 %) med en deltagerpris på under 1.000 kr., 62 ensembler (35 %) ligger mellem 1.000 – 2.000 kr., 34 ensembler (19 %) ligger mellem 2.000-3.000 kr., mens 19 ensembler (11 %) ligger over 3.000 kr. Priserne er ikke umiddelbart sammenlignelige, idet spørgsmål som f.eks. transportform, privat contra hotelindkvartering, rejsens varighed samt rejsemålets afstand fra Danmark spiller en væsentlig rolle for beregningen af prisen. Mens f.eks. en pris på omkring 2.000 kr. for en uges kor- eller orkesterrejse til Mellemeuropa med hotelovernatning ikke forekommer urimelig, vil den samme pris være høj for en weekend i Hamburg med overnatning på et vandrehjem. Det må antages, at de fleste turnéer koster deltagerne et sted mellem 1.500 og 2.500 kr. plus udgifter til fortæring undervejs.

Tilskud til rejsevirk-somheden

I spørgeskemaundersøgelsen⁷³ angiver 96 (55 %) af de rejsende ensembler, at de ikke i den angivne periode har fået tilskud til rejsevirk-somheden, mens 78 (45 %) har modtaget et eller andet beløb. Her er ingen væsentlige forskelle på henholdsvis kor- og orkesterområdet.

Tilskud til turnévirk-somhed fra stat, amt eller kommune er generelt ret begrænsede. Fem ensembler ud af 78 (6 %) har modtaget støtte fra staten. Tilskudsstørrelsen varierer fra 5.000 til 20.000 kr. Blot tre ensembler (4 %) har modtaget støtte fra amtet, og her er beløbene henholdsvis 10.000 kr. og 50.000 kr., – det tredje ensemble er ikke oplyst. 28 ensembler (36 %) har fået turnéstøtte fra kommunen, hvor godt halvdelen har modtaget beløb på under 10.000 kr. De resterende ligger – med en enkelt undtagelse – på tilskud mellem 12.000 og 25.000 kr. Der er ifølge undersøgelsen langt hen ad vejen sammenfald mellem de ensembler, der modtager kommunal driftsstøtte, og de, der får tilskud til turnévirk-somheden – det gælder både tilskud fra amt og kommune.

⁷³ Jf. bilag 8.

Det fremgår klart, at turnéstøtte for de fleste ensembles vedkommende først og fremmest kommer fra kilder uden for den offentlige sektor. 45 ensembler (58 %) angiver at have modtaget tilskud fra private fonde og lignende, mens 30 ensembler (39 %) har fået fra andre kilder – det kan være virksomheder eller institutioner. Også her er der store forskelle på størrelsen af tilskuddene: Fra 100.000 kr. til et brassband under en frivillig ungdomsorganisation, over beløb i 40.000-50.000 kroners klassen til ensembler med tilknytning til virksomheder, fagbevægelse eller tilsvarende, ned til mindre tilskud.

Udenlandske ensembles optræden i Danmark

En række udenlandske orkestre og kor henvender sig hvert år til danske organisationer, institutioner og ambassader med anmodning om hjælp til at arrangere koncerter i Danmark. Gennem Statens Amatørmusikkonsulent kan ensemblerne få en fortegnelse over relevante kontaktadresser via *Udlandskontakten* – en database, hvor danske ensembler med interesse for internationale muligheder gratis kan optages. Der er for tiden registreret 260 danske kor og orkestre i basen. Ud fra adressefortegnelsen kan det udenlandske ensemble selv kontakte danske potentielle partnere med udvekslingsprojekter for øje eller med anmodning om hjælp til koncertarrangementer. Samtidig annonceres de internationale ensembles ønsker om kontakt på Amatørmusikkonsulentens hjemmeside, og informationerne indføres samtidig i den internationale del af databasen, hvor danske ensembler omvendt kan søge efter udenlandske adresser. Den bistand, vi på denne måde fra dansk side er i stand til at tilbyde, ligger mindst på niveau med, hvad danske ensembler på tur i udlandet kan forvente.

Danske organisationers internationale samarbejde

På det organisatoriske plan samarbejder danske amatørmusikorganisationer med en række søsterorganisationer og indgår tillige i nordisk, europæisk eller verdensomspændende samarbejde. Således er både orkester- og kororganisationer med i den nordiske samarbejdsorganisation SAMNAM (Samrådet för nordisk amatörmusik). Dette samarbejde foregår alene på det organisatoriske plan, ligesom DAKU er medlem af både IFCM og Europa Cantat. De enkelte klassiske organisationers internationale relationer er angivet i bilag 2.

Grænseoverskridende samarbejde

Et særligt eksempel på musikalsk samarbejde, der fungerer over landets grænser, findes i det sønderjyske område. I de seneste år har såvel enkelte sønderjyske bands/ensembler som foreninger og organisationer udviklet forskellige typer af samarbejder med aktører i Schleswig-Holstein. Man har her bl.a. haft samarbejder omkring særlige projekter for børn og unge. Et eksempel er en cd-udgivelse og koncertrække med danske og tyske ungdomsbands – et andet er et årligt dansk-tysk messingblæserakademi (masterclass) med deltagelse af unge talenter fra Danmark og Tyskland. Endvidere har koncertarrangører haft samarbejder over grænsen omkring booking af kor, orkestre og bands.

De grænseoverskridende samarbejder har de seneste år haft stor bevågenhed fra de bevilligende myndigheder – både på stats- og amtsplan og på begge sider af den dansk-tyske grænse. Samarbejdet støttes bl.a. gennem særlige puljer oprettet under grænseregion Sønderjylland-Schleswig. Betingelsen for støtte er som regel, at samarbejdspartnerne findes på hver sin side af grænsen, og at aktiviteterne foregår begge steder.

Børn og unge

Børn og unges mulighed for at medvirke i internationale aktiviteter foregår primært gennem organisationer, der gennem årene har udviklet og styrket internationale kontakter.

Musikskolernes internationale relationer

Musikskolerne har internationale kontakter på flere planer både nationalt og lokalt. Kontakter på nationalt plan varetages fortrinsvis af Dansk Musikpædagogisk Forening (DMpF) – herunder hører kontakten til *Nordisk Musikpædagogisk Union* og *Nordisk Musikskolelederråd*. Endvidere har Dansk Musikskolesammenslutning (DAMUSA) internationale kontakter til bl.a. *EMU* – den europæiske musikskole union – og *Norsk Musik- og Kulturskoleråd* (NMOK), som man har et tæt samarbejde med.

På det lokale plan har mange byer venskabsby- eller venskabskommunesamarbejde, og her spiller udvekslingen mellem musikskolerne en stor rolle. En del samarbejde kommer dog også i stand, uden at kommunen står som formidler, men blot ved samarbejde med en eller flere udenlandske musikskoler. For de flestes vedkommende drejer det sig om nordiske eller nordeuropæiske projekter. Det er således almindeligt, at musikskoler rejser udenlands eller/og har besøg udefra.

Musik & Ungdom

Unge danske orkestermusikere og korsangere medvirker hvert år i henholdsvis World Youth Orchestra, organiseret af *Jeunesses Musicales Internationales* (JMI), og World Youth Choir – et fællesprojekt mellem *The International Federation for Choral Music* (IFCM) og JMI. JMI's danske afdeling er Musik & Ungdom, som formidler og yder tilskud til denne virksomhed. Musik & Ungdom deltager endvidere i en række andre internationale aktiviteter og støtter i den forbindelse unge ensembles og enkelt-deltageres medvirken i internationale projekter.

Bygarderne

Garderne har en temmelig omfattende international aktivitet. Omkring 40 % af bygarderne rejser hvert år udenlands – enten til Skandinavien eller Europa – hvor turen typisk er af otte dages varighed. 40 % af bygarderne rejser hvert andet år, mens de resterende 20 % rejser hvert tredje år. Landsgardeforeningen af 1992 oplyser, at der blandt garderne kan spores en stigende interesse for rejseaktivitet.

Rejsevirkomhed er en integreret og væsentlig del af gardernes aktiviteter, som giver forståelse, inspiration og knytter bånd til lokalbefolkningen de steder, som garderne besøger. Samtidig udgør rejserne en ramme for socialt samvær. Udover deltagelse i tilrettelagte udlandsrejser medvirker en lang række korps også i stævner og konkurrencer i udlandet.

Sammenfatning

Internationale relationer er ikke blot væsentlige for vore bedste amatørensemble, men også for amatørensemble på et mere ydmygt plan, der kan drage nytte af internationalt samvær og udveksling. Det er ikke blot udvalgets konklusion men en opfattelse, der i høj grad også deles af ensembleterne selv.

I vore bedste amatørensemble, kor og orkestre findes et potentiale, som kan anvendes til dansk repræsentation ved internationale messer, kongresser, danske kulturuger etc. i meget større omfang end det i dag er tilfældet. Udvalget anbefaler, at danske ministerier, institutioner og andre virksomheder, der foretager kulturfremstød i udlandet, i højere grad er opmærksomme på muligheden for at bruge dygtige amatører som kulturambassadører.

Festivaler er fortræffelige platforme til præsentation af dansk kultur og danske ensemble samt til udbredelse af dansk musik, og dertil rummer de ikke uvæsentlige turistmæssige perspektiver. Derfor må vi anbefale, at der skabes bedre muligheder for, at arrangørerne kan tilvejebringe det tilstrækkelige økonomiske grundlag for at etablere sådanne begivenheder i Danmark. Tilsvarende bør danske ensembles deltagelse i internationale festivaler og konkurrencer støttes på et højere niveau, end det i dag er tilfældet.

Når der er tale om amatørensemble, bør turnévirkomheden til dels ske ved at de enkelte medlemmer betaler for den sociale og turistmæssige del af en rejse. Men det burde være muligt at opnå en bedre støtte til de kul-

tureksportrelaterede dele af en udlandsturné. Den gennemførte undersøgelse viser klart, at det for amatøreren er forbundet med store omkostninger at deltage i international virksomhed.

Det ville endvidere være ønskværdigt, om vi i Danmark havde koncertagenturer, bureauer eller offentlige institutioner, der ville være i stand til at hjælpe udenlandske ensembler med koncertarrangementer i Danmark, evt. mod betaling.

Finansieringen af danske organisationers deltagelse i det internationale organisationssamarbejde giver til stadighed problemer. Hvis Danmark ønsker at gøre sig gældende på det internationale område, må der også afsættes tilstrækkelige midler til, at det i praksis kan lade sig gøre. Vi anbefaler, at støtten til dette organisationsarbejde forøges.

Efterskrift

Denne rapport's kommissorium er udarbejdet i efteråret 2000. Udvalgets arbejde begyndte i januar 2001 og har været i godt et år. I slutningen af den periode, udvalgsarbejdet har stået på, ændrede den politiske virkelighed sig med det regeringskifte, der blev en realitet i december 2001. Den nye regering har foretaget ændringer i folkeoplysningsloven og udmeldte endvidere primo 2002 en række besparelser, som bl.a. rammer amatørmusiklivet. Finansloven for 2002 blev dog først endeligt vedtaget forholdsvis kort tid før rapportens færdiggørelse, og udvalget har derfor valgt at lade rapporten fremstå i sin oprindelige form. Det vil sige, at den tager udgangspunkt i den virkelighed, der var amatørmusikkens før regeringskiftet.

Vi skal dog ikke undlade at gøre opmærksom på, at de besparelser, der nu er vedtaget, yderligere har forringet amatørmusiklivets vilkår. Eksempelvis vil der næste år ikke blive uddelt midler gennem Musikkens instrumentstøtteordning. Modsat har kulturminister Brian Mikkelsen nedsat en såkaldt *task force*, der skal fremkomme med forslag til løsning af den klassiske musiks fødekædeproblematik. Dette forslag imødeser udvalget med spænding og forhåbninger om, at et løsningsforslag vil hjælpe såvel den professionelle del af musiklivet som amatørmusiklivet.

Litteratur

Aabenhus, Arne: *Brev til Statens Musikråd.* Gråsten, 19. februar 2001

Andersen, Søren Kaj & Balslev, Mikkel: *Ritmiske spillesteder – en undersøgelse af spillestedernes vilkår.* Center for Alternativ SamfundsAnalyse (CASA). København, 1994

Dahl, Pia: *Redegørelse vedr. Musik & Ungdom.* København, 2001

Danmarks Statistik: *www.statistikbanken.dk.* Januar 2002

Dansk Ungdoms Fællesråd: *www.duf.dk.* Februar 2002

Fazakerley, Susan & Skot-Hansen, Dorte: *Magiske øjeblikke. Unges kunst-udfoldelse mellem netværks- og foreningskultur.* AKKS og Center for Kulturpolitiske Studier. København, 2002

Fredens, Kirsten & Kirk, Elsebeth: *Musikalsk læring.* Nordisk Forlag A/S. København, 2001

Fridberg, Torben: *Fritids- og kulturvaner 1975-1998.* Socialforskningsinstituttet. København, 2000

Fridberg, Torben: *Skolebørns fritidsaktiviteter. Kultur- og fritidsaktivitetsundersøgelsen 1998.* Socialforskningsinstituttet. København, 1999

Gammeltoft-Hansen, Hans: *Amatørens rolle i musiklivet.* In: Festskrift til professor, dr. jur. W.E. von Eyben. Juristforbundets Forlag, København, 1982

Jerg, Ulla: *Redegørelse vedr. Danske Børne- og Ungdomskor.* Esbjerg, 2001

Karbo, Mogens: *Den nye folkeoplysningslov – med bemærkninger.* Kommuneinformation. København, 2001

Landsforeningen Ungdomsringen: *Undersøgelse vedr. musik i fritids- og ungdomsklubber.* København, 2001

Lokale- og Anlægsfonden: *www.loa-fonden.dk*

Møller, Peter: *Folkeoplysning og rytmisk amatørmusik.* Rapport. Fajabefa, København, 2001

Nielsen, Frede V.: *Begrundelser for musikundervisning.* Notat til Statens Musikråd. København, 2002

Nissen, Karsten: *Redegørelse vedr. Folkekirkens Ungdomskor.* Viborg, 2001

Pedersen, Helge Birck & Rasmussen, Flemming & Samsing, Bente Schindel: *På vej*. Rapport. AKKS, Kulturministeriets Udviklingspulje til amatørkultur og folkelige kulturaktiviteter. København, 2001

Petersen, Carsten: *Redegørelse vedr. Landsgardeforeningen af 1992*. København, 2001

Rasmussen, Knud: *Redegørelse vedr. Danske Folkedanseres Spillemandskreds*. Jerslev, 2001

Statens Musikråd: *Hoveduddeling 2001*. Statens Musikråd, København 2001

Statens Musikråd: *Tilskud til musik – i perioden 1. januar-31. december 2002*. Folder. København, 2002

Statens Musikråd: *Rapport om musikskolevirksomhed 1991-2001*. Statens Musikråd. København, 2001

Undervisningsministeriet: *Samarbejde mellem folkeskole og musikskole kan være...* Uddannelsesstyrelsens temahæfteserie nr. 32, 1999

Undervisningsministeriet, Statistik- og Informationskontoret: *Folkeskolen i tal*. Undervisningsministeriets Forlag. København, 2000

Undervisningsministeriet, Statistik- og Informationskontoret: *Folkeoplysning i tal*. Undervisningsministeriets Forlag. København, 1999

Interviews og spørgeskemaer

Interview med **Crooner**, Slagelse. Februar 2002

Interview med **Niddingdåd**, Odense. Februar 2002

Interview med **Liquet**, København. Februar 2002

Spørgeskemaundersøgelse til kor og orkestre, august 2001

Spørgeskemaundersøgelse til landets kommuner:
Musiklokaleundersøgelsen, september 2001

Spørgeskemaundersøgelse til spillesteder og musikforeninger, november 2001

Spørgeskemaundersøgelse til folkemusiklaug og –foreninger, november 2001

Bilag 1

Amatørmusiklivets landsdækkende interesseorganisationer

Her følger en kort gennemgang af amatørmusiklivets landsdækkende interesseorganisationer. Hver enkelt organisation varetager et særligt område af dansk amatørmusikliv og arbejder for at styrke organisationens særlige interesseområde og bidrager samtidig til et landsdækkende samarbejde på området.

Kororganisationerne

Amatørkorlivet har en lang tradition for at organisere sig. Det startede i 1885, hvor man oprettede organisationen Landsforeningen af Kristelige Sangkor, som havde rod i det indremissionske kirkearbejde. I 1902 stiftedes Danske Folkekor og i 1912 fulgte Dansk Korforening på initiativ fra forlægger Wilhelm Hansen. Mens Danske Folkekor dækkede kor på landet og i de mindre købstæder, skulle Dansk Korforening dække kor i København og i de større købstæder.

Korområdet har gennem årene udviklet sig, og i dag eksisterer der en omfattende række af kororganisationer, som gennemæssigt spænder vidt. Med udgangspunkt i den klassiske musik beskæftiger en lang række kor sig tillige med rytmisk musik, ligesom der i dag også findes rent rytmiske kor.

Danske Folkekor (DAFO)

I 1902 stiftedes Danske Folkekor som landsdækkende organisation. DAFO er landets ældste sammenslutning af voksne blandede kor og omfatter 111 kor med i alt 3.700 medlemmer. DAFO har 10 regionale afdelinger med selvstændige bestyrelser samt en hovedbestyrelse, der vælges af et repræsentantskab.

De selvstændige afdelinger arrangerer årligt en række stævner og kurser med professionelle instruktører, mens hovedbestyrelsen står for de landsdækkende arrangementer. Der afholdes hvert femte år et stort landsstævne, der samler organisationens medlemmer fra hele landet. Det musikalske indhold omfatter undertiden samarbejde med en udvalgt komponist, og som regel afvikles landsstævnet i samarbejde med et professionelt orkester. I 2002 fejrer organisationen således sit 100 års jubilæum i Odense i samarbejde med Odense Symfoniorkester.

DAFO har udgivet en lang række korhæfter med et omfattende, fortrinsvis dansk korrepertoire, og organisationen har et omfattende nodearkiv. DAFO udgiver hvert kvartal medlemsbladet "SAMKLANG".

DAFO er medlem af *Nordiska Körkommittén (NKK)*, *Samrådet for Nordisk Amatørmusik (SAMNAM)* og er via DAKU medlem af *Europa Cantat* samt *International Federation for Choral Music (IFCM)*.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik.
Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 95.000 kr. i 2001.

Dansk Arbejder Sanger- og Musikerforbund (DASOM)

Kimen til Dansk Arbejder Sanger- og Musikerforbund blev lagt allerede i midten af 1800-tallet, idet typograferne i København den 28. januar 1846 stiftede det første arbejdersangkor i Danmark – i øvrigt også det første i hele Norden. I 1925 blev DASOM stiftet som landsforbund med fire regionale afdelinger.

DASOM var oprindelig en sammenslutning af amatørkor og -orkestre. I dag omfatter organisationen udelukkende kor. Forbundet tæller i øjeblikket 62, fordelt på blandede kor, dame-, mands- og pensionistkor samt nogle enkelte musikgrupper. Dertil kommer et antal enkeltmedlemmer, således at forbundets samlede medlemstal er ca. 1.650 udøvende.

DASOM arrangerer en række stævner og kurser for korsangere – både på regionalt plan og på landsplan. Kurserne omfatter et repertoire med såvel klassiske som rytmiske korsatser, og derudover afholder forbundet stemmetræningskurser for at dygtiggøre korsangerne. Organisationen har også afholdt nogle organisationskurser for bestyrelsesmedlemmer i foreningerne. DASOM har tidligere udgivet bladet "Arbejdersangeren".

DASOM er medlem af *Nordiska Arbetarsångar- och Musikerförbundet*, den europæiske arbejderorganisation *IDOCO* og er via Dansk Amatørkor Union medlem af *Samrådet for Nordisk Amatørmusik (SAMNAM)*.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik.
Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 20.000 kr. i 2001.

Danmarks Børne- og Ungdomskor (DABU)

DABU oprettedes omkring 1973 som en underafdeling af Danske Folkekor (DAFO) og blev selvstændig omkring 1974-75. DABU's medlemskor findes for størstedelens vedkommende blandt folkeskolekor, men der er også musikskolekor iblandt. De udøvende befinder sig aldersmæssigt typisk svarende til 3.-5. klasse – højst hver 10. af medlemskorene kan kaldes et ungdomskor. 249 kor er medlemmer af DABU, som skønnes at rumme ca. 6.300 børnekorsangere i alt.

DABU er organiseret i amtskredse, som i samarbejde med DABU arrangerer forskellige aktiviteter for medlemskorene og deres ledere – korlejre, korstævner, kordage og korlederkurser. Medlemsbladet "Børnekorenes blad" udkommer fire gange årligt.

DABU er medlem af sammenslutningen *Nordisk Barne- og Ungdomskor (Norbusam)* og *Samrådet for Nordisk Amatørmusik (SAMNAM)*.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik.
Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 10.000 kr. i 2001.

Dansk Sangerforbund (DSF)

DSF er landets eneste mandskororganisation og har fungeret som landsdækkende organisation fra 1925. DSF omfatter 40 mandskor med ca. 1.100 medlemmer.

DSF ledes af en landsbestyrelse og er ikke opdelt i selvstændige regioner. Organisationen afholder regionale stævner og kurser for mandskor. Med mellemrum indbydes til landsdækkende stævner og kurser. Medlemsbladet "Sanger-nyt" udgives to gange årligt.

DSF er medlem af *Nordiska Manssångarförbundet* og *Samrådet for Nordisk Amatørmusik (SAMNAM)* og er via DAKU medlem af *Europa Cantat* samt *International Federation for Choral Music (IFCM)*.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik.
Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 20.000 kr. i 2001.

Folkekirken Ungdomskor (FUK)

FUK blev oprettet som landsdækkende organisation i 1968. Organisationen ledes på landsplan af en styrelse og er underopdelt i otte kredse, som svarer til landets stifter under Folkekirken. Hver kreds ledes af en kredsbestyrelse, mens FUK's repræsentantskab, der består af kredsrepræsentanter og styrelsen, er FUK's højeste myndighed.

FUK omfatter 463 drenge-, pige- og ungdomskor, der i alt rummer omkring 7.000 korsangere. Korene virker ved landets kirker eller har kirke-musik som hovedinteresse.

Kredsene arrangerer årligt 1-2 korstævner inden for stiftet eller i samarbejde med andre kredse. Kredsene arrangerer også kurser, koncerter og korledermøder. Desuden arrangerer FUK hvert fjerde år et landsstævne, hvor op imod 1.800 korsangere deltager. FUK har tillige et nodebibliotek med et omfattende udvalg af kirkelige korsatser. FUK udgiver medlemsbladet "Kor Nyt" fire gange årligt.

FUK er medlem af *Nordisk Barne- og Ungdomskororganisation (Norbusam)* og af *Samrådet for Nordisk Amatørmusik (SAMNAM)*.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik. Den daglige administration af FUK forestås af egen professionelt ansat sekretær (40 % af fuld arbejdstid).

Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte fra kollektidag i kirkerne og lejlighedsvis støtte fra stiftsmidler samt tips- og lottomidler.

Kor72

Landsorganisationen oprettedes som ny organisation for blandede kor i 1972 ved en deling af korene i Danske Folkekor (DAFO). Organisationen er ikke regionsopdelt, men ledes af en hovedbestyrelse, som består af et musikudvalg og et forretningsudvalg. Kor72 omfatter 279 kor med 8.800 medlemmer.

Kor72 holder både forår og efterår 8-10 weekendkurser fordelt over hele landet. Instruktørerne hentes blandt professionelle fra ind- og udland. Hvert år i januar tilbydes der et kursus under titlen "for de skrappe", som henvender sig til organisationens dygtigste korsangere. Endvidere holdes der årligt en større rytmisk workshop for korsangere og deres dirigenter. I to ud af tre år (hvor der ikke arrangeres NORDKLANG – nordisk korstævne), holdes der et ugekursus, hvor der arbejdes med både klassisk og rytmisk korrepertoire. Endvidere er der en særlig børnegruppe, der arbejder med musical for børn (8-14 år).

Landsorganisationen samarbejder med jævne mellemrum med alle 5 landsdelsorkestre i forbindelse med indstudering af større kor-orkesterværker. Der er tillige et direkte samarbejde med to landsdelsorkestre, hvor der indgår særligt udvalgte Kor72-kor, som arbejder på et semiprofessionelt niveau. Kor72 afholder informations-, ide- og inspirationsdage for korbestyrelsesmedlemmer og præsenterer i den forbindelse årets korkomponist. Kor72 har udgivet fire større korbøger og fem korhæfter med relevant repertoire, som er udsendt til alle organisationens medlemmer, og udgiver fire gange årligt medlemsbladet "Kor72".

Kor72 er medlem af *Nordiska Körkommittén (NKK)*, *Samrådet for Nordisk Amatørmusik (SAMNAM)*, *Europa Cantat* og er via DAKU medlem af *International Federation for Choral Music (IFCM)*.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik. Deltids professionel regnskabs- og projektassistance.

Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 240.000 kr. i 2001, lejlighedsvis projektstøtte fra amtsmusikudvalgene.

Kor72-U

Kor72-U udskilte sig i 1991 fra Kor72 og har siden 1992 fungeret som en selvstændig ungdomsafdeling. Landsorganisationen henvender sig specielt til amatørangere mellem 15 og 30 år og er en selvstændig organisation under Dansk Ungdoms Fællesråd. Kor72-U ledes på landsplan af en hovedbestyrelse. Bestyrelsen udgøres traditionelt af menige medlemmer såvel som dirigenter fra forskellige kor. Kor72-U omfatter 40 ungdomskor med 1.000 medlemmer.

Kor72-U arrangerer såvel landsdækkende som regionale kurser og workshops på seminarier og gymnasier. Repertoiret er fortrinsvis rytmisk musik. Med mellemrum arrangeres der også et klassisk kursus med afsluttende koncert for organisationens medlemmer i samarbejde med et professionelt orkester.

Organisationen har i 2000 udgivet sit første rytmiske korhæfte, og det næste udgives i begyndelsen af 2002. Der udgives medlemsblad fire gange årligt som en del af Kor72 bladet i et redaktionelt samarbejde med Kor72.

Kor72-U er medlem af *Nordiska Körkommittén (NKK)*, *Samrådet for Nordisk Amatørmusik (SAMNAM)* og er via DAKU medlem af *Europa Cantat* samt *International Federation for Choral Music (IFCM)*.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik samt professionel regnskabsassistance.

Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF) på 360.000 kr. i 2001.

Danske Kammerkor

Danske Kammerkor blev oprettet i 1994 og er en sammenslutning af otte professionelt arbejdende kammerkor (fire af korene er tillige medlemmer af Kor72).

Danske Kammerkor er ingen egentlig landsorganisation, men snarere et samarbejdsorgan uden faste aktiviteter. Til gengæld har Danske Kammerkor forestået en række projekter, bestående eksempelvis af koncertserier for medlemskorene, et "kormarathon" og en komplet indspilning af Vagn Holmboes "Liber Cantorum" på cd. I foråret 2000 tog Danske Kammerkor initiativ til en høring om kormusikkens vilkår.

Administrativ hjælp: Ingen fastlønnede, men Danske Kammerkor ansætter administrativ hjælp i forbindelse med konkrete projekter.

Økonomisk grundlag: Projektstøtte.

Orkesterorganisationerne

En række amatørorkestre i Danmark er på tilsvarende vis organiseret inden for særlige områder. Landsorganisationerne nedenfor dækker således særlige typer af orkestre, der primært beskæftiger sig med klassisk musik.

Dansk Amatør Orkesterforbund (DAO)

DAO blev grundlagt i 1948 og er landsorganisation for brassbands, harmoniorkestre og andre blæseorkestre. Organisationens har en landsbestyrelse, der varetager den daglige ledelse. DAO har 128 medlemsorkestre med ca. 3.800 medlemmer.

Landsorganisationen arrangerer hvert andet år Danmarks mesterskabet for harmoniorkestre og brassbands. De øvrige år arrangerer og formidler DAO regionale stævner med mulighed for professionel bedømmelse. Tillige tilbydes medlemmerne forskellige kurser, f.eks. i blæseteknik. DAO driver endvidere et Ungdoms Brass Band, hvor unge fra hele landet samles 4-5 weekender om året under ledelse af en anerkendt dirigent. DAO indgår og betaler ifølge aftale en samlet KODA-afgift på medlemsorkestrenes vegne. Tillige udgives medlemsbladet "DAO Bladet" fem gange årligt.

DAO formidler deltagelse i internationale stævner og orkestre, f.eks. *Det Europæiske Ungdoms Brass Band* og *Nordens Blæsesymfonikere*. Desuden deltager DAO i følgende nordiske og europæiske samarbejder: *Nordisk Amatør Musikorganisation (NoMU – tidligere NAMU)*, *European Brass Band Association (EBB)* og *Samrådet for Nordisk Amatørmusik (SAMNAM)*.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik.
Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 110.000 kr. i 2001.

Dansk Amatørorkester Samvirke (DAOS)

DAOS blev grundlagt i 1949 og er landsorganisation for symfoni- og kammerorkestre. Organisationen ledes af en styrelse. DAOS har 83 medlemsorkestre med ca. 2.900 medlemmer.

DAOS afholder hvert år en uges sommerstævne på Askov Højskole, hvor der under ledelse af anerkendte musikere og dirigenter instrueres i bl.a. symfonisk musik og kammermusik. Desuden afholdes hvert år yderligere et stævne enten forår eller efterår. Der er løbende tilbud om diverse instrumentalkurser, f.eks. kurser for bratsch med vægt på strøg, fingersætninger og artikulation. Endvidere driver organisationen et centralnodearkiv, hvor medlemsorkestrene kan låne orkestermateriale samt stemmer til kammermusik. DAOS formidler ligeledes udlån af orkestermateriale til og fra udenlandske orkesterorganisationer.

DAOS indgår og betaler en samlet KODA-aftale på medlemsorkestrenes vegne og udgiver medlemsbladet "DAOS-nyt" fire gange årligt.

DAOS deltager i nordisk samarbejde i *Nordsymfoni (NORDSYMF)*.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik.
Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 330.000 kr. i 2001, projektorienteret fondsstøtte.

Dansk Kammermusik Forbund (DKF)

DKF blev grundlagt i 1969 og er landsorganisation for kammermusikere. DKF er organiseret som forening af ca. 300 enkeltmedlemmer. Den daglige ledelse varetages af en styrelse.

DKF afholder hvert år en uges sommerstævne samt flere weekendkurser med instruktion i kammermusik. Landsorganisationen fører og udsender medlemslister, som muliggør kontakter mellem kammermusikinteresserede amatører i lokalområdet, og formidler ligeledes kontakt til udenlandske musikere.

DKF har et uformelt samarbejde med det svenske *Mazerska Kvartett-selskapet* (udveksling af informationer). Desuden samarbejdes i *Association of Chamber Music Players (ACMP)*, der er en amerikansk baseret organisation med én dansk repræsentant.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik.

Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 25.000 kr. i 2001.

Danske Streng Orkestre (DSO)

DSO blev grundlagt i 1974 og er landsorganisationen for mandolin- og guitarorkestre. I det daglige ledes DSO af en bestyrelse. DSO består af syv orkestre med ca. 100 medlemmer.

DSO afholder tre årlige kurser: To orkesterkurser, hvor orkestre kan få tilskud til at lave et kursus, samt ét såkaldt åbent teknikkursus for mandolin og guitar. Endvidere hjælper organisationen til gennem nodeudveksling og forlagsabonnement at bidrage til en løbende fornyelse af orkestrenes repertoire. DSO har indgået en aftale med KODA og betaler en samlet afgift på medlemsorkestrenes vegne.

DSO samarbejder løbende med svenske orkestre, som ikke har en landsorganisation, og deltager i et europæisk samarbejde i *European Guitar and Mandolin Association (EGMA)*.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik.

Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 12.000 kr. i 2001.

Dansk Accordeon- og Harmonika Orkester Forbund (DAHOF)

Blev grundlagt i 1991 og er landsorganisationen for accordeon- og harmonikaorkestre. Den daglige ledelse forestås af en bestyrelse. DAHOF består af 12 orkestre og ca. 150 medlemmer.

DAHOF afholder weekendkurser i orkesterspil og arrangerer særlige kurser. Landsorganisationen afholder egne dirigentkurser for accordeon- og harmonikaorkesterinstruktører. Endvidere samarbejder DAHOF med forbundet for enkeltmedlemmer af accordeon- og harmonikaspillere, nemlig Danske Harmonikaspilleres Landsforbund – bl.a. omkring internationale konkurrencer. Således afholdes verdensmesterskabet i accordeon, *CIA Coupe Mondiale*, i 2002 i København. DAHOF har ikke noget fast internationalt samarbejde, men samarbejder over grænserne i internationale projekter.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik.

Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 10.000 kr. i 2001.

Landsgardeforeningen af 1992

Landsgardeforeningen (LGF) er en landsdækkende børne- og ungdomsorganisation, der er oprettet i 1992 til at varetage garderkulturelle interesser i Danmark. LGF står uden for DAMU paraplyen, men er medlem af Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF).

Landsgardeforeningen organiserer 75 musikkorps med hen ved 5.500

medlemmer i alt. Aldersmæssigt befinder medlemmerne sig mellem 8-30 år. Enkelte steder har korpsene dog medlemmer over 30 år ligesom man nogle steder har forsøgt sig med "rugekasser" for de 6-8-årige med undervisning i rytme, musik og sang.

LGF's formål er at fremme udviklingen af børne- og ungdomsarbejdet med musikken som middel. Samtidig arbejder man for at styrke det sociale og kammeratlige samvær garderkorpserne imellem. Hvert andet år afholder Landsgardeforeningen danmarksmesterskaber. Desuden afholder organisationen kursusvirksomhed for dirigenter, tamburmajorer, instruktører og ledere og assisterer endvidere de enkelte medlemskorps med rådgivning og vejledning i det lokale foreningsarbejde. LGF har endvidere en gæsteinstruktørpulje. Har udgivet en GARDER CD i 2000 med 17 medvirkende korps.

På den internationale front bidrager LGF til at skabe musikalske udvekslingsbesøg og kontakter til søsterorganisationer i udlandet. LGF har oprettet sin egen rejseafdeling, der tilbyder færdigpakkede udlandsture, hvori indgår kost, logi, turprogram, LGF rejseleder og koncertarrangementer.

LGF udsender medlemsblad fem gange årligt.

Administrativ hjælp: Eget professionelt sekretariat med en fuldtidsansat. Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF) på 2.578.698 kr. i 2001.

Kor- og orkesterdirigenter

Der findes to landsdækkende organisationer for kor- og orkesterdirigenter. Fælles for de to organisationer er, at størstedelen af deres medlemmer fungerer på amatørplan og dirigerer henholdsvis amatørkor og -orkestre.

Foreningen Danske Korledere (DKL)

DKL blev stiftet i 1996 med det formål at arbejde for kordirigenter, deres uddannelse og for dansk korliv i almindelighed. DKL har ca. 400 medlemmer.

Foreningen arrangerer et årligt korlederseminar, kurser og efteruddannelse og samarbejder med komponister og musikforlag om at få tilvejebragt ny kormusik for alle typer kor. Foreningen udgiver 4 gange om året medlemsbladet "Danske Korledere".

DKL er tilknyttet Dansk Amatørkor Union som fraktion. Foreningen Danske Korledere er en interesseorganisation – professionelle kordirigenteres fagforening er Dansk Kapelmesterforening. Et mindre antal korledere er derfor medlem af begge foreninger.

Internationalt samarbejder DKL med de nordiske søsterorganisationer.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik. Betalt professionel regnskabs- og kontorassistance.

Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 70.000 kr. i 2001

Danske Orkesterdirigenter (DO)

Som et sidestykke til foreningen Danske Korledere stiftedes i år 2000 Danske Orkesterdirigenter. I det daglige ledes foreningen af en bestyrelse. DO omfatter 57 dirigenter for amatørorkestre.

Danske Orkesterdirigenter er en interesseforening – de professionelle kapelmestres fagforening er Dansk Kapelmesterforening. Tre orkesterledere er medlem af begge foreninger.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik.
Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 40.000 kr. i 2001.

Kor- og orkesterorganisationernes paraplyorganisationer

Dansk Amatørkor Union (DAKU) er paraplyorganisation for otte landsdækkende interesseorganisationer på amatørområdet: DAFO, DASOM, DABU, DSF, FUK, Kor72, Kor72-U og endelig Danske Korledere, som er en sammenslutning af amatørkor-dirigenter i Danmark.

Dansk Amatørorkester Union (DAMU) er paraplyorganisation for fem landsdækkende interesseorganisationer på amatørområdet: DAO, DAOS, DKF, DSO og DAHOF.

Endelig findes AKKS (Amatørernes Kunst & Kultur Samråd) som samarbejdsorgan for en række amatørorganisationer: Dansk Amatørkor Union, Dansk Amatørmusik Union, Dansk Amatør Teater Samvirke (DATS), Fajabefa, Musik & Ungdom, Folkemusikhusringen, Folkemusikssammenlutningen, Danske Folkedanseres Spillemandskreds, Musisk Oplysningsforbund, Landsforeningen Børn, Kunst og Billeder, Visens Venner i Danmark samt Danmarks Film- og Videoamatører. Samarbejdet begyndte i 1969 under navnet Samrådet for amatørkor, -orkestre og -teatre. I 1990'erne tog sammenslutningen navneforandring til AKKS. Der findes yderligere oplysninger om AKKS's virksomhed i kapitel 5, side 63-64.

Dansk Amatørkor Union (DAKU)

I slutningen af 1960'erne startede de første forsøg på at samle dansk korlivs organisationer. Dengang var der ca. 5.000 organiserede korsangere, som samledes under den første paraplyorganisation Danske Amatør Kor (DAK). Den blev i 1980'erne afløst af Dansk Amatørkor Union (DAKU). DAKU defineres i sine love som "en sammenslutning af landsorganisationer for amatørkor." De tilsluttede organisationer er selvstændige enheder, der samarbejder om fælles interesser til fremme af amatørkorsangen. Ud over landsorganisationer kan også i DAKU optages interessegrupper med status som fraktioner. Foreningen Danske Korledere har en sådan status. DAKU's højeste myndighed er repræsentantskabet, der mø-

des 1 gang om året. Det består af to repræsentanter for hver af de tilsluttede organisationer samt en musikkoordinator. Mellem repræsentantskabsmøderne varetager et forretningsudvalg opgaverne i DAKU. Forretningsudvalget består af formand og to medlemmer, valgt af repræsentantskabet. DAKU samler i dag syv amatørkororganisationer med omkring 30.000 aktive korsangere samt Foreningen Danske Korledere.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik.
Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 609.500 kr. i 2001.

Dirigenterkurser

DAKU har gennem en årrække arrangeret kurser for korledere opdelt på forskellige niveauer. Kurset har været opdelt i tre niveauer fra et rimeligt begynderstadium til de bedre uddannede korledere, der har ønsket at få deres viden udbygget. Fra 1995 har DAKU udbygget denne korlederuddannelse, således at de korledere, der har deltaget i ovenstående kurser, kan få udbygget deres undervisning ved via optagelsesprøver at modtage undervisning på såkaldte A og B niveauer. Kurserne slutter med afsluttede prøver, som udløser et eksamensbevis, der dog ikke er kompetencegivende. Fra 2000 har der været afholdt 1-2 årlige basiskurser for korledere uden nogen korledererfaring for at dygtiggøre dem og give dem en undervisning, der kan føre dem videre i DAKU's nuværende uddannelsessystem. Der er endvidere på planlægningsstadiet udarbejdet et videregående projekt – et såkaldt C-modul, som skal tilbydes de korledere, der har gennemgået A og B modulerne, eller som har en tilsvarende uddannelse. Dette kursus forsøges gennemført i samarbejde med Foreningen Danske Korledere, hvis der kan opnås støtte til projektet.

Komponistsamarbejde

DAKU har fra 1988 til 1998 årligt udnævnt en "Årets danske korkomponist", som har tilført det danske korrepertoire væsentlige nye danske kompositioner. I 2001 udskrev DAKU en kompositions konkurrence, der skal dække et bredere spekter inden for kororganisationernes forskellige genrer og niveauer. Konkurrencen har ved årets slutning haft en stor tilslutning, og resultatet af konkurrencen kunne høres ved en korkoncert i Musikhuset Aarhus den 5. maj 2002.

DAKU står desuden for den fælles KODA-aftale, der omfatter de fem voksenkororganisationers koncerter. KODA-afgiften betales af de enkelte organisationer.

Dansk Amatørmusik Union (DAMU)

Dansk Amatørmusik Union (DAMU) er en paraplyorganisation af landsorganisationer inden for den klassiske, instrumentale amatør musik. Organisationen blev dannet i 1967 under navnet Dansk Amatør Orkester Union. DAMU ledes af et unionsråd, bestående af to repræsentanter fra hver af medlemsorganisationerne samt en formand, der vælges af rådet, men som ikke samtidig kan repræsentere sin organisation i rådet. Fra starten omfattede sammenslutningen de to organisationer DAO og DAOS. I dag samler DAMU fem landsdækkende orkesterorganisationer med i alt 7.250 aktive amatør musikere.

Administrativ hjælp: Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik.
Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 480.000 kr. i 2001.

Dirigenterkurser

DAMU arrangerer dirigenterkurser med fire niveauer samt et teoretisk forkursus. Kurserne henvender sig til amatørmusikdirigenter, amatørmusikere, musikskolelærere samt musikstuderende, som vil lære at dirigere eller ønsker at forbedre deres direktion. Undervisningen omfatter bl.a. direktionsteknik, hørelære, musikteori, partiturlære og musikalsk formidling, og der indgår praktik med forskellige ensembler i undervisningsforløbet. Kurserne har været afholdt i 10 år, og instruktørerne har igennem alle årene været anerkendte dirigenter og pædagoger. Både i 2000 og i 2001 gennemførte ca. 40 personer dirigenterkurser inkl. forkursus.

Sommerkursus

Hver år tilbyder DAMU et sommerkursus for unge strygere, blæsere og janitsharer mellem 13 og 20 år, som foregår sidste uge i juni måned på Vesterlund Ungdomsskole. Kurset tilbyder bl.a. sammenspil i mange forskellige orkestre, gruppeprøver, individuel vejledning, kammermusik sammenspil, rytmisk sammenspil samt instruktion af erfarne, professionelle musikere og som noget særligt for 2001 komponistworkshop. I 2000 deltog 76 unge i kurset, mens 94 deltog i 2001.

Organisationskurser

DAMU har endvidere taget initiativ til at afholde organisationskurser for dem, der til daglig har ansvaret for den praktiske og organisatoriske del af orkesterarbejdet, dvs. formænd, kasserere, nodearkivarer samt menige bestyrelsesmedlemmer. Undervisere på disse kurser er erfarne personer inden for orkester- og organisationsverdenen. I 2000 afholdtes to kurser, hvor ca. 20 personer deltog, mens 11 personer deltog i det ene kursus, der blev afholdt i 2001.

Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik

DAMU og DAKU har fælles sekretariat i Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik (LDA), der er beliggende i Århus. Sekretariatet har p.t. fire professionelt ansatte medarbejdere – to fuldtidsansatte og to deltidsansatte. Landssekretariatet servicerer DAMU's og DAKU's 14 medlemsorganisationer og driften finansieres 100 % af Statens Musikråd. Landssekretariatet varetager generelle sekretærfunktioner, medlemsregistrering, IT opgaver, postbesørgelse, udsendelse af diverse materialer, ekspedition af medlemsblade, information, KODA-indberetning, en del bogholderi- og regnskabsfunktioner samt sekretariatsfunktioner i forbindelse med DAMU's og DAKU's uddannelses-/kursusaktiviteter og andre arrangementer. Desuden har Landssekretariatet til og med 2001 administreret instrumentbanken, der nu er nedlagt, men registrerer fortsat de instrumenter, som Statens Musikråd giver tilskud til.

Økonomisk grundlag: Støtte via musiklovens frie midler til drift på 1.548.300 kr. i 2001.

Folkemusikkens organisationer

Folkemusikken er bl.a. kendetegnet af flydende overgange mellem det professionelle musikliv og amatørmusiklivet. Dette afspejler sig i de landsdækkende interesseorganisationer på området, som i højere eller mindre grad både rummer såvel amatører som halv- og helprofessionelle. Generelt kan man dog sige, at mens Danske Folkedanseres Spillemandskreds (DSF) og Folkemusikhusringen (FMHR) primært beskæftiger sig med folkemusik på amatørplan, arbejder Folkemusiksamslutningen (FMS) hovedsageligt for den semi-professionelle folkemusik og den professionelle scenemusik.

Danske Folkedanseres Spillemandskreds (DFS)

DSF blev oprettet i 1943 på initiativ af bl.a. medlemmer af Danske Folkedansere. DSF fokuserer primært på den del af folkemusikken, der findes bevaret fra ca. 1750 til 1850.

DSF er organiseret med en hovedstyrelse og en bestyrelse i hvert amt. Amterne har egne aktiviteter og selvstændig økonomi. DSF har over 600 aktive medlemmer – heraf er en del kollektive medlemmer: 9 spillemandsdrag, 15 danseforeninger, 1 Danske Folkedansere-amtsforening samt en række husstandsmedlemskaber.

Landsorganisationens mest ressourcekrævende aktivitet er seks årlige efter- og videreuddannelseskurser inden for spillemandsmusik. DFS afholder endvidere hvert år landsstævne i skiftende byer landet over i samarbejde med Danske Folkedansere. Lokale spillemænd koordinerer spillemændenes indsats under landsstævnet sammen med en repræsentant fra Spillemandskredsens styrelse. Derudover tager de enkelte amter initiativ til en række aktiviteter.

Medlemmerne benytter sig primært af nodespil – gerne i kvartetform, men også i større orkestre, der samles til landsstævner og andre arrangementer. I praksis foregår der ikke så meget sammenspil, da en del af DSF's medlemmers daglige virke består i at spille til de ugentlige træningssæftener for folkedansere. Spillemændene spiller solo eller evt. to sammen. Musikken er nært flettet sammen med dansen og indgår i en større musikalsk og social sammenhæng.

Spillemandskredsen har eget forlag, der udgiver nodebøger. En af disse udgivelser er "358" – et tobindsværk med arrangeret musik indeholdende melodier til de fleste danse, der er beskrevet i en række egnehæfter (dansebeskrivelseshæfter), der udgives bl.a. af Foreningen til Folkedansens Fremme. Lejlighedsvis udgives også cd'er. Spillemandskredsens medlemmer modtager medlemsbladet "Hjemstavnsliv", som udgives i samarbejde med *Danske Folkedansere*. Bladet indeholder debat, information, historiske artikler o.s.v.

DSF deltager i et nordisk samarbejde under *Norlek* og *Barnlek*.

Administrativ hjælp: Folkemusikkens Fælles Sekretariat.

Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 55.000 kr. i 2001.

Folkemusikhusringen (FMHR)

FMHR blev oprettet i 1976 i forlængelse af det netværk, der opstod omkring folkemusikhuset i Hogager (Folkemusikcenteret i Hogager). FMHR fungerer som interesseorganisation for Folkemusikhusbevægelsen i Danmark, der beskæftiger sig med traditionel folkemusik og folkekultur. FMHR har 500 enkeltmedlemmer og 45 kollektive medlemmer – i alt ca. 3.500 medlemmer.

FMHR afholder kurser i sang, dans og spil med fokus på de kulturelle sammenhænge, hvor dette indgår. Kurserne foregår dels i foreningens regi, dels i samarbejde med folkemusikhuse, laug o.s.v. Dertil har landsorganisationen forskellige efter- og videreuddannelses tilbud. FMHR arrangerer med jævne mellemrum åbent folkemusikhus, hvor traditionelle sangere, dansere og spillemænd mødes i et åbent værksted med publikum. Endelig beskæftiger FMHR sig med indsamling, bearbejdning og formidling af musikalsk folkekultur og har endvidere eget forlag, der udgiver bøger og cd'er.

FMHR's medlemmer modtager bladet "Folk og Musik", der indeholder anmeldelser, aktuelt nyt, artikler og debat. Bladet udgives seks gange årligt af Folkemusikkens Fællessekretariat.

FMHR indgår i et nordisk og internationalt samarbejde gennem *Nordisk Folkemusikkomité*.

Administrativ hjælp: Folkemusikkens Fælles Sekretariat.

Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 200.000 kr. i 2001.

Folkemusiksammenslutningen (FMS)

FMS blev dannet i 1980 som en organisation for alle former for folkemusik i Danmark – fra den traditionelle spillemænd over visesangeren til den kontemporære folkemusik fra både Danmark og udlandet, herunder både irsk musik, bluegrass o.s.v. FMS beskæftiger sig – i modsætning til de to andre organisationer – ikke med traditionel dans. FMS har 342 enkeltmedlemmer og 21 kollektive medlemmer – i alt 2.040 medlemmer.

FMS arrangerer efteruddannelseskurser og har i 2001 afholdt to masterclasses. Hvert år står FMS for uddeling af folkemusikkens Music Award og endvidere udgiver FMS en compilation-cd med en række folkemusikere. FMS støtter endvidere det ungdomsarbejde, der foregår i ROD og FOD (se rapportens kapitel 7, side 86) og samarbejder løbende med Dansk Musiker Forbund. Alle medlemmer af FMS modtager bladet "Folk og Musik", som udgives seks gange årligt af Folkemusikkens Fælles Sekretariat.

FMS indgår i et nordisk og internationalt samarbejde gennem *Nordisk Folkemusikkomité*.

Administrativ hjælp: Folkemusikkens Fælles Sekretariat.

Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte via musiklovens frie midler på 72.000 kr. i 2001.

DGI Folkemusikudvalg

I 2001 har DGI etableret en afdeling for Musik og Dans, der ud over folkedanserne også huser squaredansere, sportsdansere o.s.v. DGI folkemusikudvalg er nyetableret som en afdeling af DGI Dans og Musik.

DGI Musik og Dans har ca. 29.000 medlemmer. Det er ikke registreret, hvor mange af disse der spiller, men hvis forholdstallet mellem dansere og spillemænd fra Danske Folkedanseres Spillemandskreds overføres til DGI, må man antage, at der inden for DGI Folkemusikudvalg er ca. 1.500 aktive spillemænd.

Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI) har i en årrække beskæftiget sig med folkemusik og har i mindst 25 år afholdt kurser i folkemusik på Fuglsøcenteret på Mols. Disse kurser har til en vis grad været i stil med Spillemandskredsens kurser og har amatørerne som målgruppe. Der bruges flittigt materiale fra Spillemandskredsen (og vice versa).

Folkedansen og folkemusikken har endvidere været repræsenteret ved DGI's landsstævner, og i år afholder DGI et danselandsstævne, hvor folkedanserne og spillemændene er størst repræsenteret.

DGI Folkemusikudvalg får økonomisk og administrativ hjælp via DGI.

Folkemusikkens Fælles Sekretariat (FFS)

I 1994 blev folkemusikkens tre landsdækkende interesseorganisationer administrativt samlet i Folkemusikkens Fælles Sekretariat i Århus. Som koordinerende organ for folkemusikkens organisationer varetager Fællessekretariatet en række aktiviteter. Fællessekretariatet har informations- og rådgivningsfunktion for folkemusikområdet og udgiver hvert andet år "Folkemusik Scenen" – et folkemusikkatalog, som omfatter folkemusikgrupper, undervisere, foreninger, organisationer, spillemandsstævner, festivaler mv. Sekretariatet står endvidere for at uddele transportstøtte til orkestre i både ind- og udland, udgiver magasinet "Folk & Musik", udgiver promotion-cd'en "Folk Music From Denmark" og står for det praktiske i forbindelse med uddelingen af "Danish Music Award Folk". Fællessekretariatet har to fuldtidsansatte samt en halvtidsansat og har gennem det sidste år tillige haft ansat en amatørmusikkonsulent 10 timer ugentligt.

Det rytmiske områdes organisering

Mens både folkemusikken og de klassiske kor- og orkestre har flere landsdækkende organisationer, der hver især beskæftiger sig med særlige interesseområder, har den rytmiske amatørmusik kun én landsdækkende interesseorganisation, Fajabefa. Heller ikke inden for det rytmiske område er der et markant skel mellem amatører og professionelle udøvere, og medlemmerne er da også karakteriseret ved at være udøvende musikere fra amatørniveau til semi-professionelt niveau.

Fajabefa – landsforeningen af rytmiske amatørmusikere

Fajabefa blev dannet i 1974 og dækker alle rytmiske genrer – fra rock, metal, hiphop og blues til jazz, elektronisk musik, latin m.m.

Landsorganisationen har en udpræget decentral struktur med lokalforeninger fordelt over hele landet og de lokale foreninger har stor autonomi. Lokalforeningerne er oftest opstået omkring øvelokaler, men flere har sideløbende også andre aktiviteter som kurser, workshops, koncerter mm. De lokale foreninger drives hovedsagligt af frivillige musikere, valgt af de lokale medlemmer.

Fajabefa består i dag af flere end 110 lokalforeninger med omkring 6.000 medlemmer og har en landsbestyrelse af frivillige, valgte repræsentanter fra lokalforeningerne. Fajabefa har eget sekretariat med en informationsmedarbejder, en sekretariatsleder/generalsekretær og en rejsesekretær, der også tager sig af administrativt arbejde.

Fajabefa's aktiviteter sker på to niveauer – de landsdækkende og de lokalt fokuserede. Aktiviteter på lokalt plan består i at støtte og yde hjælp til at arrangere workshops, clinics, kurser, stævner, koncerter, organisering mv. På landsdækkende plan vejleder Fajabefa om etablering og indretning af øvelokaler, arbejder for fastholdelse og udbygning af eksisterende faciliteter, laver et omfattende talentplejearbejde – herunder DM i Rock, har Starsearch-scene på Midtfnysfestivalen og udgiver compilation-cd'en *Starsearch*. Endvidere giver Fajabefa råd og vejledning, driver kursus- og undervisningsvirksomhed og tilbyder instrumentforsikring. Desuden medvirker organisationen i festivalarrangementer, stævner, internationale projekter samt demokrati- og organisationskurser. Endelig har Fajabefa siden 1993 udgivet medlemsbladet "LineOut", som udkommer seks gange årligt i 13.000 eksemplarer.

Administrativ hjælp: Eget professionelt og frivilligt sekretariat med tre fuldtidsansatte og en deltidsansat samt et skiftende antal frivillige.
Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte fra Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF) på 2.450.622 kr. i 2001, støtte via musiklovens frie midler på 800.000 kr. i 2001, samt deltagerbetaling, sponsering, annoncesalg og projektstøtte.

Andre

Musik & Ungdom (M&U)

Musik & Ungdom er stiftet i 1956 og blev optaget i Jeunesses Musicales Internationales i 1958. M & U startede som en koncertforening med lokalafdelinger i hele landet. I dag er Musik & Ungdoms primære opgave at organisere musikskolelever, ungdomsorkestre, musikstuderende m.fl. Organisationen har på landsplan stadig fire koncertforeninger, som fortrinsvis arrangerer koncerter for børn og unge. De øvrige lokale afdelinger er ungdomsorkestre, elevforeninger på musikskoler, klaverforeninger og lignende. Musik & Ungdom har ca. 70 lokalafdelinger med ca. 5.000 medlemmer – heraf er ca. 1.000 medlemmer i aldersgruppen 0-6 år.

M & U iværksætter i princippet ikke selv aktiviteter, men yder støtte til lokalafdelingernes initiativer. Dog afholdes hvert år bl.a. Musikskolernes Dag, som organisationen er koordinator for.

Som medlem af M & U kan man få støtte til forskellige aktiviteter efter

fastsatte kriterier. Her kan f.eks. nævnes støtte til deltagelse i kurser eller stævner i ind- og udland, dirigentaflønning i forbindelse med koncertvirksomhed, afholdelse af workshops, deltagelse i Musikskolernes Dag, udlandsrejser o.a.

M & U deltager i et omfattende internationalt samarbejde og er medlem af *Jeunesses Musicales International (JMI)*, som har ca. 50 medlemslande verden over. Endvidere sender M & U hvert år danske unge korsangere og musikere ud som deltagere i henholdsvis *Verdenskoret*, *Verdensorkesteret* og *Orkester Norden*.

Administrativ hjælp: Eget professionelt sekretariat med en generalsekretær og to deltidsansatte og tre projektledere.

Økonomisk grundlag: Kontingenter, støtte fra Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF) på 2.118.080 kr. i 2001, støtte via musiklovens frie midler på 310.000 kr. i 2001, tilskud fra Undervisningsministeriets §45, stk. 1-midler på 150.000 kr. i 2001 samt projektstøtte.

Bilag 2

Oversigt over de klassiske organisationernes formaliserede internationale samarbejde

DAMU med underorganisationer

SAMNAM – medlemskabet omfatter tillige samtlige underorganisationer.

DAO

1. Nordisk Amatør Musikorganisation (NoMU – tidligere NAMU). Blæseorkestre. Såvel organisatorisk som kursus-samarbejde.
2. EBB (European Brass Band Association), oprettet i 1997. Organisationen arrangerer europæiske mesterskaber for brass bands, men der arbejdes på at udvide samarbejdet med kursusvirksomhed, stævner, master classes, ungdomsorkesterudveksling, repertoireudveksling og fælles nodebibliotek.
3. CISM (Confédération Internationale des Sociétés Musicales). For tiden intet medlemskab.

DAOS

1. Nordsymfoni (NORDSYMF). Organisatorisk symfoniorkestresamarbejde. Desuden formidling af stævneinvitationer og nodematerialer fra andre lande. Møder ca. hvert andet år.
2. EVL (Europäische Vereinigung für Liebhaberorchester). Samarbejdet ophørt med udgangen af 2000.

DSO

1. EGMA (European Guitar and Mandolin Association). Samarbejde på såvel organisatorisk som kursusplan. EGMA driver også EGMYO (European Guitar and Mandolin Youth Orchestra), dog uden dansk repræsentation.
2. NSU (Nordisk Samspils Union), et dansk-svensk-norsk projekt i støbeskeen.
3. Nordisk strengeorkestre union.

DKF

1. Uformelt samarbejde med det svenske Mazerska Kvartettselskapet. Udveksling af informationer.
2. Association of Chamber Music Players (ACMP). Amerikansk baseret organisation med én dansk repræsentant.

DAHOF

Organisationen har ikke noget fast internationalt samarbejde, men samarbejder over grænserne omkring internationale projekter.

DAKU med underorganisationer

1. SAMNAM (medlemskabet omfatter tillige samtlige underorganisationer).
2. Europa Cantat (EC). Såvel organisatorisk som samarbejde omkring festivaler og kurser. EC driver også European Academy og European Youth Choir.
3. International Federation for Choral Music (IFCM). Verdensomspændende kororganisation, medlem af International Music Council (IMC) under UNESCO. Såvel organisatorisk som praktisk samarbejde omkring symposier, masterclasses, konferencer etc. IFCM driver også World Youth Choir (WYC).

Kor72

Nordiska Körkommittén (NKK). Organisations- og kursussamarbejde. Arrangerer Nordklang festival og nordiske kordirigentseminarer.

Danske Folkekor (DaFo)

Nordiska Körkommittén (NKK). Organisations- og kursussamarbejde. Arrangerer Nordklang festival og nordiske kordirigentseminarer.

Kor72-U

Nordiska Körkommittén (NKK). Organisations- og kursussamarbejde. Arrangerer Nordklang festival og nordiske kordirigentseminarer.

DSF

Nordisk Sanger-Forbund (NSF)

DABU

NORBUSAM (Nordisk børnekorsamarbejde)

FUK

NORBUSAM (Nordisk børnekorsamarbejde)

DASOM

1. NASOM (Nordiska Arbetarsånger- og Musikerförbundet)
2. IDOCO (Internationale des Organisations Culturelles Ouvrieres)

Musik & Ungdom (Jeunesses Musicales Danmark)

Jeunesses Musicales International

Bilag 3

Musiklokaleundersøgelsen – spørgeskema

Kommune: _____

Forvaltning: _____

Kontaktperson: _____

Tlf. _____

e-post: _____

1) **Antal øvelokaler i kommunen, som er indrettet til amatørmusik som primært formål og som overvejende bruges af det lokale amatørmusikliv, og antal brugergrupper der benytter de pågældende lokaler.**

Lyddæmpede øvelokaler indrettet til elektrisk forstærket musik

Antal lokaler: _____ Antal brugergrupper: _____

Akustisk regulerede lokaler til større kor og orkestre

Antal lokaler: _____ Antal brugergrupper: _____

Større, akustisk regulerede lokaler/sale med lakeret trægulv, der er velegnede til musik og dans (f.eks. folkedans)

Antal lokaler: _____ Antal brugergrupper: _____

Andre øvelokaler, som er indrettet til musikudøvelse – og antal brugergrupper der benytter de pågældende lokaler

Antal lokaler: _____ Antal brugergrupper: _____

2) Antal andre lokaler i kommunen, som anvendes til musikudøvelse og som delvist stilles til rådighed for det lokale musikliv, og antal brugergrupper der benytter de pågældende lokaler.

Lyddæmpede øvelokaler indrettet til elektrisk forstærket musik

Antal lokaler på folkeskoler: _____ Antal brugergrupper: _____
Antal lokaler på gymnasier: _____ Antal brugergrupper: _____
Antal lokaler på ungdomskolen: _____ Antal brugergrupper: _____
Antal lokaler på musikskolen: _____ Antal brugergrupper: _____
Andre lokaler: _____ Antal brugergrupper: _____

Akustisk regulerede lokaler til større kor og orkestre

Antal lokaler på folkeskoler: _____ Antal brugergrupper: _____
Antal lokaler på gymnasier: _____ Antal brugergrupper: _____
Antal lokaler på ungdomskolen: _____ Antal brugergrupper: _____
Antal lokaler på musikskolen: _____ Antal brugergrupper: _____
Andre lokaler: _____ Antal brugergrupper: _____

Større, akustisk regulerede lokaler/ sale med lakeret trægulv, der er velegnede til musik og dans – f.eks. folkedans?

Antal lokaler på folkeskoler: _____ Antal brugergrupper: _____
Antal lokaler på gymnasier: _____ Antal brugergrupper: _____
Antal lokaler på ungdomskolen: _____ Antal brugergrupper: _____
Antal lokaler på musikskolen: _____ Antal brugergrupper: _____
Andre lokaler: _____ Antal brugergrupper: _____

Andre øvelokaler, som er indrettet til musikudøvelse

Antal lokaler på folkeskoler: _____ Antal brugergrupper: _____
Antal lokaler på gymnasier: _____ Antal brugergrupper: _____
Antal lokaler på ungdomskolen: _____ Antal brugergrupper: _____
Antal lokaler på musikskolen: _____ Antal brugergrupper: _____
Andre lokaler: _____ Antal brugergrupper: _____

Øvrige lokaler, som ikke er indrettet til musikudøvelse, men som anvises til det lokale udøvende musikliv

Antal lokaler på folkeskoler: _____ Antal brugergrupper: _____
Antal lokaler på gymnasier: _____ Antal brugergrupper: _____
Antal lokaler på ungdomskolen: _____ Antal brugergrupper: _____
Antal lokaler på musikskolen: _____ Antal brugergrupper: _____
Andre lokaler: _____ Antal brugergrupper: _____

**3. Antal private øvelokaler, som lejes af lokale amatør-
musikere og som kommunen yder lokaletilskud til, og antal
brugergrupper der benytter de pågældende lokaler.**

Øvelokaler, som kommunen yder lokaletilskud til i henhold til folkeoplysningsloven?

Antal lokaler: _____ Antal brugergrupper: _____

Hvis kommunen yder lokaletilskud til amatørmusiklivet – hvilken tilskudssats benyttes?

Tilskudssats: _____

Sidste frist for indsendelse af spørgeskemaet er 20. oktober 2001. Spørgeskemaet indsendes til:

Statens Musikråd
Mrk. Musiklokaleundersøgelse
Postboks 3012
Kongens Nytorv 3
1021 København K

Mange tak for hjælpen!

Bilag 4

Musiklokaleundersøgelsen – besvarelser

Antal kommuner, som har besvaret undersøgelsen

Der er udsendt spørgeskemaer til alle landets 275 kommuner. Der er indkommet i alt 157 besvarelser – der er således en besvarelsesprocent på 57 %.

Besvarelserne fordeler sig som vist i skemaet nedenfor:

Kommunestørrelse	Antal besvarelser	Antal kommuner i alt	Besvarelsesprocent
Små kommuner (under 10.000 indbyggere)	84	134	62 %
Mellemstore (10.000-50.000 indbyggere)	67	124	54 %
Store (over 50.000 indbyggere)	6	17	35 %
Total	157	275	57 %

Af skemaet ses, at det primært er de store kommuner, der ikke har besvaret spørgeskemaet og således ikke indgår i undersøgelsen. Bl.a. har Københavns Kommune undladt at besvare spørgeskemaet trods gentagne opfordringer.

Årsagen er formodentlig, at det kræver flere ressourcer for de store kommuner at skabe et overblik over antallet af lokaler, der stilles til rådighed for det lokale musikliv. At de store kommuner ikke ligger inde med denne viden indikerer et muligt centralt problem; nemlig at kommunerne ikke selv har overblikket over, hvilke lokaler man har mulighed for at udlåne til amatørmusikken.

Besvarelser fordelt på amter

Besvarelsene dækker hele landet – dog med nogle variationer. Besvarelsesprocenten fordeler sig fra 38 % til 75 % på amtsplan, hvor 5 ud af 14 kommuner har en lavere besvarelsesprocent end 50 %. Hverken København eller Frederiksberg kommuner har besvaret spørgeskemaet.

Besvarelsene repræsenterer hele landet. De fordeler sig på landsplan på følgende måde:

Amt	Antal besvarelser	Antal kommuner i alt	Besvarelses procent
Nordjylland	15	27	56 %
Viborg	8	17	47 %
Ringkøbing	8	18	44 %
Århus	18	26	69 %
Vejle	9	16	56 %
Ribe	10	14	71 %
Sønderjylland	13	23	57 %
Fyn	24	32	75 %
Storstrøm	9	24	38 %
Vestsjælland	11	23	48 %
Roskilde	5	11	45 %
København	10	18	56 %
Frederiksborg	13	19	68 %
Bornholm	4	6	67 %

Bortfald

Der er ikke foretaget en egentlig bortfaldsanalyse, og der kan derfor være flere årsager til, at kommunerne ikke har besvaret spørgeskemaet. To forhold synes at spille ind: a) At kommunerne ikke stiller lokaler til rådighed i større omfang – således har to kommuner af denne grund kontaktet os og spurgt, om det så var nødvendigt at besvare spørgeskemaet. b) At det er for omfattende et arbejde at udfylde spørgeskemaet, fordi man ikke i forvejen har registreret antallet af lokaler og typen af disse. Sidstnævnte underbygges af, at især de store kommuner, som naturligvis råder over flere faciliteter, er dårligst repræsenteret i undersøgelsen.

Det kan konkluderes:

- at undersøgelsen giver et rimeligt indblik i kommunernes faciliteter til det lokale musikliv – især hvad angår de små og mellemstore kommuner.
- at næsten 2/3 af de store kommuner ikke ønsker eller ikke kan besvare spørgeskemaet.

Musiklokaleundersøgelsens resultater

Lokaler i 157 kommuner, der primært stilles til rådighed for det lokale musikliv

På landsplan opgiver de 157 kommuner, at de i alt har 424 lokaler, som primært bruges af det lokale musikliv – heraf er knapt halvdelen lyddæmpede øvelokaler indrettet til elektrisk forstærket musik.

Lokalerne er opdelt i 4 kategorier og fordeler sig som følger:

Lokaletype	Antal lokaler på landsplan
Lyddæmpede øvelokaler indrettet til elektrisk forstærket musik	201
Akustisk regulerede lokaler til større kor og orkestre	47
Større akustisk regulerede lokaler/sale med lakeret trægulv, der er velegnet til musik og dans (f.eks. folkedans)	69
Andre øvelokaler, som er indrettet til musikudøvelse	107

Fordelingen af øvelokaler, der primært stilles til rådighed for det lokale musikliv

Vi har kigget nærmere på, i hvilke kommuner man finder de forskellige typer af lokaler. Derfor er foretaget et tilsvarende udtræk for hhv. små, mellemstore og store kommuner.

Øvefaciliteter i 84 små kommuner:

Lokaletype	Antal lokaler
Lyddæmpede øvelokaler indrettet til elektrisk forstærket musik	12
Akustisk regulerede lokaler til større kor og orkestre	5
Større akustisk regulerede lokaler/sale med lakeret trægulv, der er velegnet til musik og dans (f.eks. folkedans)	27
Andre øvelokaler, som er indrettet til musikudøvelse	36

Øvefaciliteter i 67 mellemstore kommuner:

Lokaletype	Antal lokaler
Lyddæmpede øvelokaler indrettet til elektrisk forstærket musik	83
Akustisk regulerede lokaler til større kor og orkestre	37
Større akustisk regulerede lokaler/sale med lakeret trægulv, der er velegnet til musik og dans (f.eks. folkedans)	36
Andre øvelokaler, som er indrettet til musikudøvelse	57

Øvefaciliteter i 6 store kommuner:

Lokaletype	Antal lokaler
Lyddæmpede øvelokaler indrettet til elektrisk forstærket musik	106
Akustisk regulerede lokaler til større kor og orkestre	5
Større akustisk regulerede lokaler/sale med lakeret trægulv, der er velegnet til musik og dans (f.eks. folkedans)	6
Andre øvelokaler, som er indrettet til musikudøvelse	14

Disse tal adskiller sig væsentligt fra andre tal, som findes over antallet af offentlige øvefaciliteter. På Lokale- og Anlægsfondens liste over faciliteter til fritidsaktiviteter er der på den seneste opgørelse opgivet, at der findes 230 offentlige øvelokaler til musik.⁷³ I sommeren 2001 var der på samme liste opgivet 134 offentlige øvelokaler, hvilket var medårsag til, at denne undersøgelse blev iværksat.

I Fajabefa's undersøgelse svarer 140 kommuner⁷⁴, at kommunerne samlet stiller 384 lokaler til rådighed til musikaktiviteter – herunder også medtaget lokaler, som befinder sig på skoler, musikskoler o.s.v.

Der synes altså at være nogen usikkerhed omkring antallet af lokaler. Dette underbygges af de samtaler, vi har haft med kommuner i forbindelse med undersøgelsen. I flere kommuner er der i kommunens forvaltning stor usikkerhed omkring, hvilke lokaler der stilles til rådighed for det lokale musikliv. Dette bekræftes af stikprøver i enkelte kommuner. Ligeledes har man flere steder ikke et kendskab til lokalernes beskaffenhed – bl.a. hvad angår akustiske forhold, muligheder for opmagasinering o.s.v.

Lokaler i 157 kommuner, der delvist stilles til rådighed for det lokale musikliv

I kommunerne stilles forskellige typer af lokaler delvist til rådighed for det lokale musikliv:

Lokaletype: Lyddæmpede øvelokaler	Antal lokaler
- på folkeskoler	166
- på gymnasier	35
- på ungdomsskoler	17
- på musikskoler	49
- andre steder	71
I alt	338

⁷⁴ Lokale- og Anlægsfondens hjemmeside: www.loa-fonden.dk, 22. januar 2002.

⁷⁵ Møller, Peter (2001): *Folkeoplysning og rytmisk amatørmusik*.

Lokaletype: Større akustisk regulerede lokaler til kor og orkestre	Antal lokaler
- på folkeskoler	132
- på gymnasier	19
- på ungdomsskoler	4
- på musikskoler	30
- andre steder	16
I alt	201

Lokaletype: Større akustisk regulerede lokaler/sale med trægulv	Antal lokaler
- på folkeskoler	157
- på gymnasier	15
- på ungdomsskoler	2
- på musikskoler	4
- andre steder	37
I alt	215

Lokaletype: Andre lokaler, som er indrettet til musikudøvelse	Antal lokaler
- på folkeskoler	401
- på gymnasier	30
- på ungdomsskoler	11
- på musikskoler	120
- andre steder	23
I alt	585

Lokaletype: Øvrige lokaler, som ikke er indrettet til musikudøvelse	Antal lokaler
- på folkeskoler	366
- på gymnasier	1
- på ungdomsskoler	6
- på musikskoler	64
- andre steder	66
I alt	503

Tilskud til private, lejede øvelokaler

Ud af de 157 kommuner giver 25 kommuner lokaletilskud i forbindelse med leje af øvelokaler – hvilket svarer til knapt 17 %.

De 25 kommuner giver tilsammen tilskud til i alt 92 lokaler. Heraf giver to store kommuner – nemlig Odense og Århus kommuner – lokaletilskud til i alt 50 lokaler. De resterende 23 kommuner giver lokaletilskud til mellem et og fem lokaler (tilsammen 42 lokaler).

Kun 16 af de kommuner, som yder lokaletilskud, har givet oplysninger om hvilken tilskudssats, der benyttes. En kommune benytter en tilskudssats på 45 %. To kommuner yder 65 % i lokaletilskud. Otte kommuner giver 75 % i lokaletilskud. Fem kommuner giver mere end 75 % – heraf giver to kommuner 100 % i lokaletilskud. Ni kommuner har ikke udfyldt denne del af spørgeskemaet.

Hvor mange benytter lokalerne?

Undersøgelsen afdækker antallet af brugergrupper, som benytter de forskellige typer af lokaler, der stilles til rådighed for det lokale musikliv.

Brugergrupper på landsplan, der benytter lokaler, som *primært* er indrettet til det lokale musikliv

Lokaletype	Antal brugergrupper
Lyddæmpede øvelokaler indrettet til elektrisk forstærket musik	603
Akustisk regulerede lokaler til større kor og orkestre	60
Større akustisk regulerede lokaler/sale med lakeret trægulv, der er velegnet til musik og dans (f.eks. folkedans)	112
Andre øvelokaler, som er indrettet til musikudøvelse	340
I alt	1.115

Brugergrupper på landsplan, der benytter lokaler, som *delvist* stilles til rådighed for det lokale musikliv

Lokaletype: Lyddæmpede øvelokaler	Antal brugergrupper
- på folkeskoler	122
- på gymnasier	32
- på ungdomsskoler	24
- på musikskoler	128
- andre steder	102
I alt	408

Lokaletype: Større akustisk regulerede lokaler til kor og orkestre	Antal brugergrupper
- på folkeskoler	196
- på gymnasier	13
- på ungdomsskoler	3
- på musikskoler	89
- andre steder	42
I alt	343

Lokaletype: Større akustisk regulerede lokaler/sale med trægulv	Antal brugergrupper
- på folkeskoler	119
- på gymnasier	37
- på ungdomsskoler	1
- på musikskoler	15
- andre steder	75
I alt	247

Lokaletype: Andre lokaler, som er indrettet til musikudøvelse	Antal brugergrupper
- på folkeskoler	327
- på gymnasier	51
- på ungdomsskoler	17
- på musikskoler	78
- andre steder	29
I alt	502

Lokaletype: Øvrige lokaler, som ikke er indrettet til musikudøvelse	Antal brugergrupper
- på folkeskoler	201
- på gymnasier	1
- på ungdomsskoler	5
- på musikskoler	35
- andre steder	149
I alt	391

Bilag 5

Amatørmusiklivets koncertvirksomhed

Spørgeskema til spillesteder og musikforeninger

Vi vil bede jer udfylde nedenstående skema på baggrund af jeres koncertaktivitet i **år 2000**.

1. Kontakt

Navn på spillested/musikforening: _____

Navn på kontaktperson: _____

Tlf. og mail: _____

2. Hvem er I? (Sæt x ved én af de 4 kategorier.)

- a. ___ Regionalt spillested
- b. ___ Honorarstøttet spillested/musikforening
- c. ___ Musikforening/spillested som får støtte fra stat, amt og/eller kommune
- d. ___ Musikforening/spillested som hverken får støtte fra stat, amt eller kommune

3. Hvis I ikke har egne lokaler – hvor har I afholdt jeres arrangementer i år 2000?

4. Antal koncerter, som I selv arrangerede i år 2000

I alt _____ koncerter

Heraf _____ koncerter med professionelle orkestre

Heraf _____ koncerter med amatørorkestre

Heraf _____ koncerter med både professionelle og amatørorkestre

5. Antal indlejrede koncerter i år 2000 – dvs. koncerter med eksterne arrangører

I alt _____ koncerter

Heraf _____ koncerter med professionelle orkestre

Heraf _____ koncerter med amatørorkestre

Heraf _____ koncerter med både professionelle og amatørorkestre

6. Antal koncerter, som I arrangerede i år 2000 i samarbejde med andre arrangører

I alt _____ koncerter

Heraf _____ koncerter med professionelle orkestre

Heraf _____ koncerter med amatørorkestre

Heraf _____ koncerter med både professionelle og amatørorkestre

Udfyldes kun af spillesteder/musikforeninger med egne faste lokaler:

7. Hvis der afvikles musikarrangementer/koncerter med amatørorkestre:

Er det gratis for amatører at låne lokaler til musikarrangement/koncert?

Ja ____ Nej: ____ Sommetider: ____ (sæt kryds)

8. Hvis I lejer spillestedet ud i forbindelse med amatørkoncerter: Hvordan er betingelserne som hovedregel for leje af spillestedet?

(Tilføj evt. supplerende kommentarer i denne rubrik eller nedenfor)

_____kr. pr. gang – for en sal med plads til _____stk. publikum.

I er velkomne til at skrive eventuelle kommentarer nedenfor eller vedlægge dem som bilag.

Spørgeskemaet returneres senest fredag den 30. november 2001 til:

Amatørmusikundersøgelsen

Statens Musikråd

Postboks 3012

Kongens Nytorv 3

1021 København K

Bilag 6

Amatørmusiklivets koncertvirksomhed – besvarelser

Der er sendt i alt 331 spørgeskemaer ud til 19 regionale spillesteder, 157 honorarstøttede spillesteder/musikforeninger og til 155 andre spillesteder/musikforeninger.

Koncertarrangørerne blev spurgt om antallet af koncerter i år 2000. Vi bad dem om at specificere koncerterne som enten professionelle koncerter, amatørkoncerter eller blandede arrangementer, hvor der både indgik professionelle og amatører.

I alt 180 spillesteder og musikforeninger har besvaret spørgeskemaet – det svarer til en besvarelsesprocent på 54 %.

Spillestedstype	Antal besvarelser
Regionalt spillested	11
Honorarstøttet spillested/musikforening	60
Musikforening/spillested, som får støtte fra stat, amt og/el. kommune	103
Musikforening/spillested uden støtte fra stat, amt eller kommune	6
I alt	180

I forhold til den totale udsendelse, er der indkommet besvarelser fra:
57 % af de regionale spillesteder
38 % af de honorarstøttede spillesteder og musikforeninger
70 % af de øvrige spillesteder og musikforeninger

Musikforeningerne præsenterer både klassisk og rytmisk musik. Det skal dog bemærkes, at de 46 musikforeninger, som udelukkende præsenterer klassisk musik, stort set ikke har amatørkoncerter på programmet. Dertil er der 25 musikforeninger, som både præsenterer klassisk og rytmisk musik. Den altovervejende del af de angivne amatørkoncerter må derfor antages at være med rytmiske ensembler/bands.

Undersøgelsens mulige fejlkilder

De samme koncerter indgår i flere besvarelser

Det skal bemærkes, at syv musikforeninger afholder arrangementer på spillesteder, som også har indsendt oplysninger om koncerter. Det vil sige, at der er sandsynlighed for, at de samme koncerter i disse tilfælde indgår i undersøgelsen to gange.

Vi har set nærmere på de syv musikforeninger, hvor der kan være tale om helt eller delvist overlap:

1. Noldes Nabo: 8 koncerter i alt – heraf er 2 professionelle koncerter, 5 er amatørkoncerter, 1 er blandet (delvist overlap)
2. Jazz Esbjerg: 16 professionelle koncerter i alt (delvist overlap)
3. Lirum Larum Folkemusikforening: 12 professionelle koncerter i alt (delvist overlap)
4. Unicorn: 10 professionelle koncerter i alt (alle vurderes som overlap)
5. Bluegrass Music Danmark: 13 koncerter – heraf er 9 professionelle koncerter og 4 er amatørkoncerter (alle vurderes som overlap)
6. Jazzselskabet i Århus: 16 koncerter i alt – heraf er 14 professionelle koncerter og 2 er blandede (delvist overlap)
7. Amager Jazzklub: 10 professionelle koncerter i alt (alle vurderes som overlap)

Selvom der er et vist overlap i besvarelserne, gælder det primært arrangementer med professionelle musikere. De tre musikforeninger, som afholder koncerter med amatørmusikere, overlapper kun delvist med andre besvarelser, idet foreningerne har spredt deres arrangementer ud på flere koncertsteder. Det vurderes, at overlappet er af et så lille omfang, at undersøgelsen ikke berøres nævneværdigt af denne fejlkilde.

Fejl i udfyldelsen af spørgeskemaer

Spørgeskemaerne er indtastede efter de opgivne tal. Imidlertid er der i enkelte spørgeskemaer uoverensstemmelser mellem det totale antal koncerter og summen af de specificerede koncerter. Denne fejl resulterer i en difference på 165 koncerter, der afhænger af, om man laver en sum af det totale antal koncerter, eller om man tæller de specificerede koncerter sammen. Dette giver en mindre usikkerhed, som dog ikke vurderes at have afgørende betydning for undersøgelsens resultater. Undersøgelsen vil i beregninger bruge det totale antal koncerter, som fås ved at lægge antallet af specificerede koncerter sammen, da vi ikke kender fordelingen af de "manglende" koncerter.

Bortfald

Der er ikke foretaget en egentlig bortfaldsanalyse. Derfor er det svært at gisne om, hvor mange amatørkoncerter der afvikles af de arrangører, som ikke har besvaret spørgeskemaet. Endvidere kender vi ikke årsagen til bortfaldet. Et forsigtigt gæt *kunne* være, at en del af de pågældende steder ikke har interesse for amatørområdet og derfor ikke anser det for væsentligt at indsende spørgeskemaet. Hvis dette er tilfældet, kunne man formode, at den procentuelle del af amatørkoncerterne er noget lavere end denne undersøgelse viser. Dette giver undersøgelsen dog ikke noget klart svar på.

Koncerter på 180 spillesteder og musikforeninger

Specificerede koncerter på 180 spillesteder og musikforeninger

Professionelle koncerter	4.695 koncerter
Amatørkoncerter	1.234 koncerter
Blandede koncerter	435 koncerter
Total	6.364 koncerter

Arrangementerne er enten egne koncerter, indlejede koncerter eller koncerter arrangeret i samarbejde med andre. De fordeler sig på følgende måde:

Egne koncerter

Specificerede koncerter	Antal
Koncerter med professionelle orkestre	4.144
Koncerter med amatørorkestre	953
Koncerter med både professionelle og amatørorkestre	389
I alt	5.486

Indlejede koncerter på spillesteder

Specificerede koncerter	Antal
Koncerter med professionelle orkestre	321
Koncerter med amatørorkestre	160
Koncerter med både professionelle og amatørorkestre	12
I alt	493

Koncerter arrangeret i samarbejde med andre

Specificerede koncerter	Antal
Koncerter med professionelle orkestre	230
Koncerter med amatørorkestre	121
Koncerter med både professionelle og amatørorkestre	34
I alt	385

Tabellerne nedenfor giver et billede af forskellige koncerttyper inden for de forskellige kategorier af spillesteder og musikforeninger.

Koncerter på 11 regionale spillesteder

Specificerede koncerter på 11 regionale spillesteder

Professionelle koncerter	1.253 koncerter
Amatørkoncerter	306 koncerter
Blandede koncerter	107 koncerter
Total	1.666 koncerter

Arrangementerne er enten egne koncerter, indlejede koncerter eller koncerter arrangeret i samarbejde med andre. De fordeler sig på følgende måde:

Egne koncerter

Specificerede koncerter	Antal
Koncerter med professionelle orkestre	1.108
Koncerter med amatørorkestre	196
Koncerter med både professionelle og amatørorkestre	94
I alt	1.398

Indlejede koncerter på spillesteder

Specificerede koncerter	Antal
Koncerter med professionelle orkestre	89
Koncerter med amatørorkestre	58
Koncerter med både professionelle og amatørorkestre	2
I alt	149

Koncerter arrangeret i samarbejde med andre

Specificerede koncerter	Antal
Koncerter med professionelle orkestre	56
Koncerter med amatørorkestre	52
Koncerter med både professionelle og amatørorkestre	11
I alt	119

Koncerter på 60 honorarstøttede spillesteder og musikforeninger

Specificerede koncerter på 60 honorarstøttede spillesteder

Professionelle koncerter	2.313 koncerter
Amatørkoncerter	736 koncerter
Blandede koncerter	242 koncerter
Total	3.291 koncerter

Arrangementerne er enten egne koncerter, indlejede koncerter eller koncerter arrangeret i samarbejde med andre. De fordeler sig på følgende måde:

Egne koncerter

Specificerede koncerter	Antal
Koncerter med professionelle orkestre	1.999
Koncerter med amatørorkestre	576
Koncerter med både professionelle og amatørorkestre	214
I alt	2.789

Indlejede koncerter på spillesteder

Specificerede koncerter	Antal
Koncerter med professionelle orkestre	178
Koncerter med amatørorkestre	100
Koncerter med både professionelle og amatørorkestre	9
I alt	287

Koncerter arrangeret i samarbejde med andre

Specificerede koncerter	Antal
Koncerter med professionelle orkestre	136
Koncerter med amatørorkestre	60
Koncerter med både professionelle og amatørorkestre	19
I alt	215

Koncerter på 103 støttede spillesteder og musikforeninger

Specificerede koncerter på 103 støttede spillesteder og musikforeninger

Professionelle koncerter	1.118 koncerter
Amatørkoncerter	188 koncerter
Blandede koncerter	86 koncerter
Total	1.392 koncerter

Arrangementerne er enten egne koncerter, indlejede koncerter eller koncerter arrangeret i samarbejde med andre. De fordeler sig på følgende måde:

Egne koncerter

Specificerede koncerter	Antal
Koncerter med professionelle orkestre	1.029
Koncerter med amatørorkestre	177
Koncerter med både professionelle og amatørorkestre	81
I alt	1.287

Indlejede koncerter på spillesteder

Specificerede koncerter	Antal
Koncerter med professionelle orkestre	52
Koncerter med amatørorkestre	2
Koncerter med både professionelle og amatørorkestre	1
I alt	55

Koncerter arrangeret i samarbejde med andre

Specificerede koncerter	Antal
Koncerter med professionelle orkestre	37
Koncerter med amatørorkestre	9
Koncerter med både professionelle og amatørorkestre	4
I alt	50

Koncerter på 6 spillesteder og musikforeninger

Specificerede koncerter på 6 spillesteder og musikforeninger

Professionelle koncerter	11 koncerter
Amatørkoncerter	4 koncerter
Blandede koncerter	0 koncerter
Total	15 koncerter

Arrangementerne er enten egne koncerter, indlejede koncerter eller koncerter arrangeret i samarbejde med andre. De fordeler sig på følgende måde:

Egne koncerter

Specificerede koncerter	Antal
Koncerter med professionelle orkestre	8
Koncerter med amatørorkestre	4
Koncerter med både professionelle og amatørorkestre	0
I alt	12

Indlejede koncerter på spillesteder

Specificerede koncerter	Antal
Koncerter med professionelle orkestre	2
Koncerter med amatørorkestre	0
Koncerter med både professionelle og amatørorkestre	0
I alt	2

Koncerter arrangeret i samarbejde med andre

Specificerede koncerter	Antal
Koncerter med professionelle orkestre	1
Koncerter med amatørorkestre	0
Koncerter med både professionelle og amatørorkestre	0
I alt	1

Koncertaktivitet på (det rytmiske) amatørrområde

Der medvirker amatørmusikere ved 1.669 ud af 6.364 koncertarrangementer – svarende til omkring 26 % af de afholdte koncerter. Af disse er 1.234 rene amatørkoncerter – svarende til omkring 19 %.

Undersøgelsen kan ikke dokumentere markante forskelle på, hvilken type arrangører, der præsenterer amatørmusik – enten som rene amatørkoncerter eller ved “blandede” arrangementer:

Regionale spillesteder:

Ud af i alt 1.666 koncerter medvirkede der amatørmusikere ved 413 arrangementer – svarende til ca. 25 %

Honorarstøttede spillesteder/musikforeninger:

Ud af i alt 3.291 koncerter medvirkede der amatørmusikere ved 978 arrangementer – svarende til ca. 30 %

Andre spillesteder/musikforeninger:

Ud af i alt 1.407 koncerter medvirkede der amatørmusikere ved 278 arrangementer – svarende til ca. 20 %

Sammenfattende kan det konstateres, at der i år 2000 faktisk har foregået en del amatørkoncerter på landets scener.

Bilag 7

Spørgeskema til kor og orkestre

Med mindre andet er anført, vil vi bede dig besvare spørgsmålene på baggrund af ensembles virke *det seneste år*.

Faktuelle spørgsmål

1. **Ensembles navn** _____
2. **Ensemblet hjemsted**
Kommune: _____
Amt: _____
3. **Ensemblet er** _____
 et kor
 et orkester
4. **Kontaktperson** _____
5. **Vej** _____
6. **Postnr. og by** _____
7. **Telefon og evt. e-mail** _____
8. **Antal medlemmer i ensemblet** _____
over 25 år _____ under 25 år _____

Ensembles organisering og økonomi

9. **Kontingent pr. medlem pr. år**
 under 500 kr.
 500-700 kr.
 700-900 kr.
 900 – 1200 kr.
 over 1200 kr. anfør beløb: _____ kr.
10. **Virker ensemblet under folkeoplysningsloven?**
Hvis ja – bevarer spørgsmålene 11a til 12b
Hvis nej – gå direkte til spørgsmål 13
 ja nej
- 11a. **Virker ensemblet som hold under et oplysningsforbund?**
 ja nej

11b. Driver ensemblet sin egen aftenskolevirksomhed under folkeoplysningsloven?

- ja nej

11c. Er ensembles samlede årlige aftenskolegebyr/ afgift til oplysningsforbund indeholdt i kontingentet? Hvis ja – hvor stor er gebyrdelen?

- ja gebyr-del: _____ kr.
 nej

12a. Er ensemblet medlem af – eller udgør selv – en forening, der får stillet *gratis øvelokaler* til rådighed i henhold til folkeoplysningsloven?

- ja nej

12b. Er ensemblet medlem af – eller udgør selv – en forening, der får tilskud til eget eller lejede lokaler i henhold til folkeoplysningsloven?

- ja nej

13. Ensembles årlige bruttoudgifter til øvelokale

- Ingen
 0 – 5.000 kr.
 over 5.000 kr. anfør beløb: _____ kr.

14. Ensembles samlede årlige udgift til nodekøb/nodeleje

- ingen
 under 3.000 kr.
 3.000 – 5.000 kr.
 5.000 – 10.000 kr.
 over 10.000 kr. anfør beløb: _____ kr.

15. Ensembles øvrige årlige administrative udgifter (møder, porto, kontorartikler mv.) – herunder medtages *ikke* eventuelle udgifter til øvelokale

- under 3.000 kr.
 3.000 – 5.000 kr.
 5.000 – 10.000 kr.
 over 10.000 kr. anfør beløb: _____ kr.

16. Har ensemblet modtaget kontant driftstilskud?

- ja nej

17. I bekræftende fald hvorfra?

- Stat: beløb: _____ kr.
 Amt: beløb: _____ kr.
 Kommune: beløb: _____ kr.
 Andre: beløb: _____ kr.

18. Har ensemblet modtaget gratis ydelser – eksempelvis gratis kopiering, porto, nodemateriale (herunder medtages *ikke* eventuelt gratis lån af øvelokale)?

- ja nej

19. I bekræftende fald oplyses arten:

20. Har ensemblet modtaget tilskud fra folkeoplysningslovens 5 % pulje?

- ja nej

21. I bekræftende fald oplyses projektets art:

Ensemblets koncerter det seneste år

22. Hvor mange koncerter har ensemblet afholdt det seneste år?

- Ingen
 1-2
 3-5
 6 eller derover

23. Ensemblets samlede indtægt i form af koncerthonorarer

- ingen
 under 10.000 kr.
 10.000 – 20.000 kr.
 20.000 – 40.000 kr.
 over 40.000 kr. anfør beløb: _____ kr.

24. Ensemblet samlede entreindtægter

- ingen
- under 10.000 kr.
- 10.000 – 20.000 kr.
- 20.000 – 40.000 kr.
- over 40.000 kr. anfør beløb: _____ kr.

25. Har ensemblet haft udgifter til leje af koncertlokaler? Hvis ja – oplyses det totale beløb for leje af koncertlokaler

- ja leje i alt: _____ kr.
- nej

Ensemblets udlandsturneer

26. Hvor mange udlandsturneer har ensemblet foretaget *inden for de seneste 3 år?*

- Ingen én to
- tre Flere end tre

Hvis ensemblet har været på én eller flere udlandsturneer inden for de seneste 3 år, besvares spørgsmål 27 – 32 med oplysninger om *den seneste turne*, ensemblet foretog:

27. Rejsens varighed

- 1 – 3 dage 4 – 8 dage
- 9 – 14 dage Mere end 14 dage

28. Rejsens art (sæt evt. flere krydser)

- Deltagelse i festivallignende arrangement, stævne, konkurrence eller tilsvarende
- Udvekslingsprojekt
- Koncertrejse

29. Deltagernes egen andel af rejse- og opholdsudgifter (uden forplejning) pro persona i forbindelse med aktiviteten

- Ingen udgifter
- under 1.000 kr.
- 1.000 – 2.000 kr.
- 2.000 – 3.000 kr.
- over 3.000 kr. anfør beløb: _____ kr.

30. Hvilke former for direkte tilskud har ensemblet modtaget i forbindelse med sin seneste udlandsturne?

- Ingen
- Stat beløb: _____ kr.
- Amt beløb: _____ kr.
- Kommune beløb: _____ kr.
- Private (fonde o.a.) beløb: _____ kr.
- Andre beløb: _____ kr.

31. Turneens geografiske mål

- Norden Europa
- Nordamerika Andet

32. Hvorledes vurderer du rejseaktivitetens betydning for ensemblets musikalske udvikling?

- Af afgørende betydning
- Temmelig vigtig
- Mindre vigtig
- Uden betydning

Ensemblets øvelokale

Spørgsmål om det øvelokale, ensemblet normalt benytter eller har benyttet i sidste sæson.

33. Kan I få adgang til lokalet ud over den fastsatte øvetid, hvis I har behov for det?

- Ja
- Som regel
- Nogle gange
- Nej
- Ved ikke

34. Hvordan passer lokalets størrelse til ensemblets behov?

- Meget godt
- Tilfredsstillende
- Mindre tilfredsstillende
- Dårligt

35. Hvordan er lokalets akustik i forhold til ensemblet behov?

- Meget godt
- Tilfredsstillende
- Mindre tilfredsstillende
- Dårligt

36. Hvordan er lokalets lysforhold i forhold til ensemblet behov?

- Meget godt
- Tilfredsstillende
- Mindre tilfredsstillende
- Dårligt

37. Findes der et velstemt klaver?

- ja
- nej

38. Har I brug for plads til opmagasinering af instrumenter/noder/anlæg?

- ja
- nej

39. Hvis ja – hvordan vurderer du jeres muligheder for opmagasinering af instrumenter/noder/anlæg?

- Meget godt
- Tilfredsstillende
- Mindre tilfredsstillende
- Dårligt

40. Er der andre forhold i øvelokalet, som er væsentlige for ensemblet?

- ja
- nej

41. Hvis ja – hvilke? Og bliver disse forhold imødekommet i jeres øvelokale?

42. Hvordan vil du under ét vurdere ensemblets øvelokale?

- Meget godt
- Tilfredsstillende
- Mindre tilfredsstillende
- Dårligt

Mange tak for hjælpen!

Bilag 8

Besvarelser fra kor og orkestre

Kor og orkester-undersøgelsen dækker organiserede voksenensembler. Spørgeskemaet er sendt ud til samtlige kor og orkestre, som er registrerede medlemmer af Danske Folkekor (DAFO), Dansk Arbejder Sanger- og Musikerforbund (DASOM), Dansk Sanger Forbund (DSF), Danske Kammerkor, Kor72, Kor72-U, Dansk Amatør Orkesterforbund (DAO), Dansk Amatørorkester Samvirke (DAOS), Dansk Kammermusik Forbund (DKF), Danske Strenge Orkestre (DSO) og Dansk Accordeon- og Harmonika Orkester Forbund (DAHOF).

Der er udsendt 763 spørgeskemaer, og der indkom 449 besvarelser. Heraf kunne 11 ikke anvendes, idet fire ensembler ikke så sig i stand til at svare på spørgsmålene, tre ensembler eksisterede ikke mere, og to ensembler udfyldte skemaet så mangelfuldt, at det ikke kunne anvendes. Endvidere blev to ensembler taget ud af undersøgelsen, fordi de ikke tilhørte målgruppen. Tilbage er 438 gyldige besvarelser, som dækker 294 kor (67 %) og 144 orkestre (33 %).

Det kan endvidere oplyses, at ca. 45 af de gyldige besvarelser vedrører ensembler, der er tilknyttet enten kirke eller en undervisningsinstitution. De fordeler sig således:

- 12 besvarelser fra kirke- eller menighedskor
- 19 besvarelser fra ensembler i musikskoleregi (dette tal er baseret på et skøn, eftersom der i spørgeskemaet ikke direkte blev spurgt om deres tilhørsforhold)
- 14 besvarelser fra ensembler, som fungerer under folkeskole, gymnasium, universitet eller højskole

Ingen af disse ensembler virker under folkeoplysningsloven.

Kor og orkestre inden for børne- og ungdomsområdet

Sideløbende er Landsgardeforeningen af 1992 (LGF), Folkekirkens Ungdomskor (FUK) og Danske Børne- og Ungdomskor (DABU) blevet bedt om at give en redegørelse for de generelle forhold på hver deres område, der omfatter organiserede orkestre og kor inden for børne- og ungdomsområdet. Hovedpointer fra disse redegørelser er ikke fremstillet her men er indarbejdet i rapporten.

Udvalget har valgt denne fremgangsmåde, dels fordi forholdene på de tre børne- og ungdomsområder er klarere defineret end på voksenområderne, dels fordi undersøgelsen kun har haft begrænsede ressourcer til at udarbejde og behandle spørgeskemaer.

Vurdering af kor- og orkesterundersøgelsens resultater

Udvalget skønner, at undersøgelsen dækker nogle af landets bedre fungerende kor og orkestre. Dette skøn sker ud fra følgende betragtninger:

- Spørgeskemaerne er udsendt til kor og orkestre, som er medlem af en af amatørmusiklivets interesseorganisationer. Som hovedregel vil disse kor og orkestre have fungeret i flere år og på den måde have overstået de første begyndervanskeligheder og have haft tid til at etablere sig.
- At udfylde spørgeskemaet kræver et vist overblik. Vi skønner, at de kor og orkestre, som har udfyldt og indsendt spørgeskemaet, tilhører nogle af de mere velorganiserede.

Derfor må vi antage, at besvarelserne giver et billede af de bedrestillede kor og orkestres vilkår og således kun dækker området i en vis udstrækning.

Hvor der i undersøgelsen tales om tilskud af forskellig art, f.eks. til drift, koncerter og turnévirkosomhed, er det endvidere vigtigt at holde sig for øje, at spørgeskemaet ikke registrerer, hvorvidt ensembleerne overhovedet har *søgt* at få tilskud. Den procentdel, som ikke har modtaget støtte, repræsenterer således både dem, der har søgt og fået afslag, og dem, der på forhånd har opgivet.

Spørgeskemaets enkelte afsnit

Kontingentbetaling og folkeoplysningslov (spørgsmål 9-11)

Undersøgelsen viser, at det for de fleste orkester- og kormedlemmer ikke umiddelbart er dyrere at dyrke musik end at have andre fritidsinteresser. Medlemmerne i 298 ensembler ud af 438 betaler således max. 700 kr. om året i kontingent, og blot 10 ensembler (2 %) har en egenbetaling, der overstiger 1.200 kr. Ser man nærmere på disse 10 ensembler, viser det sig, at flertallet af disse er børne- eller ungdomsorkestre med både ensemblepil og enkeltundervisning af medlemmerne. Det vil i disse tilfælde være mere rimeligt at sammenligne udgiften med, hvad man f.eks. skal betale for instrumentalundervisning på en musikskole, og så bliver resultatet, at det ikke er specielt dyrt at modtage den individuelle undervisning i orkestret.

59 ensembler svarer nej til spørgsmålet om, hvorvidt betaling til prøvearbejdet via folkeoplysningsloven indgår i kontingentet. Nogle folkeoplysningsforbund udsender f.eks. girokort direkte til de enkelte kor- og orkestermedlemmer, og i disse tilfælde skal aftenskolegebyret, typisk i størrelsesordenen mindst 600 kr., lægges oven i kontingentet. Ønsker man et sandt billede af det enkelte ensemblemedlems kontingentbelastning, skal naturligvis både kontingent og aftenskolebetaling tages i betragtning. I praksis betyder det med stor sikkerhed, at 239 ensembler betaler under 700 kr., mens 197 betaler mere end 700 kr. – nemlig de i undersøgelsen anførte 138 plus 59.

Kontingentbetalingen er den basale udgiftspost for ensemblemedlemmet. Det kan konstateres, at aftenskole- og kontingentudgifter generelt befin-

der sig på et acceptabelt niveau. Undersøgelsen beskæftiger sig ikke med *det enkelte ensemblemedlems* ekstraudgifter til transport i forbindelse med prøver og koncerter, evt. nodekøb, ekstra transportudgifter i forbindelse med koncertvirksomhed, uniform etc., hvorimod det enkelte medlems økonomiske andel af eventuelle udgifter til udlandsrejser er behandlet i spørgsmål 29.

Folkeoplysningsloven som driftsgrundlag (spørgsmål 12)

Det står det enkelte ensemble frit, om det ønsker at virke under folkeoplysningsloven eller ej. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at 272 ensembler ud af 438 (62 %) har valgt denne mulighed, 163 (37 %) har valgt at stå udenfor, mens tre ensembler (1 %) ikke har besvaret spørgsmålet. Det viser sig endvidere, at 72 ud af 272 ensembler driver deres egen folkeoplysende aftenskolevirksomhed, mens 192 fungerer i en større sammenhæng – dvs. under et oplysningsforbund eller anden form for aftenskole i lokalområdet.

Øvelokaler (spørgsmål 13)

Som ensemble under folkeoplysningsloven har man mulighed for at få stillet et offentligt øvelokale gratis til rådighed. 138 ud af 294 kor (47 %) benytter denne mulighed, mens 55 ud af 144 orkestre (38 %) er i en tilsvarende situation. Blot 15 kor og syv orkestre modtager tilskud under folkeoplysningsloven til eget eller lejet lokale – det svarer til 5 % af ensemblerne.

Langt de fleste klassiske amatørmusikensembler har ingen udgifter til øvelokale – det gælder 84 % af korene og 85 % af orkestrene. Hvor der er tale om udgifter, gør specielle forhold sig ofte gældende: Nogle orkestre eller kor har fra gammel tid deres eget hus, andre betaler sig fra at få bedre faciliteter end dem, det offentlige kan stille til disposition, men det drejer sig om et lille antal af de adspurgte. Blot syv orkestre ud af 143 og ni kor ud af 246 har årlige udgifter til øvelokaler, der overstiger 5.000 kr.

Nodekøb/nodeleje (spørgsmål 14)

Indkøb af noder foregår i amatørkor og -orkestre kun i beskeden målestok, idet langt de fleste ensembler har et årligt nodebudget på under 3.000 kr. – det drejer sig om 61 % af korene og 55 % af orkestrene. Sætter man gennemsnitsantallet af medlemmer i disse orkestre og kor til 20, svarer det til en årlig udgift på 150 kr. pr. medlem. 22 % af korene og 24 % af orkestrene har nodeudgifter mellem 3.000 og 5.000 kr. Blot 3 % af korene og 5 % af orkestrene har en nodekonto, der overstiger 10.000 kr. Antallet af dem, der slet ikke bruger penge på noder, er større: 8 % af korene og 7 % af orkestrene.

De fleste amatørmusikere synes at have beskedne nodeudgifter. En årsag er, at mange orkestre og kor har egne nodearkiver, og at der for symfoni-orkestrenes vedkommende findes et stort nodebibliotek under DAOS. Desuden kan orkesterstemmer lånes fra orkesterbiblioteket på Det Kgl. Bibliotek, ligesom Statsbiblioteket i Århus bl.a. udlåner stemmer til kam-

mermusik. 35 ensembler angiver andetsteds i undersøgelsen, at de kan låne noder gratis. Dertil skal lægges de kirkekor samt skole- og musikskoleensembler, der svarer, at skolen, musikskolen eller kirken betaler diverse udgifter. På den baggrund kan det anslås, at omkring 70 ud af 438 ensembler (16 %) har gratis noder til disposition.

Administrationsomkostninger (spørgsmål 15)

Langt de fleste amatørkor og -orkestre fungerer uden store administrative omkostninger. Således har 76 % af korene og 64 % af orkestrene årlige administrationsomkostninger på under 3.000 kr. Tager vi den næste gruppe opefter med i betragtning, har sammenlagt 88 % af korene og 81 % af orkestrene årlige omkostninger på max. 5.000 kr.

Administration af et klassisk amatørensemble, hvilket bl.a. omfatter portoudgifter, mødevirksomhed og markedsføring, hviler på frivillighedens princip. Derfor søger ensemblerne at holde disse udgifter nede. Der er dog næppe tvivl om, at kor og orkestre har behov for flere penge til især markedsføring for at synliggøre ensemblerne med henblik på bl.a. at få engagementer og nye medlemmer.

Driftstilskud og anden støtte (spørgsmål 16-21)

Eftersom støtte via folkeoplysningsloven er den grundlæggende tilskudsform til amatørensembleernes drift, er størrelsen af andre offentlige *drifts*-tilskud i hovedregel beskedent. Blot 11 ud af 438 ensembler (3 %) angiver at have modtaget statsstøtte. Lidt flere ensembler – 34 ensembler ud af 438 (8 %) – får driftstilskud fra amtet, mens 82 (19 %) angiver at have modtaget kommunal driftsstøtte. Endelig har 59 ensembler (14 %) modtaget driftstilskud fra "andre".

Tilskuddenes størrelse (spørgsmål 17)

Undersøgelsen bekræfter, at Statens Musikråd kun i beskedent omfang støtter amatørensembleernes drift, hvilket også fremgår af Musikrådets årlige bevillingsoversigter. Tilskud fra Statens Musikråd gives således til et mindre antal såkaldt kunstnerisk arbejdende ensembler. Således angiver syv ud af 438 ensembler at have modtaget en støtte på mellem 5.000 og 15.000 kr., mens to ensembler (amtssymfoniorkestre) har modtaget hver 40.000 kr.

De amtskommunale tilskud spænder fra 1.000 kr. op til 225.000 kr. 23 ensembler opgiver at have modtaget mellem 1.000 og 10.000 kr., mens syv ensembler har modtaget mellem 20.000 og 225.000 kr., idet støtten til tre af de syv beløber sig til hhv. 20.000 kr., 24.000 kr. og 30.000 kr., mens de resterende fire har fået 90.000 kr., 100.000 kr., 131.000 kr. og 225.000 kr. I den dyre ende befinder sig amternes egne ensembler. Amterne investerer således betragtelige beløb f.eks. i deres egne ungdoms-amtssymfoniorkestre, der derudover modtager støtte fra Statens Musikråd.

Forskellene i de kommunale tilskud er endnu større end hos amterne, idet de spænder fra 225 til 346.700 kr. Ud af 74 ensembler ligger de 46 under 10.000 kr., mens 18 får mellem 10.000 og 30.000 kr. Ud af de

resterende 10 ensembler befinder de fem sig mellem 30.000 og 100.000 kr., mens tre ligger i gruppen 100.000-200.000 kr. De sidste to har modtaget henholdsvis 311.000 og 346.500 kr. For kommunernes støttepolitik kan det være svært at finde en fællesnævner. Under ét kan det konstateres, at de store støttebeløb først og fremmest tilfalder orkestre. De største beløb går til nogle skoleorkestre og en garde, og de store beløb skal ses i sammenhæng med, at disse ensembler driver en musikskolelignende virksomhed med både enkeltundervisning og sammenspil. Det på frivillig basis organiserede skoleorkestre, der topper med 311.000 kr. i kommunalt tilskud, oplyser f.eks., at man blot til instruktørlønninger (10 lærere) har et budget på 400.000 kr.

Den sidste gruppe ensembler under spørgsmål 17 er de kor og orkestre, der har modtaget støtte fra "andre", hvorved først og fremmest forstås private tilskudsgivere/fonde. Her ligger driftstilskuddene mellem 750 og 100.000 kr. Antallet af ensembler med et tilskud på max. 25.000 kr. udgør 44 ud af de 51 ensembler, der har oplyst størrelsen af deres driftstilskud. De sidste syv ligger jævnt fordelt fra 26.750 til 100.000 kr., således at blot fire ensembler har modtaget mellem 50.000 og 100.000 kr.

Gratis ydelser (spørgsmål 18-19)

147 ud af 438 ensembler (34 %) angiver at have modtaget gratis ydelser i form af kopiering, porto eller nodemateriale.

105 ensembler har påført besvarelsenerne, at de har adgang til gratis kopiering. Dertil skal lægges de kirkekor samt skole- og musikskoleensembler, der svarer, at skolen, musikskolen eller kirken betaler diverse udgifter. På den baggrund kan det anslås, at omkring 140 af de 438 ensembler har adgang til gratis kopiering, svarende til 32 % af besvarelsenerne.

26 ensembler fortæller, at de får dækket udgifter til porto. Dertil skal lægges de kirkekor samt skole- og musikskoleensembler, der svarer, at skolen, musikskolen eller kirken betaler diverse udgifter. På den baggrund kan det antages, at omkring 60 ud af 438 ensembler (14 %) har adgang til gratis porto.

Projektstøtte via folkeoplysningslovens "mindst 5 % pulje" (spørgsmål 20-21)

Via de lokale folkeoplysningssekretariater kan søges støtte til projekter fra den såkaldte start- og udviklingspulje, der skal udgøre mindst 5 % af de midler, kommunen har afsat til folkeoplysende formål. Blot 18 ud af 438 ensembler (4 %) angiver at have fået støtte fra disse midler, selv om der i lovtæksten angives, at puljen bl.a. kan anvendes til amatørkulturelle aktiviteter.

Støtte via mindst 5 % puljen kommer kun et meget lille antal amatørensembler til gode. Til gengæld fortolker de lokale folkeoplysningsudvalg udtrykket "amatørkulturelle aktiviteter" ganske bredt. Således angives følgende formål at have fået støtte fra mindst 5 % puljen: Tilskud til voksenundervisning, 25 års jubilæum og kor-veste, koncertvirksomhed, orkesterprojekt, korsamarbejde, samspil, dirigentaflønning på korweekend,

instrumentindkøb, debataften med fællessang, musicalopførelse, skiltning i forbindelse med musikfestival, samt kursus i sangteknik. Desværre viser undersøgelsen ikke, hvor mange ensembler som har søgt, men fået nej.

Det er glædeligt, at mindst 5 % puljen også finder anvendelse til mere traditionelle koncertopførelser, om end i ringe grad. Om det har været lovgivernes intention med noget, der i lovteksten indledningsvis beskrives som en start- og udviklingspulje, står hen i det uvisse, ligesom støtte til indkøb af kordragter også forekommer at ligge i udkanten af lovens rammer. Det er imidlertid udvalgets opfattelse, at ikke ret mange amatør-ensembler søger mindst 5 % puljen. Det er der mindst to grunde til: Dels opgiver mange ensembler på forhånd at søge, fordi det forekommer udsigtsløst at stille op i køen til puljen, dels er en gruppe ensembler formodentlig slet ikke opmærksomme på dens muligheder.

Ensemblets koncerter det seneste år (spørgsmål 22-25)

Koncerter er en naturlig del af et amatørensembles liv. 436 ensembler har besvaret denne del af spørgeskemaet, og kun 19 af dem (4 %) angiver, at de ikke har afholdt koncerter inden for det seneste år. Til gengæld har hele 167 ensembler (38 %) givet seks eller flere koncerter. Tilsvarende omfatter midtergruppen med 3-5 koncerter 177 ensembler (40 %). Sammenlagt har altså 79 % af ensemblerne en koncertaktivitet på mindst tre koncerter årligt. Man kan endvidere konstatere, at koncertaktivitetsniveauet er omtrent ens på henholdsvis orkester- og korområdet: 79 % af orkestrene har tre eller flere koncerter, mens det tilsvarende tal for korene er 78 %.

Koncertindtægter (spørgsmålene 23-24)

Koncertindtægter kan bestå i honorarer, dersom ensemblet er engageret af andre, eller billetindtægter – fortrinsvis i forbindelse med egne koncerter. Disse indtægter udbetales ikke til de enkelte ensemblemedlemmer men indgår i ensemblets drift.

a. Honorarer (spørgsmål 23)

På såvel kor- som orkesterside har rundt regnet en fjerdedel af ensemblerne ingen honorarindtægter. 320 ud af 436 gyldige besvarelser (73 %) angiver at have haft en honorarindtægt det seneste år. Denne indtægt er for 47 % af alle adspurgte ensembler af en beskeden størrelse på max. 10.000 kr. – altså i størrelsesordenen et beløb, der typisk kan bruges til dækning af mindre omkostninger i forbindelse med koncerten såsom aflønning af dirigenten, nodeindkøb og tilsvarende anskaffelser.

På korsiden har 28 ensembler (10 %) honorarindtægter på 20.000 kr. og derover – otte af dem ligger endda over 40.000 kr. For en del af disse kors vedkommende stammer beløbene bl.a. fra samarbejde med de professionelle orkestre, der i mangel af professionelle kor anvender gode amatører til deres opførelser af kor- og orkesterværker. En anden del af topscorerne findes i elitekammerkorgruppen, der ved engagementer kan tillade sig at tage større honorarer (typisk 10-15.000 kr.) end gennemsnitskoret.

Blandt orkestrene har 30 (21 %) honorarindtægter på 20.000 kr. og der-

over. Det drejer sig ikke overraskende om 24 harmoniorkestre og brass bands, der ofte optræder for handelsstandsforeninger, på butikstorve og tilsvarende steder, hvor honorarerne har en anstændig størrelse, mens symfoniorkestre og kammerorkestre ikke har de samme muligheder. Dette forhold bekræftes også af undersøgelsen, idet kun seks orkestre fra denne gruppe ligger over de 20.000 kr. i honorarindtægter.

b. Entréindtægter (spørgsmål 24)

Ud af 293 kor har 226 (77 %) ikke haft entréindtægter. Blandt de 67, der har haft indtægter af denne art, har kun ni været på over 10.000 kr. På orkestersiden har 82 ud af 144 (57 %) ikke haft indtægter i form af entré. Blot 20 orkestre (14 %) har indkasseret mere end 10.000 kr. på denne konto.

Hvor der er tale om store entréindtægter, er der i reglen samtidig tale om udgiftskrævende arrangementer og en betragtelig økonomisk risiko. Et orkester med en entréindtægt på over 40.000 kr. har således alene til leje af koncertsal måttet betale 25.000 kr., i andre tilfælde svarer udgifterne til salsleje stort set til entréen, og endelig er der i undersøgelsen også eksempler på, at alene lejeudgiften overstiger entréen. Hertil kan yderligere bemærkes, at salslejen kun er en enkelt del af de samlede udgifter i forbindelse med at afholde en koncert for egen regning og risiko.

Ud over honorar til dirigent og solister skal ved egne koncertarrangementer også påregnes udgifter f.eks. til nodekøb eller nodeleje, annoncering, programtrykning, instrumenttransport og evt. leje af specielle instrumenter, eventuel professionel assistance på specielle instrumenter, podier og ekstra belysning i sale, der ikke i forvejen råder over tilstrækkeligt udstyr. Ud over salslejen beskæftiger spørgeskemaundersøgelsen sig ikke med størrelsen af disse udgifter, der naturligvis kan variere alt efter opførelsens og/eller ensembles art.

Koncertvirksomheden under ét

Undersøgelsen viser ikke overraskende, at de fleste koncertindtægter stammer fra honorarer. Kun omkring en fjerdedel af korene og lidt under halvdelen af orkestrene giver sig af med at arrangere koncerter på egen hånd, mens rundt regnet tre fjerdedele af ensembleterne (73 %) har en eller anden, som regel mindre, indtægt i form af koncerthonorarer. Undersøgelsen dokumenterer samtidig, at en fjerdedel af ensembleterne slet ikke har nogen honorarindtægt. De ensembler, hvis honorarindtægt ligger mellem 0 og 10.000 kr., udgør 92 %. Sagt med andre ord har 319 ud af 436 ensembler kun en beskedne eller slet ingen honorarindtægt ved deres koncertvirksomhed. På entrésiden er billedet tilsvarende, at 77 % af de adspurgte ensembler slet ingen entréindtægt har, og yderligere 19 % ligger under 10.000 kr. – sammenlagt 96 %.

Ensembles turnévirksomhed i udlandet (spørgsmål 26-32)

a. Antallet af rejser samt varighed og rejsemål (spørgsmål 26-27 samt 31)

Mange kor og orkestre har en international virksomhed. Dette dokumenteres gennem undersøgelsen, ifølge hvilken 64 orkestre ud af 144

(45 %) og 113 kor ud af 294 (39 %) har gennemført mindst én udlandsrejse inden for de seneste tre år. Under ét er varigheden af en musikrejse til udlandet typisk mellem fire og otte dage, men der er også mange 3-dages arrangementer – formodentlig overvejende weekend arrangementer. Når turen er interkontinental, vil den typisk vare over otte dage, dels på grund af den lange rejsetid, dels fordi rabatterede flybilletter normalt er betinget af et fravær på mindst otte dage.

116 ud af 177 rejsende ensembler vælger europæiske rejsemål uden for Norden, mens 53 holder sig inden for det nordiske område. Oversøiske rejsemål er stadig for de færreste. I den foreliggende undersøgelse angiver således blot fem ensembler at have rejst til Nordamerika, to til andre kontinenter.

b. Rejsens art (spørgsmål 28)

Der skelnes i undersøgelsen mellem tre typer rejser: 1) festivallignende arrangementer, stævner, konkurrencer eller lign., 2) udvekslingsprojekter, 3) koncertrejser. Ud af 438 besvarelser angiver 49 ensembler at have deltaget i festivallignende arrangementer (11 %), 31 i udvekslingsprojekter (7 %) og 71 i rene koncertrejser (16 %). Desuden angiver 23 ensembler (5 %) at have deltaget i flere af de angivne typer rejser inden for de seneste tre år. De rene koncertrejser er den foretrukne turnéform, derefter kommer festivalerne, og først på tredjepladsen udvekslingsprojekterne, selv om sidstnævnte byder på fordele både prismæssigt og publikums-mæssigt (jf. kapitel 10).

c. Deltagernes andel af rejseomkostningerne (spørgsmål 29)

Blandt dem, der rejser, opererer 62 ensembler (35 %) med en deltagerpris på mellem 1.000 og 2.000 kr., 52 (29 %) under 1.000 kr., mens 34 (19 %) ligger mellem 2.000 og 3.000 kr. 19 ensembler (11 %) ligger over 3.000 kr. Priserne er ikke umiddelbart sammenlignelige, idet spørgsmål som f.eks. den valgte transportform, privat contra hotelindkvartering, rejsens varighed samt rejsemålets afstand fra Danmark spiller en væsentlig rolle for beregningen af prisen.

d. Tilskud til rejsevirkomheden (spørgsmål 30)

De fleste ensembler søger tilskud til deres internationale projekter, men ikke alle får. Således angiver 96 (54 %) af de rejsende ensembler, at de ikke i den angivne periode har fået tilskud til virksomheden, mens 78 (44 %) har modtaget et eller andet beløb. Der er i øvrigt ingen væsentlig forskel på procenterne for kor- hhv. orkesterområdet.

Mens fem ensembler ud af 78 (6 %) har modtaget støtte fra staten, har 73 (94 %) ikke fået, men størstedelen af disse har formodentlig heller ikke ansøgt. Tilskudsstørrelsen varierer fra 5.000 til 20.000 kr.

Blot tre ensembler (4 %) har modtaget støtte fra amtet, og her er beløbene henholdsvis 10.000 kr. og 50.000 kr. – det tredje ensemble har ikke oplyst beløb. Ligesom for driftstilskuddenes vedkommende prioriterer amterne fortrinsvis deres egne ensembler – i dette tilfælde et ungdomsamtssymfoniorkester – højst.

28 ensembler (36 %) har fået udlandsturnéstøtte fra kommunen. Her er

billedet mere broget: Otte har modtaget en støtte på mindre end 5.000 kr., 15 på mindre end 10.000 kr. (inkl. førnævnte otte), og yderligere seks befinder sig i området mellem 12.000 og 25.000 kr. Endelig har et enkelt ensemble (et musikskole-symfoniorkester) modtaget 60.000 kr.

Der er langt hen ad vejen sammenfald mellem de ensembler, der modtager amtslig eller kommunal driftsstøtte, og dem, der får tilskud til turnévirkigheden. Det tyder på, at man helst skal være et (musik)skole-orkester eller et amtssymfoniorkester for at hente de store offentlige driftstilskud hjem, og at amtslig eller kommunal bevågenhed m.h.t. driften også udløser en vis velvilje m.h.t. støtte til udenlandske formål, men der er dog enkelte undtagelser.

45 ensembler (58 %) angiver at have modtaget tilskud fra private fonde o. lign. Endelig har 30 ensembler (39 %) fået tilskud fra andre kilder – det kan være fra virksomheder eller institutioner.

Det fremgår af undersøgelsens resultat, at udlandsturnéstøtte for de allerfleste ensemblers vedkommende først og fremmest kommer fra kilder uden for den offentlige sektor. Også her er der store forskelle i beløbsstørrelserne – fra 100.000 kr. til et brassband under en frivillig ungdomsorganisation over beløb i 40.000-50.000 kroners klassen til ensembler med tilknytning til virksomheder, fagbevægelse eller tilsvarende, og ned til de mindre tilskud, der i sig selv ikke nedsætter den enkelte rejsedeltagers betaling væsentligt, men hvor tilskuddet suppleret med andre kan gøre en forskel.

e. Turnévirkighedens betydning (spørgsmål 32)

De adspurgte ensembler blev bedt om at vurdere turnévirkighedens betydning for ensemblets musikalske udvikling. Blandt de 177 rejsende kor og orkestre, vurderer 63 (36 %) rejseaktiviteterne som værende af afgørende betydning, 88 (50 %) som temmelig vigtig, mens 22 (12 %) anser den for mindre vigtig. Kun 4 ensembler finder rejseaktiviteten uden betydning for ensemblets musikalske udvikling.

Ensemblets øveforhold (spørgsmål 33-42)

a. Adgangsforhold (spørgsmål 33)

Ud over den i forvejen aftalte, skemalagte tid har de fleste ensembler indimellem behov for at få adgang til deres øvelokale på andre tidspunkter. 40 (9 %) ud af 438 svarer, at dette ikke er muligt, 24 (6 %) svarer "ved ikke", mens i alt 299 (68 %) ikke har væsentlige problemer med at kunne anvende øvelokalet ud over den aftalte tid. Der hersker hermed tilsyneladende en høj grad af fleksibilitet på øvelokalområdet, hvilket er positivt.

b. Lokalets størrelse, akustik og lysforhold (spørgsmålene 34-36)

Orkestrene er knap så tilfredse med deres øvelokales størrelse som korene, og det er naturligvis også på forhånd klart, at et 35-40 mands orkesters lydniveau generelt kræver mere plads, end hvad et 25 personers a cappella kor har brug for. Således erklærer 147 kor ud af 294 (50 %), at de finder størrelsen *meget* god, mens de tilsvarende tal for orkesterområdet er 59 ud af 144 (41 %). Medtager man den følgende klassificering "tilfredsstillen-

de”, bliver resultatet, at ikke færre end 88 % af korene og 87 % af orkestrene synes tilfredse med deres øvelokales størrelse. 18 orkestre (13 %) og 32 kor (11 %) svarer, at de finder øvelokalets størrelse enten mindre tilfredsstillende eller ligefrem dårlig.

Med hensyn til akustikken svarer 110 ud af 144 orkestre (76 %), at de finder den enten *meget* god eller tilfredsstillende. De tilsvarende tal for korene er 228 ud af 294 (78 %). Kun fem orkestre (4 %) og 16 kor (5 %) finder akustikken direkte dårlig, men sammenfatter man kategorierne “mindre tilfredsstillende” og “dårlig”, befinder 96 besvarelser (22 %) sig på dette område.

For lysforholdenes vedkommende gør lignende forhold sig gældende: 81 % af orkestrene og 88 % af korene er tilfredse med deres lysforhold – kun 3 % af kor og orkestre finder dem direkte dårlige.

Oplysningerne i den foreliggende spørgeskemaundersøgelse harmonerer ganske godt med en øvelokalerapport fra 1994, som Statens Amatørmusikkonsulent udarbejdede. Såvel dengang som i dag er situationen, at mange kor og orkestre udtrykker tilfredshed med akustik, lysforhold og plads. Stadig er 50 ud af 435 ensembler dog ikke tilfredse med lokalestørrelsen, 60 ikke med lysforholdene, og 96 ikke med akustikken – det sidste tal repræsenterer mere end 20 % af besvarelserne.

c. Klaverer (spørgsmål 37)

Behovet for et velstemt klaver i øvelokalet er naturligvis først og fremmest relateret til korene. Her angiver 247 ud af 294 (84 %) at have adgang til et velstemt klaver. Dette tyder på, at klaversituationen generelt er tilfredsstillende.

d. Opbevaring af instrumenter og noder (spørgsmål 38-39)

De fleste orkestre har behov for opbevaringsskabe eller rum til store instrumenter, og såvel kor som orkestre har brug for plads til nodebiblioteket. Begge dele kan være et problem, når øvelokalet anvendes til forskellige typer aktiviteter og af forskellige grupper ugen igennem. Undersøgelsen viser da også, at opbevaringssituationen er utilfredsstillende: 54 ud af 121 orkestre (45 %) angiver, at de har dårlige opmagasineringsforhold. De tilsvarende tal for korenes vedkommende er 84 ud af 225 (37 %).

e. Andre væsentlige forhold i forbindelse med øvelokalerne (spørgsmål 40-41)

Deltagerne i undersøgelsen får mulighed for at angive, hvilke andre forhold de finder væsentlige i forbindelse med øvelokalerne. Det kan dreje sig om central beliggenhed, parkeringsmuligheder, køkken- eller kantineforhold og toiletforhold. Problemområderne opgives f.eks. at være, at man selv skal flytte rundt på borde og stole, at man er afhængig af skolens pedel for at blive lukket ind eller ud, og sidst, men ikke mindst, at der er mange aflysninger, når skolerne/institutionerne selv skal bruge lokalerne. Undersøgelsen viser ikke, hvor mange aflysninger et gennemsnitskor eller -orkester udsættes for i løbet af en sæson, hvor tidligt en aflysning varsles, eller om der anvises et alternativt lokale.

f. Øvelokalerne under ét (spørgsmål 40-41)

Trods de nævnte problemer erklærer 123 ud af 143 orkestre (86 %) sig som helhed tilfredse med deres øvelokale – 33 af dem betegner det endog som *meget* godt. Kun et mindretal på 19 (14 %) giver det betegnelsen “mindre tilfredsstillende” eller “dårligt”. For korenes vedkommende er 253 ud af 292 (87 %) på den tilfredse side, heraf 94 i den meget tilfredse ende, mens et mindretal på 38 (13 %) ikke er tilfredse.

Sammenfattende kan det konstateres, at der ikke er betragtelig forskel på tilfredsheden i kor og orkestre, når der tales om øvelokaler. Kor og orkestre synes generelt at være velfornøjet med rammerne for aktiviteten.

Bilag 9

Spørgeskema til spillemandslaud og -foreninger

Med mindre andet er anført, vil vi bede dig besvare spørgsmålene på baggrund af laugets/foreningens virke *det seneste år*.

Faktuelle spørgsmål

1. **Laugets/foreningens navn** _____
2. **Laugets/foreningens hjemsted**
Kommune: _____
Amt: _____
3. **Kontaktperson** _____
4. **Vej** _____
5. **Postnr. og by** _____
6. **Telefon og evt. e-mail** _____
7. **Antal medlemmer i laudet/foreningen**
I alt _____
Antal – over 25 år _____ under 25 år _____

Laugets/foreningens organisering og økonomi

8. **Kontingent pr. medlem pr. år**
Anfør beløb: _____ kr.
9. **Får laudet/foreningen støtte via folkeoplysningsloven?**
 ja nej
Hvis ja – besvares spørgsmålene 10a til 11b
Hvis nej – gå direkte til spørgsmål 12a

Hvis laudet/foreningen får støtte via folkeoplysningsloven besvares spørgsmål 10a – 11b:

- 10a. **Virker foreningen som hold under et oplysningsforbund?**
 ja nej
- 10b. **Driver foreningen sin egen aftenskolevirksomhed under folkeoplysningsloven?**
 ja nej

10c. Er foreningens samlede årlige aftenskolegebyr/ afgift til oplysningsforbund indeholdt i kontingentet? Hvis ja – hvor stor er gebyrdelen?

- ja gebyr-del: _____ kr.
 nej

11a. Er foreningen medlem af – eller udgør selv – en forening, der får stillet *gratis øvelokaler* til rådighed i henhold til folkeoplysningsloven?

- ja nej

11b. Er foreningen medlem af – eller udgør selv – en forening, der får *tilskud til eget eller lejede lokaler* i henhold til folkeoplysningsloven?

- ja nej

Gå herefter videre til spørgsmål 13.

Hvis laug/foreningen ikke får støtte via folkeoplysningsloven besvares spørgsmål 12a – 12b:

12a. Har laug/foreningen tilknyttet en eller flere undervisere?

- ja nej

12b. Hvis ja – stiller underviserne sig gratis til rådighed for laug/foreningen eller aflønnes de? I givet fald hvordan?

Gå herefter videre til spørgsmål 13.

De følgende spørgsmål udfyldes af alle:

13. Laugets/foreningens årlige bruttoudgifter til øvelokale

- Ingen
 0 – 5.000 kr.
 over 5.000 kr. anfør beløb: _____ kr.

14. Laugets/foreningens samlede årlige udgift til noder

- ingen
 under 3.000 kr.
 3.000 – 5.000 kr.
 5.000 – 10.000 kr.
 over 10.000 kr. anfør beløb: _____ kr.

15. Laugets/foreningens øvrige årlige administrative udgifter (møder, porto, kontorartikler mv.) – herunder medtages *ikke* eventuelle udgifter til øvelokale

- under 3.000 kr.
 3.000 – 5.000 kr.
 5.000 – 10.000 kr.
 over 10.000 kr. anfør beløb: _____ kr.

16. Har lauget/foreningen modtaget kontant drifts- og/eller aktivitetstilskud?

- ja nej

17. I bekræftende fald hvorfra?

- Stat: beløb: _____ kr.
 Amt: beløb: _____ kr.
 Kommune: beløb: _____ kr.
 Andre: beløb: _____ kr.

18. Har lauget/foreningen modtaget gratis ydelser – eksempelvis gratis kopiering, porto, nodemateriale (herunder medtages *ikke* eventuelt gratis lån af øvelokale)?

- ja nej

19. I bekræftende fald oplyses arten:

20. Har lauget/foreningen modtaget tilskud fra folkeoplysningslovens mindst 5 % pulje?

- ja nej

21. I bekræftende fald oplyses projektets art:

Laugets/foreningens aktiviteter det seneste år

22a. Hvor mange koncerter/baller/dansearrangementer har lauget/foreningen afholdt det seneste år *med sig selv som aktører*?

- Ingen
- 1-2
- 3-5
- 6 eller derover

22b. Hvor mange koncerter/baller/dansearrangement-er har lauget/foreningen afholdt det seneste år *med hyrede/udefrakommende musikere*?

- Ingen
- 1-2
- 3-5
- 6 eller derover

23a. Laugets/foreningens samlede indtægt i form af *honorarer* i forbindelse med koncerter/baller/danse-arrangementer

- ingen
- under 10.000 kr.
- 10.000 – 20.000 kr.
- 20.000 – 40.000 kr.
- over 40.000 kr. anfør beløb: _____ kr.

23b. Laugets/foreningens samlede *entreindtægter* ved koncerter/baller/dansearrangementer

- ingen
- under 10.000 kr.
- 10.000 – 20.000 kr.
- 20.000 – 40.000 kr.
- over 40.000 kr. anfør beløb: _____ kr.

24a. Hvor mange kurser/workshops har lauget/foreningen afholdt for sine medlemmer det seneste år?

Anfør antal: _____

24b. Hvor stor er medlemmernes egenbetaling *gennemsnitlig* ved disse workshops?

Gennemsnitlig egenbetaling: _____ kr.

30. Hvilke former for direkte tilskud har lauget/ foreningen modtaget i forbindelse med sin seneste udlandsrejse?

- Ingen
- Stat beløb: _____ kr.
- Amt beløb: _____ kr.
- Kommune beløb: _____ kr.
- Private (fonde o.a.) beløb: _____ kr.
- Andre beløb: _____ kr.

31. Turneens geografiske mål

- Norden Europa
- Nordamerika Andet

32. Hvorledes vurderer du rejseaktivitetens betydning for laugets/foreningens musikalske udvikling?

- Af afgørende betydning Temmelig vigtig
- Mindre vigtig Uden betydning

Laugets/foreningens øvelokale

Spørgsmål om det lokale, lauget/foreningen normalt benytter eller har benyttet i sidste sæson.

33. Kan I få adgang til lokalet ud over den fastsatte brugertid, hvis I har behov for det?

- Ja Som regel Nogle gange
- Nej Ved ikke

34. Hvordan passer lokalets størrelse til laugets/foreningens behov?

- Meget godt
- Tilfredsstillende
- Mindre tilfredsstillende
- Dårligt

35. Hvordan er lokalets akustik i forhold til laugets/foreningens behov?

- Meget godt
- Tilfredsstillende
- Mindre tilfredsstillende
- Dårligt

36. Hvordan er lokalets lysforhold i forhold til laugets/ foreningens behov?

- Meget godt
- Tilfredsstillende
- Mindre tilfredsstillende
- Dårligt

37. Har I brug for plads til opmagasinering af instrumenter/noder/anlæg?

- ja
- nej

38. Hvis ja – hvordan vurderer du jeres muligheder for opmagasinering af instrumenter/noder/anlæg?

- Meget godt
- Tilfredsstillende
- Mindre tilfredsstillende
- Dårligt

39. Er der andre forhold i lokalet, som er væsentlige for lauget/foreningen?

- ja
- nej

40. Hvis ja – hvilke? Og bliver disse forhold imødekommet i jeres lokale?

41. Hvordan vil du under ét vurdere laugets/ foreningens lokale

- Meget godt
- Tilfredsstillende
- Mindre tilfredsstillende
- Dårligt

Skemaet indsendes senest den 30. november 2001 til:

Amatørmusikundersøgelsen for Statens Musikråd
Postboks 3012
Kongens Nytorv 3
1021 København K

Mange tak for hjælpen!

Bilag 10

Besvarelser fra spillemandslaug og – foreninger

På baggrund af fortegnelser fra Folkemusikkens Fælles Sekretariat er udsendt spørgeskemaer til 40 spillemandsforeninger og –laug. Der er indkommet 21 besvarelser fordelt over hele landet fra foreninger og laug, der tilsammen udgør omkring 800 udøvende.

Med mindre andet er anført, angiver oplysningerne laugets/foreningens virksomhed det seneste år.

Laugets/foreningens udgifter

Kontingent

I 90 % af laugene/foreningerne betaler medlemmerne 300 kr. eller derunder i kontingent pr. år. Kun en enkelt forening har en højere kontingentbetaling – den ligger på 1.000 kr.

Udgifter til øvelokale

14 laug/foreninger (67 %) har ingen udgifter til øvelokale. Af de resterende betaler fem laug/foreninger under 5.000 kr. årligt, mens den sidste betaler 6.500 kr.

Nodeudgifter

4 laug/foreninger (19 %) har ingen udgifter til nodemateriale. 14 laug/foreninger (67 %) har under 3.000 kr. i udgifter. De sidste fire har mellem 3.000-5.000 kr. i udgifter.

Administrative udgifter

15 laug/foreninger (71 %) bruger under 3.000 kr. på administration. Fire laug/foreninger har udgifter på mellem 3.000-5.000 kr., mens de sidste to bruger over 5.000 kr. – heraf angiver én et beløb på 17.180 kr., mens den anden ikke har opgivet beløbet.

Fast tilknyttede undervisere

17 laug/foreninger svarer på spørgsmålet om undervisere. Af disse har ni fast tilknyttet undervisere, mens otte svarer nej. I fire tilfælde stiller underviserne sig gratis til rådighed, mens underviserne i fem tilfælde aflønnes – dog oftest i form af en symbolsk betaling. I tre tilfælde sker aflønning i form af dækning af transportomkostninger.

Organisering og støttegrundlag

Folkeoplysningsloven

16 foreninger ud af 21 (76 %) får ikke støtte via folkeoplysningsloven. Af de fem laug/foreninger (24 %), som får støtte via folkeoplysningsloven, får kun to tilskud enten som hold under et oplysningsforbund eller som

selvstændig forening. De øvrige angiver alene at få gratis lokale stillet til rådighed.

Driftsstøtte

71 % af laugene/foreningerne har ikke modtaget kontant drifts- og/eller aktivitetstilskud, mens seks laug/foreninger (29 %) har modtaget drifts/aktivitetstilskud.

Den heldigst stillede er en forening, der fra staten har modtaget 8.000 kr. samt 4.000 kr. fra amtet. Et enkelt laug har fået 8.000 kr. i tilskud fra kommunen, mens et andet laug fra både amt og kommune har modtaget 2.800 kr. i støtte. Af de sidste tre laug/foreninger har to fået støtte fra kommunen og én fra amtet, hvor det højeste tilskud er på 3.000 kr.

Andre tilskud

Kun en enkelt spillemandsforening har fået tilskud via folkeoplysningslovens "mindst 5 % pulje". Tilskuddet blev givet til et spillemandstræf.

Derudover har kun tre laug/foreninger modtaget gratis ydelser – alle tre i form af kopiering og en enkelt forening har lånt nodemateriale.

Aktiviteter det seneste år

Koncerter og baller, hvor laug/foreningen selv medvirker

12 laug/foreninger (57 %) har det seneste år haft seks eller flere arrangementer, hvor de selv medvirker. Fire laug/foreninger har haft 3-5 arrangementer, mens fire laug/foreninger har afholdt 1-2 koncerter. Kun i et enkelt tilfælde har laug/foreningen ikke selv optrådt.

Koncerter og baller med udefrakommende musikere

Syv laug/foreninger (33 %) har lavet 1-2 arrangementer med udefrakommende musikere, mens fire (19 %) har afholdt 3-5 af denne type arrangementer. 10 laug/foreninger (48 %) har ikke haft arrangementer med udefrakommende musikere.

Kurser og workshops

10 laug/foreninger (50 %) har afholdt mellem 1-5 kurser/workshops, mens to laug har afholdt henholdsvis 16 og 21 kurser/workshops. Otte laug/foreninger (40 %) har ikke afholdt kurser eller workshops. En enkelt har ikke svaret på spørgsmålet.

Egenbetalingen for kurser og workshops er ofte gratis – eventuelle udgifter betales da af laug/foreningen. Ud af de 12 laug/foreninger, som har afholdt kurser/workshops, angiver syv laug/foreninger, at de er gratis for laugets/foreningens medlemmer. I de sidste fem laug/foreninger betaler medlemmerne mellem 100-300 kr. for at deltage.

Lokaler i forbindelse med arrangementer

I spørgeskemaet spørges til, hvorledes behovet for et velegnet lokale imødeses i forbindelse med arrangementer. Generelt har de fleste adgang til gode lokaler, idet 81 % svarer "meget godt" eller "tilfredsstillende".

14 laug/foreninger (67 %) har ikke haft udgifter til lokaleleje, mens syv (33 %) har. Her varierer lejebeløbet fra 600-8.000 kr. I forbindelse med arrangementer har fire laug/foreninger betalt under 3.000 kr. i lokaleleje, to har betalt henholdsvis 3.000 og 4.500 kr., mens det sidste laug/forening måtte betale 8.000 kr.

Honorar- og entreindtægter

De færreste laug/foreninger har nævneværdige indtægter i forbindelse med deres arrangementer.

Honorarindtægter

16 laug/foreninger (76 %) har honorarindtægter på under 10.000 kr. – heraf har fire ingen honorarindtægter. To laug/foreninger (10 %) ligger mellem 10.000-20.000 kr., mens et enkelt laug/forening (5 %) ligger mellem 20.000-40.000 kr. To laug/foreninger har ikke givet oplysninger om honorarindtægter.

Entreindtægter

20 laug/foreninger (95 %) har under 10.000 kr. i entreindtægter – heraf har 12 (57 %) ingen entreindtægter overhovedet. Kun et laug/forening har haft højere entreindtægter – beliggende mellem 10.000-20.000 kr.

Udlandsaktiviteter

14 laug/foreninger (67 %) har ikke været udenlands inden for de sidste tre år. Fem laug/foreninger (24 %) har haft 1-2 udlandsrejser, mens to laug/foreninger har haft tre eller flere udlandsrejser.

Fire laug/foreninger angiver Norden som rejsemål for den seneste rejse, et laug/forening angiver Europa, mens to har været "andre steder". De seneste rejser fordeler sig jævnt mellem forskellige typer af rejseaktivitet og fra alt mellem 1-14 dages varighed (jf. spørgsmål 27 og 28)

Deltagernes egenbetaling synes sjældent at være høj. I fem laug/foreninger ud af syv har deltagerne betalt under 1.000 kr. I et tilfælde ligger deltagerbetalingen mellem 1.000-2.000 kr., mens deltagerne i det sidste tilfælde har betalt over 3.000 kr.

Støtte til udlandsaktiviteter

Ingen af de rejsende laug/foreninger har modtaget støtte fra stat, amt eller kommune til deres udlandsaktiviteter. Kun i ét tilfælde har man modtaget tilskud til rejseaktiviteten – dette er på 2.000 kr. og er bevilget fra "andre".

Mens seks laug/foreninger vurderer rejseaktiviteten enten af afgørende betydning eller temmelig vigtig, angiver kun et enkelt laug/forening, at den er uden betydning.

Øvelokaler

19 laug/foreninger ud af 21 har besvaret spørgsmål vedr. øveforhold. Generelt er laugene/foreningerne tilfredse med deres øveforhold. I en generel

vurdering angiver 84 % af laugene/foreningerne, at deres øveforhold er “meget gode” eller “tilfredsstillende”:

64 % kan få adgang altid eller som oftest til øvelokalet ud over den fastsatte tid.

90 % vurderer lokalets størrelse som “meget godt” eller “tilfredsstillende”.

90 % vurderer akustikken som “meget god” eller “tilfredsstillende”.

79 % vurderer lysforholdene som “meget gode” eller “tilfredsstillende”.

53 % har brug for opmagasineringsmuligheder. Af disse vurderer halvdelen, at disse forhold er “tilfredsstillende” – den anden halvdel vurderer dem som “mindre tilfredsstillende” eller “dårlige”.

Andre forhold

Fem laug/foreninger angiver, at der er andre forhold, som har betydning. Her nævnes forhold som et godt dansegulv, behov for separate lokaler til sektionsprøver, rengøring, køkkenadgang, parkeringsforhold samt at der ikke er trapper.

Bilag 11

Kor og orkestres tilknytning til folkeoplysningsloven

Delundersøgelse for Storkøbenhavn og Århus

Undersøgelsen er gennemført af Statens Amatørmusikkonsulet i Storkøbenhavn og Århus i perioden juni-oktober 2001 og koncentrerer sig om orkestrenes og korenes udnyttelse af folkeoplysningslovens område 1 (voksenundervisning).

Folkeoplysningssekretariatene i samtlige kommuner i Københavns Amt inkl. København og Frederiksberg samt Århus kommune blev bedt om en fortegnelse over kor, orkestre eller oplysningsforbund, der har musikaktiviteter under folkeoplysningslovens hovedområde 1. Kun én kommune (Ledøje-Smørum Kommune, Københavns Amt) besvarede ikke henvendelsen.

Af besvarelserne fremgår hvilke større eller mindre folkeoplysende foreninger, der driver deres egen aftenskolevirksomhed i områderne. Ved efterfølgende henvendelse til de større foreninger (MOF, AOF, FOF, HOF, LOF, Den Rytmske Aftenskole samt andre af kommunerne registrerede oplysningsforbund eller aftenskoler med flere end ét hold) er klarlagt, hvilke orkestre og kor, der virker som hold under disse forbund.

Sideløbende er fra Landssekretariatet for Dansk Amatørmusiks registre oplyst, hvilke kor og orkestre der i Storkøbenhavn og Århus er registreret som medlemmer af DAKU's eller DAKU's landsorganisationer.⁷⁶

Undersøgelsen omfatter totalt 401 ensembler, fordelt på 273 kor og 128 orkestre. Samtlige ensembler er enten

1. direkte registreret som selvstændige folkeoplysende foreninger i folkeoplysningssekretariatene i Københavns Amt eller
2. virker som hold under større folkeoplysende foreninger/oplysningsforbund med tilskud fra de samme folkeoplysningssekretariater eller
3. registreret i Landssekretariatet for Dansk Amatørmusiks medlemskartotek

Der er naturligvis en række sammenfald mellem på den ene side 1) eller 2) og på den anden side 3).

⁷⁶ DAKU (Dansk Amatørkor Union) er amatørkorenes paraplyorganisation, mens DAMU (Dansk Amatørmusik Union) er amatørorkestrenes paraplyorganisation.

A. Ensembleernes tilknytning til folkeoplysningsloven

Skema 1

København		Under folkeoplysningsloven	Heraf egen aftenskole	Uden for folkeoplysningsloven
	Antal			
Kor	184	126 (69 %)	34	58 (31 %)
Orkestre	95	66 (70 %)	12	29 (30 %)
I alt	279	192 (69 %)	46	87 (31%)

Skema 2

Århus		Under folkeoplysningsloven	Heraf egen aftenskole	Uden for folkeoplysningsloven
	Antal			
Kor	89	51 (57 %)	7	38 (43 %)
Orkestre	33	18 (55 %)	2	15 (45 %)
I alt	122	69 (57 %)	9	53 (43 %)

Skema 3

København og Århus		Under folkeoplysningsloven	Heraf egen aftenskole	Uden for folkeoplysningsloven
	Antal			
Kor	273	177 (65 %)	41	96 (35 %)
Orkestre	128	84 (66 %)	14	44 (34 %)
I alt	401	261 (65 %)	55	140 (35 %)

Amatørernes eget oplysningsforbund MOF tegner sig i København for 37 ensembler (22 kor, 15 orkestre) ud af 192 under folkeoplysningsloven. I Århus tegner MOF sig for 41 ensembler (26 kor, 15 orkestre) ud af 69 under folkeoplysningsloven.

Det økonomiske grundlag for i alt 140 ensembles virksomhed (96 kor og 44 orkestre) er ikke oplyst.

Kommentarer og konklusioner vedrørende folkeoplysningsloven

Den foreliggende undersøgelse dokumenterer, at påstanden om, at mange kor og orkestre i dette land ikke kan eller ønsker at bruge folkeoplysningsloven, holder. Skema 3 viser, at kun 65 % af de adspurgte kor og orkestre benytter folkeoplysningsloven som støttegrundlag. I tal betyder det, at 140 ud af 401 ensembler finansierer deres virksomhed på anden måde.

Undersøgelsen omfatter som nævnt – bortset fra en enkelt mindre kommune – *samtlig*e kor og orkestre under folkeoplysningsloven i Storkøbenhavn og Århus, men *ikke* samtlige uorganiserede kor og orkestre, eftersom et

antal af disse af gode grunde hverken findes registreret i folkeoplysningssekretariatene eller i Landssekretariatet for Dansk Amatørmusiks kartoteker. Det betyder, at de 65 % ensembler under folkeoplysningslovens hovedområde 1 er et maksimum. Den reelle procent er helt sikkert lavere. Hvor meget må desværre blive et gæt.

Det ligger lige for at antage, at de mange problemer for musikamatørerne i deres omgang med en lov, der på en række områder ikke tilfredsstiller deres behov, er en væsentlig årsag til, at så mange ikke ønsker at benytte den til trods for, at loven dog rummer mulighed for en vis støtte til amatørmusikvirksomheden.

Undersøgelsen fortæller ikke, hvorledes de kor og orkestre, som har valgt at stå uden for folkeoplysningsloven, alternativt finansierer deres drift. Det vil kræve et større udredningsarbejde at klarlægge dette spørgsmål. Det er dog på forhånd klart, at nogle af disse ensembler har opnået specielle aftaler vedrørende driftstilskud med deres kommuner og derfor er offentligt støttet uden for folkeoplysningslovens rammer, mens andre selv har valgt at stå udenfor, formodentlig for at have større handlefrihed f.eks. med hensyn til dirigent aflønning.

B. Ensemblernes organisatoriske tilknytning

Skema 4

København		Organiseret under DAMU eller DAKU	Ikke organiseret under DAMU eller DAKU
	Antal		
Kor	184	95 (52 %)	89 (48 %)
Orkestre	95	49 (52 %)	46 (48 %)
I alt	279	144 (52 %)	135 (48 %)

Skema 5

Århus		Organiseret under DAMU eller DAKU	Ikke organiseret under DAMU eller DAKU
	Antal		
Kor	89	53 (60 %)	36 (40 %)
Orkestre	33	19 (58 %)	14 (42 %)
I alt	122	72 (59 %)	50 (41 %)

Skema 6

København og Århus		Organiseret under DAMU eller DAKU	Ikke organiseret under DAMU eller DAKU
	Antal		
Kor	273	148 (54 %)	125 (46 %)
Orkestre	128	68 (53 %)	60 (47 %)
I alt	401	216 (54 %)	185 (46 %)

Kommentarer og konklusioner vedrørende organisationsgraden

Ifølge skema 6 er 54 % af de adspurgte ensembler organiserede under DAKU/DAMU. Det viser sig som anført i tabellen, at 125 ud af 273 kor står uden for DAKU området, mens 60 ud af 128 adspurgte orkestre står uden for DAMU-området. Man kan altså konkludere, at den ofte fremførte påstand om, at der for hvert organiseret ensemble i Danmark også findes et uden for organisationerne, ud fra undersøgelsen i hvert fald stort set holder stik i Storkøbenhavn og Århus. Ydermere bør tages i betragtning, at orkestre eller kor, som *hverken* virker under folkeoplysningsloven *eller* er organiserede under de nævnte hovedorganisationer, ikke har kunnet nås med den foreliggende undersøgelse. Det kan derfor meget vel være, at organisationsprocenten er under 50.

En særlig gruppe udgøres af de kor og orkestre, der virker under de rytmiske aftenskoler i København og Århus. Orkesterorganisationerne under DAMU henvender sig ikke umiddelbart til rytmiske orkestre, og det er derfor ikke mærkeligt, at ingen fra denne gruppe er at finde på DAMU-området. Dersom de rytmiske bands tages ud af undersøgelsen (skema 7), ses, at organisationsgraden blandt de klassiske orkestre forøges fra 53 % til 65 %.

Skema 7

København og Århus korrigeret	Antal	Organiseret under DAMU eller DAKU	Ikke organiseret under DAMU eller DAKU
Kor	256	148 (58 %)	108 (42 %)
Orkestre	104	68 (65 %)	36 (35 %)
I alt	360	216 (60 %)	144 (40 %)

DAKU-området har organisationer, der også henvender sig til rytmiske kor. Alligevel er kun 1 enkelt af korene under de rytmiske aftenskoler organiseret under DAKU, mens de øvrige 17 står udenfor.

Det må under alle omstændigheder give stof til overvejelse, at så mange vælger at stå udenfor. Desuden er det ud fra et uddannelses- og kvalitets-synspunkt ærgerligt, at organiseringsgraden ikke er højere, eftersom organisationerne tilbyder kvalificerede uddannelsesprogrammer både for dirigenter og menige musikere og korsangere.

C. Organiseringsgraden for kor og orkestre under folkeoplysningsloven

Skema 8

København og Århus	Under folkeoplysningsloven	Heraf organiseret under DAMU eller DAKU (%)	Ikke organiseret under DAMU eller DAKU
København	192	57 30 %	135
Århus	69	38 55 %	31
Antal i alt	261	95 36 %	166

Skema 9

København og Århus	Organiseret under DAMU eller DAKU	Heraf under folkeoplysningsloven (%)	Ikke under folkeoplysningsloven
København	144	57 40 %	87
Århus	72	38 53 %	34
Antal i alt	216	95 44 %	121

Kommentarer og konklusioner vedrørende forholdet mellem organisering og virke under folkeoplysningsloven

Man kunne umiddelbart fristes til at tro, at der var en forbindelse mellem virke under folkeoplysningsloven og lysten til at organisere sig under en organisation. Men sådan forholder det sig tydeligvis ikke.

Blandt de registrerede ensembler i folkeoplysningssekretariatene har således kun 36 % tilhørsforhold til en organisation, og blandt organisationernes registrerede medlemmer virker blot 44 % under folkeoplysningsloven.

Bilag 12

Amatørmusiklivets støttemuligheder via amtsmusikudvalgene

Udvalget har foretaget en mundtlig forespørgsel til 14 amtsmusikudvalg for at få svar på følgende spørgsmål:

1. Gives der tilskud til instrumenter og til PA-anlæg?
2. Har I en amtslig instrumentbank?
3. Når der gives tilskud til amatørmusik, er det så oftest til daglig drift eller til særlige projekter?

1. Gives der tilskud til instrumenter og til PA-anlæg?

Samlet set er der ikke meget støtte at hente med hensyn til instrumenter. Kun 4 amtsmusikudvalg åbner mulighed for at give tilskud til instrumenter – heraf giver 2 amtsmusikudvalg kun støtte til særlige instrumenter. Et enkelt amt låner dog keyboards ud.

Mulighederne for at søge støtte til PA-anlæg er noget bedre. 10 amtsmusikudvalg åbner mulighed for tilskud til PA-anlæg, mens et enkelt amt lejer PA-anlæg ud. Der er ikke spurgt til, i hvor stor udstrækning orkestre og bands nyder godt af denne støttemulighed.

Nordjylland:	Tilskud til PA-anlæg. Amtet har enkelte keyboards, som lånes ud. Ingen tilskud til instrumenter.
Vejle:	Tilskud til PA men ikke til instrumenter.
Ribe:	Tilskud til 1 PA pr. kommune samt tilskud til flygler og klaverer.
Viborg:	Tilskud til PA og enkelte instrumenter.
Århus:	Tilskud til PA men ikke til instrumenter.
Fyn:	Tilskud til begge dele.
Ringkøbing:	Ingen tilskud.
Sønderjylland:	Ingen tilskud.
København:	Ikke til instrumenter men muligvis til PA-anlæg – har ikke haft nogen ansøgninger herom.
Vestsjælland:	Tilskud til begge dele.
Roskilde:	Ikke til instrumenter. Amtet udlejer PA-anlæg.
Frederiksborg:	Ikke til instrumenter men muligvis til PA-anlæg – har ikke haft nogen ansøgninger herom.
Storstrøms:	Tilskud til PA men ikke til instrumenter.
Bornholm:	Ingen tilskud.

2. Har I en amtslig instrumentbank?

Nordjylland:	Nej
Vejle:	Ja – administreres af musikskolerne
Ribe:	Nej – der har været, men den er “død”
Viborg:	Ja
Århus:	Ja
Fyn:	Ja
Ringkøbing:	Nej
Sønderjylland:	Nej
København:	Nej
Vestsjælland:	Ja
Roskilde:	Nej
Frederiksborg:	Nej
Storstrøm:	Nej
Bornholm:	Nej

3. Når der gives tilskud til amatørmusik, er det så oftest til daglig drift eller til særlige projekter?

I amterne findes amtsorkestre, som får driftstilskud. Men det generelle billede er, at der ikke ydes driftsstøtte til kor, orkestre og bands. Således svarer 13 ud af 14 amter, at der aldrig gives tilskud til daglig drift – kun til projekter, stævner, professionel instruktion af orkestre og lignende. Kun Frederiksborg Amtsmusikudvalg svarer, at der årligt gives driftstilskud til 2-3 orkestre/bands – resten gives til projekter.

Bilag 13

Forslag til ny støtteordning for dansk amatørmusik

Via overskuddet fra tips- og lottomidlerne bør der etableres en ny vækstfond for amatørmusiklivet i Danmark:

Musikvækstfonden

Musikvækstfonden (MVF) er en statslig støtteordning, der har til formål at støtte amatørmusikkens fysiske rammer samt yde støtte til instrumenter og udstyr.

Til fastholdelse og udvikling af amatørmusikken etableres en fond, hvor der kan søges økonomisk støtte til etableringsudgifter for så vidt angår etablering og indretning af øvelokaler og koncertscener samt til anskaffelse af lydteknisk udstyr og instrumenter.

Hvem kan søge støtte?

Støtte kan ydes til foreninger, selvejende institutioner, musikskoler, fritids- og ungdomsklubber og andre grupperinger, hvor musik udfolder sig på et frivilligt plan uden for de deciderede uddannelsesinstitutioner. F.eks. folkemusiklaug, store orkestre, bandsammenslutninger, kor, ikke kommercielle spillesteder, organisationer, lokale musikråd, musikskoler og andre almennyttige organisationer og institutioner, hvor der spilles og/eller undervises i musik inden for kultur- og fritidsområdet.

Der er ingen aldersbegrænsning, da voksne over 25 år anses for en ressource i forhold til børne- og ungdomsarbejde. Det anses som en styrke, at voksne, unge og børn udfolder deres musiske aktiviteter indenfor samme rammer.

Hvilke projekter kan støttes?

Der gives støtte til bygningsmæssige ændringer (f.eks. indretning og lydisolering af lokaler). Der gives støtte til nybyggeri.

Der gives støtte til øve- og fremføringsudstyr – f.eks.

- akustiske instrumenter
- elektriske instrumenter
- sanganlæg
- PA-anlæg
- baggear

samt til undervisning/kurser i anvendelse af udstyret.

Det lægges for øvrigt vægt på forskellige kriterier, når det gælder tildeling inden for den enkelte genre – alt efter genrens egenart og behov.

For at undgå at gode initiativer og projekter falder mellem to stole, skal det være indholdet frem for organiseringsformen, der skal være afgørende for, om et projekt eller et tiltag kan opnå støtte, blot projektet vurderes til at være godt forankret og have et almennyttigt sigte.

Hvad støttes ikke?

MVF støtter *ikke* drift af aktiviteter, koncerter, turneer, cd/nodeproduktion etc.

Støtteform

Støtten kan ydes som kontant støtte, lån eller betalingsgaranti.

Hvornår og hvordan kan der søges?

Det er nødvendigt at bruge ansøgningsskema, som kan rekvireres ved henvendelse til Statens Musikråd eller downloades fra deres hjemmeside www.musikraad.dk. Ansøgningsfrist fire gange årligt d. 1. marts, 1. juni, 1. september og 1. december.

Fondens størrelse

Fonden forventes at få behov for at få tilført en beløbsramme på xx – yy mio. kr. årligt, hvoraf en del afses til fondens administration, mens en anden del afsættes til betalingsgaranti, således at der oparbejdes en tilpas ansvarlig kapital.

Ordningens forankring/placering

Ordningen reguleres under musikloven som et selvstændigt afsnit med økonomiske midler via en nærmere bestemt andel af overskud fra tips- og lottomidlerne.

Statens Musikråd administrerer ordningen på vegne af Kulturministeriet.

Styring af fonden

Statens Musikråd udpeger, efter indstilling fra amatørmusiklivets landsdækkende interesseorganisationer, en bestyrelse til styring af *Musikvækstfonden*. Bestyrelsen udpeges umiddelbart efter et nyt musikråd er udpeget for en periode på 4 år.

Der udpeges en formand (en person med indsigt i musikområdet, men uden for det organiserede område) og 2 repræsentanter fra henholdsvis det rytmiske og det klassiske område samt folkemusikområdet.

Bestyrelsen vedtager formål og kriterier for støtte inden for de overordnede rammer, som er sat af Statens Musikråd.

Bilag 14

Socialforskningsinstituttets kultur- og fritidsundersøgelser (særkørsel)

På baggrund af den seneste undersøgelse af fritids- og kulturvaner fra 1998 har vi fra Socialforskningsinstituttet modtaget følgende oplysninger:

Tabel 1

Andelen af den voksne befolkning, der inden for det sidste år har været aktiv som amatør. 1998 (Pct.)

	Mænd				Kvinder				Alle
	16-29 år	30-59 år	60- år	Alle	16-29 år	30-59 år	60- år	Alle	
I et sangkor	5	1	5	4	12	7	3	7	5
I et orkester eller band	8	4	2	4	6	2	2	3	4
I alt i sangkor eller orkester/band	12	5	6	7	15	9	4	9	8
I en teatergruppe	5	2	1	2	6	3	1	3	3
I en (folke)dansegruppe	3	1	6	3	0	2	2	1	2
Film eller videoværksted	4	0	0	1	5	0	1	1	1
Med billedkunst	5	1	5	4	11	8	3	7	5
Med at skrive	3	1	4	3	5	4	3	4	3
Med kunsthåndværk	3	1	3	2	9	8	7	8	5
Amatørvirksomhed i alt	19	8	18	14	31	22	15	22	18

Tabel 2

Andele af den voksne befolkning, der inden for det sidste år har været aktiv som amatør i sangkor eller orkester/band. 1993 og 1998. (Pct.)

	1993	1998
Mænd	6	7
Kvinder	7	9
16-29 år	11	13
30-59 år	6	7
60- år	5	5
Under uddannelse	20	17
Ingen erhvervsuddannelse	3	6
Kort eller faglig uddannelse	5	5
Mellemlang videregående uddannelse	9	10
Lang videregående uddannelse	11	5
Alle	7	8

Tabel 3

*Andelen af aktive musikamatører, der selv spiller forskellige musikgenrer.
1998. (Pct.)*

Har inden for det sidste år været aktiv som amatør i orkester eller band					
Klassisk	Rock	Jazz	Populær musik	Etnisk musik	Andet
28 %	30 %	17 %	32 %	1 %	39 %

Bilag 15

Biografier af udvalgsmedlemmerne

Jens-Ole Blak

Født 1945. Bor i Aalborg, hvor han er rektor for Nordjysk Musikkonservatorium. J.O.B. er formand for amatørmusikundersøgelsen. Han er ved siden af næstformand for Nordjyllands Amtsmusikudvalg, bestyrelsesmedlem for Aalborg Symfoniorkester, bestyrelsesmedlem af Svend-G. Asmussens Fond og næstformand i fonden, der står for opførelsen af Musikkens Hus i Aalborg, hvor også Nordjysk Musikkonservatorium får til huse.

J.O.B. har gennem de sidste 25 år haft et væld af tillidshverv – bl.a. som medlem af Statens Musikråd fra 1983-91 og som medlem af MIC's bestyrelse i samme periode. Han var i 1986-92 beskikket medlem af Undervisningsministeriets og Kulturministeriets musikundervisningsudvalg, blev i 1990 formand for det af Statens Musikråd nedsatte evalueringsudvalg for Center for Rytmask Musik og Bevægelse og var gennem 10 år medlem af Musikforlaget Edition Egtveds bestyrelse.

Esben Danielsen

Født 1972. Bor i Roskilde, hvor han til daglig fungerer som leder af det regionale spillested Gimle, som han selv har været med til at starte op. E.D. er aktiv i Roskildes lokale afdeling af Fajabefa – Råstof Roskilde – samt på og bagved Roskilde Festivalen.

E.D. er bachelor i fysik og kommunikation fra Roskilde Universitets Center. Han er amatørmusiker på klaver, orgel, guitar og sang, og efter gymnasiet legede han med en karriere som musiker, hvor han spillede i flere rock- og popbands.

Han har i en årrække arbejdet for de rytmiske amatørmusikeres vilkår i Danmark. Han var bl.a. i 4 år formand for landsforeningen Fajabefa. Han har siddet i ROSA's (Dansk Rock Samråds) bestyrelse, været medlem af Repræsentantskabet for Statens Musikråd, Roskilde Amtsmusikudvalg samt DUF's kulturarbejdsgruppe.

Julie Heebøll

Født 1967. Bor i Åbyhøj og arbejder til daglig som timelærer i arrangement, sammenspilsledelse og pædagogik på Det Fynske Musikkonservatorium. Er pr. 1. november 2001 ansat som musikskoleleder på Galten Musikskole og har de sidste fem år været med til at arrangere folkemusikfestivaler i Århus – senest Århus Folk Festival.

J.H. blev i 1993 uddannet AM'er fra Det Jyske Musikkonservatorium. Hun spiller klarinet og violin og er fast medlem af Ostinat ekspresen. Fra 1990 var hun medinitiativtager til oprettelsen af folkemusiklinien på Det

Fynske Musikkonservatorium, som blev gennemført og startede i 1998. Hun var tillige en af ide-magerne bag ROD – et ungdomsseminar for folkemusikere, som har kørt siden 1996.

Jens Larsen

Født 1948. Bor i Aalborg, hvor han er leder af Fri-Stedet, et fritidscenter for 350 børn og unge i alderen 9-25 år. Her har musikken gennem 30 år været den røde tråd. P.t. har 31 bands øvelokaler på Fri-Stedet.

J.L. er uddannet fritidspædagog. Han var i 70'erne leder af musik- og kulturhuset Multi Maren i Aalborg og har gennem årene været igangsætter og foregangsmand for spillesteder og festivaler i det aalborgensiske musikmiljø. Han har tillige i flere perioder været medlem af Nordjyllands Amtsmusikudvalg for den rytmiske musik.

J.L. er initiativtager til og en af lederne af Landsforeningen Ungdomsringens Ungdomsmusikfestival. Festivalen er Europas største nonkommercielle amatørmusikfestival med op til 25.000 gæster og 225 bands. Festivalen har 20-års jubilæum i 2002.

Musse Mathiasen

Født 1924. Bor i Århus, hvor hun arbejder freelance som forretningsfører for Kor72 og Kor72-U, kasserer og regnskabsførende for Dansk Amatørkor Union og Danske Korledere.

M.M. er handelsuddannet og har i en menneskealder haft fødderne dybt plantet i det danske amatørmusikliv via organisationsarbejde både på dansk, nordisk og internationalt plan. Siden 1972 har hun i perioder varetaget et omfattende spekter af pioneropgaver: Sekretær i Danske Folkekor, medstifter af og sekretær for Kor 72, sekretær for Samrådet for amatørkor-orkestre-teatre (det nuværende AKKS), sekretær for Danske Amatørkor/Dansk Amatørkor Union, sekretær for Dansk Amatørmusik Union, sekretær og økonomichef for Nordiska Körkommittén, generalsekretær for Europa Cantat 12 i Danmark. I 1977 blev hun den første sekretariatschef for Landssekretariatet for Dansk Amatørmusik, hvor hun arbejdede indtil 1995. M.M. modtog i 1995 Ridder af Dannebrog-ordenen for indsatsen i dansk amatørmusikliv.

Ida Allesø Møller

Født 1968. Bor i Rødovre og er nyuddannet bibliotekar. Hun har siden 1993 været formand for det 65-mands store Lyngby-Tårnbæk Harmoniorkester, hvor hun også spiller klarinet.

I.A.M. har via sit arbejde for og med Lyngby-Tårnbæk Harmoniorkester fået stor praktisk og administrativ erfaring. Orkestret har gennem de seneste år medvirket ved i alt tre store teateropsætninger med henholdsvis Det Kgl. Teater og Gladsaxe Teater på Ulvedalenes Teater i Dyrehaven. Her har hun været ansat som projektkoordinator. Hun har tillige arrangeret orkestrets koncerter og turneer i ind- og udland.

Inden I.A.M. påbegyndte sin uddannelse som bibliotekar har hun i seks

år været afdelingsleder for en række DSB-fastfood-forretninger og har ved siden af læst jura i to år.

Edna Langeberg Rasmussen

Født 1957. Bor i Haderslev og er oprindeligt uddannet lærer. Hun har siden 1984 været musikskoleleder ved Rødekro kommunale Musikskole, hvor hun også underviser i bl.a. korsang og førskolemusik. E.R. har i seks år siddet i folkeoplysningsudvalget for Rødekro Kommune og er endvidere formand for samrådet af musikskoler i Sønderjyllands amt. Siden 1996 har hun været medlem af amtsmusikudvalget i Sønderjylland – de sidste fire år som formand.

E.R. har siden 1990 været medlem af musikudvalget for Kor72 og har i dette regi arrangeret korstævner over hele landet. Hun har gennem årene været med til at starte flere kor både lokalt og på landsplan. Som aktiv korsanger synger hun for øjeblikket i Vor Frue Cantori, Haderslev og Dania Sonans og fungerer tillige som dirigent for Haderslev Lærerkor.

Torben Schipper

Født 1949. Bor i Storkøbenhavn og har siden 1988 været leder af Ryt-misk Center i København, herunder Den Rytmske Aftenskole, og er desuden medlem af folkeoplysningsudvalget i Københavns Kommune. T.S. har en videregående uddannelse inden for den kommunale, kulturelle forvaltning. Han har arbejdet som fritidskonsulent i Albertslund og Brøndby kommuner, som booker på Københavns Musikkontor og som leder af medborgerhuset Gimle i København.

T.S. var medinitiativtager til Festival of Fools, som han også var daglig administrator for. Han har bl.a. været med til at stifte Den Rytmske Daghøjskole, det nordiske netværk SkanBeat samt Musikkens Hus, som bl.a. rummer koncertscenen VEGA.

Ole Riis Christensen

Født 1955 og p.t. bosat i Spanien. Koncertarrangør inden for rytmisk musik gennem 20 år – både i Danmark og i Belgien, hvor han opholdt sig i 10 år.

O.R.C. har været medlem af flere musikforeningsbestyrelser, hvilket på et tidspunkt førte til en plads i amtsmusikudvalget for Viborg Amt, hvor han varetog det rytmiske område. Han har været ansat som kultur- og fritidskonsulent i Skive Kommune siden 1994, hvor området inden for den rytmiske musik bestod i rådgivning og vejledning for de mange aktører, sagsbehandling for de politiske udvalg samt opgaven som aktiv koncertarrangør for Skive Kultur- og Fritidsfond.

O.R.C. repræsenterede forvaltningsområdet i Skive Kommunes folkeoplysningsudvalg og forestod revisionsarbejdet samt udmøntningen af Skive Kommunes ungdomspolitik, der som specielt fokusområde havde at forbedre de unges mulighed for musikudfoldelse.

Billedfortegnelse

- side 9 Amatørmusikudvalget, foto: Erik Skovgaard Pedersen*
- side 13 Niddingdåd, Odense*
- side 19 Ungdomsringens Musikfestival, 2001*
- side 25 Ungdomsringens Musikfestival, 2001*
- side 29 Amatørernes Kunst og Kultur Samråd, AKKS, foto: Bente Schindel Samsing*
- side 41 Amatørernes Kunst og Kultur Samråd, AKKS, foto: Bente Schindel Samsing*
- side 49 Fajabefa, foto: Gudmund Thai*
- side 57 Amatørernes Kunst og Kultur Samråd, AKKS, foto: Bente Schindel Samsing*
- side 59 Fajabefa*
- side 67 Ungdomsringens Musikfestival, 2001*
- side 73 Amatørernes Kunst og Kultur Samråd, AKKS, foto: Bente Schindel Samsing*
- side 79 Folkekirkens Ungdomskor, FUK, landsstævne på Midsjælland juni 2000, korøvelse i Næstved kirke, dirigent Kenny Jensen, foto: Inge Marie Andersen*
- side 85 Amatørernes Kunst og Kultur Samråd, AKKS, foto: Bente Schindel Samsing*
- side 95 Liqueur, København*
- side 101 Ungdomsringens Musikfestival, 2001*
- side 105 Ungdomsringens Musikfestival, 2001*
- side 111 Amatørernes Kunst og Kultur Samråd, AKKS, foto: Bente Schindel Samsing*
- side 115 Ungdomsringens Musikfestival, 2001*
- side 119 Gimle, Roskilde*